

Monitoring kontekstowy Inteligentnych Specjalizacji Dolnego Śląska

Wrocław 2018

Opracowanie raportu

Zespół autorski:

dr hab. Beata Bal-Domańska, prof. UE we Wrocławiu,
dr Leszek Cybulski,
dr Stanisław Kamiński,
dr Iwona Ładysz,
dr Elżbieta Stańczyk

we współpracy z pracownikami Dolnośląskiego Ośrodka Badań
Regionalnych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu

Raport zrealizowany na zamówienie Urzędu Marszałkowskiego Województwa
Dolnośląskiego zgodnie z umową nr DG-G/14/2018

Wrocław 2018

SPIS TREŚCI

	strona
Wprowadzenie	4
I. Specjalizacje gospodarcze województwa dolnośląskiego	8
1. Potencjał gospodarczy województwa dolnośląskiego	9
2. Zatrudnienie. Koncentracja działalności gospodarczej w ujęciu liczby pracujących	13
3. Podmioty gospodarki narodowej w rejestrze REGON	40
4. Internacjonalizacja przedsiębiorstw.....	62
5. Działalność innowacyjna przedsiębiorstw.....	75
II. Specjalizacje naukowo-technologiczne województwa dolnośląskiego	86
1. Potencjał naukowo-technologiczny województwa dolnośląskiego	87
2. Aktywność wynalazcza i patentowa	88
3. Zatrudnienie w szkolnictwie wyższym.....	113
4. Uczestnicy studiów III stopnia (doktoranckich).....	120
5. Tytuły i stopnie naukowe.....	127
6. Działalność publikacyjna.....	129
7. Działalność badawczo-rozwojowa.....	140
Podsumowanie	147
Specjalizacje gospodarcze w województwie dolnośląskim według poziomów wartości wskaźnika lokalizacji (zestawienie tabelaryczne – tabela 56).....	153
Specjalizacje naukowo-technologiczne w województwie dolnośląskim według poziomów wartości wskaźnika lokalizacji (zestawienie tabelaryczne – tabele 57, 58, 59)	159
Aneksy	164
ANEKS 1. Polska Klasyfikacja Działalności – PKD 2007.....	164
ANEKS 2. Międzynarodowa Klasyfikacja Patentowa (MKP).....	173
ANEKS 3. Międzynarodowa klasyfikacja wzorów przemysłowych (klasyfikacja lokarneńska).....	174
ANEKS 4. Wykaz dziedzin nauki i technik według klasyfikacji OECD.....	175
ANEKS 5. Wykaz obszarów wiedzy oraz dziedzin nauki i sztuki – powiązania z Klasyfikacją Dziedzin Nauki i Techniki FOS 2007.....	176

WPROWADZENIE

Prezentowany raport „Monitoring kontekstowy Inteligentnych Specjalizacji Dolnego Śląska” przedstawia wyniki przeprowadzonych badań statystycznych, zrealizowanych przez Urząd Statystyczny we Wrocławiu na zamówienie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Dolnośląskiego zgodnie z umową nr DG-G/14/2018.

Szeroko rozumiana innowacyjność (dotycząca różnych sektorów i dziedzin gospodarki) traktowana jest obecnie jako jeden z najważniejszych czynników rozwoju społeczno-gospodarczego, m.in. stwarzających warunki dla bardziej konkurencyjnej gospodarki oraz jeden z ważniejszych celów współczesnych planów rozwoju dla Unii Europejskiej czy krajowych i regionalnych strategii rozwoju (por. m.in. Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu przyjęta przez KE w 2010 r., w tym inicjatywa flagowa Unia Innowacji, czy na poziomie krajowym *Strategia Odpowiedzialnego Rozwoju, Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki, Program Operacyjny Inteligentny Rozwój, 2014-2020*).

W świetle strategii *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu* przyjętej przez KE w 2010 r., inteligentny rozwój oznacza zwiększenie roli wiedzy i innowacji oraz technologii cyfrowych, jako sił napędowych przyszłego rozwoju, w wyniku podniesienia jakości edukacji, poprawy wyników działalności badawczej, wspierania transferu innowacji i wiedzy w krajach Unii Europejskiej, pełnego wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych, a także przerażania się innowacyjnych pomysłów w nowe produkty i usługi.

Jednym z instrumentów realizacji priorytetu dotyczącego rozwoju gospodarki opartej na wiedzy ma stać się opracowanie koncepcji regionalnych i krajowych obszarów inteligentnej specjalizacji.

Rola inteligentnych innowacji wbudowanych w ramy strategiczne dokumentu *Europa 2020*, zgodnie z którymi poszczególne regiony mają wykorzystywać swoje mocne strony i która ma być podstawą do wyznaczania priorytetów narodowych i regionalnych, została podkreślona przez Radę Unii Europejskiej w dokumencie podsumowującym *Unię innowacji* (inicjatywa flagowa strategii *Europa 2020*, mająca na celu poprawę warunków finansowania badań i innowacji).

Komisja Europejska nakłada na państwa członkowskie zalecenia w zakresie zreformowania systemu prowadzenia działalności badawczo-rozwojowej i innowacyjnej, aby sprzyjały one rozwijaniu doskonałości i inteligentnej specjalizacji, zacieśniały współpracę między uczelniami, społecznością badawczą i biznesem, realizowały wspólne planowanie, a także poprawiły współpracę w obszarach, w których UE może zaoferować wartość dodaną i odpowiednio dostosować krajowe procedury finansowania tak, aby zapewnić rozprzestrzenienie się technologii na całe terytorium UE¹.

Inteligentne specjalizacje mają przyczyniać się do transformacji gospodarki poprzez jej unowocześnianie, przekształcanie strukturalne, zróżnicowanie produktów i usług oraz tworzenie innowacyjnych rozwiązań społeczno-gospodarczych, również wspierających transformację w kierunku gospodarki efektywnie wykorzystującej zasoby, w tym surowce naturalne.

Potrzeba wskazania inteligentnych specjalizacji na poziomie krajowym i regionalnym wynika m.in. z konieczności spełnienia warunku *ex-ante*, określonego w odniesieniu do Celu Tematycznego 1: *Zwiększenie nakładów na badania naukowe, rozwój technologiczny i innowacje*, ujętego w Umowie Partnerstwa: istnienie krajowych lub regionalnych strategii badań i innowacji na rzecz inteligentnej specjalizacji, zgodnie z krajowym programem reform, w celu zwiększenia wydatków na badania i innowacje ze środków prywatnych, co jest cechą dobrze funkcjonujących krajowych lub

¹Por. *Europa 2020. Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu*, komunikat Komisji Europejskiej, Bruksela, 2010; s.15.

regionalnych systemów badań i innowacji i jest kryterium warunkującym wsparcie na ww. obszary w programach operacyjnych na lata 2014-2020.

Podstawowe informacje dotyczące inteligentnej specjalizacji oraz próby wskazania ogólnych metod i technik jej formułowania oraz wdrażania zostały przedstawione w opracowanym przez Komisję Europejską przewodniku „*Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations (RIS 3)*” [Przewodniku Strategii Badań i Innowacji na rzecz inteligentnej specjalizacji (RIS 3)].

W kontekście strategii „Europa 2020” inteligentna specjalizacja stać się ma kluczowym elementem lokalnie definiowanych polityk innowacji, zgodnie z poniższą definicją zaproponowaną w wymienionym przewodniku „*Guide to Research...*”.

Narodowe/regionalne strategie badań i innowacji na rzecz inteligentnej specjalizacji (RIS3), to takie zintegrowane, lokalnie definiowane programy transformacji gospodarczej, które spełniają pięć ważnych kryteriów:

- pozwalają skoncentrować wsparcie w zakresie prowadzonej polityki i inwestycji na kluczowych krajowych/regionalnych priorytetach, wyzwaniach i potrzebach w zakresie rozwoju opartego na wiedzy, włącznie z działaniami związanymi z ICT;
- wykorzystują mocne strony i przewagi konkurencyjne danego kraju/regionu oraz jego potencjał do osiągnięcia doskonałości;
- sprzyjają innowacjom technologicznym i praktycznym, stymulują inwestycje sektora prywatnego;
- prowadzą do pełnego zaangażowania interesariuszy, zachęcają do innowacyjności i eksperymentowania;
- są oparte na obiektywnych danych i dowodach (ang. *evidence - based*) i zawierają solidne systemy monitorowania i oceny².

W praktyce kryteria selekcji branż mogą być następujące:

- efektywności/wydajności – branże o wysokiej wartości dodanej obecnie i przewidywanej w przyszłości,
- zaspokajania potrzeb społecznych – branże dające trwałe, dobrze opłacane miejsca pracy,
- nowoczesności/innowacyjności – branże dające szanse na dobrą pozycję w międzynarodowym podziale pracy i zapewniające najwyższą wartość dodaną w przyszłości,
- konkurencyjności – przewag konkurencyjnych wobec podmiotów/regionów zewnętrznych z zachowaniem atrakcyjności wewnętrznej dla mieszkańców.

W koncepcji S. Garellego z IMD w Lozannie, z kryterium konkurencyjności wynika podział na branże zaspokajające potrzeby odbiorców zewnętrznych, pozwalające na zdobywanie rynków oraz branże decydujące o poziomie życia społeczności lokalnych. Branże mogą dostarczać dóbr i usług podlegających eksportowi oraz sprzedaży poza region (*tradable*) oraz dóbr i usług na użytek wewnętrzny (*non-tradable*). Ta ostatnia kategoria dotyczy m.in. sekcji E, P, Q oraz wielu klas i grup PKD z innych sekcji oprócz sekcji o charakterze wytwórczym (A-C).

W Polsce, podobnie jak w pozostałych państwach członkowskich UE (w tym również na poziomie regionalnym), nowo powstałe dokumenty strategiczne, uwzględniające priorytety strategiczne UE, stanowią instrument realizacji polityki innowacyjnej w kraju i regionie. Dokumenty te wskazują m.in. na kierunki interwencji, podporządkowane realizacji wskazanym celom szczegółowym, na preferencje w udzielaniu wsparcia rozwoju prac badawczych, rozwojowych i innowacyjności (m.in. gwarantujących lepsze powiązanie między badaniami, innowacjami i przemysłem, umożliwienie implementacji

² „*Guide to Research and Innovation Strategies for Smart Specialisations (RIS 3)*, s.10.

rozwiązań naukowych i patentów oraz transfer wiedzy w relacji gospodarka – nauka, poprawę dostępu do finansowania działań w zakresie badań i innowacji).

W przypadku województwa dolnośląskiego głównym dokumentem strategicznym ukierunkowanym na tworzenie i wzmacnianie regionalnych systemów innowacji jest *Regionalna Strategia Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2011-2020 (dalej RSI WD)*, która została uchwalona przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego Uchwałą Nr 1149/IV/11z dnia 30 sierpnia 2011 r. wraz z odpowiednim załącznikiem „*Ramy strategiczne na rzecz inteligentnych specjalizacji Dolnego Śląska*”.

Cele RSI WD obejmowały trzy podstawowe obszary oddziaływania: rozwój ośrodków innowacji i przedsiębiorczości, rozwój instrumentów finansowania przedsięwzięć innowacyjnych oraz pobudzanie i promocja przedsiębiorczości technologicznej. Adresatami polityk definiowanych przez ten dokument strategiczny są cztery grupy interesariuszy: przedsiębiorcy, instytucje otoczenia biznesu (IOB); instytuty badawcze i uczelnie wyższe oraz władze samorządowe.

W RSI WD zostały zidentyfikowane tzw. branże kluczowe oraz specjalizacje naukowo-technologiczne w przekroju funkcjonujących w regionie ośrodków naukowych oraz przedsiębiorstw. Dokument powstał w oparciu o analizę SWOT, zawiera system monitoringu wskazanych celów, ewaluację całości programu oraz proponowane źródła finansowania wskazanych działań. Wspólnie z RSI został opracowany Plan Wykonawczy do Strategii na lata 2012-2014.

Celem głównym niniejszego raportu jest zebranie danych i wskaźników statystyki publicznej, wskazanych w Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2011-2020 oraz w „*Ramach strategicznych na rzecz inteligentnych specjalizacji Dolnego Śląska*” i przedstawienie ich wraz z komentarzem interpretacyjnym.

Zgodnie z ogólną koncepcją inteligentnych specjalizacji w regionach wyróżniono w analizie:

- specjalizacje gospodarczą,
- specjalizacje naukową i technologiczną

W szczególności w przeprowadzonych pracach analitycznych skoncentrowano się na ujęciu branżowym gospodarki oraz dziedzin naukowo-technologicznych w świetle danych statystycznych z 2017 r. (ewentualnie z 2016 r.) w porównaniu z 2012 r.

Zakres podmiotowy analizy obejmował poziom koncentracji gospodarczej na według sekcji, działów i w wybranych aspektach grup PKD dla województwa dolnośląskiego na tle kraju oraz koncentracji naukowo-technologicznej według działów nauki i techniki (w oparciu o klasyfikację dziedzin nauki i sztuki OECD).

Aby dokonać identyfikacji specjalizacji gospodarczych oraz specjalizacji naukowo-technologicznych skorzystano z metody wskaźnika lokalizacji LQ (*Location Quotient*), nazywanym też ilorazem lokalizacji lub wskaźnikiem koncentracji Florence’a, Na podstawie obliczonych wartości wskaźnika lokalizacji wyróżniono branże gospodarcze i dziedziny nauki o koncentracji wyższej niż na poziomie kraju.

Najczęściej w literaturze przedmiotu przyjmuje się, że wartość wskaźnika lokalizacji (LQ) na poziomie 1,25 dla danego sektora czy branży stanowi dowód na istnienie specjalizacji regionalnej w tym obszarze. Przyjęcie określonej granicy ma charakter arbitralny. Progi przyjęte w jednym kraju nie muszą być adekwatne do warunków innego kraju, m. in. ze względu na różną liczbę jednostek administracyjnych podlegających porównaniom i ogólną wielkość gospodarki. Od wielkości gospodarki zależy liczba gospodarujących jednostek i ich rozkład przestrzenny. W polskich warunkach można przyjąć za wartość progową specjalizacji LQ = 1,15. W niniejszym raporcie przedstawiono wszystkie branże gospodarcze i dziedziny nauki, dla których wskaźnik lokalizacji przyjmował wartości powyżej 1, grupując w klasy poziomu wartości wskaźnika:

- 3,00 i więcej (bardzo silna specjalizacja),
- 1,50-2,99 (znacząca) oraz
- 1,00-1,49 (niewielka specjalizacja), w tym klasa poniżej 1,15 (przeciętny poziom, zbliżony do średniej krajowej).

Część analityczna została podzielona na rozdziały odpowiadające określonym zakresom tematycznym zgodnie ze specyfikacją zamówienia.

W rozdziale I przedstawiono w ujęciu czasowym specjalizacje gospodarcze województwa dolnośląskie w wymiarze zatrudnienia, przedsiębiorczości, innowacyjności i internacjonalizacji gospodarki.

W rozdziale tym podjęto próbę określenia:

- w których sekcjach, działach i grupach PKD koncentruje się działalność gospodarcza na Dolnym Śląsku na tle kraju,
- identyfikacji sekcji, działów i grup PKD o najwyższym wskaźniku koncentracji dla: zatrudnienia, liczby podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON, przychodów z działalności eksportowej oraz nakładów na działalność innowacyjną
- w porównaniu do 2012 r. kierunków i skali istotnych zmian w koncentracji działalności gospodarczej na poziomie sekcji, działów i w wybranych aspektach – na poziomie grup PKD.

Rozdział II zawiera identyfikację specjalizacji naukowo-technologicznych na Dolnym Śląsku. Do przedstawienia potencjału naukowo-technologicznego wybrano aktywność patentową, działalność publikacyjną oraz zatrudnienie w szkolnictwie wyższym, liczbę nadanych stopni i tytułów naukowych, naukowe uczestników studiów doktoranckich oraz działalność badawczo-rozwojową.

Jedną z ważniejszych kwestii poruszanych w tym rozdziale było określenie:

- w jakich działach nauki i techniki koncentrowała się aktywność wynalazcza w regionie na tle kraju, istotnych zmian koncentracji aktywności wynalazczej w porównaniu z 2012 r.,
- w jakich działach nauki i techniki koncentrowała się działalność publikacyjna w regionie na tle kraju, istotnych zmian koncentracji w porównaniu z 2012 r.

Źródłem danych empirycznych w raporcie są informacje gromadzone przez resort statystyki publicznej (w tym głównie sprawozdawczość bieżąca), publikowane m.in. na stronie internetowej GUS, np. w Banku Danych Lokalnych. Ponadto na potrzeby raportu wykorzystano dane z innych źródeł, tj. Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej, Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa wyższego, modułu sprawozdawczego Polska Bibliografia Naukowa, bazy *Web od Science*, istotne z punktu widzenia przeprowadzonego badania.

**I. SPECJALIZACJE GOSPODARCZE
WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO**

1. POTENCJAŁ GOSPODARCZY WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

Potencjał gospodarczy oraz aktywne wykorzystanie wewnętrznych potencjałów jednostki terytorialnej są głównymi czynnikami rozwoju gospodarczego i wyznacznikami ich pozycji konkurencyjnej. Rozwój gospodarczy przyczynia się do powstawania nowych miejsc pracy, wprowadzania na rynek dóbr i usług oraz generowania dochodów ludności – kreując dobrobyt.

Potencjał gospodarczy Dolnego Śląska na tle kraju i innych województw przedstawiono w oparciu o wybrane charakterystyki: produkt krajowy brutto, wartość dodaną brutto i produkcję przemysłową.

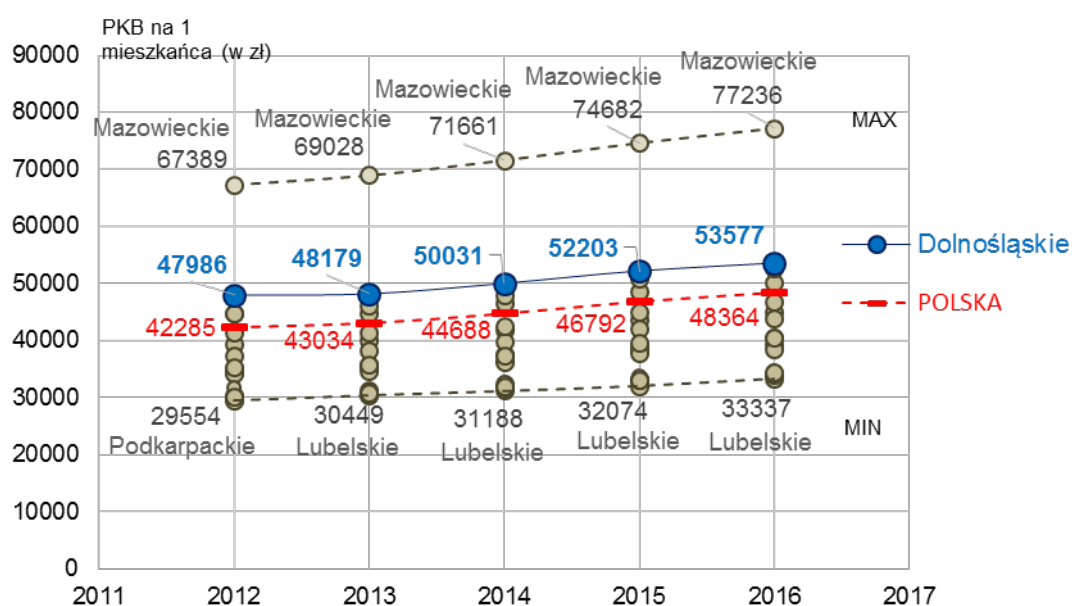
Mając na uwadze generowanie istotnej wartości dodanej dla potencjału gospodarczego województwa w kolejnych, osobnych rozdziałach I części raportu podjęto próbę zidentyfikowania dolnośląskich sektorów/branż gospodarczych o ponadprzeciętnych wynikach na tle ustalonego obszaru referencyjnego w zakresie: zatrudnienia, podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON, nakładów inwestycyjnych na działalność innowacyjną i działalności eksportowej (czy tzw. specjalizacji gospodarczych).

Produkt krajowy brutto

Wiodącym wskaźnikiem makroekonomicznym ukazującym skalę aktywności gospodarczej jest produkt krajowy brutto (PKB). Jest on miarą agregatową, obrazującą końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto, wytworzonej przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne, powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Na ogół przyjmuje się, że wartość PKB na 1 mieszkańca wskazuje na poziom rozwoju gospodarczego województw.

Według danych za 2016 r. wartość PKB kształtowała się w województwie dolnośląskim na poziomie 155577 mln zł, co stanowiło 8,4% PKB w kraju (w 2012 r. – 134991 mln zł, 8,6% w kraju). Była to, niezmiennie w całym okresie, czwarta co do wielkości wartość wśród województw, po mazowieckim, śląskim i wielkopolskim. Wkład wymienionych czterech województw w wartość PKB w skali całego kraju stanowił 52,8%.

Wykres 1. PKB na 1 mieszkańca w województwie dolnośląskim na tle kraju i innych województw

Województwo dolnośląskie zajmowało w okresie 2012-2016 wysoką, drugą po województwie mazowieckim, pozycję w kraju pod względem wartości PKB na 1 mieszkańca, przekraczając średnią krajową (w 2016 r. o 10,8%). W tym okresie dolnośląskie stale poprawiało relację poziomu rozwoju względem średniej krajowej, przekraczając w 2016 roku tę średnią o 11,5%. Na uzyskane efekty ekonomiczne pozytywnie wpływał metropolitalny charakter regionu, lokalizacja w zachodniej części kraju i nierolnicza struktura funkcjonalna .

Wartość dodana brutto według rodzajów działalności

Analizując strukturę wartości dodanej brutto według sektorów gospodarki można stwierdzić, że ponad 40% wartości dodanej brutto pochodziło z przemysłu łącznie z budownictwem, a ok. 60% – z sektora usługowego. Sektor rolniczy nie odgrywał znaczącej roli w tworzeniu PKB.

W 2016 roku na Dolnym Śląsku łączna wartość dodana brutto wynosiła 137792 mln zł, przy czym w największym stopniu – w 34,1% wypracowały jej wielkość podmioty prowadzące działalność w przemyśle, obejmującym: górnictwo i wydobywanie (B), przetwórstwo przemysłowe (C), wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę (D) oraz dostawę wody; gospodarowanie ściekami i odpadami, rekultywację (E). Wyższe od poziomu w województwie dolnośląskim udziały przemysłu charakteryzowały lubuskie (35,5%) oraz śląskie (35,2%).

Na zbliżonym poziomie kształtował się udział następujących grup sekcji w tworzeniu wartości dodanej brutto:

- usług obejmujących: handel; naprawę pojazdów samochodowych; transport i gospodarkę magazynową; zakwaterowanie i gastronomię; informację i komunikację (sekcje G, H, I, J) – 24,3% w 2016 r. i 23,5% w 2012 r. (wobec nieznacznie większych udziałów przeciętnie w kraju: 28,7% w 2016 r. i 24,9% w 2012 r.);
- pozostałych usług (sekcje M,N,O,P,Q,R,S,T) – 24,8% w 2016 r. i 22,9% w 2012 r. (wobec takich samych udziałów przeciętnie w kraju - 24,8% w 2016 r. oraz nieznacznie większych w 2012 r. 24,2%).

Wartość dodana brutto wypracowana przez podmioty prowadzące działalność w wymienionych powyżej dwóch grupach sekcji PKD uległa w latach 2012-2016 zwiększeniu w większym stopniu, niż przeciętnie w województwie i kraju (odpowiednio o 14,8% i 20,7%).

Tabl. 1. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności w województwie dolnośląskim (ceny bieżące)

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
Ogółem					
Polska (w mln zł)	1 443 657	1 470 917	1 525 005	1 596 366	1 645 054
Dolnośląskie (w mln zł)	123 974	124 518	129 050	134 554	137 792
Polska =100	8,6	8,5	8,5	8,4	8,4
Lokata województwa	4	4	4	4	4
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (sekcja A)					
Polska (w mln zł)	42 357	46 083	43 419	38 243	42809
Dolnośląskie (w mln zł)	1 854	1 850	1 777	1 639	1862
Polska =100	4,4	4,0	4,1	4,3	4,3
Lokata województwa	9	10	10	10	9
Przemysł (sekcje B,C,D,E)					
Polska (w mln zł)	381 586	381 277	403 844	434 837	449459
Dolnośląskie (w mln zł)	45 607	43 133	44 477	46 735	46992
Polska =100	12,0	11,3	11,0	10,7	10,5
Lokata województwa	3	3	3	4	4

Tabl. 1. Wartość dodana brutto według rodzajów działalności w województwie dolnośląskim (ceny bieżące) (dok.)

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
Budownictwo (sekcja F)					
Polska (w mln zł)	116 157	111 563	119 345	126 485	118103
Dolnośląskie (w mln zł)	9 103	8 855	9 579	9 979	9386
Polska =100	7,8	7,9	8,0	7,9	7,9
Lokata województwa	5	5	5	5	5
Handel; naprawa pojazdów samochodowych; transport i gospodarka magazynowa; zakwaterowanie i gastronomia; informacja i komunikacja (sekcje G,H,I,J)					
Polska (w mln zł)	424 344	434 286	436 685	459 343	471343
Dolnośląskie (w mln zł)	29 183	30 451	31 011	32 310	33505
Polska =100	6,9	7,0	7,1	7,0	7,1
Lokata województwa	5	5	5	5	5
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa; obsługa rynku nieruchomości (sekcje K,L)					
Polska (w mln zł)	129 787	135 098	145 117	140 349	153183
Dolnośląskie (w mln zł)	9 899	10 321	10 995	10 711	11592
Polska =100	7,6	7,6	7,6	7,6	7,6
Lokata województwa	4	4	4	4	4
Pozostałe usługi (sekcje M,N,O,P,Q,R,S,T)					
Polska (w mln zł)	349 426	362 609	376 595	397 111	408005
Dolnośląskie (w mln zł)	28 329	29 908	31 212	33 181	34196
Polska =100	8,1	8,2	8,3	8,4	8,4
Lokata województwa	5	5	5	5	5

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych.

Znaczącą dynamiką na przestrzeni przyjętego do analizy okresu 2012-2016 wyróżniała się także wartość dodana brutto, wypracowana przez podmioty prowadzące działalność finansową i ubezpieczeniową; obsługę rynku nieruchomości (sekcje K i L) – wzrost o 17,1%. W 2016 r. udział tej grupy sekcji w ogólnej wielkości wartości dodanej brutto w województwie wyniósł 8,4% (przeciętnie w kraju 9,2%).

Zarówno przeciętnie w Polsce, jak i na Dolnym Śląsku, w przypadku wartości dodanej brutto generowanej przez budownictwo, odmiennie niż w innych sekcjach, w skali roku odnotowano zmniejszenie wypracowanej wielkości – o 5,9% (przeciętnie w kraju o 6,6%), jednak nadal przekraczano poziom z 2012 r.

Produkcja przemysłowa

Podstawę wzrostu gospodarczego stanowi wzrost produkcji przemysłowej na bazie istniejących zasobów kopalin użytecznych oraz rozwijające się nowoczesne branże przetwórstwa przemysłowego i sfery usług. Przemysł jest szczególnie ważnym działem gospodarki Dolnego Śląska i odgrywa istotną rolę w tworzeniu wartości dodanej brutto.

Wartość dolnośląskiej produkcji sprzedanej przemysłu (obejmującej całokształt działalności podmiotów gospodarczych, tj. zarówno działalności przemysłowej, jak i nieprzemysłowej) w przedsiębiorstwach o liczbie pracujących powyżej 9 osób kształtowała się w 2016 r. na poziomie 110066 mln zł i stanowiła 9,1% krajowej produkcji, plasując dolnośląskie, podobnie jak w latach wcześniejszych, na 4. miejscu wśród województw (w 2012 r. stanowiła 9,2%). W przekroju województw utrzymują się duże dysproporcje w wielkości produkcji sprzedanej przemysłu. Udział czterech województw o największej wielkości produkcji (mazowieckiego, śląskiego, wielkopolskiego

i dolnośląskiego) w ogólnej wartości produkcji sprzedanej stanowił 57,2% (w tym woj. mazowieckiego 18,8%, dwukrotnie więcej niż w dolnośląskim), natomiast cztery województwa: podlaskie, świętokrzyskie, opolskie i warmińsko-mazurskie – generowały przychody z produkcji sprzedanej łącznie na poziomie 8,0% krajowych przychodów z produkcji.

Na Dolnym Śląsku w strukturze produkcji sprzedanej przemysłu według sekcji PKD najwyższy udział stanowiło przetwórstwo przemysłowe (C) – 81,0% w 2016 r., w którym szczególnie wyróżniały się działy:

- produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (dział 29) – 22,1%,
- produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (dział 22) – 8,0% oraz
- produkcja metali (dział 25) – 6,0%.

Odnotowana w 2016 r. wartość wojewódzkiej produkcji przemysłowej była o 7,5% wyższa niż w 2012 r. (w skali roku nastąpił wzrost tylko o 2,0%).

W cenach bieżących zwiększenie wartości produkcji przemysłowej odnotowano w zdecydowanej większości działów PKD, w szczególności takich jak:

- produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania (dział 16);
- produkcja wyrobów tekstylnych (dział 13);
- poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji (dział 18);
- odprowadzanie i oczyszczanie ścieków (dział 37).

Zmniejszeniu uległa natomiast wartość produkcji przemysłowej w sekcji górnictwo i wydobywanie (sekcja B) oraz w działach:

- produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (dział 26);
- produkcja maszyn i urządzeń (dział 28);
- produkcja artykułów spożywczych (dział 10).

Zróznicowana na poziomie sekcji i działów PKD dynamika wartości produkcji przemysłowej w latach 2012-2016 wpłynęła na zmiany w strukturze, głównie w przypadku wymienionej powyżej sekcji C oraz wymienionych działów z tej sekcji - nastąpił wzrost udziału w strukturze wartości produkcji sprzedanej przemysłu. Zmniejszyło się natomiast znaczenie sekcji górnictwo i wydobywanie oraz w zakresie przetwórstwa przemysłowego produkcji komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (dział 29.).

Tabl. 2. Wartość produkcji przemysłowej w województwie dolnośląskim (ceny bieżące)

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016
Ogółem					
Polska (w mln zł)	1 109 175	1 117 797	1 139 193	1 167 073	1 208 098
Dolnośląskie (w mln zł)	102 416	101 573	104 042	107 944	110 066
Polska =100	9,2	9,1	9,1	9,2	9,1
Lokata województwa	4	4	4	4	4
Na 1 mieszkańca					
Polska (w zł)	28 785	29 032	29 602	30 349	31 439
Dolnośląskie (w zł)	35 131	34 892	35 772	37 153	37 904
Polska =100	122,0	120,2	120,8	122,4	120,6
Lokata województwa	3	4	4	4	4

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych.

2. ZATRUDNIENIE. KONCENTRACJA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ W UJĘCIU LICZBY PRACUJĄCYCH

Podstawą do określenia specjalizacji regionalnej są dane o pracujących w głównym miejscu pracy, według rodzaju działalności poza indywidualnymi gospodarstwami rolnymi, bez jednostek do 9 pracujących oraz podmioty publiczne bez względu na liczbę zatrudnionych. Obejmują pełnozatrudnionych, niepełnozatrudnionych oraz pracodawców. W zależności od ujęcia dane prezentowane są według stanu na 31.12.2012 oraz 31.12.2017. Podstawą klasyfikowania przedmiotu działalności jest PKD 2007. Poziomem agregacji dla ujęcia 1 i 2 są grupy oraz klasy dla ujęcia 3.

Badanie koncentracji działalności w województwie dolnośląskim na tle kraju i innych województw

Tendencje zatrudnieniowe w układzie sekcji PKD

Liczba pracujących w województwie dolnośląskim w okresie 2012-2017 wzrosła nieco bardziej niż średnio w kraju (o 11,4% wobec 10,3% w kraju). Była ona zróżnicowana przedmiotowo:

- w 6 sekcjach PKD zatrudnienie zmalało, z czego 3 z nich zatrudniają obecnie poniżej 10 tys. osób, natomiast duże sekcje o spadku liczby pracujących były następujące:
 - F (budownictwo) – zmniejszenie z 32,8 tys. osób do 27,0 tys. (o 18,8%)
 - B (górnictwo i wydobywanie) – spadek o 2,0%
 - O (administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenia społeczne) – zmniejszenie z 45,8 tys. osób do 45,7 tys. (o 0,4%)
- 6 sekcji PKD zwiększyło zatrudnienie, w skali mniejszej od średniej wojewódzkiej, co skutkowało niewielkim zmniejszeniem ich udziałów w ogólnej liczbie pracujących:
 - R (działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją) – o 0,4 tys. osób (4,4%)
 - A (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo) – o 0,6 tys. osób (7,6%)
 - E (dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją) – o 1,4 tys. osób (10,2%)
 - Q (opieka zdrowotna i pomoc społeczna) – o 3,6 tys. osób (6,7%)
 - P (edukacja) – o 4,4 tys. osób (5,8%)
 - G (handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle) – o 8,6 tys. osób (8,0%)
- Najbardziej dynamiczne były 2 sekcje o niewielkim zatrudnieniu, które w krótkim czasie niemal je podwoiły:
 - S (pozostała działalność usługowa) – o 1,4 tys. osób (86,1%)
 - J (informacja i komunikacja) – o 7,9 tys. osób (81,8%)
- Mniej dynamicznych było 6 sekcji, które notowały jednak największe przyrosty bezwzględne zatrudnienia:
 - I (działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi) – o 3,1 tys. osób (17,8%)
 - K (działalność finansowa i ubezpieczeniowa) – o 4,0 tys. osób (16,5%)
 - M (działalność profesjonalna, naukowa i techniczna) – o 5,2 tys. osób (30,2%)
 - H (transport i gospodarka magazynowa) – o 5,5 tys. osób (30,4%)
 - C (przetwórstwo przemysłowe) – o 19,8 tys. osób (11,6%)
 - N (działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca) – o 20,9 tys. osób (40,3%).

Poczyniony przegląd ukazuje średniookresowe tendencje związane z odbywającą się restrukturyzacją gospodarki. Pewne branże mają charakter wiodący lub wzrostowy, a inne są schyłkowe. Do tej ostatniej grupy nie zalicza się budownictwa, gdyż podlega ono dużym wahaniom koniunkturalnym, a w 2017 r. odczuwało skutki ograniczenia procesów inwestycyjnych w gospodarce, w wyniku m.in. najmniejszych od wielu lat wydatków na realizację projektów europejskich.

Najwięcej nowych miejsc pracy stworzyły (i zapełniły) 2 sekcje: N (działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca) oraz C (przetwórstwo przemysłowe) – 53,6% całego przyrostu liczby pracujących. Na 9 sekcji PKD przypadało ponad 100% przyrostu miejsc pracy (kolejno: N, C, J, G, H, M, P, K, Q). W ramach tych sekcji występują oczywiście działy, grupy i klasy o zmniejszającym się poziomie zatrudnienia, co prowadzi do wniosku, że na niższym poziomie agregacji zróżnicowania dynamiki są większe i łatwo znaleźć branże, które w ciągu 5 lat podwoiły zatrudnienie.

Wskaźniki lokalizacji na poziomie sekcji PKD

Zwykle zmiany poziomu wskaźników lokalizacji LQ odzwierciedlają tendencje zatrudnieniowe. Należy podkreślić, że zdarzają się wyjątki i nawet przy wysokiej dynamice wzrostu wskaźniki mogą maleć. Konstrukcja wskaźnika pośrednio uzależnia jego poziom od ogólnej dynamiki zatrudnienia w województwie wobec dynamiki krajowej oraz od porównania obu dynamik w danej sekcji lub dziale. Jeśli w kraju względna skala zmian jest większa, to wskaźnik dla regionu się zmniejsza nawet przy dużej dynamice.

Tabl. 3. Sekcje PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla liczby pracujących

Przedział LQ	2012	2017
	Sekcja PKD	Sekcja PKD
3,00 i więcej	-	-
1,50-2,99	1. B. Górnictwo i wydobywanie 2. N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca 3. I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	1. B. Górnictwo i wydobywanie 2. N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca 3. I. Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
1,00 -1,49	4. K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa 5. E. Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją 6. Q. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna 7. C. Przetwórstwo przemysłowe 8. A. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	4. K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa 5. E. Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją 6. Q. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna 7. C. Przetwórstwo przemysłowe 8. A. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

Na najbardziej zagregowanym poziomie PKD nie nastąpiły żadne zmiany w kolejności sekcji, ani w ich przynależności do przedziałów zdefiniowanych w niniejszym opracowaniu. Nie oznacza to, że poziom wskaźników jest zupełnie stabilny (zwykle nieco mały), ale nie miało to wpływu na generalną ocenę. Warto zwrócić uwagę na dwa elementy. Sekcja N, w której odnotowano największy przyrost zatrudnienia i prawie największą jego dynamikę, nie odnotowała istotnych przesunięć, gdyż w kraju była ona równie dynamiczna. Sekcja C, skupiająca ponad ¼ pracujących w województwie i z drugim ich bezwzględny przyrostem jest nadal na 7. miejscu pod względem wartości LQ, tylko nieznacznie wyprzedzając sekcję A, mającą 24 razy mniej zatrudnionych (należy przypomnieć, że nie ujmujemy w niej rolników indywidualnych).

Wskaźniki lokalizacji na poziomie grup PKD

W ujęciu grup PKD zidentyfikowano 97 przewag względnych województwa dolnośląskiego (dane za 2017 r.). Gdyby zawęzić to kryterium do $LQ \geq 1,15$ tych przewag byłoby 79.

1. Dla 7 grup PKD wskaźnik lokalizacji (LQ) osiąga wartości przewyższające 3,00. Uzasadnia to przyjęcie oceny, że są to branże wiodące. Dla tych grup Dolny Śląsk zajmuje pierwsze lub drugie miejsce w kraju pod względem koncentracji liczby pracujących.
2. 41 grup PKD posiada wskaźniki lokalizacji mieszczące się w przedziale 1,50-2,99, co pozwala przyjąć, że branże te mają kluczowy charakter. Dla poglądowego porównania można wyróżnić dwie podgrupy: 20 grup ma LQ z przedziału 2,00-2,99, a 21 grup reprezentuje przedział 1,50-1,99. Najczęściej województwo dolnośląskie osiąga w tej kategorii drugie miejsce w kraju, rzadziej jest to miejsce 1., 3. lub 4.
3. Dla 49 grup PKD LQ zawiera się w przedziale 1,00-1,49, z czego 31 grup mieści się w przedziale 1,15-1,49.

Powyższe dane dotyczą pełnej próby, czyli abstrahują od wielkości ogólnego zatrudnienia w danej grupie PKD. W dokonanej segmentacji wymienianie jako równoważnych w kategorii $LQ \geq 3,00$ grupy Górnictwo rud metali nieżelaznych ze średnią liczbą ponad 18 000 pracujących oraz grupy Uprawa roślin wieloletnich ze średnią liczbą 150 pracujących jest tylko częściowo uzasadnione. Tym samym kategorie wyodrębnione na podstawie wskaźnika lokalizacji muszą być dodatkowo segmentowane pod kątem wielkościowym, aby ukazać realne znaczenie specjalizacji gospodarczej Dolnego Śląska.

Ad. 1. Grupy PKD ze wskaźnikami lokalizacji $\geq 3,00$

LQ 12,73 - Górnictwo rud metali nieżelaznych (PKD 07.2) skoncentrowane jest w praktyce obecnie wyłącznie na Dolnym Śląsku skupiając 99,9% krajowej produkcji i zatrudnienia. W Legnicko-Głogowskim Okręgu Miedziowym oprócz miedzi produkowane jest srebro i mniejsze ilości innych kruszców i metali.

LQ 3,83 - Cięcie, formowanie i wykańczanie kamienia (PKD 23.7) jest częścią przemysłu przetwórczego, ale ściśle związaną z górnictwem i wydobywaniem z grupą PKD 08.1 Wydobywanie kamienia piasku i gliny. Dotyczy zwłaszcza obróbki kamieni blocznych różnego typu wydobywanych głównie na Dolnym Śląsku. Grupa 23.7 na Dolnym Śląsku obejmuje 30,1% krajowego zatrudnienia.

Częściami przetwórstwa przemysłowego są kolejne grupy PKD 15.1 Wyprawa skór, garbowanie, wyprawa i barwienie skór futerkowych, produkcja toreb (LQ 3,73) o udziale w krajowym zatrudnieniu 29,2%; grupa PKD 26.7 Produkcja instrumentów optycznych i sprzętu fotograficznego (LQ 3,39) z udziałem 26,6%; grupa PKD 25.3 Produkcja wytwornic pary z wyłączeniem kotłów do ogrzewania gorącą wodą (LQ 3,01) - udział 23,6%.

Na Dolnym Śląsku funkcjonują podmioty rolnicze zajmujące się w skali ponadregionalnej wyspecjalizowaną produkcją roślinną, w tym grupy PKD 01.2 Uprawa roślin wieloletnich (LQ 3,29). Udział w zatrudnieniu krajowym 25,8%.

Z usługami i działalnością ICT związana jest grupa PKD 95.1 Naprawa i konserwacja komputerów i sprzętu komunikacyjnego (LQ 3,04) z udziałem w krajowym zatrudnieniu 23,8%. Grupa składa się z 2 klas – jedna dotyczy sprzętu komputerowego, a druga sprzętu telekomunikacyjnego. Wskaźniki dla obu klas są zbliżone. Grupa mieści się w sekcji S (Pozostała działalność usługowa).

Miejsca zajmowane wśród 16 województw w kraju ze względu na liczbę pracujących są następujące:

PKD 07.2 (Górnictwo rud metali nieżelaznych) – 1

PKD 23.7 (Cięcie formowanie i wykańczanie kamienia) – 1

PKD 15.1 (Wyprawa skór, garbowanie; wyprawa i barwienie skór futerkowych; produkcja toreb bagażowych, toreb ręcznych i podobnych wyrobów kaletniczych; produkcja wyrobów rymarskich) – 1

PKD 26.7 (Produkcja instrumentów optycznych i sprzętu fotograficznego) – 2

PKD 01.2 (Uprawa roślin wieloletnich) – 1

PKD 95.1 (Naprawa i konserwacja komputerów i sprzętu komunikacyjnego) – 2

PKD 25.3 (Produkcja wytwornic pary, z wyłączeniem kotłów do centralnego ogrzewania gorącą wodą) – 2

Część tych grup PKD ukazano na mapach Polski.

Ad. 2. Grupy PKD ze wskaźnikami lokalizacji 1,50 - 2,99

Ponad połowa grup PKD mieści się w przetwórstwie przemysłowym. Wśród 41 grup z tego przedziału występują reprezentanci sekcji C (21), N (7), M (2), K (2), A (2), B (2), I (2), H, J, Q (po 1).

Struktura miejsc w kraju według liczby pracujących:

1. miejsce – 3 grupy
2. miejsce – 26 grup
3. miejsce – 10 grup
4. miejsce – 2 grupy

Należy podkreślić, że miejsca w kraju są ukazywane na podstawie wskaźników bezwzględnych dotyczących liczby pracujących ogółem. Dolny Śląsk najczęściej ustępuje województwu mazowieckiemu, które ma niemal dwukrotnie więcej mieszkańców. Przy porównywaniu wskaźników względnych (pracujący w danej grupie na 100000 pracujących) zajmowane pozycje byłyby inne.

Ad. 3 Grupy PKD ze wskaźnikami lokalizacji 1,00 - 1,49

Wśród 49 grup z tego przedziału występuje bardzo szerokie spektrum sekcji PKD, gdyż są reprezentanci aż 16 sekcji: C (15), M (5), N (4), E (4), G (3), A (2), F (2), K (2), L (2), P (2), Q (2), R (2), D, I, J, O (po 1). Województwo dolnośląskie pod względem liczby pracujących w tych grupach plasuje się w Polsce na miejscach od 2. do 7.

Tabl. 4. Zbiorne zestawienie liczby grup PKD według poziomu wskaźnika lokalizacji oraz sekcji PKD

Sekcje PKD	Branże wiodące	Branże kluczowe	Pozostałe	Razem
	$LQ \geq 3,00$	$1,50 \leq LQ \leq 2,99$	$1,00 \leq LQ \leq 1,49$	
A	1	2	2	5
B	1	2		3
C	4	21	15	40
D			1	1
E			4	4
F			2	2
G			3	3
H		1		1
I		2	1	3
J		1	1	2
K		2	2	4
L			2	2
M		5	5	10
N		4	4	8
O			1	1
P			2	2
Q		1	2	3
R			2	2
S	1			1
Razem	7	41	49	97

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

Ocena zmian w okresie 2012 – 2017

Oceny zmian poziomu specjalizacji regionalnej na podstawie zatrudnienia może być dokonywane:

- Dynamicznie na podstawie obserwacji zmian zatrudnienia zachodzących w branżach (grupach PKD) zaliczonych do określonej kategorii na podstawie LQ. W tej metodzie nie wiemy o efektach tych zmian w sytuacji, gdy krajowe tempo wzrostu zatrudnienia różni się od regionalnego.
- Statycznie na podstawie skokowych zmian LQ w grupach PKD – nie widzimy przy takiej oderwanej ocenie przyczyn tych zmian, gdyż nie tylko zatrudnienie w regionie może rosnąć szybciej lub wolniej w stosunku do krajowego, ale także spadać szybciej lub wolniej od zmniejszenia zatrudnienia w kraju.

W efekcie należy łączyć obie metody oceny.

Charakter zmian może być następujący:

1. Różnice dynamiki zatrudnienia w ciągu 5 lat (2012-2017) nie spowodowały zmian w segmentacji grup PKD – jest to sytuacja najczęstsza.
2. Nastąpiła zmiana zakwalifikowania branży (np. z wiodącej do kluczowej), lecz nadal występuje względna przewaga regionu.
3. W efekcie zmian grupa PKD utraciła swoją przewagę; dotyczy to także sytuacji gdy działalność była niewielka również w skali kraju, a później jej zaprzestano (np. wydobywanie rud żelaza),
4. Efekt przekwalifikowania do wyższej grupy,
5. Efekt przekwalifikowania z wyższej grupy.
6. Grupa PKD zyskała w 2017 r. przewagę, chociaż wcześniej jej nie miała

Wnioski z badania empirycznego dla 2012 r. i 2017 r.:

- zmniejszyła się grupa branż wiodących ($LQ \geq 3,00$) z 12 do 7; bilans:
 - sytuacja 1 – 6 branż,
 - sytuacja 2 – 4 branże,
 - sytuacja 3 – 2 branże,
 - sytuacja 4 – 1 branża,
- stan liczebny 34 branż mających charakter kluczowy ($2,99 \geq LQ \geq 1,50$) w 2012 r. wzrósł w 2017 r. do 41; bilans:
 - sytuacja 1 – 28 branż,
 - sytuacja 2 – 3 branże,
 - sytuacja 3 – 3 branże,
 - sytuacja 4 – 2 branże,
 - sytuacja 5 – 4 branże,
 - sytuacja 6 – 7 branż,
- w grupie pozostałych branż z przewagą ($1,49 \geq LQ \geq 1,00$) stan zmienił się z 55 na 48; bilans:
 - sytuacja 1 – 31 branż,
 - sytuacja 3 – 14 branż,
 - sytuacja 4 – 3 branże,
 - sytuacja 5 – 10 branż,
 - sytuacja 6 – 8 branże,
- ogólny bilans – w 2012 r. było 101 grup PKD z $LQ \geq 1,00$, a w 2017 r. ich liczba nieco się zmniejszyła – do 97,
- zgodnie z przyjętym progiem, warunkiem zaliczenia grupy PKD do posiadających względną przewagę było $LQ \geq 1$; realnie taka względna przewaga występuje nawet przy **minimalnej**

różnicy wskaźników (1,00-1,14); w 2012 r. było 20 takich branż, a w 2017 r. – 18; w prowadzonych wyżej rozważaniach traktowano te grupy jako dające minimalną przewagę województwu dolnośląskiemu.

Zestawienie uwzględnia grupy PKD niezależnie od ich wielkości. Stan zatrudnienia w niektórych grupach jest na tyle mały, że zasadne jest wyodrębnienie dodatkowej **kategorii nowych lub wschodzących branż**. W niektórych sytuacjach mamy do czynienia też z branżami „wychodzącymi”, czyli o zmniejszającej się i bliskiej zera liczbie pracujących.

Uzupełniającą płaszczyzną analizy jest ocena zmian zatrudnienia w zidentyfikowanych branżach z przewagami. **Zmiany liczby pracujących** w latach 2012-2017 miały następujący wpływ na poszczególne kategorie branż:

- Wiodące w 2012 r. – ujemna dynamika zatrudnienia wystąpiła w czterech przypadkach, natomiast w ośmiu była dodatnia: wskaźnik LQ wzrósł nieznacznie w 2 przypadkach, a aż w 10 zmalał; niewielkie zmniejszenia wskaźnika występowały nawet, gdy zatrudnienie malało wolniej niż w kraju i wzrastał odsetek zatrudnionych na Dolnym Śląsku – konstrukcja wskaźnika daje taki efekt przy szybkim wzroście zatrudnienia ogółem w regionie; wskaźnik LQ zmalał w dość dużej skali (-0,79) w grupie PKD 774, która zanotowała największy wśród branż wiodących wzrost zatrudnienia (o ponad 150%, ale w kraju rosło ono o połowę szybciej – o 225%);
- Kluczowe w 2012 r. – na 34 branże ujemną dynamikę zatrudnienia zanotowało 12 grup PKD, natomiast zmniejszyło się aż 20 wskaźników LQ;
- Pozostałe branże z przewagą w 2012 r. – sytuacja podobna – na 35 branż spadek zatrudnienia notuje 13, a spadek wskaźnika lokalizacji aż 24;
- Wiodące w 2017 r. – ujemna dynamika zatrudnienia w latach 2012-2017 wystąpiła w jednej z 7 branż, natomiast zmniejszenie wskaźnika lokalizacji dotyczyło 4 branż;
- Kluczowe w 2017 r. – z 41 branż spadek zatrudnienia wystąpił tylko w 8, natomiast poziom LQ zmalał w 17 branżach;
- Pozostałe branże z przewagą w 2017 r. – ujemna dynamika zatrudnienia wystąpiła w 9 branżach na 49 zaliczonych do tej kategorii, natomiast wskaźniki spadły dla 23 grup PKD.

Obydwa analizowane kryteria (zmiany zatrudnienia i zmiany poziomu wskaźników LQ) dawały znacznie gorszy obraz dla segmentacji dotyczącej 2012 r. niż dla klasyfikacji na podstawie danych dla 2017 r. Jest to naturalne zjawisko (wynikające z wychodzenia i wchodzenia do grupy) i zapewne w tej drugiej grupie podobne pogorszenie nastąpi do 2022 r.

Analiza inteligentnych specjalizacji Dolnego Śląska pod kątem zatrudnienia

Uwagi wstępne

Można przyjąć różne podstawy selekcji klas (co najmniej trzy) do poszczególnych specjalizacji województwa dolnośląskiego:

- wybór wszystkich klas PKD, które mieszczą się w danych sekcjach i działach;
- wybór wyselekcjonowanych klas z poszczególnych sekcji i działów;
- podejście międzysektorowe ukazujące pełen proces wytwarzania produktów podstawowych oraz niezbędnych innych elementów łańcucha na drodze od producenta do konsumenta (to podejście zastosowano w specjalizacji „Żywność wysokiej jakości”, do której włączono klasy związane z produkcją opakowań z papieru, tworzyw sztucznych oraz metali)

Różne metody identyfikacji klas PKD, które powinny wchodzić do zestawu inteligentnych specjalizacji, spowodowały powtórzenia – dotyczą one 4 klas: 22.22, 28.12, 28.23 i 26.30 (czyli zbiory klas wybranych do 6 specjalizacji nie są zbiorami rozdzielnymi).

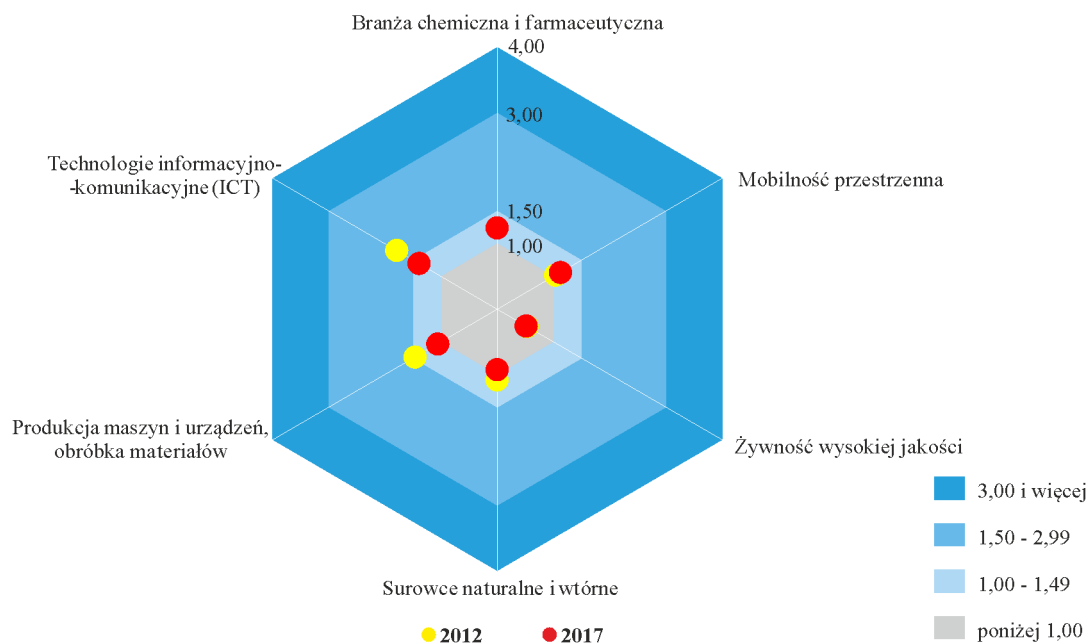
Tabl. 5. Zmiany liczby pracujących w klasach PKD zaliczonych do inteligentnych specjalizacji^a w latach 2012-2017

Wyszczególnienie	2012			2017		
	liczba pracujących	w % ogółu w województwie	wskaźnik lokalizacji LQ	liczba pracujących	w % ogółu w województwie	wskaźnik lokalizacji LQ
Pracujący ogółem						
Ogółem	667300	100,0	x	743223	100,0	x
Branża chemiczna i farmaceutyczna	24477	3,67	1,24	29577	3,98	1,24
Mobilność przestrzenna	43406	6,50	1,04	60553	8,15	1,12
Żywność wysokiej jakości	13007	1,95	0,53	13641	1,84	0,51
Surowce naturalne i wtórne	46572	6,98	1,10	48982	6,59	1,09
Produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów	18497	2,77	1,46	19565	2,63	1,45
Technologie Informacyjno-Komunikacyjne (ICT)	17700	2,65	1,79	20408	2,75	1,40
w tym pracujący w branżach o wskaźniku lokalizacji $\geq 1,15$						
Branża chemiczna i farmaceutyczna	20604	3,09	1,63	25793	3,47	1,63
Mobilność przestrzenna	24491	3,67	2,12	35770	4,81	2,44
Żywność wysokiej jakości	5593	0,84	1,47	6559	0,88	1,47
Surowce naturalne i wtórne	31173	4,67	4,74	33621	4,52	3,69
Produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów	14731	2,21	2,18	15649	2,11	1,95
Technologie Informacyjno-Komunikacyjne (ICT)	13452	2,02	3,48	10030	1,35	3,08

a W ramach dokumentu „Ramy strategiczne na rzecz inteligentnych specjalizacji Dolnego Śląska”, załącznik do RSI dla Województwa Dolnośląskiego 2011-2020, Wrocław, 2015.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

Wykres 2. Poziom wskaźnik lokalizacji (LQ) dla 6 inteligentnych specjalizacji w zakresie liczby pracujących w głównym miejscu pracy

Sumaryczne dane dla poszczególnych inteligentnych specjalizacji oraz dla ich sumy prowadzą do głównych wniosków:

- Udział pracujących w 6 inteligentnych specjalizacjach Dolnego Śląska zwiększył się w skali 5 lat o 1,2 p. proc. - są to dość duże zmiany, jak na tak krótki okres.
- Oznacza to, że dynamika zmian była wyższa niż dynamika liczby pracujących ogółem; różnica wynosi 5,8 p. proc. (117,2 – 111,4). Oznacza to także, że podmioty tych specjalizacji generują więcej miejsc pracy niż inni pracodawcy w regionie.
- Specjalizacje były wyselekcjonowane dla Dolnego Śląska, ale porównawcze zmiany dla nich w skali kraju nie wykazują istotnych różnic – udział w krajowym zatrudnieniu zwiększył się z 22,6% do 23,9%, a krajowa dynamika była jedynie o 1,5 p. proc. niższa.
- Porównania dynamiki zmian dokonane w sposób standardowy wskazują, że wszystkie specjalizacje dość szybko zwiększały zatrudnienie; nie jest to jednak wystarczająca podstawa do wnioskowania, gdyż punkt odniesienia, czyli reszta branż gospodarki też zwiększała zatrudnienie; porównania względne (dynamika netto, czyli po odjęciu średniej dynamiki) pokazują rzeczywiste zyskiwanie lub utratę znaczenia specjalizacji; taka dynamika w regionie i w kraju była niemal identyczna (różnica 0,4 p. proc.).
- Specjalizacja „Żywność wysokiej jakości” rozwijała się najszybciej (pod względem liczby pracujących), wyprzedzając „Branżę chemiczną i farmaceutyczną” oraz „Technologie informacyjno-komunikacyjne”.
- Pozostałe 3 specjalizacje zwiększyły zatrudnienie, ale w malej skali, co sprawiło, że w ujęciu względnym zanotowały regres w stosunku do innych branż gospodarki.
- Chociaż wzrastało zatrudnienie we wszystkich 6 specjalizacjach, to aż 4 specjalizacje zanotowały w ciągu 5 lat regres wskaźnika lokalizacji, co oznacza, że zatrudnienie rosło w nich wolniej niż w skali kraju. Specjalizacja „Branża chemiczna i farmaceutyczna” nie zanotowała zmian wskaźnika LQ, natomiast niewielki wzrost dotyczył jedynie specjalizacji „Mobilność przestrzenna”.
- Żadna specjalizacja nie posiada poziomu wskaźnika LQ wskazującego na rzeczywiście dużą przewagę Dolnego Śląska na tle innych regionów. Trzy specjalizacje mieszczą się w minimalnym przedziale specjalizacji $1,15 < LQ < 1,50$. Dwie specjalizacje mają mało istotny poziom $1,00 < LQ < 1,15$, a jedna jest poniżej 1,00.
- Wskaźnik LQ dla specjalizacji „Żywność wysokiej jakości” na poziomie zaledwie 0,51 (z tendencją spadkową) oznacza, że wszystkie inne województwa w kraju są bardziej wyspecjalizowane od Dolnego Śląska w ujęciu rodzajów działalności zaliczonych do tej specjalizacji.
- Największe zmniejszenie wskaźnika nastąpiło w zakresie specjalizacji „Technologie informacyjno-komunikacyjne”. Specjalizacja ta zanotowała bardzo szybki wzrost zatrudnienia w kraju – w odróżnieniu od regionu. Wskazywałoby to na bardziej nowoczesny kierunek zmian w kraju niż w regionie. Duży regres w stosunku do reszty kraju można w tym przypadku uznać za szczególnie niepokojący.

Tabl. 6. Wykaz największych klas PKD zaliczonych do inteligentnych specjalizacji Dolnego Śląska z liczbą pracujących powyżej 1250 osób w 2017 r.

Klasa PKD	Nazwa	Liczba pracujących			Struktura		LQ
		2012	2017	2012 =100	2012	2017	2017
x	Ogółem pracujący w gospodarce narodowej	667300	743223	111,4	100,0	100,0	667300
x	Razem 6 inteligentnych specjalizacji	159356	186807	117,2	23,9	25,1	159356
	Branża chemiczna i farmaceutyczna	24477	29577	120,8	100	100	24477
22.29	Produkcja pozostałych wyrobów z tworzyw sztucznych	4829	8424	174,4	19,7	28,5	4829
22.22	<i>Produkcja opakowań z tworzyw sztucznych</i>	2827	3678	130,1	11,5	12,4	2827
21.20	Produkcja leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	2462	3208	130,3	10,1	10,8	2462
22.19	Produkcja pozostałych wyrobów z gumy	3448	3133	90,9	14,1	10,6	3448
22.21	Produkcja płyt, arkuszy, rur i kształtowników z tworzyw sztucznych	2564	2190	85,4	10,5	7,4	2564
22.23	Produkcja wyrobów dla budownictwa z tworzyw sztucznych	1962	2071	105,6	8,0	7,0	1962
20.16	Produkcja tworzyw sztucznych w formach podstawowych	578	1747	302,2	2,4	5,9	578
20.42	Produkcja wyrobów kosmetycznych i toaletowych	1062	1335	125,7	4,3	4,5	1062
20.30	Produkcja farb, lakierów i podobnych powłok, farb drukarskich i mas uszczelniających	1204	1308	108,6	4,9	4,4	1204
x	Pozostałe klasy PKD (8)	3541	2483	70,1	14,5	8,4	3541
	Mobilność przestrzenna	43406	60553	139,5	100	100	43406
29.32	Produkcja pozostałych części i akcesoriów do pojazdów silnikowych, z wyłączeniem motocykli	16319	24544	150,4	37,6	40,5	16319
49.41	Transport drogowy towarów	8547	12543	146,8	19,7	20,7	8547
29.10	Produkcja pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli	5045	6700	132,8	11,6	11,1	5045
49.31	Transport lądowy pasażerski, miejski i podmiejski	3561	3921	110,1	8,2	6,5	3561
30.20	Produkcja lokomotyw kolejowych oraz taboru szynowego	1491	1878	126,0	3,4	3,1	1491
49.39	Pozostały transport lądowy pasażerski, gdzie indziej niesklasyfikowany	1958	1477	75,4	4,5	2,4	1958
x	Pozostałe klasy PKD (19)	6485	9490	146,3	14,9	15,7	6485
	Żywność wysokiej jakości	13007	13641	104,9	100	100	13007
22.22	<i>Produkcja opakowań z tworzyw sztucznych</i>	2827	3678	130,1	21,7	27,0	2827
10.13	Produkcja wyrobów z mięsa, włączając wyroby z mięsa drobiowego	977	1672	171,1	7,5	12,3	977
01.11	Uprawa zbóż, roślin strączkowych i roślin oleistych na nasiona, z wyłączeniem ryżu	1592	1462	91,8	12,2	10,7	1592
17.21	Produkcja papieru falistego i tektury falistej oraz opakowań z papieru i tektury	1311	1425	108,7	10,1	10,4	1311
x	Pozostałe klasy PKD (28)	6300	5404	85,8	48,4	39,6	6300

Tabl. 6. Wykaz największych klas PKD zaliczonych do inteligentnych specjalizacji Dolnego Śląska z liczbą pracujących powyżej 1250 osób w 2017 r. (dok.)

Klasa PKD	Nazwa	Liczba pracujących			Struktura		LQ
		2012	2017	2012 =100	2012	2017	2017
	Surowce naturalne i wtórne	46572	48982	105,2	100,0	100,0	46572
07.29	Górnictwo pozostałych rud metali nieżelaznych	#	#	#	#	#	#
31.09	Produkcja pozostałych mebli	7464	9070	121,5	16,0	18,5	7464
23.61	Produkcja wyrobów budowlanych z betonu	1977	2570	130,0	4,2	5,2	1977
23.41	Produkcja ceramicznych wyrobów stołowych i ozdobnych	2044	2237	109,4	4,4	4,6	2044
31.01	Produkcja mebli biurowych i sklepowych	2427	2192	90,3	5,2	4,5	2427
08.11	Wydobywanie kamieni ozdobnych oraz kamienia dla potrzeb budownictwa, skał wapiennych, gipsu, kredy i łupków	2389	2096	87,7	5,1	4,3	2389
23.70	Cięcie, formowanie i wykańczanie kamienia	#	#	106,3	#	#	#
x	Pozostałe klasy PKD (37)	10426	11171	107,1	22,4	22,8	10426
	Produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów	18497	19565	105,8	100	100	18497
27.12	Produkcja aparatury rozdzielczej i sterowniczej energii elektrycznej	2904	3709	127,7	15,7	19,0	2904
28.92	Produkcja maszyn dla górnictwa i do wydobywania oraz budownictwa	#	#	#	#	#	#
71.12	Działalność w zakresie inżynierii i związane z nią doradztwo techniczne	1999	2691	134,6	10,8	13,8	1999
27.11	Produkcja elektrycznych silników, prądnic i transformatorów	#	#	89,2	#	#	#
x	Pozostałe klasy PKD (17)	8452	8684	102,7	45,7	44,4	8452
	Technologie informacyjno-komunikacyjne	17700	20408	115,3	100	100	17700
62.01	Działalność związana z oprogramowaniem	2438	6433	263,9	13,8	31,5	2438
62.09	Pozostała działalność usługowa w zakresie technologii informatycznych i komputerowych	#	#	#	#	#	#
26.11	Produkcja elementów elektronicznych	6645	2523	38,0	37,5	12,4	6645
x	Pozostałe klasy PKD (10)	#	#	96,9	#	#	#

a Suma 6 inteligentnych specjalizacji obejmuje raz policzone 4 zdublowane działy PKD. W tabeli te klasy PKD zaznaczono kursywą.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

Analiza zawartości tablicy prowadzi do następujących wniosków:

- Klasy PKD o dużym zatrudnieniu dominują zwłaszcza w dwóch pierwszych specjalizacjach z tabeli, które obejmują odpowiednio 9 z 17 branż z udziałem 91,6% liczby pracujących oraz 6 z 25 klas PKD z udziałem 84,3% w 2017 r.
- Pomimo pozornego przedmiotowego rozproszenia zatrudnienia notowanego w 44 klasach PKD specjalizacji „Surowce naturalne i wtórne”, tylko 7 z nich skupia aż 77,2% całkowitej liczby pracujących i decyduje o tendencjach statystycznych dla specjalizacji.
- Najbardziej przedmiotowo zdywersyfikowana (w ujęciu klas PKD) działalność dotyczy „Produkcji maszyn i urządzeń, obróbki materiałów” oraz „Żywności wysokiej jakości”, gdzie mniejsze klasy PKD skupiają prawie połowę pracujących.
- Producenci opakowań z tworzyw sztucznych mają duży wpływ na ogólny wskaźnik tej ostatniej specjalizacji; zatrudnienie jest w tej klasie największe i wynosi 27,0% całej specjalizacji (ta sama klasa zajmuje drugie miejsce w „Branży chemicznej i farmaceutycznej”). Czwarte miejsce zajmują producenci papieru i tektury i tym samym przemysł opakowaniowy służący

całej gospodarce (mniejszość produkcji służy potrzebom przemysłu spożywczego) obejmuje prawie 40% zatrudnienia i decyduje o ogólnych wskaźnikach dla specjalizacji „Żywności wysokiej jakości”. A obejmuje ona aż 40 klas, w tym 32 notujące zatrudnienie na Dolnym Śląsku.

- Do niektórych specjalizacji wpisano klasy nie mające obecnie żadnego zatrudnienia w regionie, a czasami w kraju. Dotyczy to z jednej strony najnowocześniejszych klas (np. transport kosmiczny), a z drugiej strony klas, w których aktywności nie będzie w dającej się przewidzieć przyszłości (np. górnictwo rud uranu i torfu). Łącznie do 6 inteligentnych specjalizacji zaliczono 205 klas PKD (201 bez zdublowań), z czego w Polsce wykazywały zatrudnienie w 2012 r. oraz 2017 r. po 194 klasy (191 bez zdublowań), a na Dolnym Śląsku było to 149 klas i 152 klasy. Dla poszczególnych specjalizacji liczby przedstawiają się następująco:
 - Branża chemiczna i farmaceutyczna
 - Lista – 24 klasy
 - Dolny Śląsk 2012 r. – 21 klas
 - Dolny Śląsk 2017 r. – 17 klas
 - Mobilność przestrzenna
 - Lista – 33 klasy
 - Dolny Śląsk 2012 r. – 21 klas
 - Dolny Śląsk 2017 r. – 25 klas
 - Żywność wysokiej jakości
 - Lista – 45 klas
 - Dolny Śląsk 2012 r. – 26 klas
 - Dolny Śląsk 2017 r. – 32 klasy
 - Surowce naturalne i wtórne
 - Lista – 63 klasy
 - Dolny Śląsk 2012 r. – 45 klas
 - Dolny Śląsk 2017 r. – 44 klasy
 - Produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów
 - Lista – 22 klasy
 - Dolny Śląsk w 2012 r. i 2017 r. – 21 klas
 - Technologie informacyjno-komunikacyjne
 - Lista – 18 klas
 - Dolny Śląsk 2012 r. – 14 klas
 - Dolny Śląsk 2017 r. – 13 klas.

Przedstawione powyżej wnioski potwierdza zestawienie obejmujące najbardziej wyspecjalizowane klasy PKD.

Tabl. 7. Wykaz klas PKD o największych wskaźnikach lokalizacji w ramach 6 inteligentnych specjalizacji^a z liczbą pracujących powyżej 250 osób w 2017 r.

Klasa PKD	Nazwa	Liczba pracujących		Wskaźnik lokalizacji		
		2012	2017	2012	2017	Zmiana 2017-2012
	Branża chemiczna i farmaceutyczna					
20.16	Produkcja tworzyw sztucznych w formach podstawowych	578	1747	1,12	2,59	1,47
20.14	Produkcja pozostałych podstawowych chemikaliów organicznych	959	499	2,04	2,10	0,06
20.30	Produkcja farb, lakierów i podobnych powłok, farb drukarskich i mas uszczelniających	1204	1308	2,23	1,89	-0,34
	Mobilność przestrzenna					
28.12	<i>Produkcja sprzętu i wyposażenia do napędu hydraulicznego i pneumatycznego</i>	419	1199	2,37	4,03	1,66
29.10	Produkcja pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli	5045	6700	2,17	2,74	0,58
29.32	Produkcja pozostałych części i akcesoriów do pojazdów silnikowych, z wyłączeniem motocykli	16319	24544	2,22	2,39	0,17
30.20	Produkcja lokomotyw kolejowych oraz taboru szynowego	1491	1878	1,95	2,23	0,28
	Żywność wysokiej jakości					
10.41	Produkcja olejów i pozostałych tłuszczów płynnych	#	#	1,42	2,36	0,93
01.13	Uprawa warzyw, włączając melony oraz uprawa roślin korzeniowych i roślin bulwiastych	369	567	1,33	1,90	0,57
01.11	Uprawa zbóż, roślin strączkowych i roślin oleistych na nasiona, z wyłączeniem ryżu	1592	1462	1,68	1,59	-0,09
	Surowce naturalne i wtórne					
07.29	Górnictwo pozostałych rud metali nieżelaznych	#	#	12,82	12,73	-0,09
23.41	Produkcja ceramicznych wyrobów stołowych i ozdobnych	2044	2237	5,41	5,41	0,00
08.99	Pozostałe górnictwo i wydobywanie, gdzie indziej niesklasyfikowane	388	272	2,94	4,71	1,77
08.11	Wydobywanie kamieni ozdobnych oraz kamienia dla potrzeb budownictwa, skał wapiennych, gipsu, kredy i łupków	2389	2096	4,49	4,11	-0,38
23.70	Cięcie, formowanie i wykańczanie kamienia	1216	1293	3,49	3,83	0,35
24.34	Produkcja drutu	379	402	2,70	2,74	0,04
23.69	Produkcja pozostałych wyrobów z betonu, gipsu i cementu	213	318	1,68	2,50	0,82
	Produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów					
28.12	<i>Produkcja sprzętu i wyposażenia do napędu hydraulicznego i pneumatycznego</i>	419	1199	2,37	4,03	1,66
28.95	Produkcja maszyn dla przemysłu papierniczego	#	#	4,79	3,72	-1,07
28.13	Produkcja pozostałych pomp i sprężarek	#	#	0,04	3,46	3,42
28.92	Produkcja maszyn dla górnictwa i do wydobywania oraz budownictwa	#	#	3,03	3,45	0,42
27.12	Produkcja aparatury rozdzielczej i sterowniczej energii elektrycznej	2904	3709	2,27	2,31	0,04
	Technologie informacyjno-komunikacyjne					
62.09	Pozostała działalność usługowa w zakresie technologii informatycznych i komputerowych	#	#	3,18	3,59	0,41
26.70	Produkcja instrumentów optycznych i sprzętu fotograficznego	262	268	4,04	3,39	-0,65
26.40	Produkcja elektronicznego sprzętu powszechnego użytku	2090	1131	2,80	2,93	0,13
26.11	Produkcja elementów elektronicznych	6645	2523	6,32	2,32	-4,00

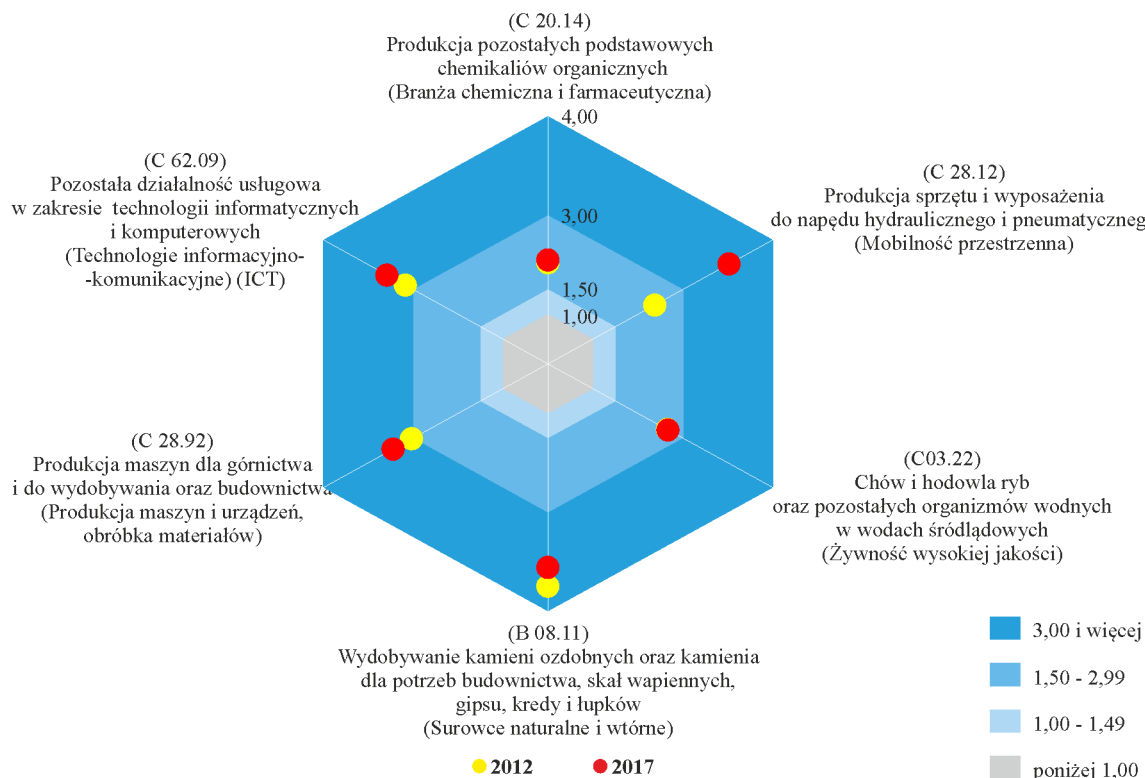
a Minimum 3 klasy dla specjalizacji i wszystkie z LQ powyżej 2,00. Kursywą zaznaczono zdublowane klasy PKD.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

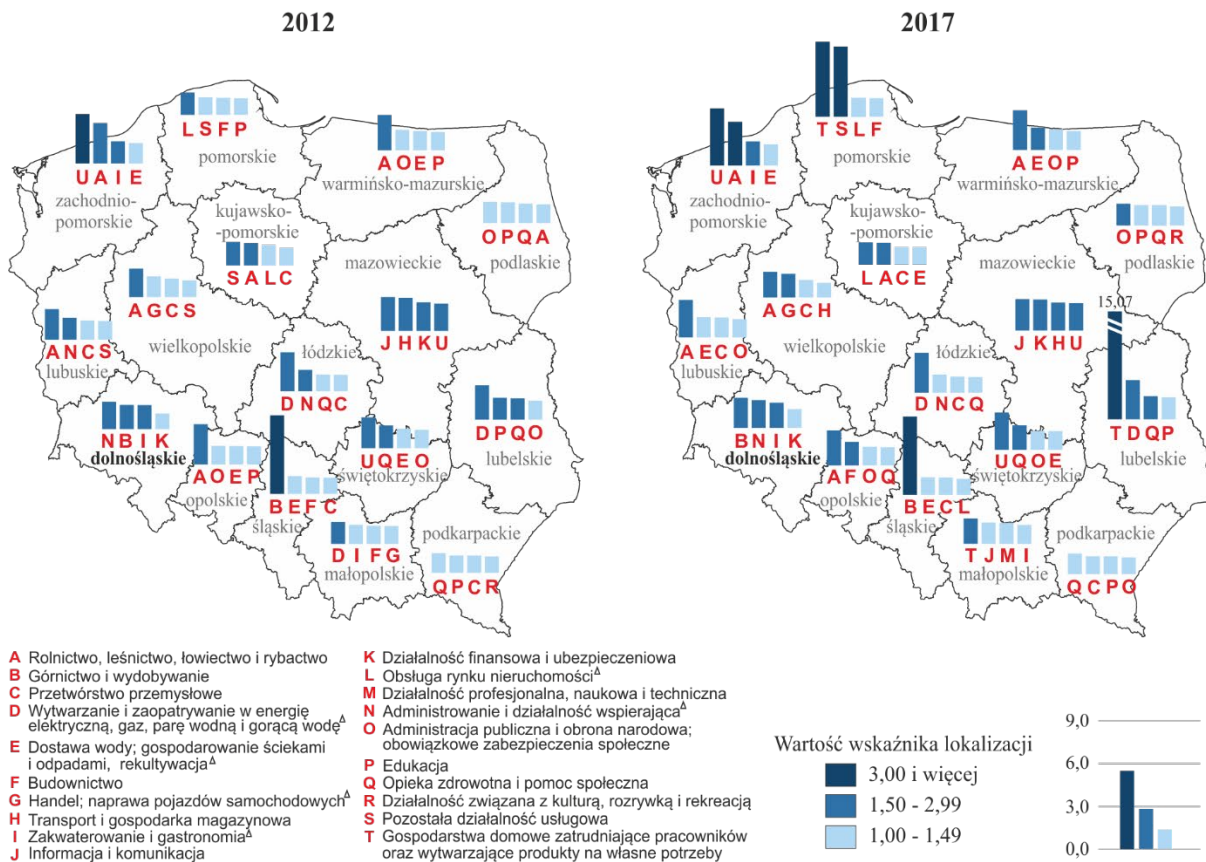
Na 152 klasy PKD zaliczone do inteligentnych specjalizacji Dolnego Śląska i posiadające zatrudnienie, tylko 21 (20 bez zdublowań) posiadało w 2017 r. wskaźnik lokalizacji wyższy od 2,00. Aż 7 z tych wskaźników zmalało w stosunku do 2012 r., niekiedy znacznie, jak produkcja elementów elektronicznych (klasa 26.11). W tej klasie zatrudnienie w kraju wzrosło, a na Dolnym Śląsku zmalało prawie o 2/3 – o 4122 osoby. W tabeli pominięto klasy z zatrudnieniem do 250 osób, gdyż nie one decydują o obrazie wyspecjalizowania regionu. I odwrotnie, analizując branże o dużym zatrudnieniu, żadna z nich (ujętych w tabeli 4, gdzie przyjęto umowny próg stanu zatrudnienia co najmniej 1250 osób) nie osiągnęła postępu w skali 1,50 wartości LQ. Największa zmiana dotyczyła klasy 20.16 produkcji tworzyw sztucznych w formach podstawowych – wzrost o 1,47, dzięki wzrostowi zatrudnienia o 1169 osób. Wzrost zatrudnienia o więcej niż 1200 osób notowały tylko 3 klasy PKD:

- 29.32 - produkcja pozostałych części i akcesoriów do pojazdów silnikowych, z wyłączeniem motocykli – o 8225 osób, ale wartość LQ wzrosła jedynie o 0,17, co oznacza, że prawie taka sama dynamika dotyczyła całego kraju, co nie zmienia oceny, że jest to obecnie najważniejsza i dynamiczna klasa PKD na Dolnym Śląsku;
- 62.09 - pozostała działalność usługowa w zakresie technologii informatycznych i komputerowych, wartość LQ wzrosła o 0,41;
- 29.10 - produkcja pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli – o 1655 osób, a wskaźnika LQ o 0,58 – uzupełnia ona powyższą klasę 29.32 i ugruntowuje pozycję regionu, jako jednego z liderów branży automotive w Polsce. Rozszerzając ocenę również na klasy PKD z mniejszą liczbą pracujących niż 250 osób okaże się, że w dwóch specjalizacjach mamy innych liderów niż w tab. 7, co widać na następnym wykresie.

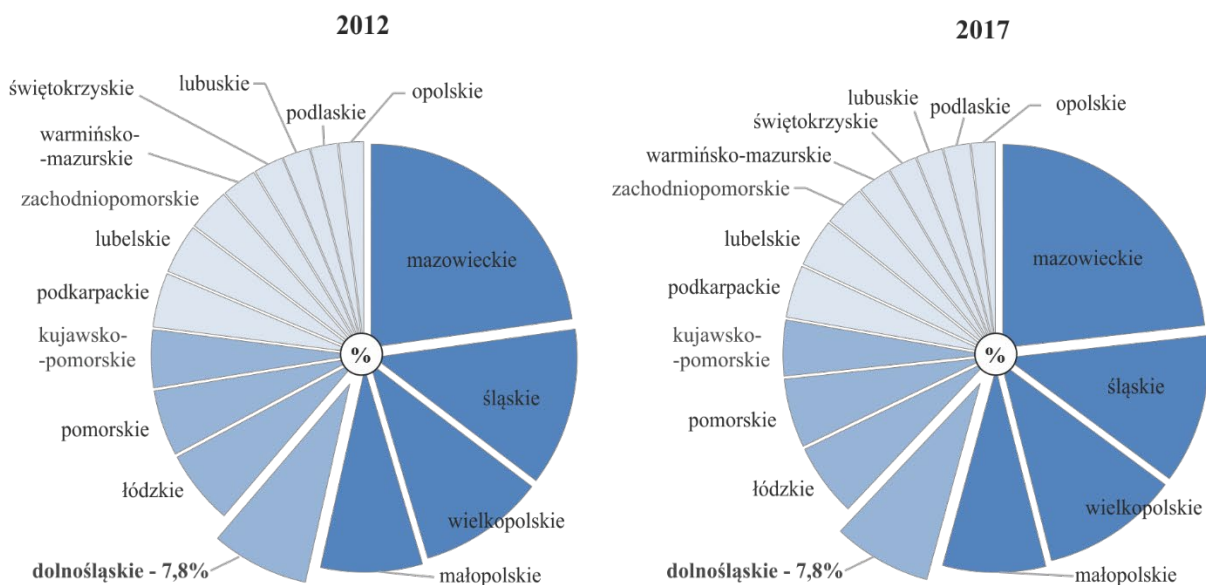
Wykres 3. Poziom wskaźnika lokalizacji (LQ) dla wybranych klas z 6 inteligentnych specjalizacji w zakresie liczby pracujących w głównym miejscu pracy

Mapa 1. Liczba pracujących^a w gospodarce narodowej. Specjalizacje regionalne w przekroju sekcji PKD na podstawie wskaźnika lokalizacji
Stan w dniu 31 XII

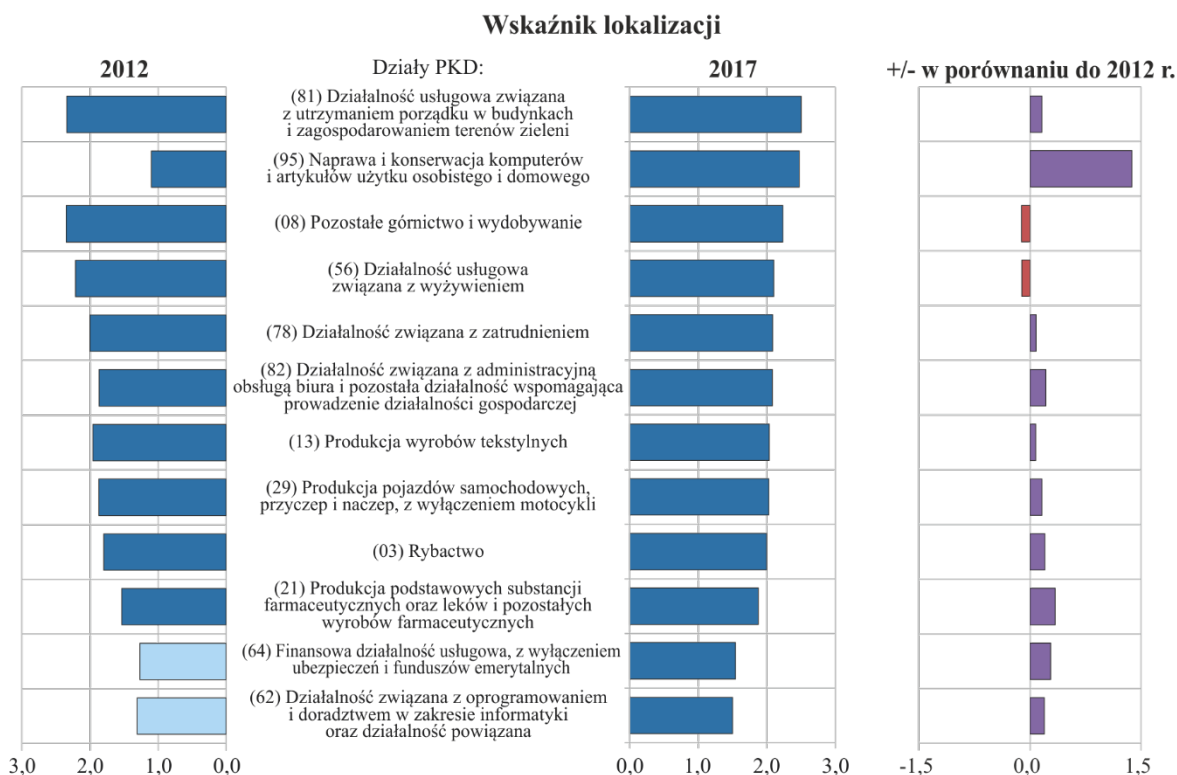

Wykres 4. Struktura liczby pracujących^a według województw
Stan w dniu 31 XII

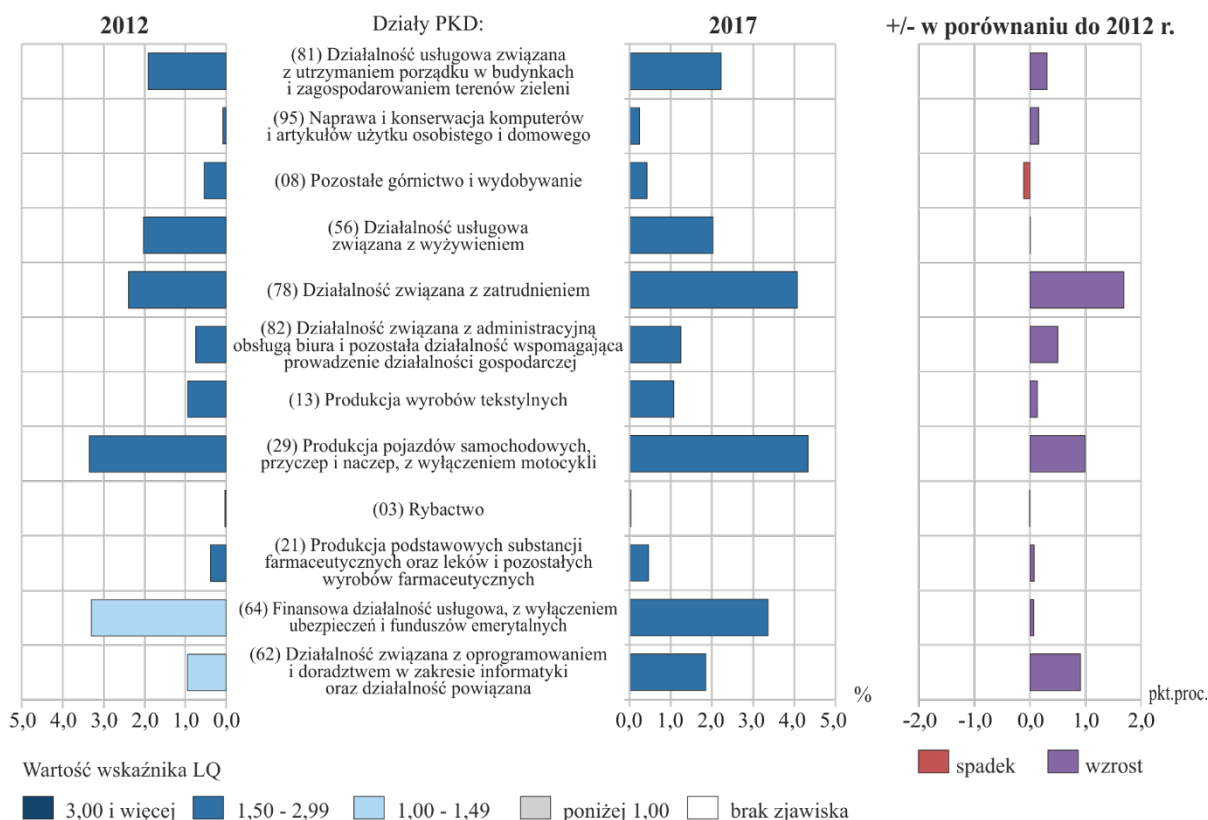

^a W głównym miejscu pracy, według siedziby jednostki; bez rolnictwa indywidualnego, bez duchownych, bez jednostek działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

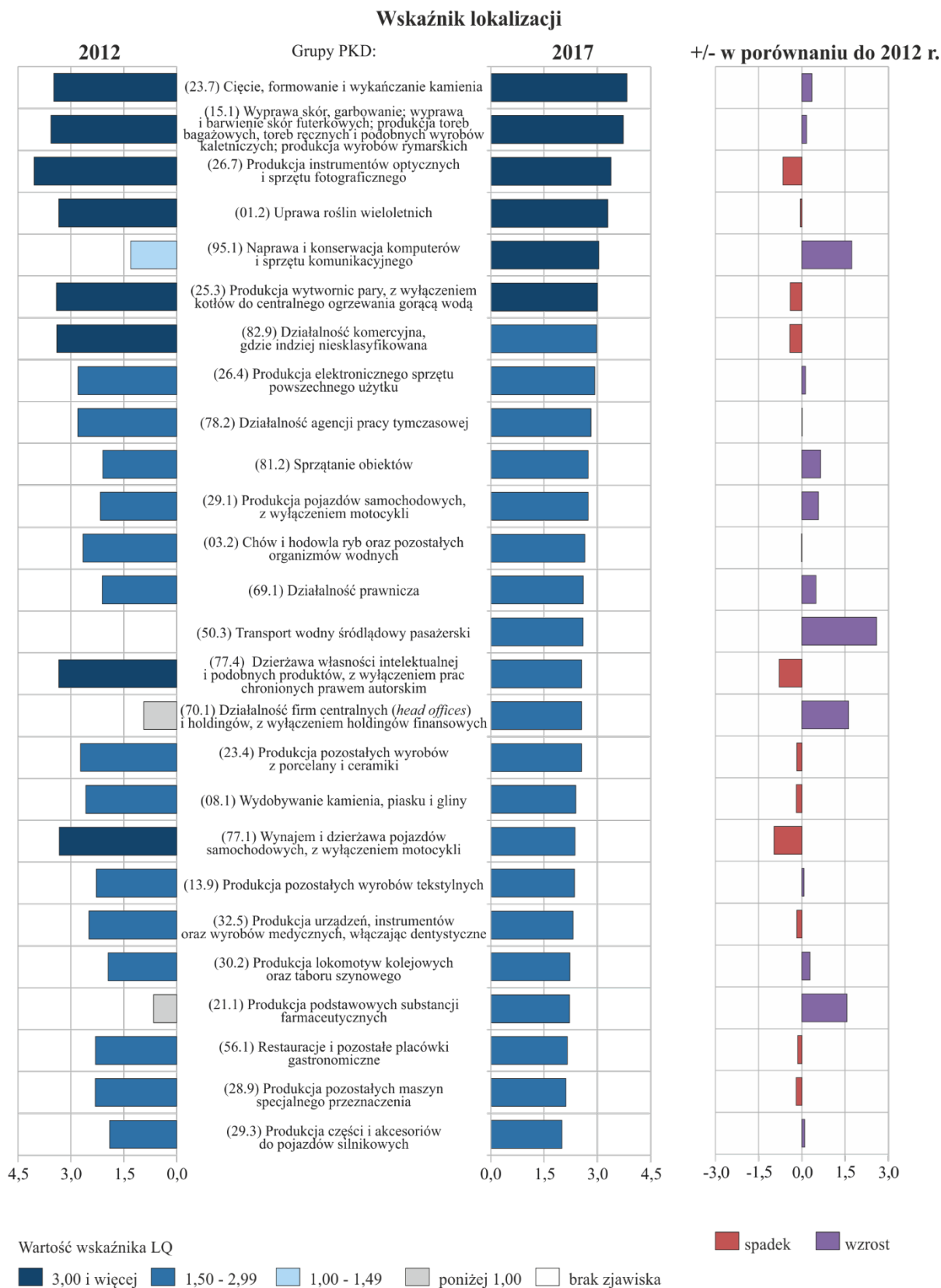
Wykres 5. Pracujący według wybranych działów PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji
Stan w dniu 31 XII

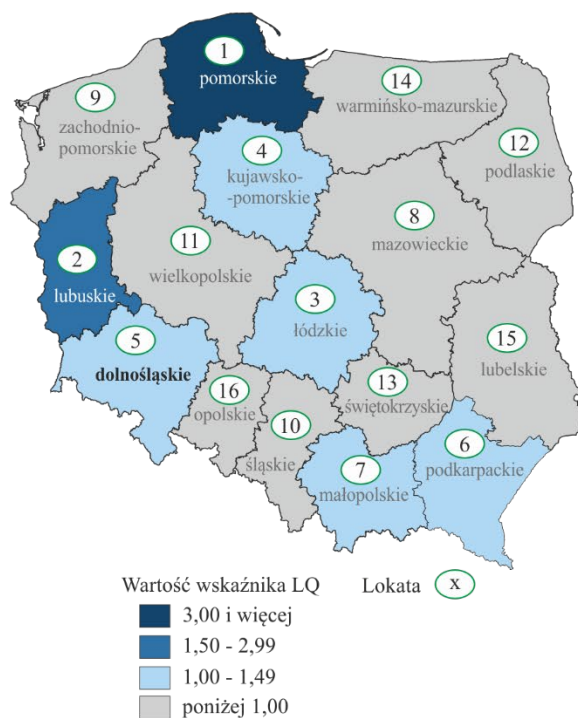
Wykres 6. Udział w ogólnej liczbie pracujących (w %)
Stan w dniu 31 XII

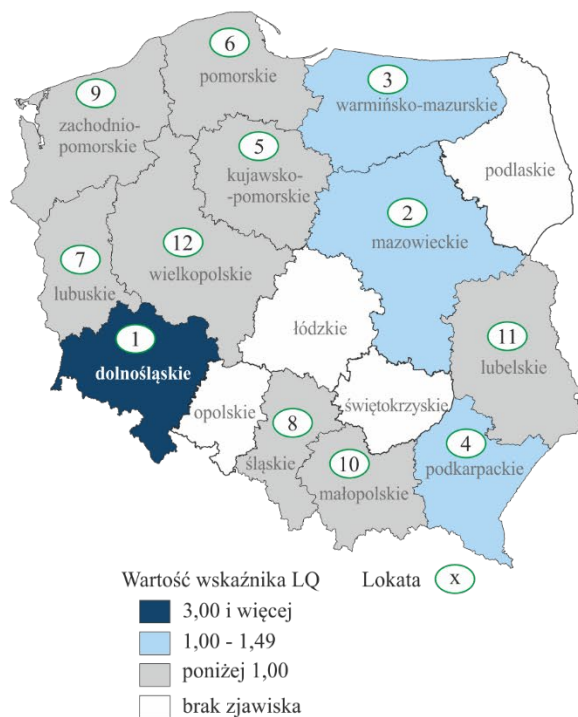
Wykres 7. Pracujący według wybranych grup PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji
Stan w dniu 31 XII

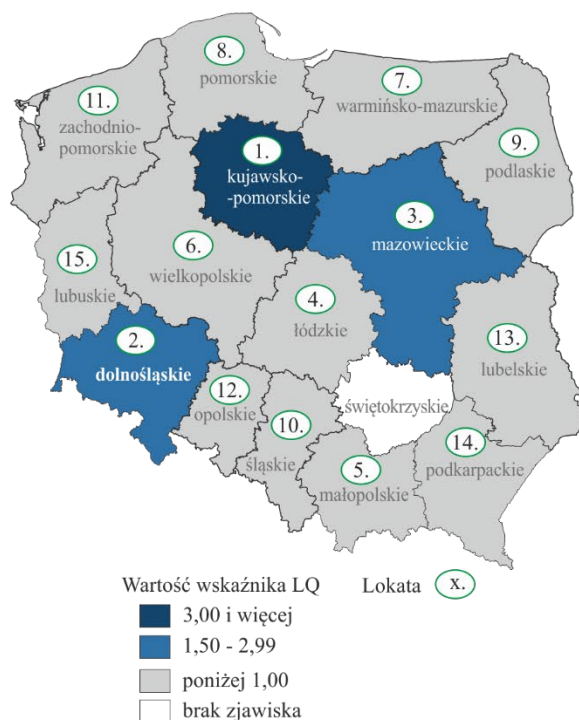
Mapa 2. Pracujący w podmiotach działających w zakresie produkcji komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (26.0). Współczynnik lokalizacji według województw w 2017 r.
Stan w dniu 31 XII

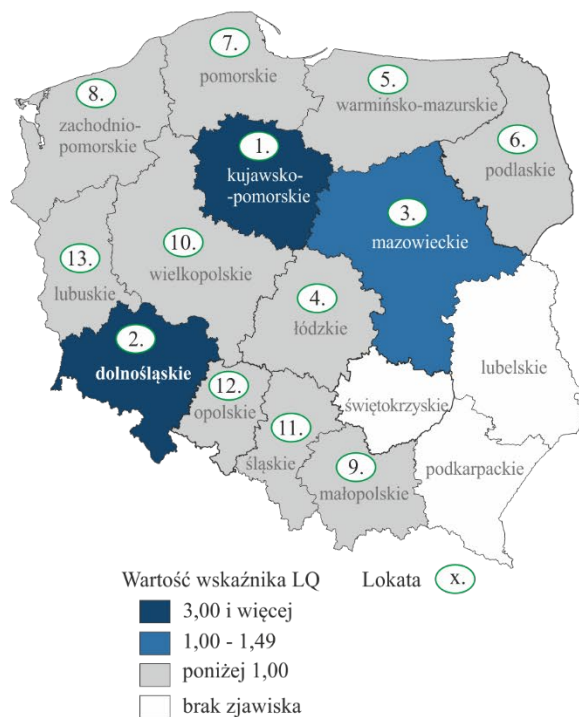
Mapa 3. Pracujący w podmiotach działających w zakresie produkcji instrumentów optycznych i sprzętu fotograficznego (26.7). Współczynnik lokalizacji według województw w 2017 r.
Stan w dniu 31 XII

Mapa 4. Pracujący w podmiotach działających w zakresie naprawy i konserwacji komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego (95.0). Współczynnik lokalizacji według województw w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

Mapa 5. Pracujący w podmiotach działających w zakresie naprawy i konserwacji komputerów i sprzętu komunikacyjnego (95.1). Współczynnik lokalizacji według województw w 2017 r. Stan w dniu 31 XII

Tabl. 8. Działy PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla liczby pracujących

Przedział LQ	2012		2017	
	Sekcja PKD	Dział PKD	Sekcja PKD	Dział PKD
3,00 i więcej	B	1. (07) górnictwo rud metali	B	1. (07) górnictwo rud metali
1,50-2,99	C	2. (26) produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	N	2. (81) działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni
	B	3. (08) pozostałe górnictwo i wydobywanie	S	3. (95) naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego
	N	4. (81) działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni	B	4. (08) pozostałe górnictwo i wydobywanie
	I	5. (56) działalność usługowa związana z wyżywieniem	I	5. (56) działalność usługowa związana z wyżywieniem
	N	6. (78) działalność związana z zatrudnieniem	N	6. (78) działalność związana z zatrudnieniem
	C	7. (13) produkcja wyrobów tekstylnych	N	7. (82) działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej
	C	8. (29) produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	C	8. (13) produkcja wyrobów tekstylnych
	N	9. (82) działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej	C	9. (29) produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli
	A	10. (03) rybactwo	A	10. (03) rybactwo
	N	11. (80) działalność detektywistyczna i ochroniarska	C	11. (21) produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych
	C	12. (27) produkcja urządzeń elektrycznych	K	12. (64) finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych
	C	13. (21) produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	J	13. (62) działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana

Tabl. 8. Działy PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla liczby pracujących (cd.)

Przedział LQ	2012		2017	
	Sekcja PKD	Dział PKD	Sekcja PKD	Dział PKD
1,00 -1,49	C	14. (15) produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych	C	14. (15) produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych
	M	15. (69) działalność prawnicza, rachunkowo-księgowa i doradztwo podatkowe	C	15. (27) produkcja urządzeń elektrycznych
	C	16. (28) produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	N	16. (80) działalność detektywistyczna i ochroniarska
	E	17. (36) pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	C	17. (28) produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana
	C	18. (32) pozostała produkcja wyrobów	M	18. (70) działalność firm centralnych (head offices); doradztwo związane z zarządzaniem
	J	19. (62) działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	C	19. (26) produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych
	K	20. (64) finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	E	20. (36) pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody
	C	21. (22) produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	C	21. (32) pozostała produkcja wyrobów
	N	22. (77) wynajem i dzierżawa	C	22. (22) produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych
	C	23. (33) naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń	R	23. (90) działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką
	E	24. (38) działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców	I	24. (55) zakwaterowanie
	R	25. (90) działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką	M	25. (69) działalność prawnicza, rachunkowo-księgowa i doradztwo podatkowe
	N	26. (79) działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane	E	26. (38) działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców
	M	27. (70) działalność firm centralnych (head offices); doradztwo związane z zarządzaniem	M	27. (71) działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne
	Q	28. (86) opieka zdrowotna	N	28. (77) wynajem i dzierżawa
	A	29. (02) leśnictwo i pozyskiwanie drewna	C	29. (23) produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych
	C	30. (20) produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych	Q	30. (86) opieka zdrowotna
	C	31. (23) produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	C	31. (20) produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych
	S	32. (95) naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego	C	32. (25) produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń

Tabl. 8. Działy PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla liczby pracujących (dok.)

Przedział LQ	2012		2017	
	Sekcja PKD	Dział PKD	Sekcja PKD	Dział PKD
1,00 - 1,49	C	33. (25) produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	A	33. (02) leśnictwo i pozyskiwanie drewna
	C	34. (31) produkcja mebli		
	F	35. (42) roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej		
	Q	36. (87) pomoc społeczna z zakwaterowaniem		
	M	37. (71) działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne		
	G	38. (47) handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi		

Tabl. 9. Grupy PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla liczby pracujących

Przedział LQ	2012		2017	
	Sekcja PKD	Grupa PKD	Sekcja PKD	Grupa PKD
3,00 i więcej	B	1. (07.1) Górnictwo rud żelaza	B	1. (07.2) Górnictwo rud metali nieżelaznych
	B	2. (07.2) Górnictwo rud metali nieżelaznych	C	2. (23.7) Cięcie, formowanie i wykańczanie kamienia
	N	3. (81.1) Działalność pomocnicza związana z utrzymaniem porządku w budynkach	C	3. (15.1) Wyprawa skór, garbowanie; wyprawa i barwienie skór futerkowych; produkcja toreb bagażowych, toreb ręcznych i podobnych wyrobów kaletniczych; produkcja wyrobów rymarskich
	C	4. (26.1) Produkcja elektronicznych elementów i obwodów drukowanych	C	4. (26.7) Produkcja instrumentów optycznych i sprzętu fotograficznego
	C	5. (26.7) Produkcja instrumentów optycznych i sprzętu fotograficznego	A	5. (01.2) Uprawa roślin wieloletnich
	C	6. (15.1) Wyprawa skór, garbowanie; wyprawa i barwienie skór futerkowych; produkcja toreb bagażowych, toreb ręcznych i podobnych wyrobów kaletniczych; produkcja wyrobów rymarskich	S	6. (95.1) Naprawa i konserwacja komputerów i sprzętu komunikacyjnego

Tabl. 9. Grupy PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla liczby pracujących (cd.)

Przedział LQ	2012		2017	
	Sekcja PKD	Grupa PKD	Sekcja PKD	Grupa PKD
3,00 i więcej	C	7. (23.7) Cięcie, formowanie i wykańczanie kamienia	C	7. (25.3) Produkcja wytwornic pary, z wyłączeniem kotłów do centralnego ogrzewania gorącą wodą
	C	8. (25.3) Produkcja wytwornic pary, z wyłączeniem kotłów do centralnego ogrzewania gorącą wodą		
	N	9. (82.9) Działalność komercyjna, gdzie indziej niesklasyfikowana		
	N	10. (77.4) Dzierżawa własności intelektualnej i podobnych produktów, z wyłączeniem prac chronionych prawem autorskim		
	A	11. (01.2) Uprawa roślin wieloletnich		
	N	12. (77.1) Wynajem i dzierżawa pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli		
1,50-2,99	N	13. (78.2) Działalność agencji pracy tymczasowej	N	8. (82.9) Działalność komercyjna, gdzie indziej niesklasyfikowana
	C	14. (26.4) Produkcja elektronicznego sprzętu powszechnego użytku	C	9. (26.4) Produkcja elektronicznego sprzętu powszechnego użytku
	C	15. (23.4) Produkcja pozostałych wyrobów z porcelany i ceramiki	N	10. (78.2) Działalność agencji pracy tymczasowej
	A	16. (03.2) Chów i hodowla ryb oraz pozostałych organizmów wodnych	N	11. (81.2) Sprzątanie obiektów
	B	17. (08.1) Wydobywanie kamienia, piasku i gliny	C	12. (29.1) Produkcja pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli
	C	18. (27.5) Produkcja sprzętu gospodarstwa domowego	A	13. (03.2) Chów i hodowla ryb oraz pozostałych organizmów wodnych
	C	19. (32.5) Produkcja urządzeń, instrumentów oraz wyrobów medycznych, włączając dentystyczne	M	14. (69.1) Działalność prawnicza
	K	20. (64.2) Działalność holdingów finansowych	H	15. (50.3) Transport wodny śródlądowy pasażerski
	C	21. (27.9) Produkcja pozostałego sprzętu elektrycznego	N	16. (77.4) Dzierżawa własności intelektualnej i podobnych produktów, z wyłączeniem prac chronionych prawem autorskim
	C	22. (28.9) Produkcja pozostałych maszyn specjalnego przeznaczenia	M	17. (70.1) Działalność firm centralnych (<i>head offices</i>) i holdingów, z wyłączeniem holdingów finansowych
	I	23. (56.1) Restauracje i pozostałe placówki gastronomiczne	C	18. (23.4) Produkcja pozostałych wyrobów z porcelany i ceramiki
	C	24. (13.9) Produkcja pozostałych wyrobów tekstylnych	B	19. (08.1) Wydobywanie kamienia, piasku i gliny
	C	25. (20.3) Produkcja farb, lakierów i podobnych powłok, farb drukarskich i mas uszczelniających	N	20. (77.1) Wynajem i dzierżawa pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli

Tabl. 9. Grupy PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla liczby pracujących (cd.)

Przedział LQ	2012		2017	
	Sekcja PKD	Grupa PKD	Sekcja PKD	Grupa PKD
1,50+2,99	C	26. (29.1) Produkcja pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli	C	21. (13.9) Produkcja pozostałych wyrobów tekstylnych
	N	27. (80.3) Działalność detektywistyczna	C	22. (32.5) Produkcja urządzeń, instrumentów oraz wyrobów medycznych, włączając dentystyczne
	M	28. (69.1) Działalność prawnicza	C	23. (30.2) Produkcja lokomotyw kolejowych oraz taboru szynowego
	N	29. (81.2) Sprząatanie obiektów	C	24. (21.1) Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych
	I	30. (56.2) Przygotowywanie żywności dla odbiorców zewnętrznych (katering) i pozostała gastronomiczna działalność usługowa	I	25. (56.1) Restauracje i pozostałe placówki gastronomiczne
	C	31. (25.5) Kucie, prasowanie, wylączanie i walcowanie metali; metalurgia proszków	C	26. (28.9) Produkcja pozostałych maszyn specjalnego przeznaczenia
	C	32. (23.3) Produkcja ceramicznych materiałów budowlanych	C	27. (29.3) Produkcja części i akcesoriów do pojazdów silnikowych
	C	33. (30.2) Produkcja lokomotyw kolejowych oraz taboru szynowego	I	28. (56.2) Przygotowywanie żywności dla odbiorców zewnętrznych (katering) i pozostała gastronomiczna działalność usługowa
	Q	34. (86.9) Pozostała działalność w zakresie opieki zdrowotnej	C	29. (26.1) Produkcja elektronicznych elementów i obwodów drukowanych
	C	35. (25.6) Obróbka metali i nakładanie powłok na metale; obróbka mechaniczna elementów metalowych	C	30. (10.4) Produkcja olejów i tłuszczów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego
	C	36. (29.3) Produkcja części i akcesoriów do pojazdów silnikowych	Q	31. (86.9) Pozostała działalność w zakresie opieki zdrowotnej
	J	37. (58.2) Działalność wydawnicza w zakresie oprogramowania	C	32. (25.5) Kucie, prasowanie, wylączanie i walcowanie metali; metalurgia proszków
	C	38. (27.1) Produkcja elektrycznych silników, prądnic, transformatorów, aparatury rozdzielczej i sterowniczej energii elektrycznej	C	33. (27.3) Produkcja izolowanych przewodów i kabli oraz sprzętu instalacyjnego
	N	39. (80.1) Działalność ochroniarska, z wyłączeniem obsługi systemów bezpieczeństwa	K	34. (64.9) Pozostała finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych
	C	40. (23.2) Produkcja wyrobów ogniotrwałych	C	35. (20.3) Produkcja farb, lakierów i podobnych powłok, farb drukarskich i mas uszczelniających
	C	41. (21.2) Produkcja leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych	N	36. (80.1) Działalność ochroniarska, z wyłączeniem obsługi systemów bezpieczeństwa
	A	42. (01.1) Uprawy rolne inne niż wieloletnie	C	37. (21.2) Produkcja leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych

Tabl. 9. Grupy PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla liczby pracujących (cd.)

Przedział LQ	2012		2017	
	Sekcja PKD	Grupa PKD	Sekcja PKD	Grupa PKD
1,50-2,99	G	43. (47.8) Sprzedaż detaliczna prowadzona na straganach i targowiskach	N	38. (82.1) Działalność związana z administracyjną obsługą biura, włączając działalność wspomagającą
	B	44. (08.9) Górnictwo i wydobywanie, gdzie indziej niesklasyfikowane	C	39. (23.3) Produkcja ceramicznych materiałów budowlanych
	C	45. (19.1) Wytwarzanie i przetwarzanie koksu	C	40. (27.1) Produkcja elektrycznych silników, prądnic, transformatorów, aparatury rozdzielczej i sterowniczej energii elektrycznej
	C	46. (33.2) Instalowanie maszyn przemysłowych, sprzętu i wyposażenia	C	41. (25.6) Obróbka metali i nakładanie powłok na metale; obróbka mechaniczna elementów metalowych
			C	42. (19.1) Wytwarzanie i przetwarzanie koksu
			C	43. (27.9) Produkcja pozostałego sprzętu elektrycznego
			K	44. (66.2) Działalność wspomagająca ubezpieczenia i fundusze emerytalne
			A	45. (01.1) Uprawy rolne inne niż wieloletnie
			C	46. (27.5) Produkcja sprzętu gospodarstwa domowego
			B	47. (08.9) Górnictwo i wydobywanie, gdzie indziej niesklasyfikowane
		J	48. (62.0) Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	
1,00 - 1,49	N	47. (78.1) Działalność związana z wyszukiwaniem miejsc pracy i pozyskiwaniem pracowników	J	49. (58.2) Działalność wydawnicza w zakresie oprogramowania
	N	48. (80.2) Działalność ochroniarska w zakresie obsługi systemów bezpieczeństwa	K	50. (64.3) Działalność trustów, funduszy i podobnych instytucji finansowych
	C	49. (32.3) Produkcja sprzętu sportowego	K	51. (64.1) Pośrednictwo pieniężne
	N	50. (81.3) Działalność usługowa związana z zagospodarowaniem terenów zieleni	C	52. (28.1) Produkcja maszyn ogólnego przeznaczenia
	C	51. (28.1) Produkcja maszyn ogólnego przeznaczenia	C	53. (13.2) Produkcja tkanin
	N	52. (79.1) Działalność agentów i pośredników turystycznych oraz organizatorów turystyki	G	54. (47.7) Sprzedaż detaliczna pozostałych wyrobów prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach
	E	53. (36.0) Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	I	55. (55.1) Hotele i podobne obiekty zakwaterowania
	C	54. (13.1) Przygotowanie i przędzenie włókien tekstylnych	C	56. (23.2) Produkcja wyrobów ogniotrwałych
	G	55. (47.7) Sprzedaż detaliczna pozostałych wyrobów prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	Q	57. (87.3) Pomoc społeczna z zakwaterowaniem dla osób w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych

Tabl. 9. Grupy PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla liczby pracujących (cd.)

Przedział LQ	2012		2017	
	Sekcja PKD	Grupa PKD	Sekcja PKD	Grupa PKD
1,00 - 1,49	E	56. (38.1) Zbieranie odpadów	E	58. (36.0) Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody
	C	57. (27.3) Produkcja izolowanych przewodów i kabli oraz sprzętu instalacyjnego	N	59. (81.3) Działalność usługowa związana z zagospodarowaniem terenów zieleni
	Q	58. (87.3) Pomoc społeczna z zakwaterowaniem dla osób w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych	C	60. (22.2) Produkcja wyrobów z tworzyw sztucznych
	C	59. (22.1) Produkcja wyrobów z gumy	L	61. (68.1) Kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek
	K	60. (64.1) Pośrednictwo pieniężne	C	62. (24.3) Produkcja pozostałych wyrobów ze stali poddanej wstępnej obróbce
	J	61. (62.0) Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	C	63. (32.3) Produkcja sprzętu sportowego
	S	62. (95.1) Naprawa i konserwacja komputerów i sprzętu komunikacyjnego	C	64. (17.1) Produkcja masy włóknistej, papieru i tektury
	C	63. (24.3) Produkcja pozostałych wyrobów ze stali poddanej wstępnej obróbce	E	65. (38.1) Zbieranie odpadów
	M	64. (71.2) Badania i analizy techniczne	C	66. (28.4) Produkcja maszyn i narzędzi mechanicznych
	J	65. (61.9) Działalność w zakresie pozostałej telekomunikacji	C	67. (25.2) Produkcja zbiorników, cystern i pojemników metalowych
	P	66. (85.1) Placówki wychowania przedszkolnego	D	68. (35.3) Wytwarzanie i zaopatrywanie w parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
	C	67. (28.4) Produkcja maszyn i narzędzi mechanicznych	P	69. (85.4) Szkoły policealne oraz wyższe
	L	68. (68.1) Kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek	R	70. (90.0) Działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką
	C	69. (26.3) Produkcja sprzętu (tele) komunikacyjnego	C	71. (33.2) Instalowanie maszyn przemysłowych, sprzętu i wyposażenia
	F	70. (42.1) Roboty związane z budową dróg kołowych i szynowych	C	72. (23.6) Produkcja wyrobów z betonu, cementu i gipsu
	C	71. (22.2) Produkcja wyrobów z tworzyw sztucznych	C	73. (20.4) Produkcja mydła i detergentów, środków myjących i czyszczących, wyrobów kosmetycznych i toaletowych
	M	72. (69.2) Działalność rachunkowo-księgowa; doradztwo podatkowe	N	74. (78.1) Działalność związana z wyszukiwaniem miejsc pracy i pozyskiwaniem pracowników
	A	73. (02.2) Pozyskiwanie drewna	M	75. (70.2) Doradztwo związane z zarządzaniem
	G	74. (46.5) Sprzedaż hurtowa narzędzi technologii informacyjnej i komunikacyjnej	M	76. (71.1) Działalność w zakresie architektury i inżynierii oraz związane z nią doradztwo techniczne

Tabl. 9. Grupy PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla liczby pracujących (cd.)

Przedział LQ	2012		2017	
	Sekcja PKD	Grupa PKD	Sekcja PKD	Grupa PKD
1,00-1,49	C	75. (13.3) Wykończanie wyrobów włókienniczych	N	77. (79.9) Pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane
	P	76. (85.4) Szkoły policealne oraz wyższe	M	78. (71.2) Badania i analizy techniczne
	A	77. (02.1) Gospodarka leśna i pozostała działalność leśna, z wyłączeniem pozyskiwania produktów leśnych	C	79. (20.2) Produkcja pestycydów i pozostałych środków agrochemicznych
	E	78. (38.3) Odzysk surowców	A	80. (02.1) Gospodarka leśna i pozostała działalność leśna, z wyłączeniem pozyskiwania produktów leśnych
	C	79. (20.2) Produkcja pestycydów i pozostałych środków agrochemicznych	N	81. (77.2) Wypożyczanie i dzierżawa artykułów użytku osobistego i domowego
	M	80. (70.2) Doradztwo związane z zarządzaniem	P	82. (85.1) Placówki wychowania przedszkolnego
	R	81. (90.0) Działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką	F	83. (43.9) Pozostałe specjalistyczne roboty budowlane
	G	82. (47.9) Sprzedaż detaliczna prowadzona poza siecią sklepową, straganami i targowiskami	M	84. (72.2) Badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie nauk społecznych i humanistycznych
	G	83. (47.2) Sprzedaż detaliczna żywności, napojów i wyrobów tytoniowych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	F	85. (42.1) Roboty związane z budową dróg kołowych i szynowych
	F	84. (43.9) Pozostałe specjalistyczne roboty budowlane	A	86. (02.2) Pozyskiwanie drewna
	C	85. (26.2) Produkcja komputerów i urządzeń peryferyjnych	C	87. (13.3) Wykończanie wyrobów włókienniczych
	C	86. (10.6) Wytwarzanie produktów przemianu zbóż, skrobi i wyrobów skrobiowych	M	88. (74.1) Działalność w zakresie specjalistycznego projektowania
	C	87. (26.5) Produkcja instrumentów i przyrządów pomiarowych, kontrolnych i nawigacyjnych; produkcja zegarków i zegarów	Q	89. (86.1) Działalność szpitali
	Q	88. (86.1) Działalność szpitali		
	C	89. (33.1) Naprawa i konserwacja metalowych wyrobów gotowych, maszyn i urządzeń		
	G	90. (46.7) Pozostała wyspecjalizowana sprzedaż hurtowa		
	C	91. (20.4) Produkcja mydła i detergentów, środków myjących i czyszczących, wyrobów kosmetycznych i toaletowych		
	C	92. (20.1) Produkcja podstawowych chemikaliów, nawozów i związków azotowych, tworzyw sztucznych i kauczuku syntetycznego w formach podstawowych		

Tabl. 9. Grupy PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla liczby pracujących (dok.)

Przedział LQ	2012		2017	
	Sekcja PKD	Grupa PKD	Sekcja PKD	Grupa PKD
1,00 - 1,49	P	93. (85.5) Pozaszkolne formy edukacji	C	(10.6) Wytwarzanie produktów przemiału zbóż, skrobi i wyrobów skrobiowych
	Q	94. (87.9) Pozostała pomoc społeczna z zakwaterowaniem	G	90. (45.4) Sprzedaż hurtowa i detaliczna motocykli, ich naprawa i konserwacja oraz sprzedaż hurtowa i detaliczna części i akcesoriów do nich
	C	95. (32.2) Produkcja instrumentów muzycznych	R	91. (93.1) Działalność związana ze sportem
	R	96. (93.1) Działalność związana ze sportem	L	92. (68.2) Wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi
	G	97. (46.2) Sprzedaż hurtowa produktów rolnych i żywych zwierząt	G	93. (46.5) Sprzedaż hurtowa narzędzi technologii informacyjnej i komunikacyjnej
	O	98. (84.2) Usługi na rzecz całego społeczeństwa	E	94. (38.3) Odzysk surowców
	C	99. (31.0) Produkcja mebli	O	95. (84.2) Usługi na rzecz całego społeczeństwa
	C	100. (23.6) Produkcja wyrobów z betonu, cementu i gipsu	E	96. (38.2) Przetwarzanie i unieszkodliwianie odpadów
	K	101. (64.9) Pozostała finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych		97.

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

3. PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ W REJESTRZE REGON

Aktywność w zakresie podejmowania działalności gospodarczej – fakt założenia bądź prowadzenia własnego przedsiębiorstwa (i zatrudniania pracowników) na ogół łączona jest z pojęciem przedsiębiorczości lokalnej. W znacznie szerszym kontekście, przedsiębiorczość utożsamiana się ze zjawiskiem, procesem związanym z działaniami osób przedsiębiorczych, osób o pewnych kompetencjach społecznych, wyróżniających się inteligencją, innowacyjnością, kreatywnością, umiejętnością dostrzegania uwarunkowań i związków zachodzących między zjawiskami gospodarczymi i zdolnością do wykorzystania pojawiających się szans.

Obecnie w wielu badaniach regionalnych przez pryzmat procesu przedsiębiorczości i konkurencyjności opisywany jest rozwój społeczno-gospodarczy regionu, stąd też zadania i działania związane z zapewnieniem odpowiednich warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, traktowanej jako czynnik rozwoju regionalnego), np. na tworzenie miejsc pracy, wzrost gospodarczy czy redukcję wymienione są w większości, współcześnie obowiązujących dokumentach strategicznych i programach operacyjnych.

Źródłem danych empirycznych przeprowadzonej analizy były dane z krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej REGON, które świadczyć mogą o poziomie aktywności mieszkańców w zakresie podejmowania działalności gospodarczej oraz w szczególności o kształtowaniu się specjalizacji gospodarczych na poziomie regionalnym.

Dynamika liczby podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON

W województwie dolnośląskim w końcu grudnia 2017 r. w rejestrze REGON zarejestrowanych było 368,8 tys. podmiotów gospodarki narodowej (bez indywidualnych gospodarstw rolnych³), tj. 8,1% ogółu podmiotów zarejestrowanych w kraju (5 lokata wśród województw).

W porównaniu do 2012 r. liczba podmiotów ogółem zwiększyła się o 31,9 tys. jednostek, tj. o 9,5% (w Polsce o 8,5%). Dolnośląskie pod względem dynamiki przyrostu liczby podmiotów wpisanych do rejestru REGON zajmowało 5. lokatę w kraju. W największym stopniu przybyło podmiotów gospodarczych w województwie mazowieckim – o 15,8%. Niewielkie różnice w dynamice liczby zarejestrowanych podmiotów nie wpłynęły na zmianę miejsca dolnośląskiego wśród pozostałych województw również w przypadku liczby podmiotów w relacji do liczby ludności. Na przestrzeni całego analizowanego okresu pod względem liczby podmiotów w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców – województwo dolnośląskie zajmowało 3. miejsce w kraju, poza 2012 r., w którym zajmowało 4. miejsce. W końcu 2017 r. na 10 tys. Dolnoślązaków przypadało średnio 1271 jednostek prowadzących działalność gospodarczą, tj. o 149 jednostek więcej niż przeciętnie w skali kraju (w końcu 2012 r. – 1156 jednostek przy nieco mniejszej różnicy do przeciętnej krajowej – 124 jednostek).

Biorąc pod uwagę strumień nowo zarejestrowanych jednostek stwierdzono w 2017 r. niewielkie zwiększenie w skali roku skłonności do zakładania własnej działalności gospodarczej wśród Dolnoślązaków (wobec niewielkiego, w skali roku, zmniejszenia, odnotowanego w 2016 r.)

³ Do rejestru REGON wpisywane są podmioty gospodarki narodowej (zwane jednostkami prawnymi), czyli osoby prawne, jednostki organizacyjne niemające osobowości prawnej, osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą oraz ich jednostki lokalne (zakłady, oddziały, filie).

Tabl. 10. Podmioty gospodarki narodowej w województwie dolnośląskim na tle kraju

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Podmioty ogółem (stan w dniu 31 XII)						
Polska	3 975 334	4 070 259	4 119 671	4 184 409	4 237 691	4 309 800
Dolnośląskie	336 928	347 561	351 121	357 102	361 307	368 811
Polska =100	8,5	8,5	8,5	8,5	8,5	8,6
Lokata województwa	5	5	5	5	5	5
Podmioty nowo zarejestrowane (w ciągu roku)						
Polska	358 367	365 487	357 351	359 973	349 298	361 143
Dolnośląskie	30 300	32 891	29 412	30 403	28 805	30 657
Polska =100	8,5	9,0	8,2	8,4	8,2	8,5
Lokata województwa	5	4	5	5	5	5
Podmioty wyrejestrowane (w ciągu roku)						
Polska	252 313	269 904	304 687	292 358	293 997	286 833
Dolnośląskie	21 004	22 189	25 703	24 296	24 691	23 122
Polska =100	8,3	8,2	8,4	8,3	8,4	8,1
Lokata województwa	4	5	5	5	5	5
Bilans rejestracji						
Polska	106 054	95 583	52 664	67 615	55 301	74 310
Dolnośląskie	9 296	10 702	3 709	6 107	4 114	7 535
Polska =100	8,8	11,2	7,0	9,0	7,4	10,1
Lokata województwa	5	2	5	3	5	4

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

W 2017 r. zarejestrowano w rejestrze REGON 30,7 tys. nowych podmiotów gospodarczych, co dawało w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców wielkość 106 nowych jednostek (przeciętnie w kraju 94 jednostek), czyli o 7 jednostek więcej niż w 2016 r. (i o 2 jednostki więcej niż w 2012 r.). Pod względem natężenia strumienia „narodzin” firm (skłonności do zakładania własnej działalności gospodarczej) województwo dolnośląskie plasowało się na 4 miejscu w 2017 r. (na 5 miejscu w 2012 r.).

Nowe podmioty zarejestrowano głównie w sekcjach: handel; naprawa pojazdów samochodowych, budownictwo oraz działalność profesjonalna, naukowa i techniczna.

W porównaniu do lat wcześniejszych zmniejszył się napływ nowych jednostek deklarujących działalność w sekcjach i działach:

- handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych (G), w tym szczególnie w działach: handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi (47) oraz handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi (46),
- działalność finansowa i ubezpieczeniowa (K), w tym finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych (64),
- działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (L).

Wzrosła natomiast skłonność do zakładania własnej działalności gospodarczej w sekcjach i działach:

- działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca (N),
- działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni (81),
- działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (sekcja M), w tym działalność firm centralnych (*head offices*); doradztwo związane z zarządzaniem (70);
- edukacja (P).

W przypadku strumienia wykreślén z rejestru REGON odnotowano na Dolnym Śląsku w ostatnich latach nieznacznie wyższe wielkości niż w do 2012 r., jakkolwiek nadal liczba jednostek wyrejestrowanych (liczby osób, które finalnie zdecydowały się zrezygnować z prowadzenia własnej

firmy) była niższa od liczby jednostek nowo zarejestrowanych (liczby kandydatów na przedsiębiorców) i bilans rejestracji był dodatni. Stan liczebny zasobu funkcjonujących na rynku podmiotów gospodarczych ulegał zwiększeniu.

W 2017 r. z rejestru REGON wykreślono 23,1 tys. podmiotów gospodarczych (o 6,6% mniej niż w 2016 r. (w przypadku podmiotów nowo zarejestrowanych nastąpił spadek o 6,4%).

Szczególnie wzrosła liczba wykreśleń z rejestru szczególnie w takich sekcjach i działach PKD, jak: działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (I), edukacja (P), działalność pocztowa i kurierska (sekcja H, 53), działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana (sekcja J; 63).

Regionalna specjalizacja gospodarcza na bazie koncentracji liczby podmiotów gospodarczych na poziomie sekcji PKD

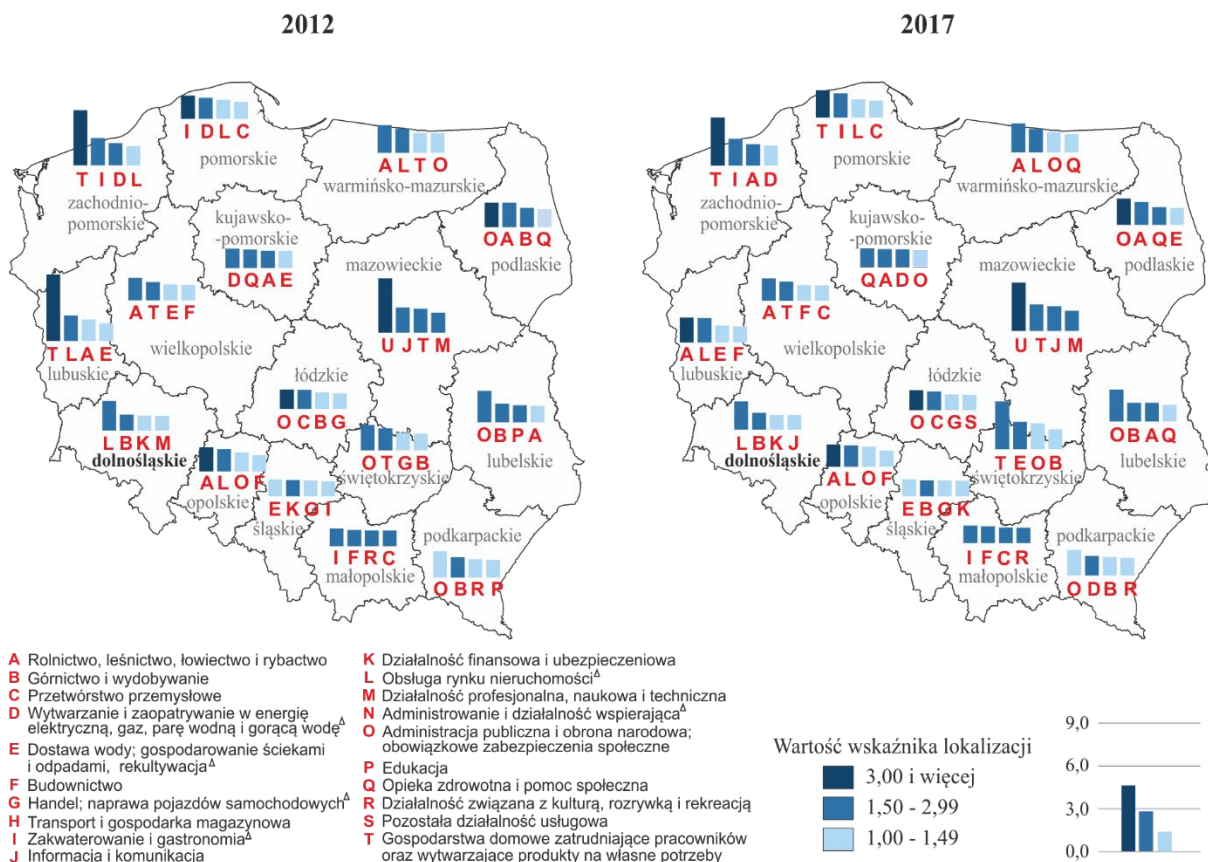
W analizowanym okresie 2012-2017, niezmiennie najwięcej dolnośląskich firm miało zadeklarowany rodzaj działalności w zakresie usług (81,3% ogółu jednostek w 2017 r. i 78,2% w 2012 r.), w tym znaczna część w handlu, naprawie pojazdów samochodowych (G), obsłudze rynku nieruchomości,

Bazując na obliczonym w przekroju sekcji PKD wskaźniku lokalizacji LQ wyróżniono dla województwa dolnośląskiego dominujące sekcje PKD według koncentracji liczby podmiotów gospodarczych – 5 sekcji PKD w 2017 r. i 6 sekcji w 2012 r. Nie odnotowano żadnej sekcji, dla której wskaźnik lokalizacji LQ osiągnął wartość powyżej progu 3,00, natomiast jedną – L. Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości, dla której wskaźnik LQ przyjmował wartości z przedziału 1,50-2,99. Można uznać, iż sekcja L ma kluczowy charakter, jednostki, których rodzaj działalności gospodarczej został zaklasyfikowany do działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości, stanowiły w końcu 2017 r. w województwie dolnośląskim 11,4% w ogólnej liczbie podmiotów w województwie (w 2012 r. 11,4%), czyli ok. dwukrotnie więcej niż przeciętnie w skali całego kraju.

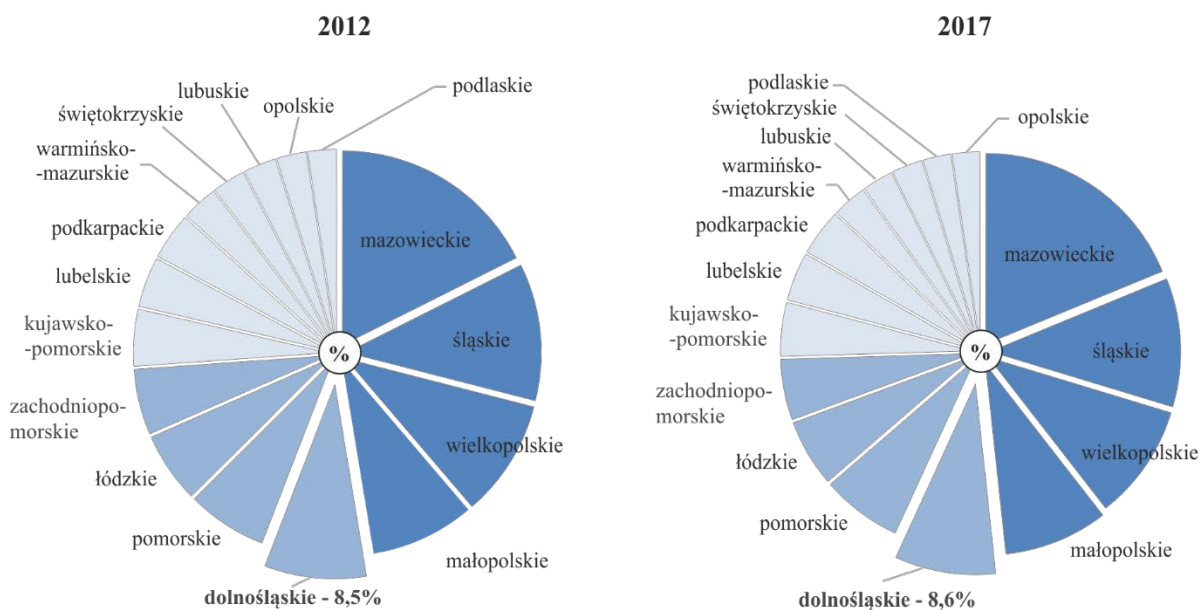
Pod względem odsetka podmiotów działających w ramach sekcji L województwo dolnośląskie, zarówno w 2017 r. i 2012 r. plasowało się na 1. miejscu kraju.

W pozostałych sekcjach, które zostały zaklasyfikowane do III grupy poziomu wskaźnika lokalizacji (1,00-1,49), zarejestrowanych było na Dolnym Śląsku proporcjonalnie nieznacznie więcej podmiotów niż przeciętnie w skali kraju.

Mapa 6. Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON. Specjalizacje regionalne w przekroju sekcji PKD na podstawie wskaźnika lokalizacji
Stan dnia 31 XII

Wykres 8. Struktura liczby podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON według województw
Stan w dniu 31 XII

Tabl. 11. Sekcje PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla liczby podmiotów w rejestrze REGON

Przedział LQ	2012		2017	
	Sekcja PKD		Sekcja PKD	
3,00 i więcej	-	-	-	-
1,50-2,99	1.	L. Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	1.	L. Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
1,00 -1,49	2.	B. Górnictwo i wydobywanie	2.	B. Górnictwo i wydobywanie
	3.	K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	3.	K. Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
	4.	J. Informacja i komunikacja	4.	M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
	5.	N. Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	5.	R. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
	6.	R. Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją		

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

Regionalna specjalizacja gospodarcza na bazie koncentracji liczby podmiotów gospodarczych na poziomie działów PKD

Dokonując identyfikacji koncentracji regionalnej na poziomie działów PKD, bazując na wartości wskaźnika lokalizacji (LQ) dla liczby podmiotów rejestrze REGON, otrzymano w 2017 r. 27 specjalizacji oraz 22 specjalizacje w 2012 r.

W obu latach stwierdzono wysokie skupienie (koncentrację) w województwie dolnośląskim podmiotów działu 07 – górnictwa rud metali, uznając ten dział jako specjalizację wchodzącą w województwie (o niewielkim wpływie na ogólną wielkość w województwie).

Pod względem udziału dolnośląskich podmiotów w ogólnej liczbie jednostek działających w Polsce w zakresie górnictwa rud metali województwo zajmowało 2 miejsce w 2012 r. i 1 miejsce w 2017 r.

Zarówno w 2017 r., jak i w 2012 r., druga klasa poziomu wartości wskaźnika lokalizacji (przedział wartości 1,50-2,99) obejmująca branże, charakteryzujące się znaczącymi koncentracjami, liczyła cztery takie same branże, w tym jedną o największym wpływie na ogólny stan zasobów podmiotów gospodarczych w województwie, tj. branżę, której rodzaj działalności związany był z obsługą rynku nieruchomości (sekcja L; dział 68). Biorąc pod uwagę dodatkowo dodatnią dynamikę liczby podmiotów z tego działu w latach 2012-2017, wymienioną branżę można uznać za kluczową w województwie dolnośląskim. Podmioty działające w zakresie obsługi rynku nieruchomości stanowiły w województwie 11,4% w 2017 r. (wobec 5,8% przeciętnie w kraju) oraz 10,8% w 2012 r. (wobec 5,3% w kraju).

Podczas gdy dział – pomoc społeczna bez zakwaterowania (sekcja Q; 88) o mniejszym znaczeniu dla gospodarki województwa, ale charakteryzujący się dodatnią dynamiką – można uznać za branżę wschodzącą, nową. W ogólnej liczbie podmiotów w województwie jednostki działające w zakresie pomocy społecznej stanowiły tylko ok. 0,4% w obu latach (wobec również niewielkiego odsetka przeciętnie w kraju – 0,3%). Natomiast udział województwa dolnośląskiego w grupie tych podmiotów kształtował się na poziomie 13,3% w 2017 r. (13,5% w 2012 r.), co dawało dla dolnośląskiego pod względem tego udziału niezmiennie 2 miejscu w kraju.

Na podstawie analizy zmian w stanie liczebnym i w strukturze podmiotów z poszczególnych działów PKD, wyróżnić można następujące działy – działy wschodzące o rosnącej wartości wskaźnika lokalizacji oraz nieznacznie wyższymi niż średnio w obszarze referencyjnym, udziale w ogólnej wielkości w regionie (i tym samym przesunięciu w rankingu branż na wyższe pozycje):

- działalność związana z zatrudnieniem (sekcja N, dział 78),
- działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana (sekcja I, dział 62).

Pod względem udziału w ogólnej liczbie w kraju podmiotów, których działalność związana była z wymienionymi powyżej działami PKD, województwo dolnośląskie zajmowało w 2017 r. odpowiednio 2 i 3 miejsce wśród województw.

Tabl. 12. Działy PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla liczby podmiotów w rejestrze REGON

Przedział LQ	2012		2017	
	Sekcja PKD	Dział PKD	Sekcja PKD	Dział PKD
3,00 i więcej	B	1. (07) górnictwo rud metali	B	1. (07) górnictwo rud metali
1,50-2,99	L	2. (68) działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	L	2. (68) działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
	R	3. (92) działalność związana z grammi losowymi i zakładami wzajemnymi	R	3. (92) działalność związana z grammi losowymi i zakładami wzajemnymi
	Q	4. (88) pomoc społeczna bez zakwaterowania	Q	4. (88) pomoc społeczna bez zakwaterowania
1,00 - 1,49	C	5. (23) produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych	C	5. (23) produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych
	F	6. (42) roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej	N	6. (78) działalność związana z zatrudnieniem
	H	7. (53) działalność pocztowa i kurierska	B	7. (08) pozostałe górnictwo i wydobywanie
	B	8. (08) pozostałe górnictwo i wydobywanie	F	8. (42) roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej
	N	9. (78) działalność związana z zatrudnieniem	K	9. (64) finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych
	K	10. (64) finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	I	10. (62) działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana
	Q	11. (87) pomoc społeczna z zakwaterowaniem	H	11. (53) działalność pocztowa i kurierska
	H	12. (50) transport wodny	Q	12. (87) pomoc społeczna z zakwaterowaniem
	A	13. (02) leśnictwo i pozyskiwanie drewna	H	13. (50) transport wodny
	M	14. (74) pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	E	14. (39) działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami
	I	15. (62) działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	B	15. (09) działalność usługowa wspomagająca górnictwo i wydobywanie

Tabl. 12. Działy PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla liczby podmiotów w rejestrze REGON (dok.)

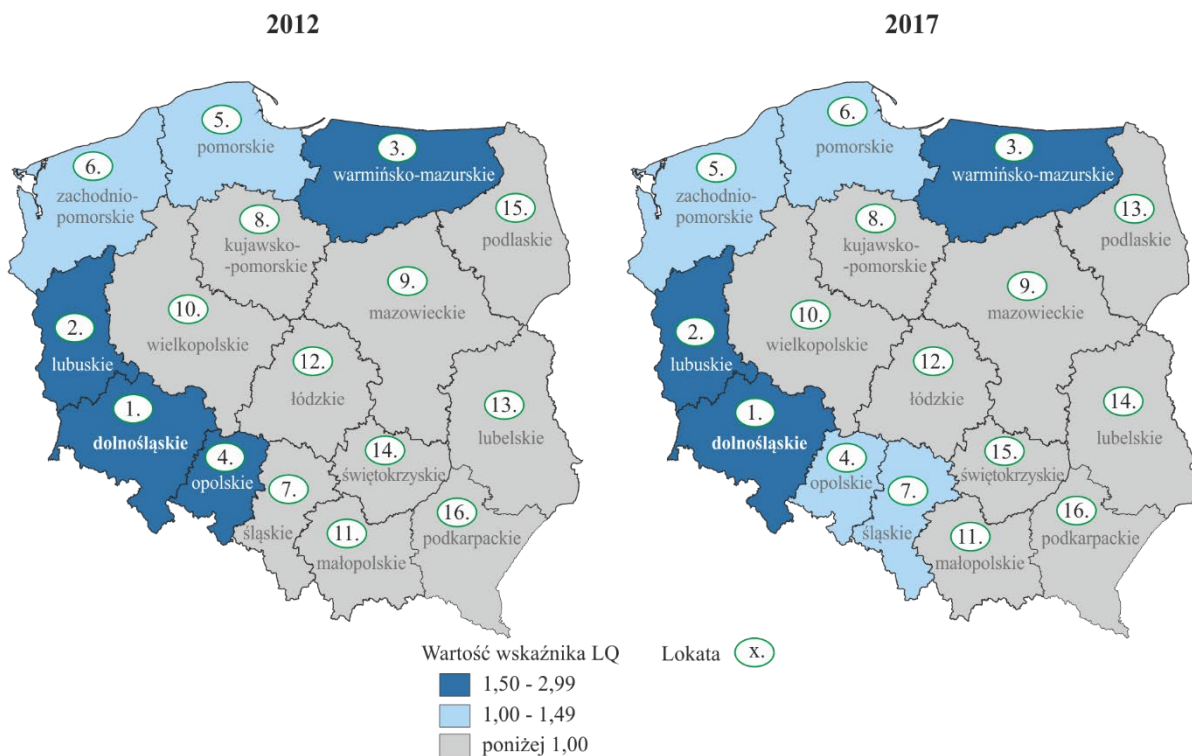
Przedział LQ	2012		2017	
	Sekcja PKD	Dział PKD	Sekcja PKD	Dział PKD
1,00 - 1,49	M	16. (69) działalność prawnicza, rachunkowo-księgową i doradztwo podatkowe	A	16. (02) leśnictwo i pozyskiwanie drewna
	C	17. (26) produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	R	17. (93) działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna
	R	18. (93) działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna	C	18. (29) produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli
	M	19. (71) działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne	N	(82) działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej
	F	20. (41) roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	M	19. (71) działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne
	M	21. (72) badania naukowe i prace rozwojowe	M	20. (74) pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
	I	22. (63) działalność usługowa w zakresie informacji	N	21. (79) działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane
			M	22. (69) działalność prawnicza, rachunkowo-księgową i doradztwo podatkowe
			C	23. (26) produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych
			I	24. (63) działalność usługowa w zakresie informacji
			K	25. (66) działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne
			C	26. (27) produkcja urządzeń elektrycznych
			C	27. (11) produkcja napojów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

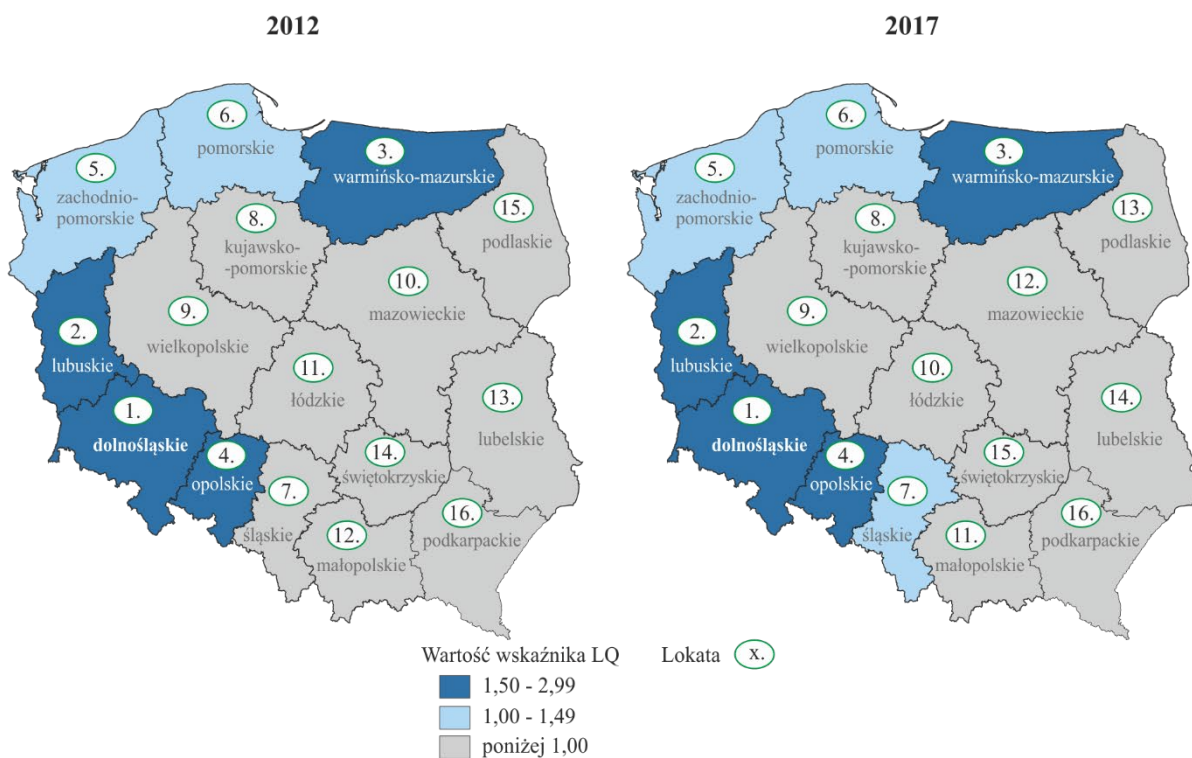
Odmienne niż w przypadku pozostałych działów, roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej (sekcja F, dział 41), a także badania naukowe i prace rozwojowe (sekcja M, dział 72) można uznać za tzw. wychodzące branże, gdyż charakteryzowały się spadkiem wartości wskaźnika lokalizacji, ujemną dynamiką oraz niewielkim wpływem na ogólną wielkość zasobów podmiotów w rejestrze REGON.

Dla tych dwóch specjalizacji wojewódzkich z 2012 r. odnotowano wyraźny spadek znaczenia w województwie – wartości wskaźnika lokalizacji (LQ) zmniejszyły się do poziomu poniżej 1,00. W 2012 r. liczba dolnośląskich podmiotów związanych działalnością w ramach działów 72 i 41 stanowiła w województwie wyższy odsetek niż przeciętnie w skali kraju, a w 2017 r. – niższy.

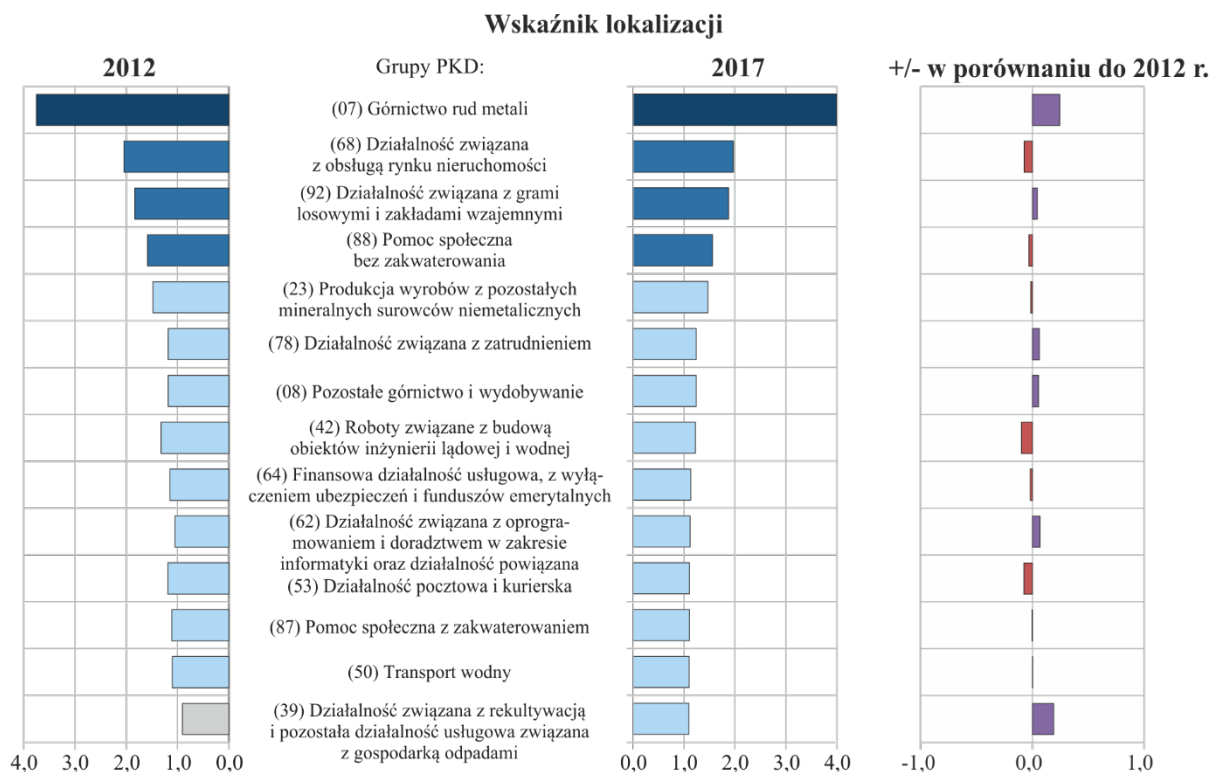
Mapa 7. Podmioty w rejestrze REGON działające w zakresie działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości (68.0). Współczynnik lokalizacji według województw
Stan w dniu 31 XII

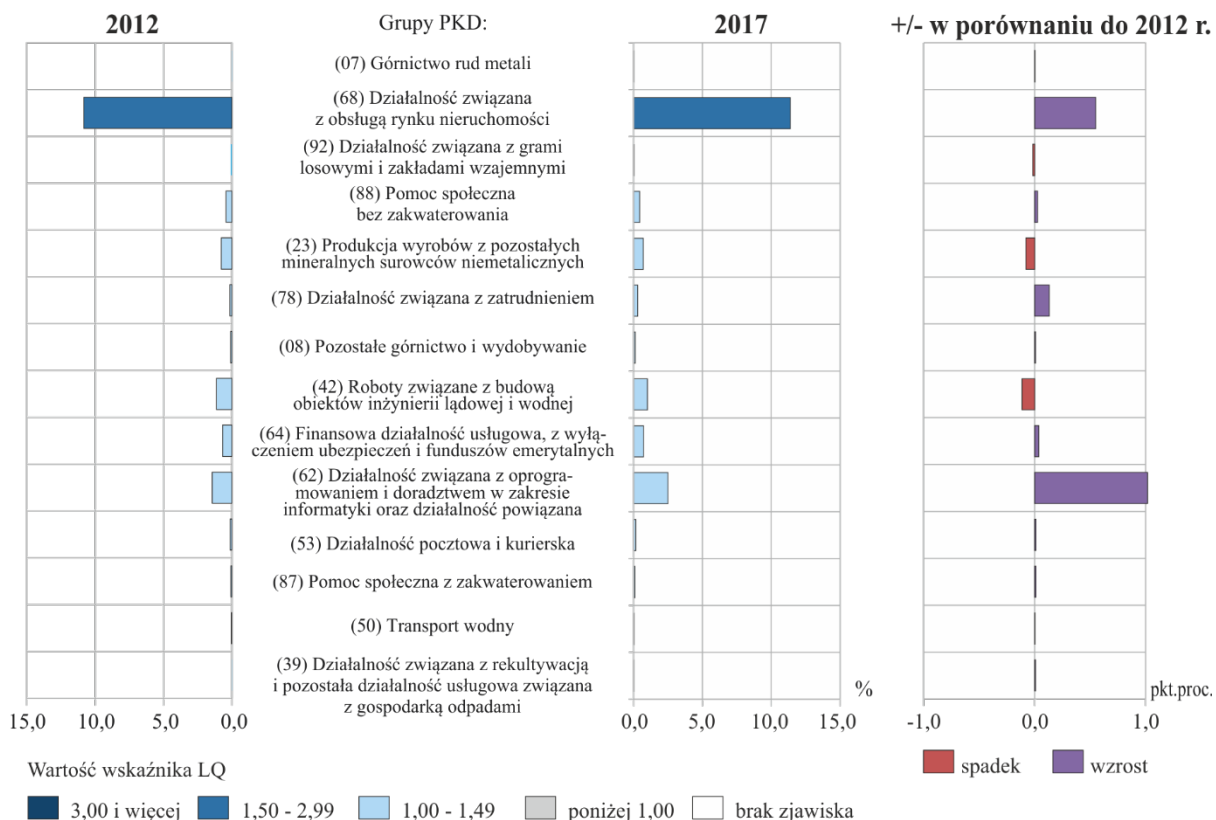
Mapa 8. Podmioty w rejestrze REGON działające w zakresie działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości wykonywanej na zlecenie (68.3). Współczynnik lokalizacji według województw
Stan w dniu 31 XII

Wykres 9. Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji na poziomie grup PKD
Stan w dniu 31 XII

Wykres 10. Udział w ogólnej liczbie podmiotów (w %)
Stan w dniu 31 XII

Regionalna specjalizacja gospodarcza na bazie koncentracji liczby podmiotów gospodarczych na poziomie grup PKD

Ze względu na wartość wskaźnika lokalizacji zidentyfikowano dla 2017 r. i dla 2012 r. po 83 grupy PKD jako specjalizacje wojewódzkie, w tym 42 grupy PKD w 2012 r. i 47 grup w 2017 r., z minimalną przewagą nad średnią krajową (wartości wskaźnika lokalizacji LQ od 1,00 do 1,14).

W okresie 2012-2017 wystąpiły stosunkowo niewielkie zmiany pod względem klasyfikacji grup PKD jako wiodących oraz kluczowych.

Najmniej liczną klasą, wyznaczoną przedziałem wartości wskaźnika lokalizacji, stanowiły grupy PKD, których udziały w ogólnej wielkości w województwie były co najmniej 3-krotnie wyższe niż przeciętnie w kraju. W jej skład wchodziły grupy PKD cechujące się wysoką dynamiką wzrostu, jednocześnie o niewielkim wpływie na ogólną wielkość w województwie i tym samym mogą być uznane za specjalizację wchodzące, nowe w województwie:

- Górnictwo rud żelaza (sekcja B; grupa 07.1);
- Górnictwo rud metali nieżelaznych (sekcja B; grupa 07.2);
- Transport wodny śródlądowy towarów (sekcja H; grupa 50.4).

Dolnośląskie podmioty działające w zakresie transportu wodnego śródlądowego towarów skupiały w 2012 r. 27,5% ogólnej liczby podmiotów z tej branży w skali kraju, co stanowiło najwyższy odsetek wśród województw. W 2017 r. odsetek dolnośląskich podmiotów wyniósł 26,8% – druga, po województwie zachodniopomorskim wartość.

Jako kluczowe branże (wartość wskaźnika lokalizacji w przedziale 1,50-2,99) uznano 8 grup PKD w 2017 r. oraz 12 grup w 2012 r.

Spośród sklasyfikowanych 8 grup PKD szczególnie wyróżniały się następujące grupy o silnej specjalizacji (LQ>2,00):

- działalność związana z obsługą rynku nieruchomości wykonywana na zlecenie (sekcja I; grupa 68.3);
- cięcie, formowanie i wykańczanie kamienia (sekcja C; grupa 23.7);
- pomoc społeczna bez zakwaterowania dla osób w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych (sekcja Q; grupa 88.1).

W ogólnej liczbie podmiotów w kraju, których działalność związana była z obsługą rynku nieruchomości, wykonywaną na zlecenie podmioty z województwa dolnośląskiego stanowiły w niezmiennie najwyższy wśród województw odsetek – 19,0%.

Również najwięcej spośród województw, funkcjonowało na Dolnym Śląsku podmiotów zajmujących się cięciem, formowaniem i wykańczaniem kamieni, a także podmiotów działających w zakresie pomocy społecznej bez zakwaterowania dla osób w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych – stanowiąc w 2017 r. odpowiednio 21,0% i 20,1% (w 2012 r. 20,4% i 22,1%) podmiotów w kraju z tych branż.

W porównaniu do 2012 r. skład klasy wysokiego poziomu specjalizacji (wartość wskaźnika LQ w przedziale 1,50-2,99) uległ zmianie m.in. z powodu:

- dołączenia grupy – produkcja urządzeń napromieniowujących, sprzętu elektromedycznego i elektroterapeutycznego (sekcja C; grupa 26.6) wskutek przekwalifikowania z niższej klasy w 2012 r. i awansu w rankingu branż;
- utraty przewagi koncentracyjnej i zaklasyfikowaniu w 2017 r. do klasy o niższym poziomie wskaźnika grupy - magazynowanie i przechowywanie towarów (sekcja H; grupa 52.1) oraz grupy – produkcja maszyn i narzędzi mechanicznych (sekcja C; grupa 28.4).

Z uwagi na niewielką liczebność, pomimo dodatniej dynamiki grupy skupiającej podmioty produkujące urządzenia napromieniowujące, sprzęt elektromedyczny i elektroterapeutycznego można uznać tą grupę podmiotów jako specjalizację wchodzącą w województwie (o niewielkim wpływie na ogólną wielkość w województwie).

Najbardziej liczną klasę stanowiły branże (na poziomie grup PKD) o średnim poziomie specjalizacji, określonym wartością wskaźnika lokalizacji w przedziale 1,00-1,49. Obejmowała ona w 2017 r. 71 branż, w tym 47, w przypadku których wartość wskaźnika lokalizacji określała poziom koncentracji zbliżony do poziomu w obszarze referencyjnym (przeciętnie w kraju) – poniżej progu 1,15.

W 2012 r. stan liczebny klasy o średnim poziomie specjalizacji liczył 70 branż, w tym 49 o przeciętnych, zbliżonych do średniej krajowej udziałach.

Najwyższe wartości wskaźnika lokalizacji (powyżej 1,4) wystąpiły w 2017 r. dla branż:

- działalność komercyjna, gdzie indziej niesklasyfikowana (sekcja N, grupa 82.9);
- działalność agencji pracy tymczasowej (sekcja N; grupa 78.2);
- produkcja maszyn i narzędzi mechanicznych (sekcja C; grupa 28.4)
- sprzedaż detaliczna prowadzona poza siecią sklepową, straganami i targowiskami (sekcja G; grupa 47.9);
- transport kolejowy pasażerski międzymiastowy (sekcja H; grupa 49.1).

Analizując zmiany w uszeregowaniu branż w okresie 2012-2016 odnotowano w skutek znaczącej, dodatniej, dynamiki liczby podmiotów. największą poprawę przewagi koncentracyjnej i awans w rankingu branż (w ramach tej samej klasy) w przypadku wymienionych wcześniej:

- działalność komercyjna, gdzie indziej niesklasyfikowana (sekcja N, grupa 82.9) – wzrost wskaźnika o 45,2% i przesunięcie w rankingu o 137 lokat;
- sprzedaż detaliczna prowadzona poza siecią sklepową, straganami i targowiskami (sekcja G; grupa 47.9) – wzrost wskaźnika o 21,9% i przesunięcie w rankingu o 41 lokat.

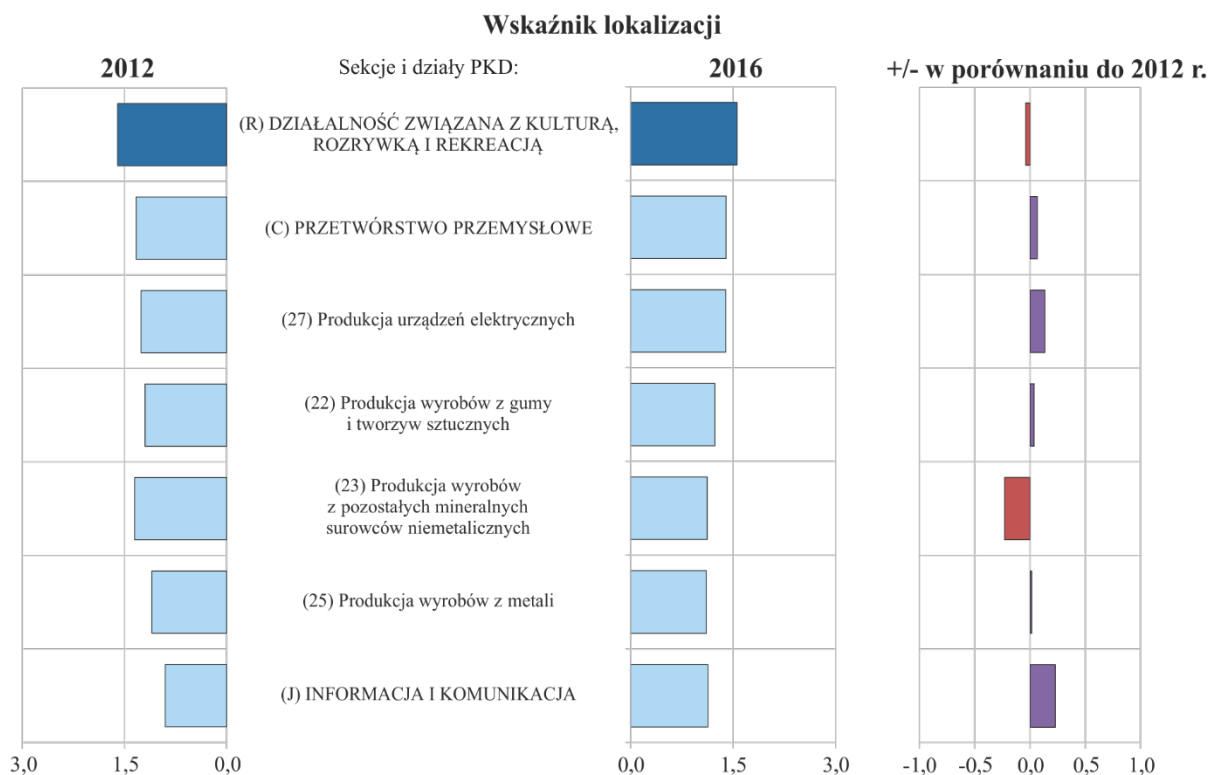
W porównaniu do stanu w 2012 r. do omawianej klasy w 2017 zostały dodatkowo zaklasyfikowane nowe branże, które uzyskały przewagę koncentracyjną (wobec koncentracji niższej od poziomu obszaru referencyjnego w 2012 r.):

- działalność holdingów finansowych (sekcja K; grupa 64.2) – wzrost wskaźnika o 73,4% i przesunięcie w rankingu o 351 lokat;
- pomoc społeczna z zakwaterowaniem zapewniająca opiekę pielęgniarską (sekcja Q; grupa 87.1) – wzrost wskaźnika o 44,2% i przesunięcie w rankingu o 279 lokat.

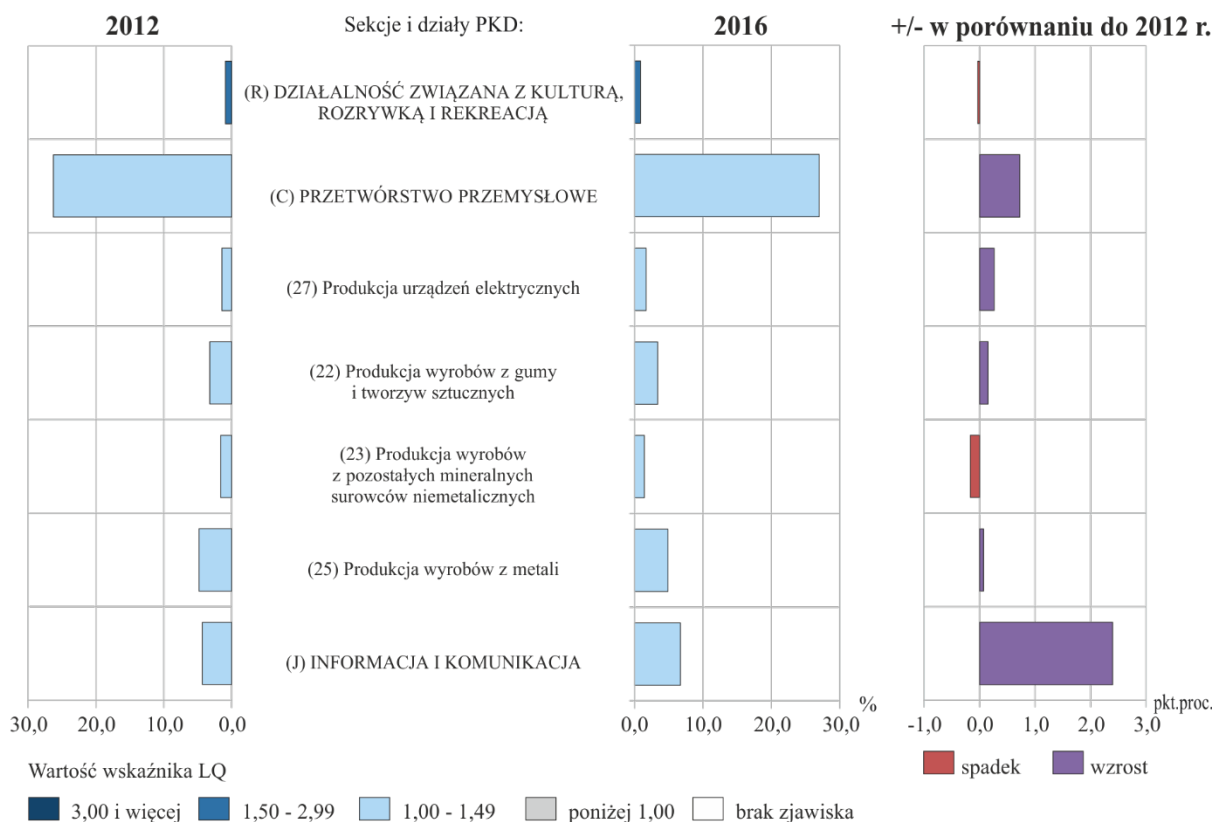
Biorąc pod uwagę w rankingu branż wartości wskaźnika lokalizacji, odnotowano przypadki utraty (niewielkiej) przewagi województwa dolnośląskiego (na rzecz koncentracji niższej od poziomu obszaru referencyjnego w 2017 r.), m.in.:

- sprzedaż hurtowa narzędzi technologii informacyjnej i komunikacyjnej (sekcja G; grupa 46.5) – zmniejszenie wartości wskaźnika o 6,3% i spadek w rankingu o 51 lokat;
- pozostała działalność związana z udostępnianiem pracowników (sekcja N; grupa 78.3) – zmniejszenie wartości wskaźnika o 10,8% i spadek w rankingu o 95 lokat;
- produkcja elektronicznych elementów i obwodów drukowanych (sekcja C; grupa 26.1) zmniejszenie wartości wskaźnika o 11,9% i spadek w rankingu o 107 lokat.

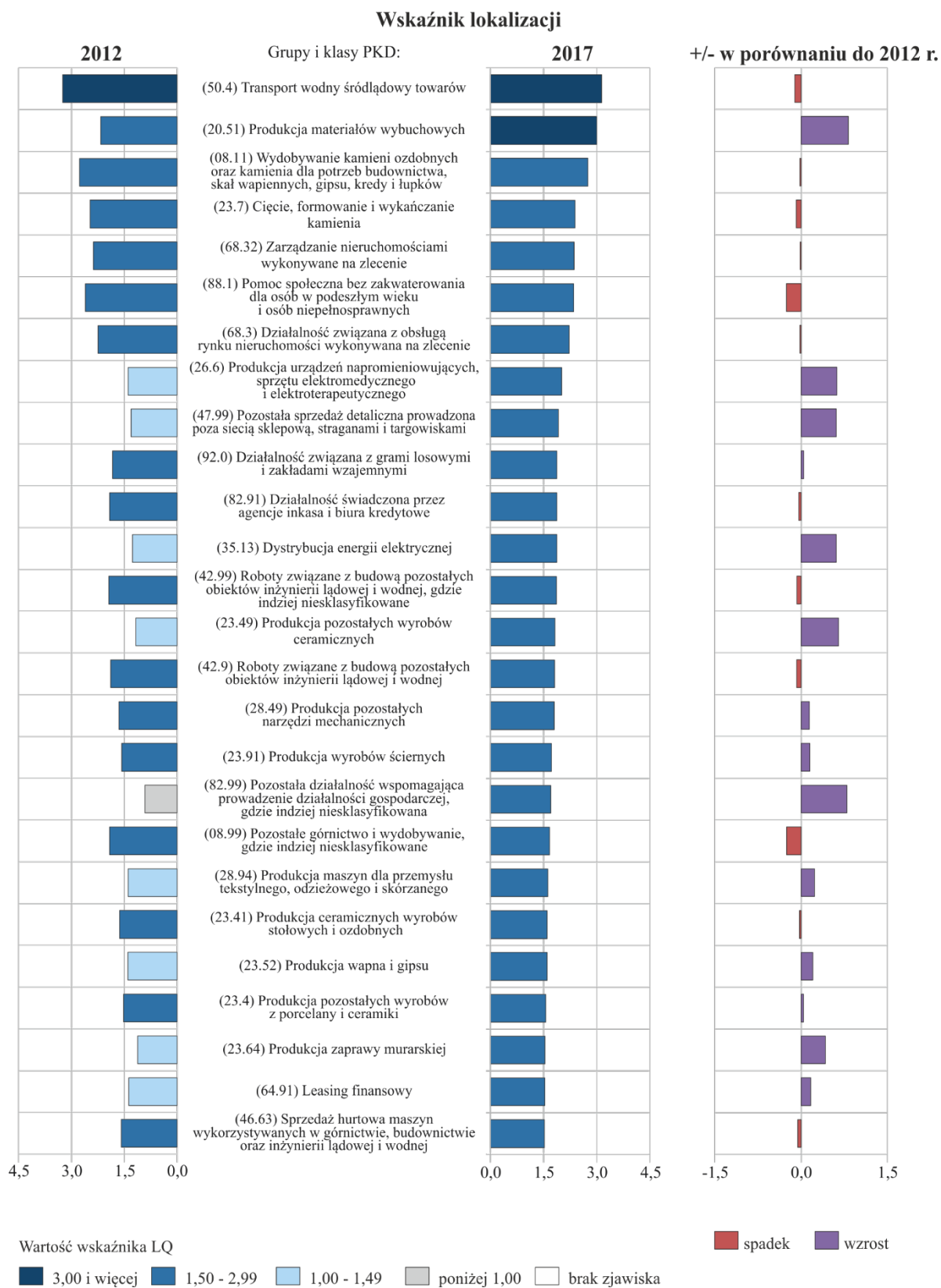
Wykres 9. Podmioty z kapitałem zagranicznym wybranych sekcji i działów PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji
Stan w dniu 31 XII

Wykres 10. Udział w ogólnej liczbie podmiotów z kapitałem zagranicznym (w %)
Stan w dniu 31 XII

Wykres 11. Podmioty zarejestrowane w rejestrze REGON według grup i klas PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji
Stan w dniu 31 XII

Bazując na zidentyfikowanych metodą SWOT tzw. 6 branżach kluczowych (inteligentnych specjalizacji) w *Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2011-2020*, dokonano odpowiedniego grupowania podmiotów gospodarki narodowej, figurujących w rejestrze REGON w końcu 2012 i 2017 r. (por. poniższa tablica).

Tabl. 13. Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w branżach uznanych za inteligentne specjalizacje^a

Wyszczególnienie	2012			2017		
	liczba podmiotów	w% ogółu w województwie	wskaźnik lokalizacji LQ	liczba podmiotów	w% ogółu w województwie	wskaźnik lokalizacji LQ
Podmioty ogółem						
Ogółem	336928	100,0	x	368 811	100,0	x
Branża chemiczna i farmaceutyczna	1588	0,47	0,88	1703	0,46	0,88
Mobilność przestrzenna	18374	5,45	0,91	18259	4,95	0,87
Żywność wysokiej jakości	4561	1,35	0,74	2874	0,78	0,65
Surowce naturalne i wtórne	7175	2,13	0,95	7288	1,98	0,93
Produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów	5223	1,55	0,99	6127	0,00	1,17
Technologie Informacyjno-Komunikacyjne (ICT)	6760	2,01	1,04	11335	3,07	1,09
w tym podmioty z branż o wskaźniku lokalizacji $\geq 1,15$						
Branża chemiczna i farmaceutyczna	155	0,05	1,28	10	0,00	3,00
Mobilność przestrzenna	318	0,09	1,60	364	0,10	1,53
Żywność wysokiej jakości	713	0,21	1,17	547	0,15	1,38
Surowce naturalne i wtórne	2003	0,59	2,26	1894	0,51	2,28
Produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów	329	0,10	1,29	305	0,08	1,30
Technologie Informacyjno-Komunikacyjne (ICT)	155	0,05	1,25	6350	1,72	1,21

a W ramach dokumentu „Ramy strategiczne na rzecz inteligentnych specjalizacji Dolnego Śląska”, załącznik do RSI dla Województwa Dolnośląskiego 2011-2020, Wrocław, 2015.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

W wyodrębnionej grupie 152 klas PKD, zaliczonych do branż kluczowych/inteligentnych specjalizacji, odnotowano nieliczne przypadki braków w rejestrze REGON podmiotów, których przeważający rodzaj działalności (na poziomie klasy PKD) można było zaklasyfikować do tej grupy. Sytuacja ta dotyczyła m.in. klas:

- (C; 30.40) produkcja wojskowych pojazdów bojowych (specjalizacja – mobilność przestrzenna);
- (A; 01.14) uprawa trzciny cukrowej (specjalizacja – żywność wysokiej jakości);
- (A; 01.15) uprawa tytoniu (specjalizacja – żywność wysokiej jakości);
- (A; 1.22) uprawa drzew i krzewów owocowych tropikalnych i podzwrotnikowych (specjalizacja – żywność wysokiej jakości);
- (A; 01.26) uprawa drzew oleistych (specjalizacja – żywność wysokiej jakości);
- (C; 10.42) produkcja margaryny i podobnych tłuszczów jadalnych (specjalizacja – żywność wysokiej jakości);
- (B; 07.21) górnictwo rud uranu i toru (specjalizacja – surowce naturalne i wtórne).

Łącznie grupa branż kluczowych/ inteligentnych specjalizacji obejmowała w końcu 2017 r. zbiorowość 47,6 tys. dolnośląskich podmiotów gospodarki narodowej, stanowiących 12,9% ogólnej liczby podmiotów w rejestrze REGON. W porównaniu do 2012 r. liczba podmiotów, których rodzaj działalności został zaklasyfikowany do kluczowych branż, uległ zwiększeniu o 8,9% (wobec nieznacznie większego zwiększenia ogólnej liczby podmiotów w zasobach rejestru REGON – o 9,5%).

Najwięcej podmiotów skupiały dwie specjalizacje: mobilność przestrzenna (18,3 tys. podmiotów w końcu 2017 r., stanowiących 5,0% ogółu podmiotów) oraz technologie informacyjno-komunikacyjne (11,3 tys.; 3,1%). Specjalizacje te cechowała odmienna dynamika w stanie liczebnym na przestrzeni okresu 2012-2017. Technologie informacyjno-komunikacyjne zwiększyły znacząco liczebność podmiotów (o 67,7%), podczas gdy specjalizacja mobilność przestrzenna – nieznacznie zmniejszyła (o 0,6%).

Na podstawie wyliczonych wskaźników lokalizacji żadna spośród 6 wyróżnionych specjalizacji nie wykazywała znaczącej koncentracji regionalnej i przewagi w porównaniu do obszaru referencyjnego. Dla dwóch specjalizacji technologie informacyjno-komunikacyjne oraz produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów wskaźnik lokalizacji przekroczył nieznacznie próg 1,00, świadcząc o bardzo niewielkiej koncentracji. Jedynie te branże odnotowały w okresie 2012-2017 niewielki wzrost wskaźnika lokalizacji, podczas gdy pozostałe – niewielki spadek, pogłębiając, tym samym, niedobór branży w relacji do przeciętnej krajowej.

Do dynamicznie rozwijającej się branży na poziomie klas PKD, zaklasyfikowanej do wyżej wymienionych specjalizacji technologie informacyjno-komunikacyjne należały:

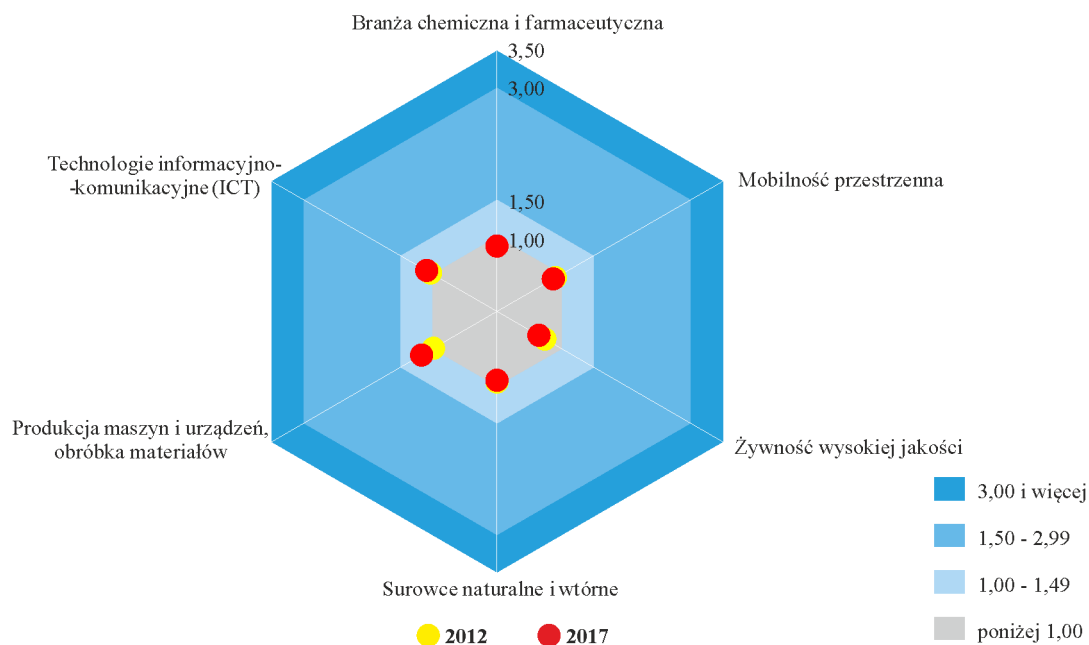
- klasa działalność związana z oprogramowaniem (J. 62.01), skupiająca 6,3 tys. podmiotów (ponad dwukrotnie więcej niż w 2012 r.) oraz
- klasa o charakterze branży wchodzącej, skupiająca niewielką liczbę podmiotów, ale o wysokiej wartości wskaźnika lokalizacji (ponad 2,0) – produkcja urządzeń napromieniowujących, sprzętu elektromedycznego i elektroterapeutycznego (C 26.60).

Na ogólne wyniki specjalizacji produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów decydujący wpływ miała jedna klasa PKD działalność w zakresie inżynierii i związane z nią doradztwo techniczne (M; 71.12), skupiająca 5,3 tys. podmiotów w 2017 r., czyli 85,9% ogółu podmiotów z tej specjalności. Wymieniona klasa PKD odznaczała się niewielkim poziomem koncentracji regionalnej.

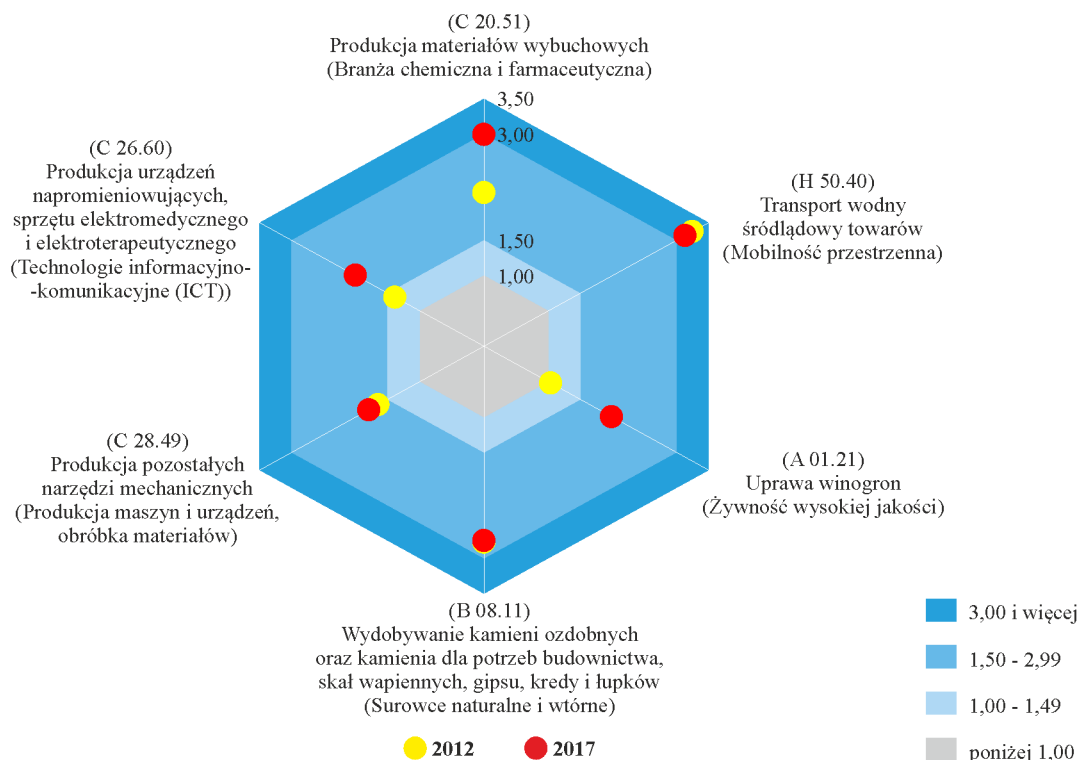
W ramach specjalizacji surowce naturalne i wtórne szczególnie wyróżniały się klasy skupiające niewielką liczbę podmiotów oraz wysoką wartością wskaźnika lokalizacji, wskazującą na wysoki poziom koncentracji:

- górnictwo pozostałych rud metali nieżelaznych (B 07.29);
- wydobywanie kamieni ozdobnych oraz kamienia dla potrzeb budownictwa, skał wapiennych, gipsu, kredy i łupków (B 08.11) ;
- cięcie, formowanie i wykańczanie kamienia (C 23.70).

Wykres 12. Poziom wskaźnika lokalizacji (LQ) dla 6 inteligentnych specjalizacji w zakresie liczby podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON

Wykres 13. Poziom wskaźnika lokalizacji (LQ) dla wybranych klas z 6 inteligentnych specjalizacji w zakresie liczby podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON

Tabl. 14. Grupy PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla liczby podmiotów w rejestrze REGON Grupy PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla liczby podmiotów w rejestrze REGON

Przedział LQ	2012		2017	
	Sekcja PKD	Grupa PKD	Sekcja PKD	Grupa PKD
3,00 i więcej	B	1. (07.1) Górnictwo rud żelaza	B	1. (07.1) Górnictwo rud żelaza
	H	2. (50.4) Transport wodny śródlądowy towarów	B H	2. (07.2) Górnictwo rud metali nieżelaznych 4. (50.4) Transport wodny śródlądowy towarów
1,50-2,99	B	3. (07.2) Górnictwo rud metali nieżelaznych	C	5. (23.7) Cięcie, formowanie i wykańczanie kamienia
	Q	4. (88.1) Pomoc społeczna bez zakwaterowania dla osób w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych	Q	6. (88.1) Pomoc społeczna bez zakwaterowania dla osób w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych
	C	5. (23.7) Cięcie, formowanie i wykańczanie kamienia	L	7. (68.3) Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości wykonywana na zlecenie
	L	6. (68.3) Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości wykonywana na zlecenie	C	8. (26.6) Produkcja urządzeń napromieniowujących, sprzętu elektromedycznego i elektroterapeutycznego
	F	7. (42.9) Roboty związane z budową pozostałych obiektów inżynierii lądowej i wodnej	R	9. (92.0) działalność związana z grami losowymi i zakładami wzajemnymi
	H	8. (49.2) Transport kolejowy towarów	F	10. (42.9) Roboty związane z budową pozostałych obiektów inżynierii lądowej i wodnej
	R	9. (92.0) działalność związana z grami losowymi i zakładami wzajemnymi	C	11. (23.4) Produkcja pozostałych wyrobów z porcelany i ceramiki
	C	10. (20.6) Produkcja włókien chemicznych	C	12. (19.1) Wytwarzanie i przetwarzanie koksu
	N	11. (78.2) Działalność agencji pracy tymczasowej		
	C	12. (28.4) Produkcja maszyn i narzędzi mechanicznych		
	H	13. (52.1) Magazynowanie i przechowywanie towarów		
	C	14. (23.4) Produkcja pozostałych wyrobów z porcelany i ceramiki		

Tabl. 14. Grupy PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla liczby podmiotów w rejestrze REGON Grupy PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla liczby podmiotów w rejestrze REGON (cd.)

Przedział LQ	2012		2017	
	Sekcja PKD	Grupa PKD	Sekcja PKD	Grupa PKD
1,00-1,49	I	15. (55.1) Hotele i podobne obiekty zakwaterowania	N	13. (82.9) Działalność komercyjna, gdzie indziej niesklasyfikowana
	C	16. (26.6) Produkcja urządzeń napromieniowujących, sprzętu elektromedycznego i elektroterapeutycznego	N	14. (78.2) Działalność agencji pracy tymczasowej
	N	17. (80.3) Działalność detektywistyczna	C	15. (28.4) Produkcja maszyn i narzędzi mechanicznych
	C	18. (26.5) Produkcja instrumentów i przyrządów pomiarowych, kontrolnych i nawigacyjnych; produkcja zegarków i zegarów	G	16. (47.9) Sprzedaż detaliczna prowadzona poza siecią sklepową, straganami i targowiskami
	C	19. (27.1) Produkcja elektrycznych silników, prądnic, transformatorów, aparatury rozdzielczej i sterowniczej energii elektrycznej	H	17. (49.1) Transport kolejowy pasażerski międzymiastowy
	J	20. (58.2) Działalność wydawnicza w zakresie oprogramowania	I	18. (55.1) Hotele i podobne obiekty zakwaterowania
	B	21. (08.9) Górnictwo i wydobywanie, gdzie indziej niesklasyfikowane	C	19. (23.5) Produkcja cementu, wapna i gipsu
	K	22. (64.1) Pośrednictwo pieniężne	K	20. (64.2) Działalność holdingów finansowych
	H	23. (53.2) Pozostała działalność pocztowa i kurierska	B	21. (09.9) Działalność usługowa wspomagająca pozostałe górnictwo i wydobywanie
	Q	24. (87.9) Pozostała pomoc społeczna z zakwaterowaniem	C	22. (26.5) Produkcja instrumentów i przyrządów pomiarowych, kontrolnych i nawigacyjnych; produkcja zegarków i zegarów
	C	25. (29.1) Produkcja pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli	H	23. (52.1) Magazynowanie i przechowywanie towarów
	Q	26. (86.1) Działalność szpitali	J	24. (58.2) Działalność wydawnicza w zakresie oprogramowania
	C	27. (13.1) Przygotowanie i przędzenie włókien tekstylnych	B	25. (08.1) Wydobywanie kamienia, piasku i gliny
	G	28. (46.6) Sprzedaż hurtowa maszyn, urządzeń i dodatkowego wyposażenia	H	26. (49.2) Transport kolejowy towarów
	B	29. (08.1) Wydobywanie kamienia, piasku i gliny	K	27. (64.1) Pośrednictwo pieniężne
	A	30. (02.1) Gospodarka leśna i pozostała działalność leśna, z wyłączeniem pozyskiwania produktów leśnych	N	28. (78.1) Działalność związana z wyszukiwaniem miejsc pracy i pozyskiwaniem pracowników
	K	31. (64.9) Pozostała finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszów emerytalnych	N	29. (80.3) Działalność detektywistyczna
	M	32. (74.3) Działalność związana z tłumaczeniami	C	30. (27.1) Produkcja elektrycznych silników, prądnic, transformatorów, aparatury rozdzielczej i sterowniczej energii elektrycznej

Tabl. 14. Grupy PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla liczby podmiotów w rejestrze REGON Grupy PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla liczby podmiotów w rejestrze REGON (cd.)

Przedział LQ	2012		2017	
	Sekcja PKD	Grupa PKD	Sekcja PKD	Grupa PKD
1,00-1,49	G	33. (47.9) Sprzedaż detaliczna prowadzona poza siecią sklepową, straganami i targowiskami	A	31. (02.1) Gospodarka leśna i pozostała działalność leśna, z wyłączeniem pozyskiwania produktów leśnych
	C	34. (33.2) Instalowanie maszyn przemysłowych, sprzętu i wyposażenia	K	32. (66.1) Działalność wspomagająca usługi finansowe, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych
	C	35. (13.2) Produkcja tkanin	C	33. (13.2) Produkcja tkanin
	B	36. (09.9) Działalność usługowa wspomagająca pozostałe górnictwo i wydobywanie	C	34. (25.4) Produkcja broni i amunicji
	C	37. (23.1) Produkcja szkła i wyrobów ze szkła	Q	35. (87.1) Pomoc społeczna z zakwaterowaniem zapewniająca opiekę pielęgniarstwa
	K	38. (66.1) Działalność wspomagająca usługi finansowe, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych	Q	36. (87.9) Pozostała pomoc społeczna z zakwaterowaniem
	F	39. (43.1) Rozbiórka i przygotowanie terenu pod budowę	H	37. (53.2) Pozostała działalność pocztowa i kurierska
	C	40. (10.5) Wytwarzanie wyrobów mleczarskich	B	38. (08.9) Górnictwo i wydobywanie, gdzie indziej niesklasyfikowane
	N	41. (78.1) Działalność związana z wyszukiwaniem miejsc pracy i pozyskiwaniem pracowników	Q	39. (86.1) Działalność szpitali
	M	42. (74.9) Pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, gdzie indziej niesklasyfikowana	J	40. (62.0) działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana
	G	43. (45.3) Sprzedaż hurtowa i detaliczna części i akcesoriów do pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli	C	41. (29.3) Produkcja części i akcesoriów do pojazdów silnikowych
	C	44. (26.1) Produkcja elektronicznych elementów i obwodów drukowanych	M	42. (74.3) Działalność związana z tłumaczeniami
	N	45. (78.3) Pozostała działalność związana z udostępnianiem pracowników	L	43. (68.1) Kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek
	C	46. (23.2) Produkcja wyrobów ogniotrwałych	K	44. (64.9) Pozostała finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych
	S	47. (94.2) Działalność związków zawodowych	C	45. (10.5) Wytwarzanie wyrobów mleczarskich
			F	46. (43.1) Rozbiórka i przygotowanie terenu pod budowę
			S	47. (94.2) Działalność związków zawodowych
		G	48. (45.3) Sprzedaż hurtowa i detaliczna części i akcesoriów do pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli	

Tabl. 14. Grupy PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla liczby podmiotów w rejestrze REGON Grupy PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla liczby podmiotów w rejestrze REGON (cd.)

Przedział LQ	2012		2017	
	Sekcja PKD	Grupa PKD	Sekcja PKD	Grupa PKD
1,00-1,49	Q	48. (87.2) Pomoc społeczna z zakwaterowaniem dla osób z zaburzeniami psychicznymi	E	49. (39.0) Działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami
	F	49. (42.2) Roboty związane z budową rurociągów, linii telekomunikacyjnych i elektroenergetycznych	G	50. (46.6) Sprzedaż hurtowa maszyn, urządzeń i dodatkowego wyposażenia
	F	50. (41.1) Realizacja projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków	M	51. (74.9) Pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, gdzie indziej niesklasyfikowana
	A	51. (02.4) Działalność usługowa związana z leśnictwem	E	52. (38.2) Przetwarzanie i unieszkodliwianie odpadów
	C	52. (27.5) Produkcja sprzętu gospodarstwa domowego	C	53. (23.2) Produkcja wyrobów ogniotrwałych
	R	53. (93.1) Działalność związana ze sportem	Q	54. (87.3) Pomoc społeczna z zakwaterowaniem dla osób w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych
	C	54. (28.1) Produkcja maszyn ogólnego przeznaczenia	C	55. (27.3) Produkcja izolowanych przewodów i kabli oraz sprzętu instalacyjnego
	G	55. (46.1) Sprzedaż hurtowa realizowana na zlecenie	R	56. (93.1) Działalność związana ze sportem
	A	56. (02.2) Pozyskiwanie drewna	C	57. (13.1) Przygotowanie i przędzenie włókien tekstylnych
	M	57. (69.1) Działalność prawnicza	Q	58. (88.9) Pozostała pomoc społeczna bez zakwaterowania
	H	58. (49.1) Transport kolejowy pasażerski międzymiastowy	C	59. (22.1) Produkcja wyrobów z gumy
	M	59. (72.2) Badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie nauk społecznych i humanistycznych	J	60. (63.9) Pozostała działalność usługowa w zakresie informacji
	J	60. (62.0) Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana	N	61. (81.1) Działalność pomocnicza związana z utrzymaniem porządku w budynkach
	G	61. (47.2) Sprzedaż detaliczna żywności, napojów i wyrobów tytoniowych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach	N	62. (77.1) Wynajem i dzierżawa pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli
	C	62. (29.3) Produkcja części i akcesoriów do pojazdów silnikowych	C	63. (29.1) Produkcja pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli

Tabl. 14. Grupy PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla liczby podmiotów w rejestrze REGON Grupy PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla liczby podmiotów w rejestrze REGON (cd.)

Przedział LQ	2012		2017	
	Sekcja PKD	Grupa PKD	Sekcja PKD	Grupa PKD
1,00-1,49	G	63. (46.5) Sprzedaż hurtowa narzędzi technologii informacyjnej i komunikacyjnej	C	64. (24.1) Produkcja surówki, żelazostopów, żeliwa i stali oraz wyrobów hutniczych
	C	64. (22.1) Produkcja wyrobów z gumy	C	65. (23.9) Produkcja wyrobów ściernych i pozostałych wyrobów z mineralnych surowców niemetalicznych, gdzie indziej niesklasyfikowana
	M	65. (69.2) Działalność rachunkowo-księgowa; doradztwo podatkowe	M	66. (71.1) Działalność w zakresie architektury i inżynierii oraz związane z nią doradztwo techniczne
	P	66. (85.4) Szkoły policealne oraz wyższe	N	67. (79.9) Pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane
	N	67. (81.3) Działalność usługowa związana z zagospodarowaniem terenów zieleni	H	68. (51.2) Transport lotniczy towarów i transport kosmiczny
	E	68. (38.1) Zbieranie odpadów	F	69. (41.1) Realizacja projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków
	M	69. (71.1) Działalność w zakresie architektury i inżynierii oraz związane z nią doradztwo techniczne	G	70. (47.2) Sprzedaż detaliczna żywności, napojów i wyrobów tytoniowych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach
	N	70. (77.2) Wypożyczanie i dzierżawa artykułów użytku osobistego i domowego	A	71. (02.4) Działalność usługowa związana z leśnictwem
	Q	71. (88.9) Pozostała pomoc społeczna bez zakwaterowania	A	72. (02.2) Pozyskiwanie drewna
	H	72. (49.3) Pozostały transport lądowy pasażerski	N	73. (81.3) Działalność usługowa związana z zagospodarowaniem terenów zieleni
	L	73. (68.1) Kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek	E	74. (38.1) Zbieranie odpadów
	C	74. (23.9) Produkcja wyrobów ściernych i pozostałych wyrobów z mineralnych surowców niemetalicznych, gdzie indziej niesklasyfikowana	C	75. (33.2) Instalowanie maszyn przemysłowych, sprzętu i wyposażenia
	C	75. (26.4) Produkcja elektronicznego sprzętu powszechnego użytku	M	76. (69.1) Działalność prawnicza
	N	76. (79.1) Działalność agentów i pośredników turystycznych oraz organizatorów turystyki	I	77. (55.9) Pozostałe zakwaterowanie

Tabl. 14. Grupy PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla liczby podmiotów w rejestrze REGON Grupy PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla liczby podmiotów w rejestrze REGON (dok.)

Przedział LQ	2012		2017	
	Sekcja PKD	Grupa PKD	Sekcja PKD	Grupa PKD
1,00-1,49	S	77. (94.9) Działalność pozostałych organizacji członkowskich	C	78. (15.1) Wyprawa skór, garbowanie; wyprawa i barwienie skór futerkowych; produkcja toreb bagażowych, toreb ręcznych i podobnych wyrobów kaletniczych; produkcja wyrobów rymarskich
	N	78. (82.9) Działalność komercyjna, gdzie indziej niesklasyfikowana	N	79. (79.1) Działalność agentów i pośredników turystycznych oraz organizatorów turystyki
	I	79. (56.2) Przygotowywanie żywności dla odbiorców zewnętrznych (catering) i pozostała gastronomiczna działalność usługowa	C	80. (27.9) Produkcja pozostałego sprzętu elektrycznego
	I	80. (55.9) Pozostałe zakwaterowanie	M	81. (72.2) Badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie nauk społecznych i humanistycznych
	C	81. (32.5) Produkcja urządzeń, instrumentów oraz wyrobów medycznych, włączając dentystyczne	M	82. (69.2) Działalność rachunkowo-księgowa; doradztwo podatkowe
	F	82. (41.2) Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	J	83. (63.1) Przetwarzanie danych; zarządzanie stronami internetowymi (hosting) i podobna działalność; działalność portali internetowych
	J	83. (63.1) Przetwarzanie danych; zarządzanie stronami internetowymi (hosting) i podobna działalność; działalność portali internetowych		

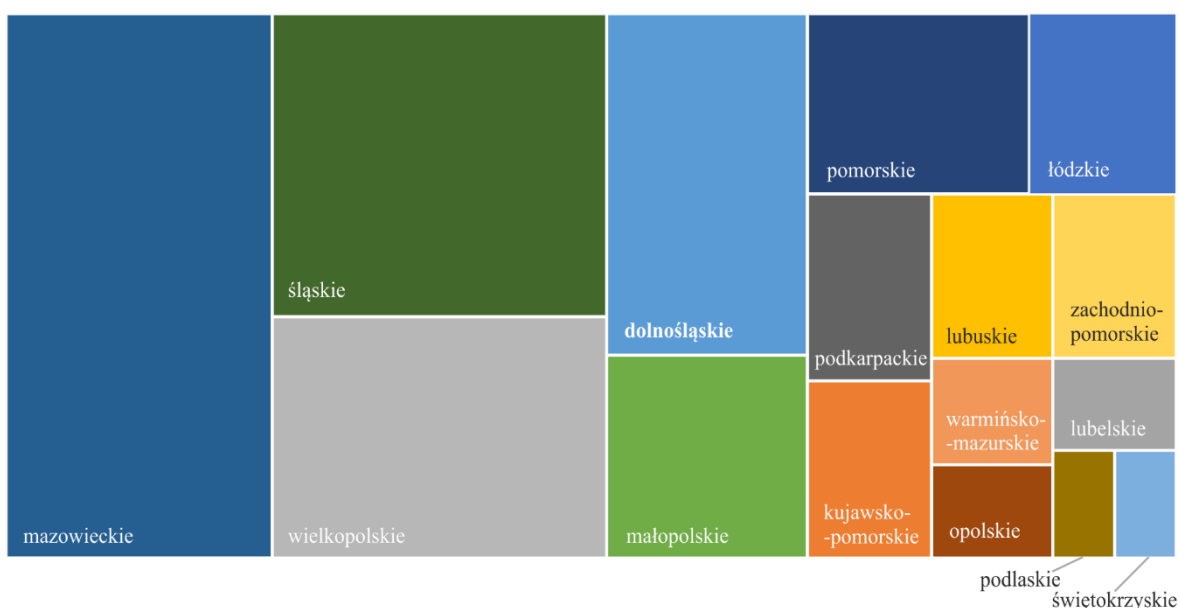
Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

4. INTERNACJONALIZACJA PRZEDSIĘBIORSTW

Przychody ze sprzedaży z eksportu

Szczególną rolę w budowie pozycji konkurencyjnej województwa odgrywa wymiana międzynarodowa. Województwo dolnośląskie pod względem wartości przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i usług z eksportu (dalej zwanych w skrócie przychodów ze sprzedaży z eksportu) w 2016 roku zajmowało 4. lokatę w kraju. Wyższe wielkości przychodów z eksportu notowały: mazowieckie, śląskie i wielkopolskie. W porównaniu do lidera (województwa mazowieckiego) w województwie dolnośląskim przychody ze sprzedaży z eksportu były niższe o połowę.

Wykres 14. Udział województw w ogólnej wartości przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w 2016 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

Porównując pozycję województw pod względem udziału w krajowych przychodach ze sprzedaży na eksport w 2012 i 2016 r., uwagę zwraca stałość wysokiej pozycji mazowieckiego i śląskiego, a także zmiany miejsc wśród grupy kolejnych w rankingu województw. W 2016 roku 3. lokatę zajęło województwo wielkopolskie wyprzedzając dolnośląskie. Miejscami zamieniły się także małopolskie (awans na 5. miejsce) i pomorskie (spadek na 6. miejsce).

W skali kraju województwo dolnośląskie osiągnęło wysokie wartości wskaźnika lokalizacji (LQ) dla sekcji B Górnictwo i wydobywanie oraz Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna. W przypadku Górnictwa i wydobywania dolnośląskie jest jedynym województwem w Polsce o tak silnej specjalizacji w tym obszarze. W zakresie Opieki zdrowotnej i pomocy społecznej w 2016 r. dolnośląskie uplasowało się na drugim miejscu po województwie lubelskim, które jest liderem w tej sekcji.

Dodatkowo, w 2012 r. do specjalizacji województwa dolnośląskiego zaliczyć można było działalność prowadzoną w ramach sekcji E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją. Natomiast w 2016 roku dolnośląskie osiągnęło wysokie ilorazy specjalizacji dla przetwórstwa przemysłowego. Pomimo uzyskania korzystnych wartości wskaźnika lokalizacji ($LQ > 1$) w rankingu województw specjalizujących się w przetwórstwie przemysłowym dolnośląskie zajmuje dalekie 12. miejsce. Liderami w tym obszarze są województwa: warmińsko-mazurskie, lubuskie i wielkopolskie.

Tabl. 15. Sekcje PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport

Przedział LQ	2012	2016
	Sekcja PKD	Sekcja PKD
3,00 i więcej	1. B. Górnictwo i wydobywanie 2. Q. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	1. B. Górnictwo i wydobywanie
1,50-2,99	-	2. Q. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
1,00-1,49	3. E. Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	3. C. Przetwórstwo przemysłowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

W tabelicy 16 zestawiono cztery wskaźniki pozwalające na ocenę roli przychodów ze sprzedaży na eksport według sekcji PKD. Oprócz charakterystyk dla wskaźnika lokalizacji (LQ) podano także informacje o udziale przychodów ze sprzedaży na eksport w danej sekcji PKD w przychodach ogółem województwa (UPE) oraz informacje o zmianach obydwu tych miar w 2016 roku względem poziomu wskaźnika w 2012 roku. Jak wynika z analizy informacji zawartych w tabeli, nie zawsze wysoki poziom specjalizacji wiązał się z dużą rolą sekcji w kreowaniu przychodów ze sprzedaży na eksport w województwie. Przykładowo - Przetwórstwo przemysłowe generowało w województwie najwyższe przychody ze sprzedaży na eksport, natomiast w skali kraju pozwoliło to na ocenę specjalizacji województwa na poziomie umiarkowanym ($1 < LQ < 1,5$). Natomiast sekcje, których udział w generowaniu przychodów ze sprzedaży na eksport w województwie osiągnął niski poziom (mały, poniżej 20%), w skali kraju pozwalają osiągnąć województwu przewagę konkurencyjną. Dotyczy to sekcji Górnictwo i wydobywanie oraz Opieka zdrowotna i pomoc społeczna.

Pozytywnie należy ocenić wzrost wskaźnika lokalizacji w zakresie Przetwórstwa przemysłowego, co zaowocowało osiągnięciem w tym zakresie umiarkowanego poziomu specjalizacji województwa. Korzystne zmiany odnotowano także dla sekcji, które do tej pory nie należały do wojewódzkich specjalizacji. Dotyczy to wyraźnej poprawy sytuacji w sekcjach R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją oraz S Pozostała działalność usługowa, a także poprawy w sekcjach N Działalność wspierająca oraz J Informacja i komunikacja. Utrzymanie pozytywnego trendu zmian w tych sekcjach (w szczególności w R i N) w kolejnych okresach daje szanse na wzmocnienie pozycji województwa do umiarkowanego poziomu specjalizacji.

Pośród 96 grup PKD do wojewódzkich specjalizacji w 2016 r. zaliczono 16 działalności (w 2012 roku było ich 13). Do wojewódzkich specjalizacji należą zarówno aktywności gospodarcze stanowiące widoczny wkład w ogólny poziom przychodów ze sprzedaży na eksport w województwie, jak grupy: (29) produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli oraz (26) produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych, jak i grupy, które na tle kraju przedstawiają wyraźną koncentrację działalności w województwie, jednakże biorąc pod uwagę skalę działalności, ich znaczenie w generowaniu ogólnej kwoty przychodów jest niewielkie. Do te grupy należy zaliczyć aktywność gospodarczą w zakresie: (81) działalności usługowej związanej z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni, (86) opiekę zdrowotną, (88) pomoc społeczną bez zakwaterowania.

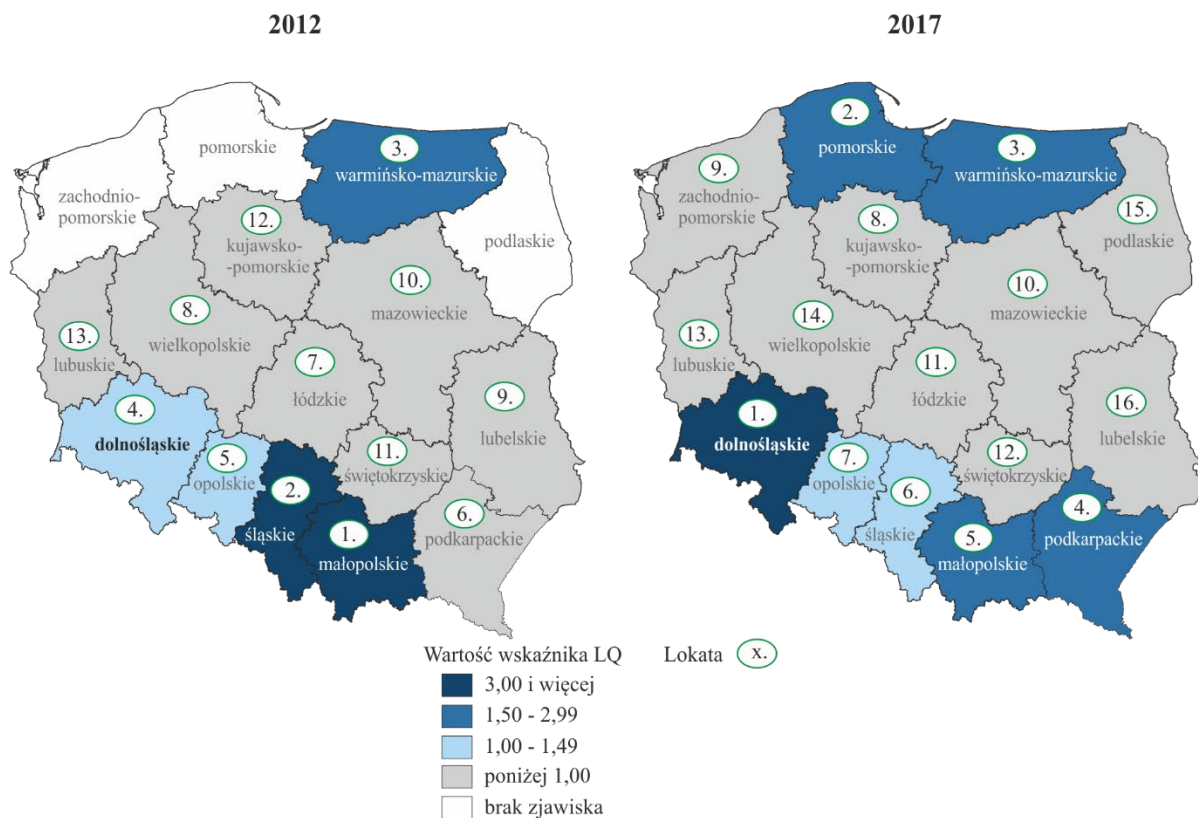
Tabl. 16. Charakterystyka województwa dolnośląskiego pod względem poziomu specjalizacji według sekcji PKD dla przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport - wskaźniki lokalizacji (LQ), udziały sekcji PKD w przychodach ogółem (UPE) w 2016 r. oraz zmiany tych wskaźników w 2016 r. względem 2012 r.

Symbol i nazwa sekcji PKD	Charakterystyka wartości wskaźników w 2016 r.:			
	LQ	zmiana LQ	UPE	zmiana UPE
B Górnictwo i wydobywanie	bardzo duże	-	niskie	wyraźny spadek
Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	duże	wyraźny spadek	niskie	-
C Przetwórstwo przemysłowe	umiarkowa-ne	wzrost	bardzo duże	wyraźny wzrost
R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	niskie	wyraźny wzrost	niskie	-
S pozostała działalność usługowa	niskie	wyraźny wzrost	niskie	-
J Informacja i komunikacja	niskie	wzrost	niskie	wzrost
M Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	niskie	wzrost	niskie	-
N Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	niskie	wzrost	niskie	-
A Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	niskie	wzrost	niskie	-
L Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	niskie	wzrost	niskie	-
K Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	niskie	-	niskie	-
H Transport i gospodarka magazynowa	niskie	-	niskie	-
P Edukacja	niskie	-	niskie	-
D Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	niskie	-	niskie	-
F Budownictwo	niskie	spadek	niskie	-
I Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	niskie	spadek	niskie	-
G Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	niskie	spadek	niskie	spadek
E Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	niskie	wyraźny spadek	niskie	-

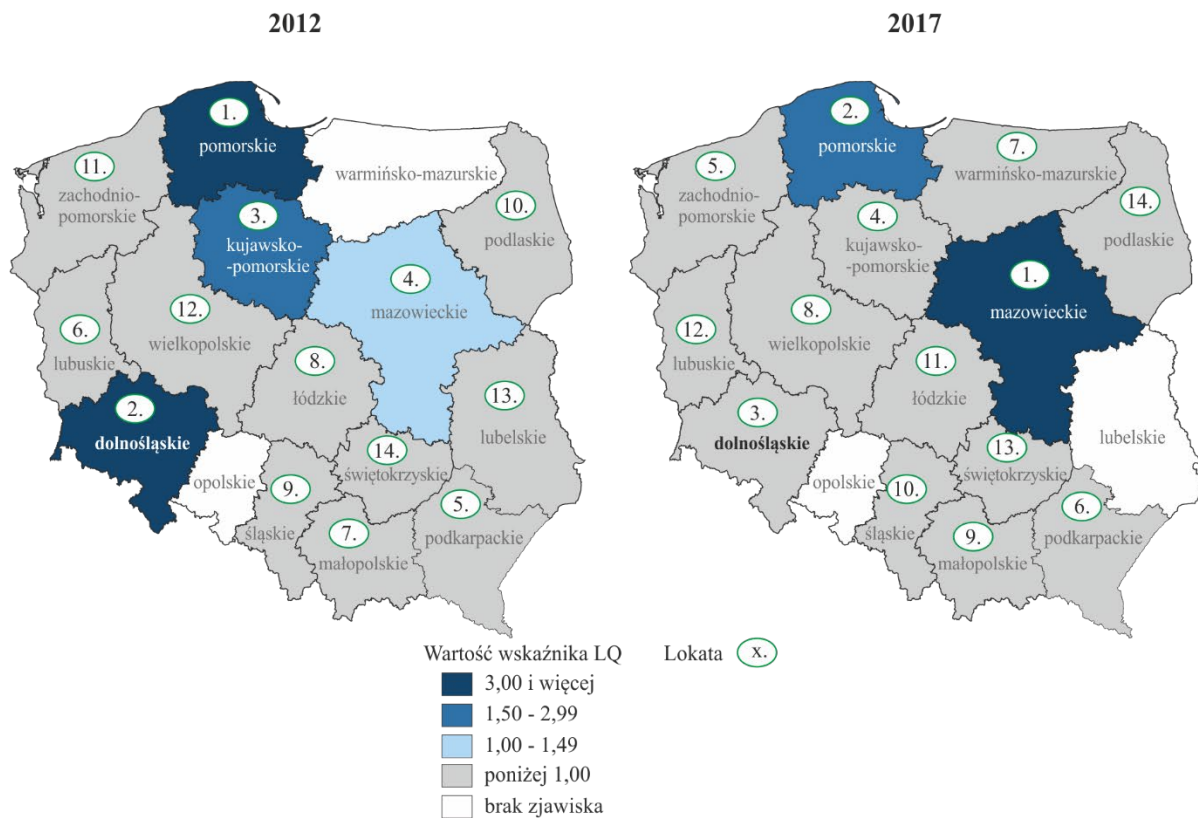
Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

Wśród specjalizacji wojewódzkich w 2016 r. pojawiły się trzy nowe (nie wystąpiły w 2012 r.). Dotyczyło to aktywności w zakresie: (90) działalności twórczej związanej z kulturą i rozrywką, (79) działalności organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostałej działalności usługowej w zakresie rezerwacji i działalności z nią związanych, (88) pomocy społecznej bez zakwaterowania, a także (37) odprowadzaniem i oczyszczaniem ścieków oraz (69) działalności prawniczej, rachunkowo-księgowej i doradztwa podatkowego. Dla czterech specjalizacji województwa dolnośląskiego z 2012 r. odnotowano wyraźny wzrost wskaźnika lokalizacji (LQ), w szczególności w zakresie (13) produkcji wyrobów tekstylnych, (15) produkcji skór i wyrobów ze skór wyprawionych, (81) działalności usługowej związanej z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni, (07) górnictwa rud metali. Dla pięciu specjalizacji wojewódzkich z 2012 r. odnotowano spadek znaczenia w kraju (wartości wskaźnika lokalizacji (LQ) zmalały). Wśród tych aktywności najbardziej zmniejszyło się znaczenie działalności objętej grupą (26) produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych, a także (86) opieka zdrowotna. Ponadto spadek ilorazu specjalizacji obserwowany był dla grup: (28) produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana, (55) zakwaterowanie oraz (08) pozostałe górnictwo i wydobywanie.

Mapa 15. Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach działających w zakresie poboru, uzdatniania i dostarczania wody. Współczynnik lokalizacji według województw

Mapa 16. Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach działających w zakresie produkcji komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych. Współczynnik lokalizacji według województw

Tabl. 17. Działy PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport

Przedział LQ	2012		2016	
	Sekcja PKD	Dział PKD	Sekcja PKD	Dział PKD
3,00 i więcej	B	1. (07) górnictwo rud metali	B	1. (07) górnictwo rud metali
	N	2. (81) działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni	R	2. (90) działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką
	Q	3. (86) opieka zdrowotna	E	3. (37) odprowadzanie i oczyszczanie ścieków
	C	4. (15) produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych	N	4. (81) działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni
			C	5. (15) produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych
			C	6. (13) produkcja wyrobów tekstylnych
			Q	7. (86) opieka zdrowotna
1,50-2,99	C	5. (26) produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych	N	8. (79) działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane
	E	6. (38) działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców	C	9. (26) produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych
	C	7. (13) produkcja wyrobów tekstylnych	Q	10. (88) pomoc społeczna bez zakwaterowania
	B	8. (08) pozostałe górnictwo i wydobywanie	C	11. (29) produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli
	C	9. (28) produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	M	12. (69) działalność prawnicza, rachunkowo-księgową i doradztwo podatkowe
	G	10. (47) handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi	B	13. (08) pozostałe górnictwo i wydobywanie
1,00 -1,49	I	11. (55) zakwaterowanie	C	14. (22) produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych
	C	12. (29) produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	C	15. (28) produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana
			I	16. (55) zakwaterowanie

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

W tabeli poniżej przedstawiono wyniki agregacji przychodów ze sprzedaży na eksport PKD do wyróżnionych 6 branż kluczowych/ inteligentnych specjalizacji Dolnego Śląska. Z uwagi na braki danych i występującą tajemnicę statystyczną związaną z niewielką liczebnością podmiotów reprezentujących wybrane klasy PKD, agregację wykonano na poziomie działów PKD.

Tabl. 18. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w branżach uznanych za inteligentne specjalizacje^a

Wyszczególnienie	2012			2016		
	przychody ze sprzedaży na eksport (w mln zł)	w % ogółu w województwie	wskaznik lokalizacji LQ	przychody ze sprzedaży na eksport (w mln zł)	w% ogółu w województwie	wskaznik lokalizacji LQ
przychody ze sprzedaży na eksport ogółem						
Ogółem	69979	100,0	x	76150	100,0	x
Branża chemiczna i farmaceutyczna	6241	8,92	0,89	8896	11,68	1,14
Mobilność przestrzenna	22251	31,80	1,14	30106	39,53	1,29
Żywność wysokiej jakości	9788	13,99	0,72	11217	14,73	0,74
Surowce naturalne i wtórne	18524	26,47	2,10	13950	18,32	1,50
Produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów	7286	10,41	1,22	7301	9,59	1,06
Technologie Informacyjno-Komunikacyjne (ICT)	12504	17,87	2,16	10401	13,66	1,49
w tym przychody ze sprzedaży na eksport w branżach o wskaźniku lokalizacji $\geq 1,15$						
Branża chemiczna i farmaceutyczna	4159	5,94	1,18	5950	7,81	1,39
Mobilność przestrzenna	17694	25,28	1,42	24264	31,86	1,64
Żywność wysokiej jakości	4159	5,94	1,18	5950	7,81	1,39
Surowce naturalne i wtórne	16863	24,10	8,12	11385	14,95	9,09
Produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów	3970	5,67	1,77	3083	4,05	1,30
Technologie Informacyjno-Komunikacyjne (ICT)	12018	17,17	2,34	8888	11,67	1,65

a W ramach dokumentu „Ramy strategiczne na rzecz inteligentnych specjalizacji Dolnego Śląska”, załącznik do RSI dla Województwa Dolnośląskiego 2011-2020, Wrocław, 2015.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

Przyjęte uproszczenie agregacji danych skutkowało powstanie nierozłącznych branż:

- dział 22 produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych został ujęty w branży chemicznej i farmaceutycznej oraz w branży mobilność przestrzenna,
- dział 27 produkcja urządzeń elektrycznych – w specjalizacji – produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów oraz w specjalizacji mobilność przestrzenna
- dział 28 – w trzech specjalizacjach: produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana; produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów oraz w specjalizacji technologie informacyjno-komunikacyjne (ICT).

W 2016 r. łącznie grupa branż kluczowych/ inteligentnych specjalizacji (z wyłączeniem powtarzających się działów PKD) osiągnęła przychody ze sprzedaży na eksport na poziomie 65628 mln zł, czyli 86,2% ogólnej wielkości przychodów ze sprzedaży na eksport w województwie. Na przestrzeni lat 2012-2016 przychody ze sprzedaży na eksport podmiotów, których rodzaj działalności został zaklasyfikowany do wyżej wymienionych kluczowych branż, uległ zwiększeniu o 7,2% (wobec nieznacznie większego wzrostu przychodów z eksportu ogółem w województwie – o 8,8%).

Największe znaczenie w generowaniu ogólnej wartości przychodów z eksportu w województwie miała specjalizacja mobilność przestrzenna (stanowiąc 39,5% w 2016 r.), skupiająca największą liczbę podmiotów gospodarki narodowej. Specjalizacja ta wyróżniała się bardzo dużą dynamiką wzrostu wartości przychodów, skutkującą wzrostem udziału w skali województwa (o 7,4 p. proc) oraz wzrostem wartości wskaźnika lokalizacji.

Największą dynamiką przychodów wyróżniała się specjalizacja o najmniejszym udziale w województwie – branża chemiczna i farmaceutyczna (wzrost o 42,5%), w efekcie której wskaźnik lokalizacji uległ również zwiększeniu, nieznacznie przekraczając próg 1,00 (w 2012 r. kształtował się na poziomie poniżej 1,00).

Ze względu na wartość wskaźnika lokalizacji w 2016 r. dla wielkości przychodów ze sprzedaży na eksport:

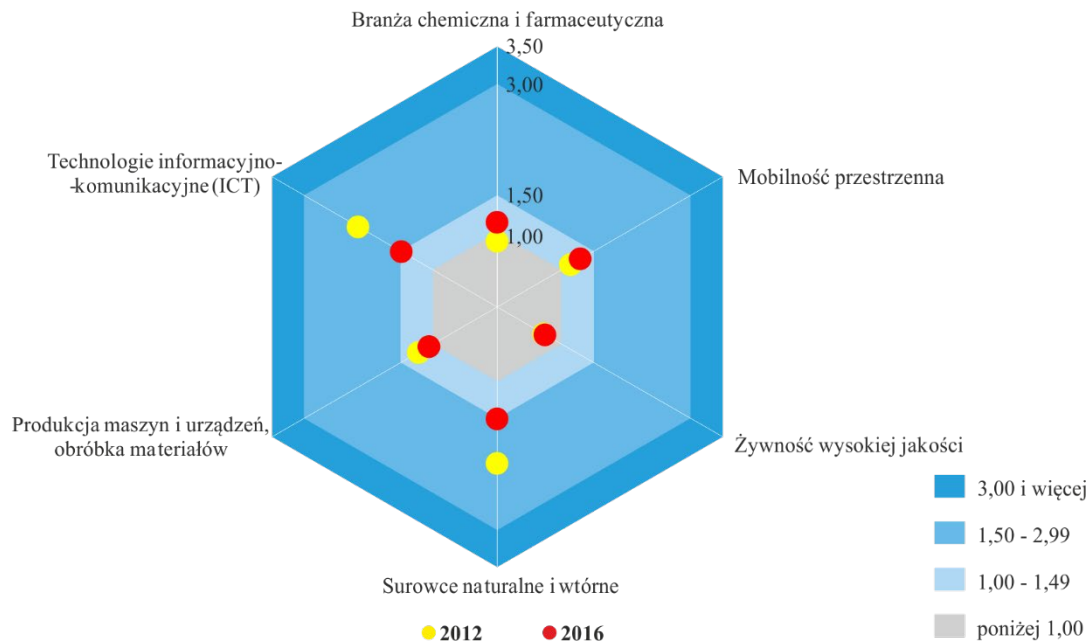
- znaczący poziom koncentracji regionalnej wystąpił w przypadku specjalizacji surowce naturalne i wtórne
- przeciętny poziom koncentracji regionalnej w przypadku specjalizacji: technologie informacyjno-komunikacyjne (ICT), mobilność przestrzenna oraz produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów,
- brak koncentracji (niedobór branży w relacji do poziomu referencyjnego) – żywność wysokiej jakości.

W porównaniu do 2012 r. największe zmniejszenie wartości wskaźnika lokalizacji i zmniejszenie udziału w województwie, odnotowano w branży technologie informacyjno-komunikacyjne (ICT) – z poziomu silnej koncentracji regionalnej do poziomu przeciętnej koncentracji.

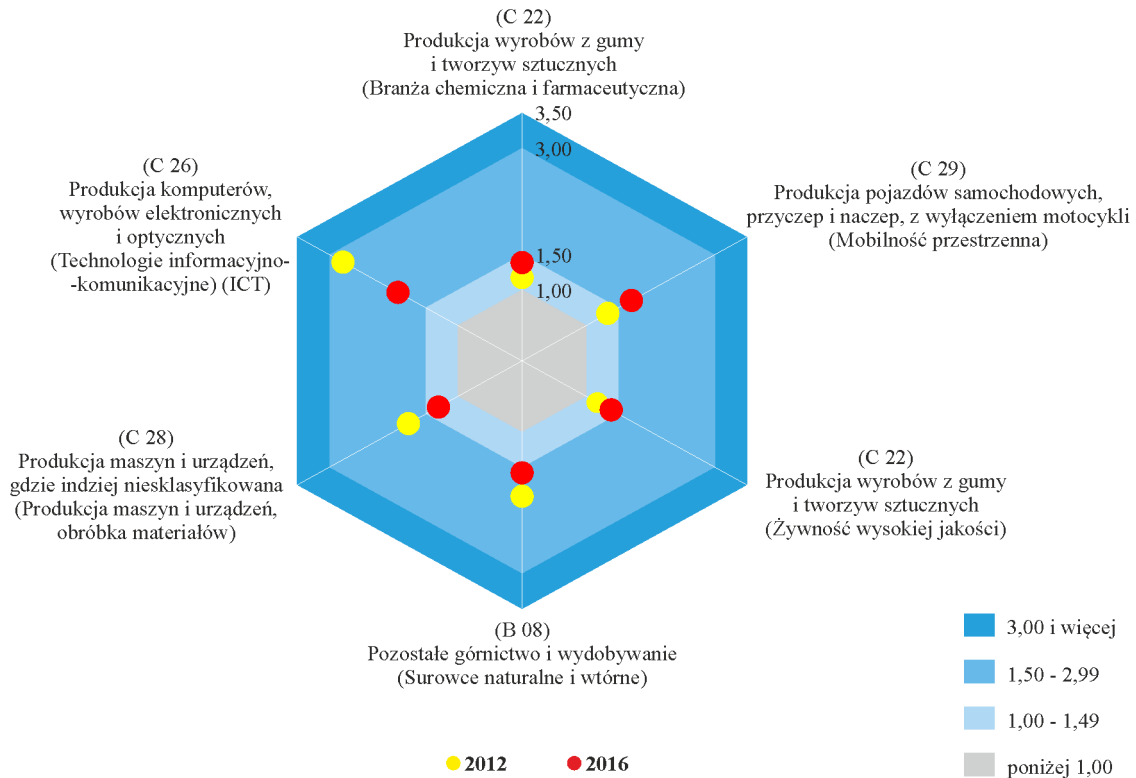
Sytuacja ta wynikała m.in. z relatywnie bardzo dużego zmniejszenia wielkości przychodów z eksportu (o ponad ¼) w działach: produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (C.26) oraz produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana (C.28), które w 2012 r. charakteryzował wysoki poziom koncentracji regionalnej.

Branża mobilność przestrzenna utrzymała nieznaczny poziom koncentracji regionalnej, zbliżonej do poziomu średniej krajowej (wskaźnik lokalizacji poniżej wartości 1,50), a branża żywność wysokiej jakości – nadal wykazywała brak koncentracji regionalnej. Branża żywność wysokiej jakości reprezentowana była przez działy o bardzo zróżnicowanym poziomie wartości wskaźnika lokalizacji. W porównaniu do obszaru referencyjnego szczególnie silny deficyt wystąpił w przypadku działu produkcja artykułów spożywczych (C; 10). Udział przychodów z eksportu podmiotów produkujących artykuły spożywcze w 2016 r. stanowił 1,5% ogólnej wartości przychodów w ogólnej wielkości w województwie, wobec 7,3% przeciętnie w kraju. Natomiast dział produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych - przeciętny poziom koncentracji regionalnej. Udział przychodów z eksportu podmiotów produkujących wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych w 2016 r. stanowił 7,8% ogólnej wartości przychodów w ogólnej wielkości w województwie, wobec mniejszego odsetka w kraju – 5,6%.

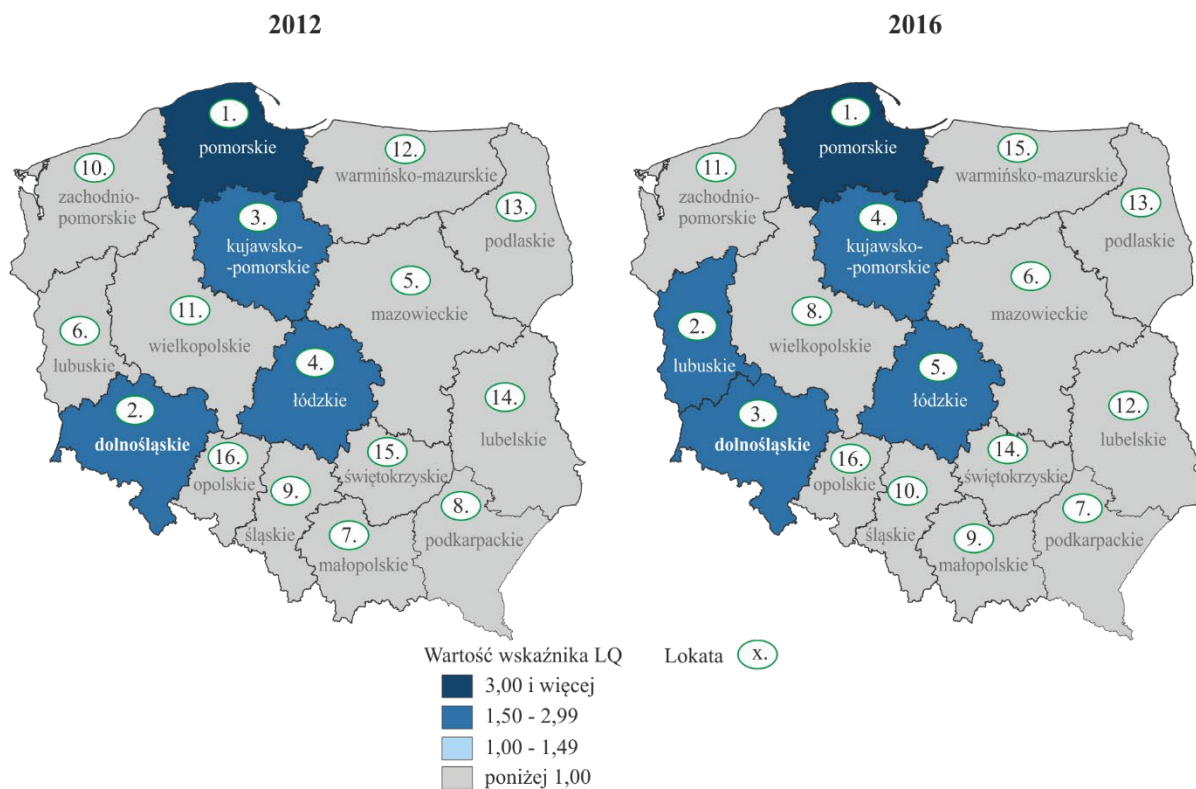
Wykres 17. Poziom wskaźnika lokalizacji (LQ) dla 6 inteligentnych specjalizacji w zakresie wielkości przychodów ze sprzedaży na eksport

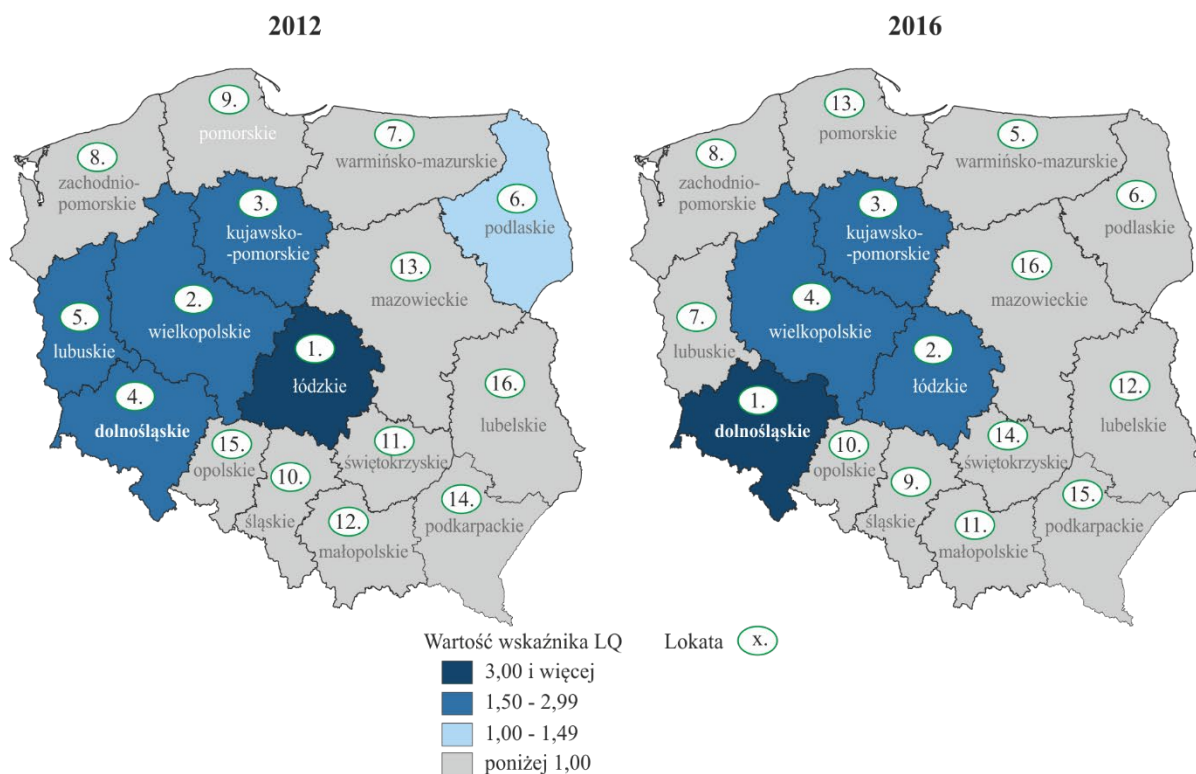
Wykres 18. Poziom wskaźnika lokalizacji (LQ) dla wybranych klas z 6 inteligentnych specjalizacji wielkości przychodów ze sprzedaży na eksport

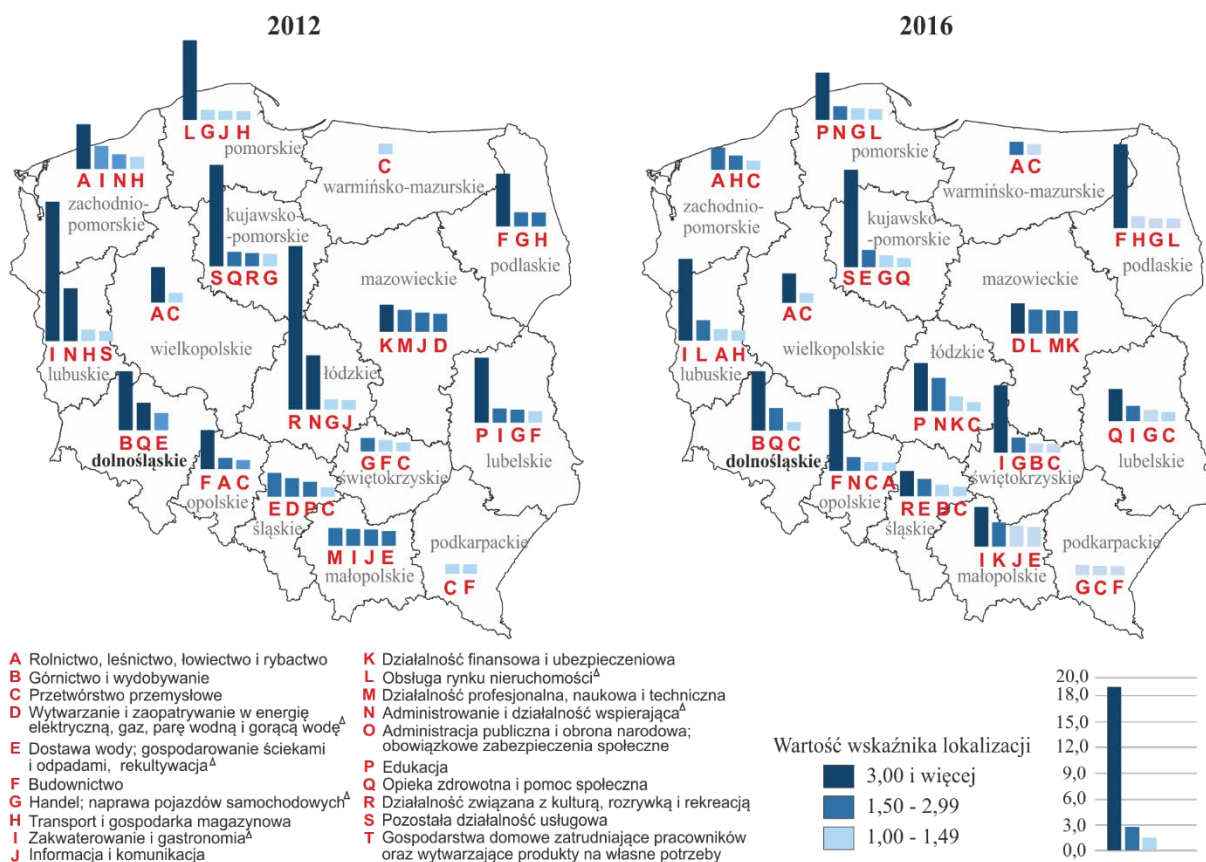
Mapa 11. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w przedsiębiorstwach działających w zakresie produkcji komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych. Współczynnik lokalizacji według województw

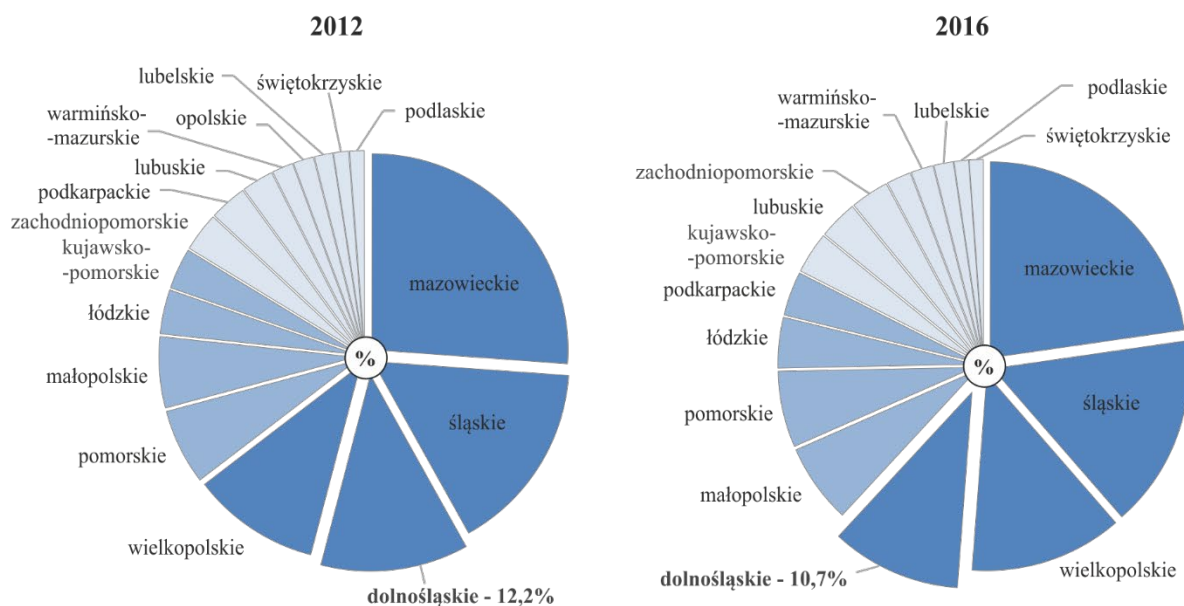
Mapa 12. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport w przedsiębiorstwach działających w zakresie produkcji wyrobów tekstylnych. Współczynnik lokalizacji według województw

Mapa 13. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport. Specjalizacje regionalne w przekroju sekcji PKD na podstawie wskaźnika lokalizacji

Wykres 19. Struktura przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport według województw

Kapitał zagraniczny

Podstawowym źródłem danych wykorzystanym do scharakteryzowania zbiorowości podmiotów, w których udziały posiadały podmioty zagraniczne, było roczne sprawozdanie statystyczne podmiotów z udziałem kapitału zagranicznego, realizowane przez GUS (na formularzu KZ).

Rozpatrując liczbę przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym, w przypadku podmiotów funkcjonujących w województwie dolnośląskim w 2016 r. odnotowano szczególną koncentrację regionalną w 7 sekcjach:

- J Informacja i komunikacja,
- S Pozostała działalność usługowa,
- Q Opieka zdrowotna i pomoc społeczna,
- C Przetwórstwo przemysłowe,
- R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją,
- I Zakwaterowanie i gastronomia oraz
- B Górnictwo i wydobywanie.

Ponadto dla 4 z wymienionych powyżej sekcji województwo dolnośląskie wyróżniało się na tle kraju także pod względem zainwestowanego kapitału zagranicznego, tj. w przypadku sekcji: B Górnictwo i wydobywanie, R Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją, I Zakwaterowanie i gastronomia oraz C Przetwórstwo przemysłowe.

Ze względu na wartość wskaźnika lokalizacji wysokim poziomem koncentracji regionalnej w zakresie wielkości zainwestowanego kapitału zagranicznego wyróżniały się dolnośląskie podmioty prowadzące działalność w sekcji N Administrowanie i działalność wspierająca, która miała niewielki udział w ogólnej wielkości kapitału zagranicznego w województwie. W przekroju sekcji PKD największy udział kapitału zagranicznego dotyczył podmiotów działających w zakresie przetwórstwa przemysłowego, które można uznać na wiodącą branżę w tym aspekcie.

Pod względem liczby przedsiębiorstw z kapitałem zagranicznym wartości wskaźników lokalizacji (LQ) przekraczające 1,00 otrzymano dla 9 działań sekcji C Przetwórstwo przemysłowe:

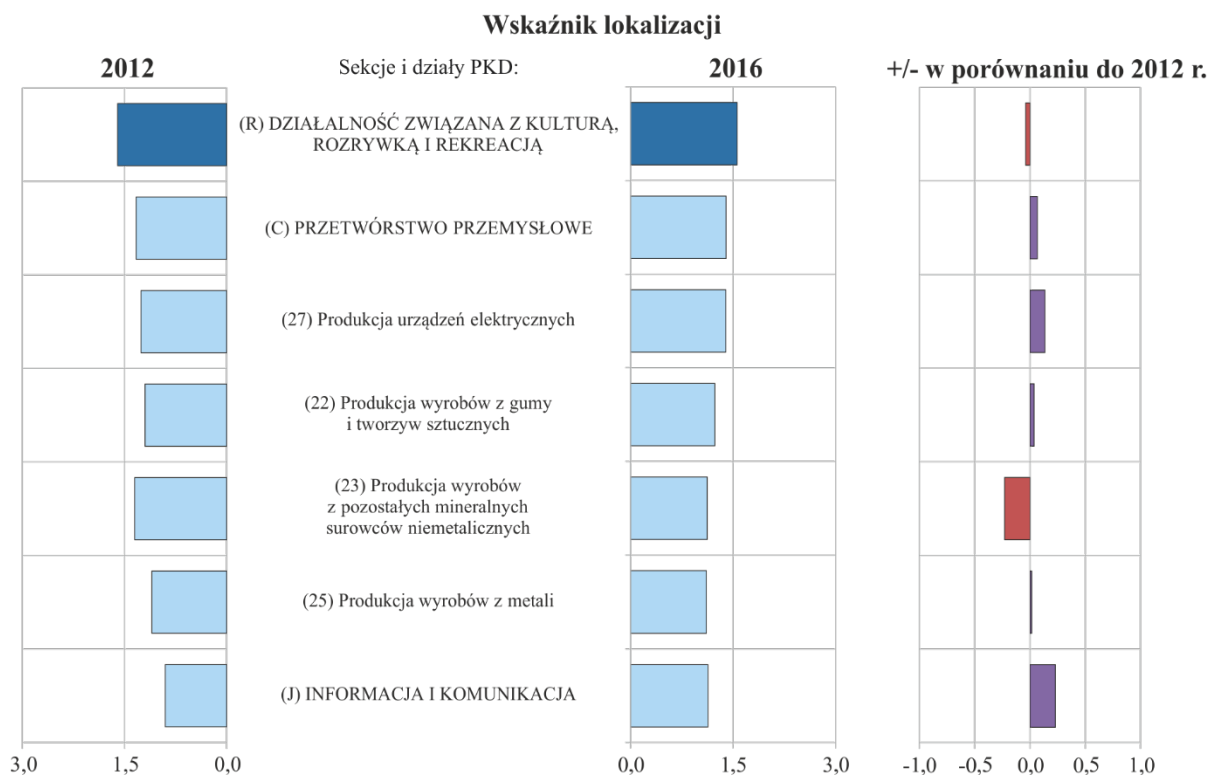
- (29) produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep,
- (13) produkcja wyrobów tekstylnych,
- (26) produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych,
- (27) produkcja urządzeń elektrycznych,
- (22) produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych,
- (32) pozostała produkcja wyrobów,
- (23) produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych,
- (25) produkcja wyrobów z metali,
- (28) produkcja maszyn i urządzeń,

w tym tylko dla działu (29) powyżej 1,50.

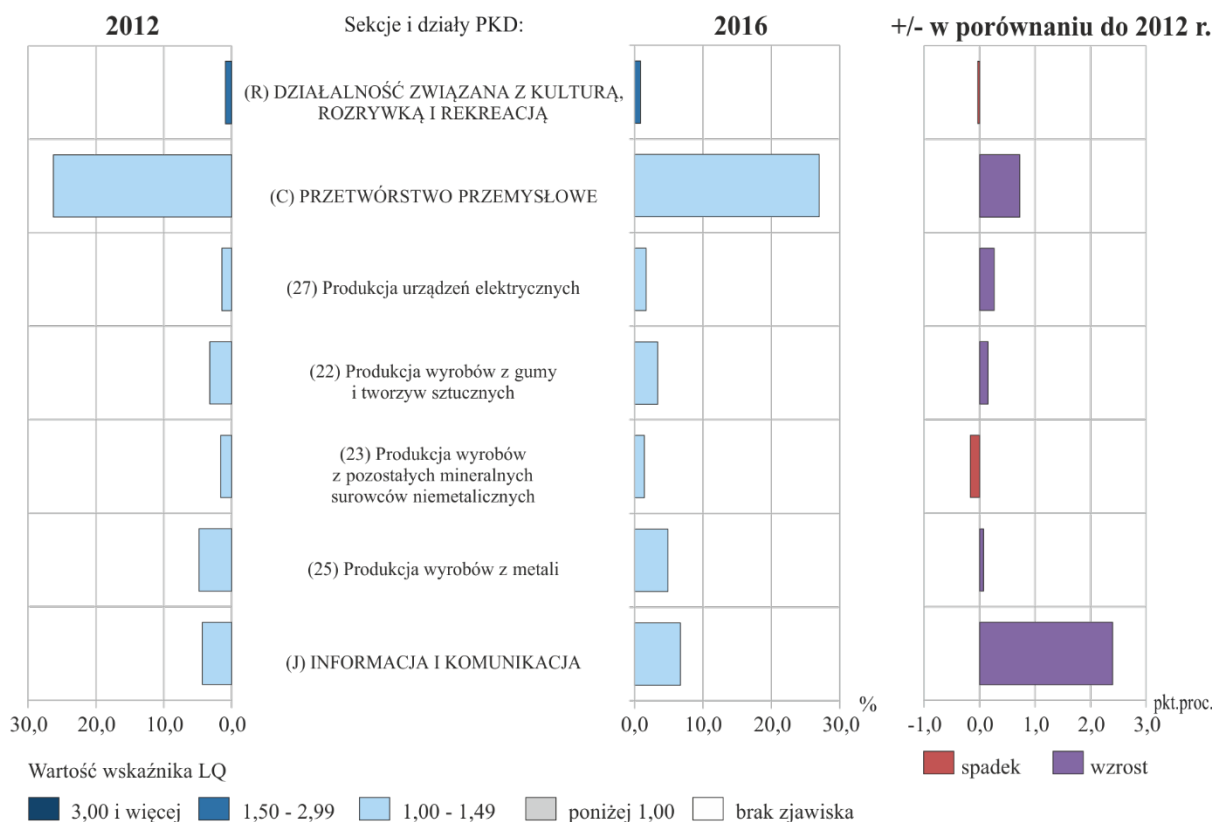
Natomiast biorąc pod uwagę wartość zainwestowanego kapitału zagranicznego, to otrzymuje się znaczący poziom koncentracji regionalnej (specjalizacji) dla następujących działań:

- (15) produkcja skór i wyrobów skórzanych,
- (13) produkcja wyrobów tekstylnych,
- (26) produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych,
- (30) produkcja pozostałego sprzętu transportowego,
- (29) produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep,
- (27) produkcja urządzeń elektrycznych.

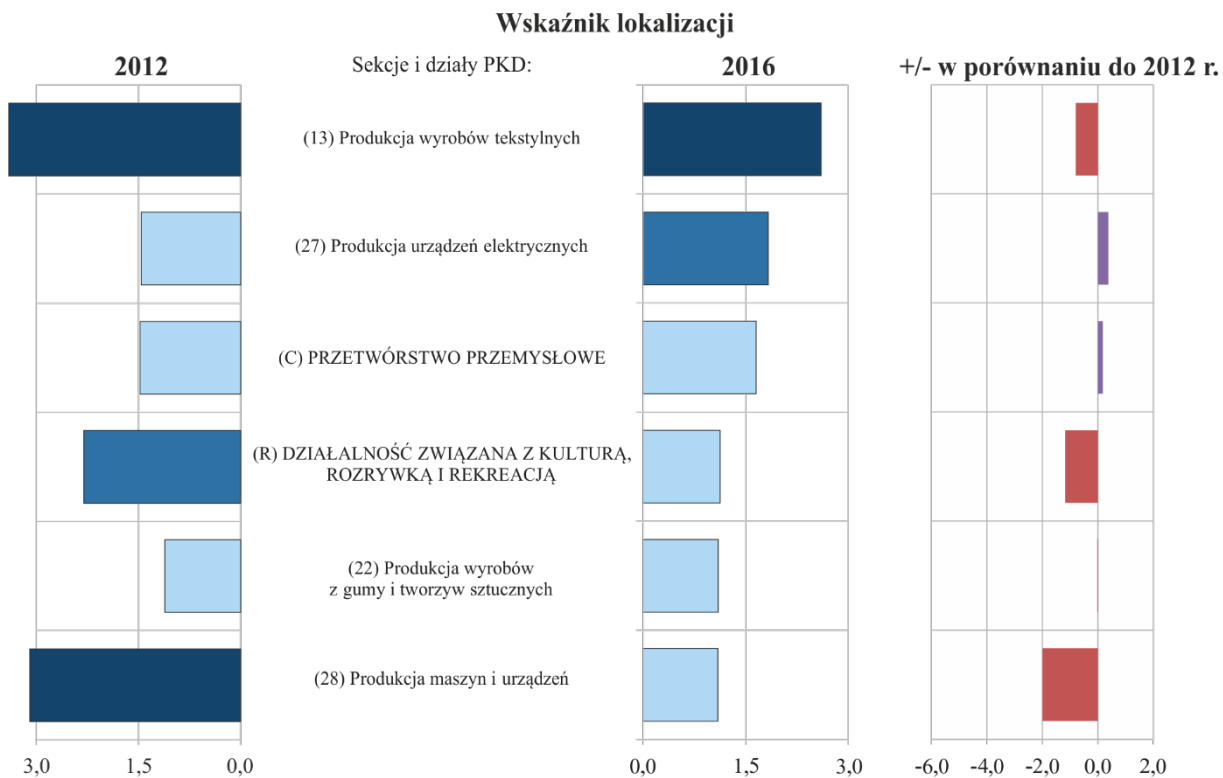
Wykres 20. Podmioty z kapitałem zagranicznym wybranych sekcji i działów PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji
Stan w dniu 31 XII

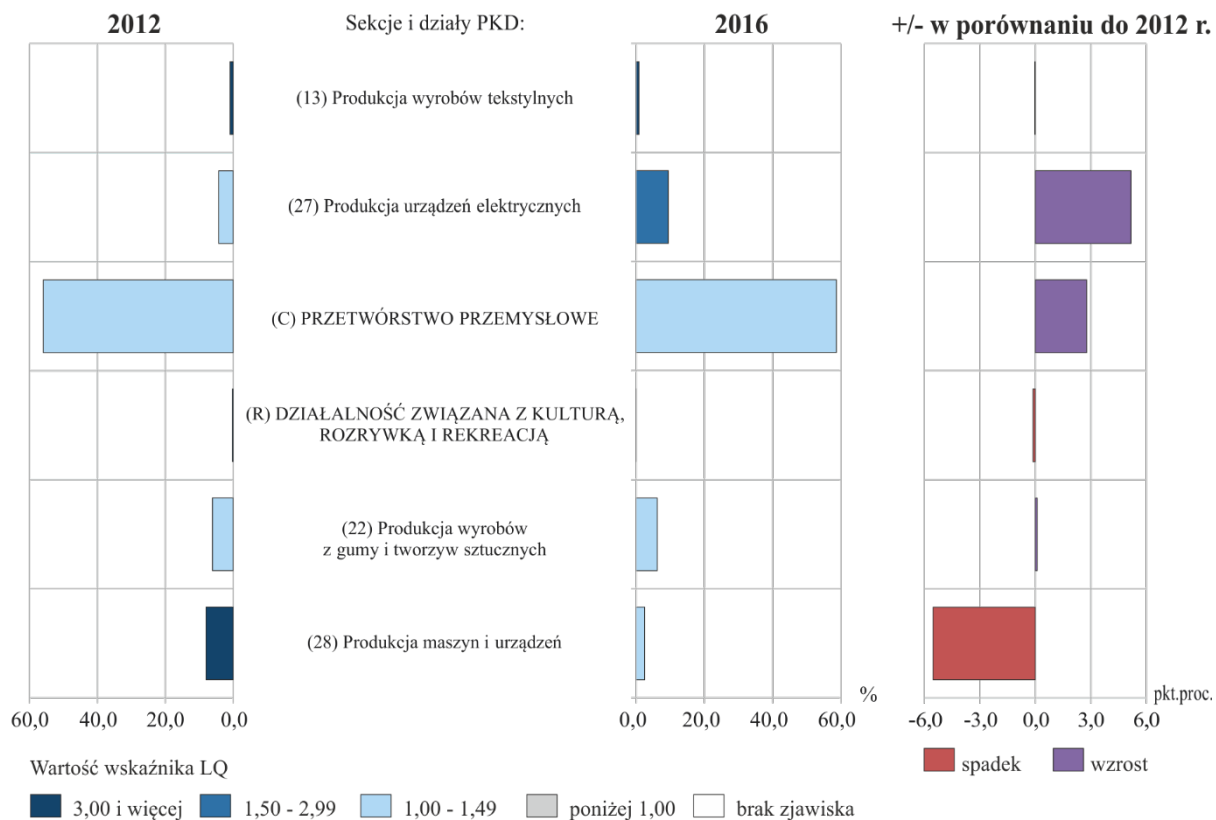
Wykres 21. Udział w ogólnej liczbie podmiotów z kapitałem zagranicznym (w %)
Stan w dniu 31 XII

Wykres 22. Kapitał zagraniczny według wybranych sekcji i działów PKDo najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji

Wykres 23. Udział w ogólnej wartości kapitału zagranicznego (w %)

5. DZIAŁALNOŚĆ INNOWACYJNA PRZEDSIĘBIORSTW

Jednym z czynników determinujących potencjał rozwojowy regionu, w szczególności poziom innowacyjności i konkurencyjności regionalnej, są nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw, w tym inwestycje w innowacje.

W świetle uzyskanych wyników ze sprawozdawczości GUS w zakresie działalności innowacyjnej przedsiębiorstw w 2017 r. nakłady finansowe na działalność innowacyjną poniosło 15,2% dolnośląskich przedsiębiorstw przemysłowych (czyli nieznacznie więcej niż w 2016 r. – 14,5%), przy porównywalnym odsetku 15,4% w 2012 r.). W skali roku województwo dolnośląskie poprawiło swoją pozycję w rankingu województw, przesuując się na 6. lokatę z 9. lokaty (wobec 4. lokaty, zajmowanej niezmiennie w latach 2011-2015). Przeciętnie w kraju odsetek przedsiębiorstw sektora przemysłowego ponoszących nakłady na działalność innowacyjną osiągnął w 2017 r. poziom 14,8%, czyli poniżej odsetka na Dolnym Śląsku.

Zarówno w skali kraju, jak i w województwie dolnośląskim, w przypadku sektora usługowego skłonność do inwestowania w działalność innowacyjną kształtowała się na niższym poziomie niż w sektorze przemysłowym. Nakłady finansowe na działalność innowacyjną poniosło w 2017 r. tylko 8,9% dolnośląskich przedsiębiorców (wobec 6,2% w 2016 r. i 11,8% w 2012 r.), co dawało 5. lokatę w kraju (wobec wysokich pozycji w latach 2012 i 2013 r. – odpowiednio 3. i 2. lokata).

W 2017 r. na Dolnym Śląsku nakłady na działalność innowacyjną w grupie przedsiębiorstw przemysłowych wyniosły 2459,6 mln zł, tj. o 39,1% więcej w porównaniu z 2012 r. (przeciętnie w kraju wzrost o 30,1%).

Przedsiębiorcy reprezentujący sektor usługowy angażowali zdecydowanie mniejszy budżet na innowacje niż w przypadku przedsiębiorców przemysłowych, w 2017 r. kształtował się on na poziomie 393,5 mln zł (czyli ponad 6-krotnie mniej niż w przemyśle). Ponadto, w przypadku przedsiębiorstw sektora usługowego odnotowano zmniejszenie wielkości nakładów w porównaniu do pierwszych lat analizowanego okresu (w okresie 2012-2017 spadek o 25,6 %).

Tabl. 19. Nakłady na działalność innowacyjną w województwie dolnośląskim na tle kraju

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Przedsiębiorstwa przemysłowe						
Polska (w mln zł)	20 821,1	21 535,4	20 958,9	24 621,6	31 094,1	28 304,7
Dolnośląskie (w mln zł)	1 754,0	1 768,6	3 047,1	2 956,5	3 088,3	3 274,4
Polska =100	8,4	8,2	14,5	12,0	9,9	11,6
Lokata województwa	5	5	2	3	4	4
Przedsiębiorstwa z sektora usług						
Polska (w mln zł)	10 979,1	15 145,4	11 980,9	12 995,2	12 640,9	10 706,2
Dolnośląskie (w mln zł)	327,4	527,8	545,2	663,3	963,9	273,1
Polska =100	3,0	3,5	4,6	5,1	7,6	2,6
Lokata województwa	4	4	2	3	2	6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Banku Danych Lokalnych.

W sektorze przemysłowym nakłady na innowacje stanowiły na Dolnym Śląsku 8,8% ogółu nakładów na działalność innowacyjną w Polsce, co dawało 5. miejsce wśród województw (wobec 8,2% w 2012 r. – też 5. miejsce).

Natomiast w sektorze usługowym, nakłady na innowacje dolnośląskich przedsiębiorstw stanowiły tylko 3,0% nakładów krajowych, plasując woj. dolnośląskie na 6. miejscu wśród województw (w 2012 r. - 4. miejsce).

Nakłady innowacyjne w Polsce charakteryzuje duży stopień koncentracji przestrzennej. W przemyśle 55,9% krajowego budżetu na innowacje pochodziło z czterech województw (mazowieckie, śląskie, łódzkie i wielkopolskie), w tym 18,4% z województwa mazowieckiego (czyli

ponad dwukrotnie więcej niż poziom w woj. dolnośląskim). Natomiast najniższe wartości faktycznie poniesionych wydatków na działalność innowacyjną odnotowano w trzech województwach: warmińsko-mazurskim, podlaskim i opolskim, lubuskim, w których łączne nakłady na innowacje stanowiły tylko 5,3% krajowego budżetu na innowacje.

Jeszcze większy stopień koncentracji nakładów na działalność innowacyjną występował w sektorze usługowym. Budżety na innowacje z czterech województw: mazowieckiego, małopolskiego i śląskiego, i pomorskiego stanowiły 87,7% krajowego budżetu, w tym z województwa mazowieckiego 68,7% (czyli ponad dwudziestokrotnie więcej niż z woj. dolnośląskiego). Budżet na innowacje pozostałych dwunastu województw stanowił – 12,3%, w tym z województw: podlaskiego, opolskiego, świętokrzyskiego i lubelskiego 0,4%.

Rozpatrując rodzaj nakładów na działalność innowacyjną przedsiębiorstw przemysłowych, w województwie dolnośląskim, najwyższym odsetkiem odznaczały się nakłady inwestycyjne na środki trwałe służące wdrażaniu innowacji, w tym szczególnie nakłady na maszyny, urządzenia techniczne i narzędzia oraz środki transportu. Na Dolnym Śląsku w 2017 r. w przedsiębiorstwach przemysłowych, w których liczba pracujących przekraczała 9 osób, na nakłady inwestycyjne na środki trwałe przeznaczono 1725,9 mln zł (70,2% ogółu nakładów), w tym 1394,3 mln zł na maszyny, urządzenia techniczne, narzędzia i środki transportu (56,7% ogółu nakładów).

Kolejnym, istotnym dla działalności innowacyjnej rodzajem nakładów są wydatki na działalność badawczo-rozwojową. W grupie podmiotów gospodarczych sektora przemysłowego w województwie dolnośląskim według danych za 2017 r. wydatki przedsiębiorców na prace badawcze i rozwojowe związane z opracowywaniem nowych lub udoskonalonych produktów i procesów, wykonane przez samo przedsiębiorstwo lub nabyte od innych jednostek wynosiły 588,8 mln zł, co stanowiło 23,9% ogółu nakładów na działalność innowacyjną.

W przypadku sektora usługowego w przeciwieństwie do sektora przemysłowego przedsiębiorcy zdecydowanie więcej środków finansowych angażowali na działalność badawczo-rozwojową (w 2017 r. – 63,5%) oraz zdecydowanie mniej – na inwestycje w środki trwałe (23,0% ogółu nakładów na innowacje).

Nakłady na działalność innowacyjną według sekcji PKD sektora przemysłowego

Dokonując identyfikacji koncentracji regionalnej na poziomie sekcji PKD w oparciu o wartość wskaźnika lokalizacji (LQ) dla nakładów innowacyjnych w przedsiębiorstwach przemysłowych w 2017 r. i 2012 r. otrzymano w obu latach wysokie skupienie (koncentrację) w województwie dolnośląskim sekcji B – górnictwo i wydobywanie, zaliczając tym samym tą sekcję do specjalizacji wiodących w województwie. Nakłady na innowacje odnotowane w tej sekcji były zdecydowanie ponad 3-krotnie większe niż w przyjętym obszarze referencyjnym.

Pod względem wielkości nakładów na działalność innowacyjną w grupie przedsiębiorstw, których rodzaj działalności związany był z sekcją B, województwo dolnośląskie plasowało się niezmiennie na 1. miejscu wśród województw. Odmiennie niż w skali całego kraju, w okresie 2012-2017 odnotowano wzrost wielkości nakładów ponoszonych przez dolnośląskie przedsiębiorstwa przemysłowe.

Tabl. 20. Sekcje PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla wielkości nakładów na działalność innowacyjną w sektorze przemysłowym

Przedział LQ	2012	2017
	Sekcja PKD	Sekcja PKD
3,00 i więcej	1. B. Górnictwo i wydobywanie	1. B. Górnictwo i wydobywanie
1,50-2,99	-	-
1,00 -1,49	-	2. E. Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
Poniżej 1,00	2. C. Przetwórstwo przemysłowe 3. E. Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją 4. D. Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	3. C. Przetwórstwo przemysłowe 4. D. Wytwarzanie i zaopatrywanie energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

Pomimo niewielkiego udziału w ogólnej wielkości budżetu na innowacje w województwie przedsiębiorstw, których rodzaj działalności związany był sekcją E (dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją), obliczony dla danych z 2017 r. wskaźnik lokalizacji był większy od 1,00, świadcząc o ponad przeciętnych (powyżej średniej krajowej) specjalizacji. Bardzo duża dynamika nakładów na innowacje w okresie 2012-2017 skutkowałą wzrostem wartości wskaźnika lokalizacji, który w 2012 r. kształtował się na poziomie poniżej 1,00, co świadczyć mogło o niedoborach tej sekcji w województwie na tle kraju. Województwo dolnośląskie poprawiło swoją pozycję w rankingu województwa z 8. Miejsca na 4.miejsce w kraju.

W przypadku pozostałych sekcji C i E niezmiennie wystąpiła niższa koncentracja niż na poziomie kraju – wartość wskaźnik lokalizacji poniżej 1,00.

Nakłady na działalność innowacyjną według działów PKD sektora przemysłowego

Do wyróżniających się działów PKD w przetwórstwie przemysłowym o najwyższym budżecie na innowacje w 2017 r. należały:

- górnictwo rud metalu (sekcja B, dział 07);
- produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (sekcja C, dział 29);
- oraz produkcja papieru i wyrobów z papieru (sekcja C, dział 17);
- produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowanej (sekcja C, dział 28);
- produkcja metali (sekcja C, dział 25);
- produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (sekcja C, dział 26).

Łącznie przedsiębiorstwa, których działalność zaliczyć można było do tych wymienionych sześciu działów PKD, przeznaczyły na działalność innowacyjną kwotę 1861 mln zł, stanowiącą 75,7% ogółu nakładów w przemyśle na Dolnym Śląsku.

W dalszej kolejności wymienić można działy: produkcja urządzeń elektrycznych (sekcja C, dział 27), produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych (sekcja C, dział 20), oraz produkcja pozostałego

sprzętu transportowego (sekcja C, dział 30) – łączny budżet na innowacje stanowił 9,9% ogólnej wielkości w województwie.

Odnotowane na przestrzeni lat 2012-2017 w przekroju działów PKD różnice w dynamice wielkości nakładów miały wpływ na zmiany w strukturze procentowej. W szczególności nastąpiło zwiększenie w ogólnej wielkości nakładów na innowacje w województwie odsetka dwóch działów - produkcji pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (sekcja C, dział 29) oraz produkcji papieru i wyrobów z papieru (sekcja C, dział 17). Natomiast konsekwencją spadku poziomu nakładów na innowacje było zmniejszenie udziału w skali województwa. Sytuacja ta miała miejsce m.in. w działach - produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (sekcja C, dział 26) oraz produkcja pozostałego sprzętu transportowego (sekcja C, dział 26), która w 2012 r. zaliczana była do grupy trzech działów o najwyższym budżecie na innowacje.

Relatywnie wysokie nakłady finansowe na innowacje wyróżniających się grup przedsiębiorstw (działy 07; 29; 28, 20) wynikały z korzystnej sytuacji finansowej inwestorów i bazowaniu głównie na własnych środkach finansowych, przy braku finansowania ze środków budżetu państwa oraz nieznacznego finansowania z kredytów bankowych.

Przedsiębiorcy reprezentujący działy sektora przemysłowego o stosunkowo najwyższych nakładach na działalność innowacyjną, podobnie, jak przeciętnie w skali województwa, angażowali zdecydowaną większą część budżetu na inwestycje na środki trwałe służące wdrażaniu innowacji oraz bardzo niewielką część na zakup wiedzy zewnętrznej, oprogramowania oraz na szkolenia.

Obliczony na poziomie działów PKD wskaźnik lokalizacji (LQ) umożliwił zidentyfikować 9 specjalizacji regionalnych w 2017 r. w zakresie nakładów na działalność innowacyjną, przy czym 2 specjalizacje, wykazywały koncentrację bardzo silną, na poziomie przewyższającym próg wskaźnika lokalizacji (LQ) wynoszącym 3,00 (w branżach tych żadne inne województwo nie osiągnęło poziomu wskaźnika dla woj. dolnośląskiego). Branżę górnictwo rud metali (sekcja C, dział 07) z uwagi na bardzo znaczący wpływ na ogólną wartość budżetu na innowację w województwie można uznać za specjalizację wiodącą.

Branżę pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody (sekcja C, dział 36) można określić jako specjalizację wchodzącą, nową, gdyż przy bardzo niewielkim udziale w ogólnej wielkości wojewódzkiego budżetu na innowacje charakteryzowała się bardzo silną koncentracją oraz dodatkowo znaczną dynamiką nakładów na działalność innowacyjną w latach 2012-2017.

W 2017 r. druga klasa poziomu wartości wskaźnika lokalizacji (1,50-2,99) obejmująca branże, charakteryzujące się znaczącymi koncentracjami liczyła 3 branże, w tym jedną o dużym wpływie na ogólną – wojewódzką wielkość u budżetu na innowacje – produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep (sekcja C; dział 29). Uwzględniając dodatnią dynamikę w latach 2012-2017 wymienioną branżę można uznać za kluczową w woj. w dolnośląskim. Natomiast dwie pozostałe branże – produkcja papieru i wyrobów z papieru (sekcja C, dział 17) oraz pozostałe górnictwo i wydobywanie (sekcja B; dział 08), o mniejszym znaczeniu dla gospodarki województwa i odznaczające się dodatnią dynamiką – za branże wschodzące, nowe. Województwo dolnośląskie plasowało się w tej kategorii odpowiednio na 4 i 5 miejscu wśród województw.

Nakłady na działalność innowacyjną w branżach uznanych za inteligentne specjalizacje

Analogicznie jak w przypadku przychodów ze sprzedaży na eksport, wzorując się zidentyfikowanych, na potrzeby *Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego* tzw. 6 branży kluczowych dokonano agregacji nakładów na działalność innowacyjną, na poziomie działów PKD. Brak danych w przekroju klas PKD uniemożliwił dokładne określenie wielkości nakładów na innowacje generowanych w poszczególnych branżach kluczowych.

Tabl. 21. Nakłady na działalność innowacyjną w branżach uznanych za inteligentne specjalizacje^a

Wyszczególnienie	2012			2017		
	nakłady na działalność innowacyjną (w tys. zł)	w % ogółu w województwie	wskaznik lokalizacji LQ	nakłady na działalność innowacyjną (w tys. zł)	w % ogółu w województwie	wskaznik lokalizacji LQ
nakłady na działalność innowacyjną ogółem						
Ogółem	1768648	100,0	x	2459568	100,0	x
Branża chemiczna i farmaceutyczna	174769	9,9	0,90	183585	7,46	0,63
Mobilność przestrzenna	654098	37,0	1,67	920783	37,44	1,28
Żywność wysokiej jakości	270567	15,3	0,79	472747	19,22	0,79
Surowce naturalne i wtórne	619644	35,0	2,36	833380	33,88	2,67
Produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów	140794	8,0	0,92	241434	9,82	1,11
Technologie informacyjno-komunikacyjne (ICT)	177423	10,0	1,65	254003	10,33	1,16
w tym nakłady na działalność innowacyjną w branżach o wskaźniku lokalizacji $\geq 1,15$						
Branża chemiczna i farmaceutyczna	-	-	-	-	-	-
Mobilność przestrzenna	513304	29,02	2,14	662999	27,0	1,52
Żywność wysokiej jakości	-	-	-	228401	9,3	1,51
Surowce naturalne i wtórne	532121	30,09	12,18	745436	30,3	10,36
Produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów	-	-	-	151922	6,2	1,35
Technologie informacyjno-komunikacyjne (ICT)	93355	5,28	3,14	151922	6,2	1,35

a W ramach dokumentu „Ramy strategiczne na rzecz inteligentnych specjalizacji Dolnego Śląska”, załącznik do RSI dla Województwa Dolnośląskiego 2011-2020, Wrocław, 2015.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

Przyjęte uproszczenie agregacji danych skutkowało powstanie nierozłącznych branż gdyż:

- dział 22 produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych został ujęty w branży chemicznej i farmaceutycznej oraz w branży mobilność przestrzenna,
- dział 27 produkcja urządzeń elektrycznych – w specjalizacji – produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów oraz w specjalizacji mobilność przestrzenna
- dział 28 – w trzech specjalizacjach: produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana; produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów oraz w specjalizacji technologie informacyjno-komunikacyjne (ICT).

W świetle uzyskanych danych w 2017 r. łączny budżet na innowacje podmiotów przemysłowych ujętych w grupie branż kluczowych/ inteligentnych specjalizacji (z wyłączeniem powtarzających się działów PKD) wynosił poziomie 2454 mln zł, stanowiąc 99,8% ogólnej wielkości przychodów na eksport w województwie. W porównaniu do 2012 r. budżet na innowacje uległ zwiększeniu o 41,2% (wobec nieznacznie mniejszego o wzrostu nakładów na działalność innowacyjną ogółem w województwie – 39,1%).

Spośród 6 branż kluczowych największe znaczenie dla ogólnej wielkości budżetu na innowacje na Dolnym Śląsku miały dwie, mobilność przestrzenna oraz surowce naturalne i wtórne, skupiające odpowiednio 37,4% oraz 33,9% nakładów na działalność innowacyjną prowadzoną w okresie 2015-2017. Natomiast najmniejszy udział w wojewódzkim budżecie na innowacje miała branża chemiczna i farmaceutyczna (w świetle badań z 2017 r. – 7,5%),

Zgodnie z przyjętą metodologią podziału na klasy poziomu wartości wskaźnika, otrzymano następujące przyporządkowanie analizowanych branż kluczowych:

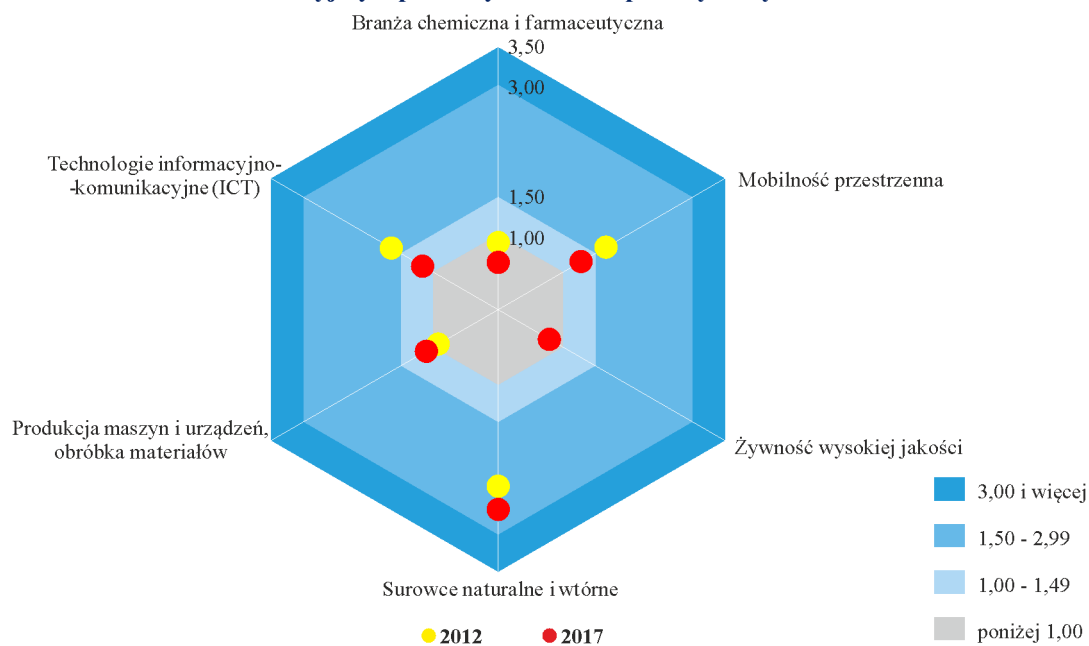
- znaczący poziom koncentracji regionalnej – surowce naturalne i wtórne (zarówno w 2017 r., jak i w 2012 r.; wskaźnik o wartości 2,36 i 2,67) oraz o mniejszej skali – technologie informacyjno-komunikacyjne i mobilność przestrzenna (tylko w 2012 r. ; wskaźnik o wartości 1,65 i 1,67);
- niewielki poziom koncentracji regionalnej – technologie informacyjno-komunikacyjne specjalizacja (tylko w 2017 r.; wskaźnik o wartości 1,16), w tym przeciętny poziom, zbliżony do średniej krajowej – produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów (tylko w 2017 r.; wskaźnik 1,11);
- brak koncentracji (niedobór branży w relacji do poziomu referencyjnego) – branża chemiczna i farmaceutyczna oraz żywność wysokiej jakości (w obu latach wskaźnik lokalizacji poniżej progu 1,00), a także produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów (tylko w 2012 r. wskaźnik przyjmował wartości poniżej 1,00).

Na wspomniany znaczący poziom koncentracji regionalnej branży surowce naturalne i wtórne dominujący wpływ miała działalność przedsiębiorstw w ramach sekcji górnictwo i wydobywanie, a zwłaszcza działu górnictwo rud metali (B; 08), który z uwagi na wartość wskaźnika niezmiennie powyżej 10,00 został uznany za wiodącą specjalizację na Dolnym Śląsku.

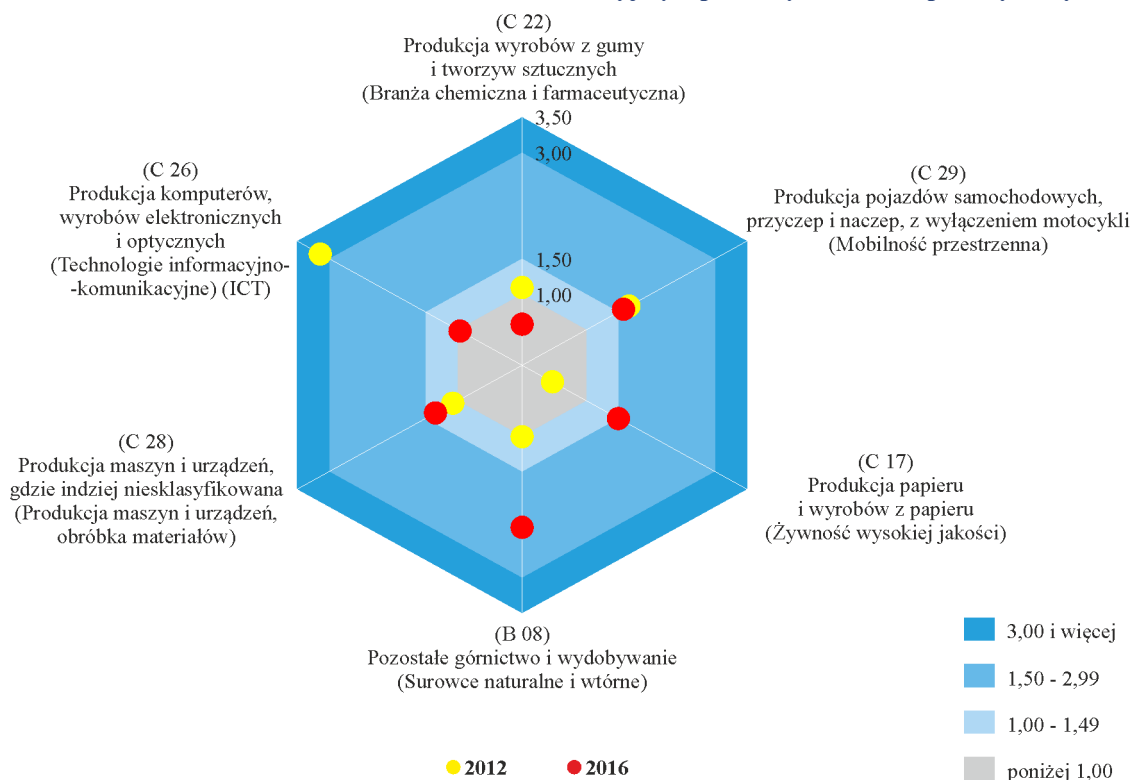
W porównaniu do 2012 r. każda branża kluczowa odnotowała wzrost nakładów na działalność innowacyjną, przy czym szczególną dynamiką wyróżniała branża produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów (o 71,5%, czyli o 30,3 p. proc. więcej niż ogółem w województwie), w efekcie której nastąpiło niewielkie zwiększenie wartości wskaźnika lokalizacji do poziomu powyżej 1,00.

Natomiast pomimo wzrostu nakładów na innowacje w branży technologie informacyjno-komunikacyjne nastąpiło zmniejszenie poziomu koncentracji regionalnej i przewagi Dolnego Śląska na tle przeciętnej krajowej. Sytuacja ta wynikała m.in. ze spadku znaczenia działu produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (C; 28). W 2012 r. dział ten wyróżniał się wielkością nakładów na innowacje oraz wysoką wartością wskaźnika lokalizacji, świadczącą o silnej koncentracji regionalnej, natomiast w 2017 r. - mniejszym udziałem w wojewódzkim budżecie na innowacje oraz wskaźnikiem lokalizacji poniżej progu 1,00.

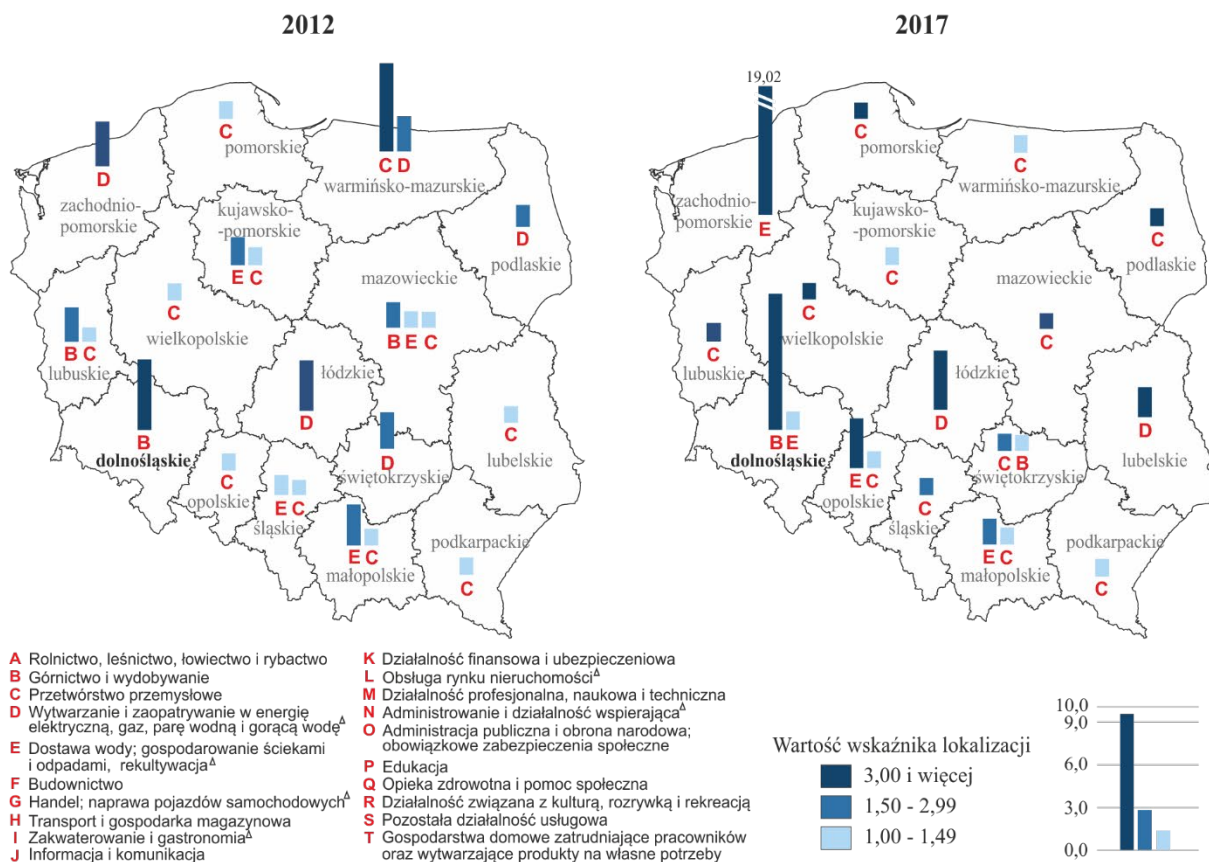
Wykres 24. Poziom wskaźnika lokalizacji (LQ) dla 6 inteligentnych specjalizacji w zakresie nakładów na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych

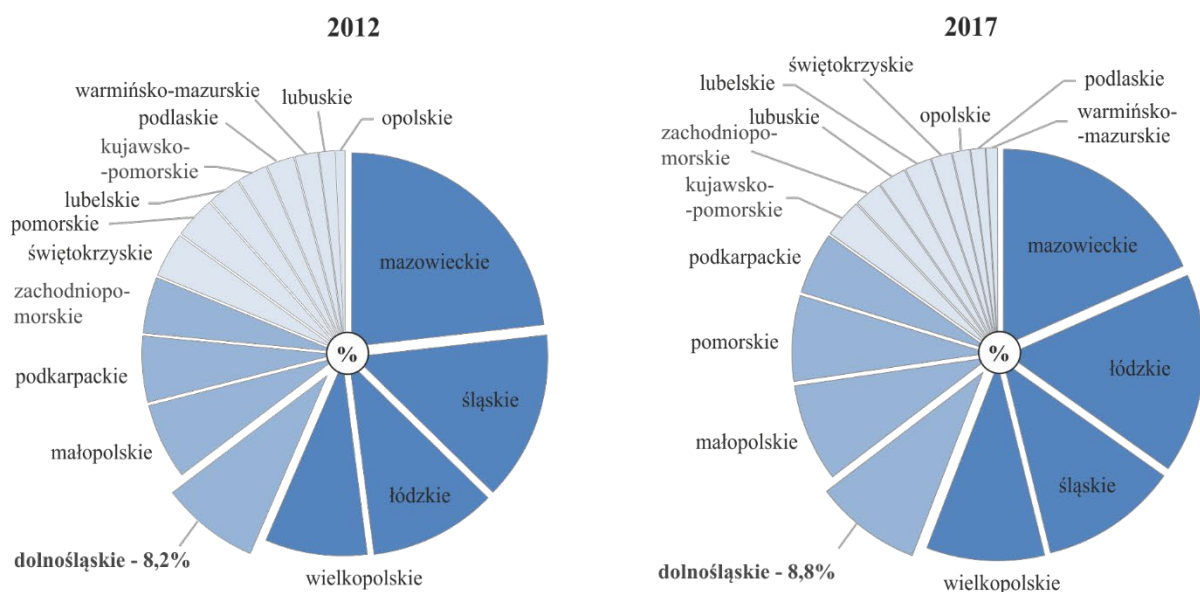
Wykres 25. Poziom wskaźnika lokalizacji (LQ) dla wybranych działów z 6 inteligentnych specjalizacji w zakresie nakładów na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach przemysłowych

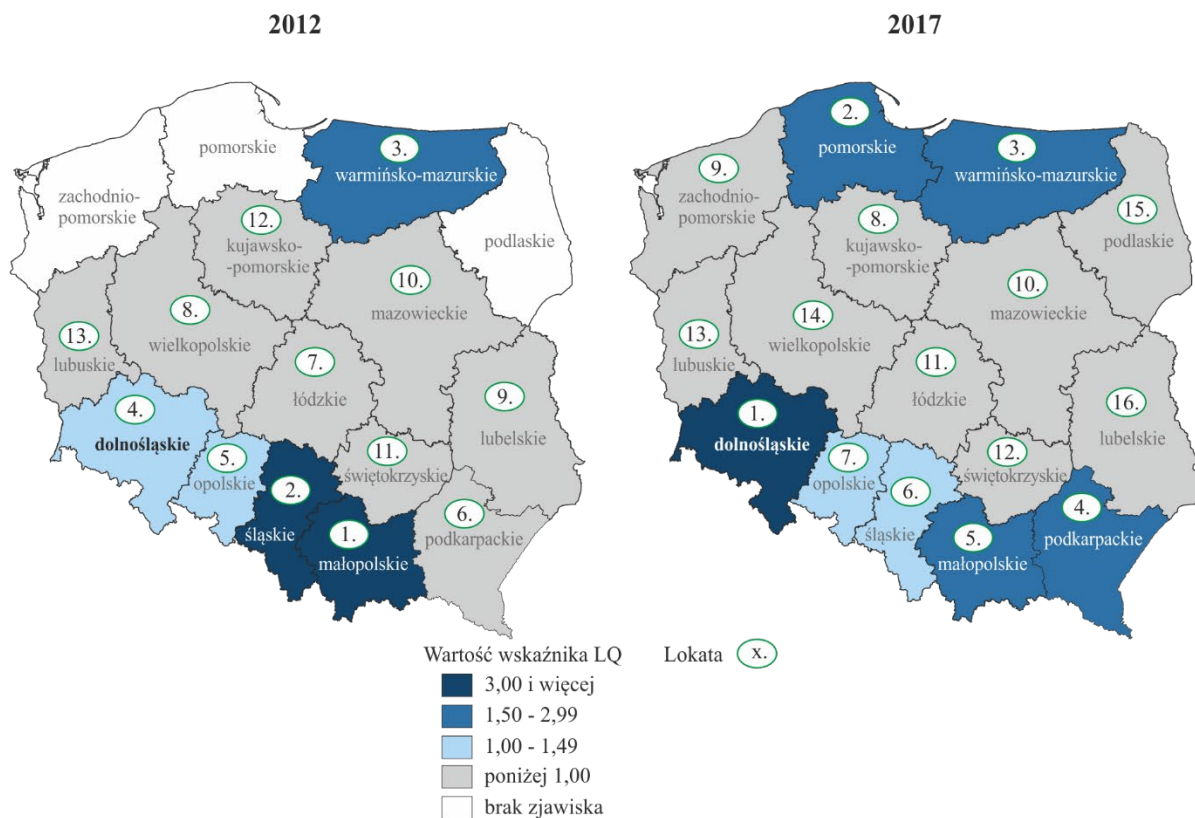
Mapa 14. Nakłady na działalność innowacyjną. Specjalizacje regionalne w przekroju sekcji PKD na podstawie wskaźnika lokalizacji

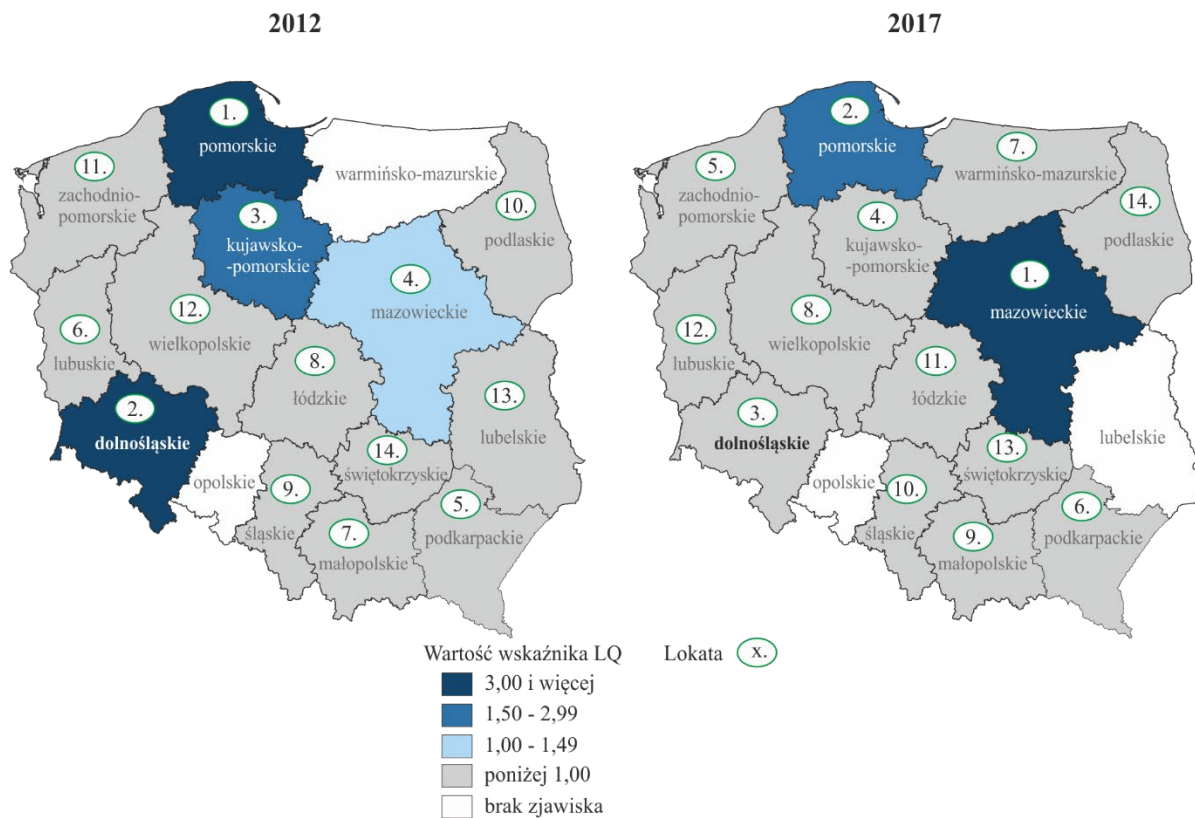
Wykres 26. Struktura nakładów na działalność innowacyjną według województw

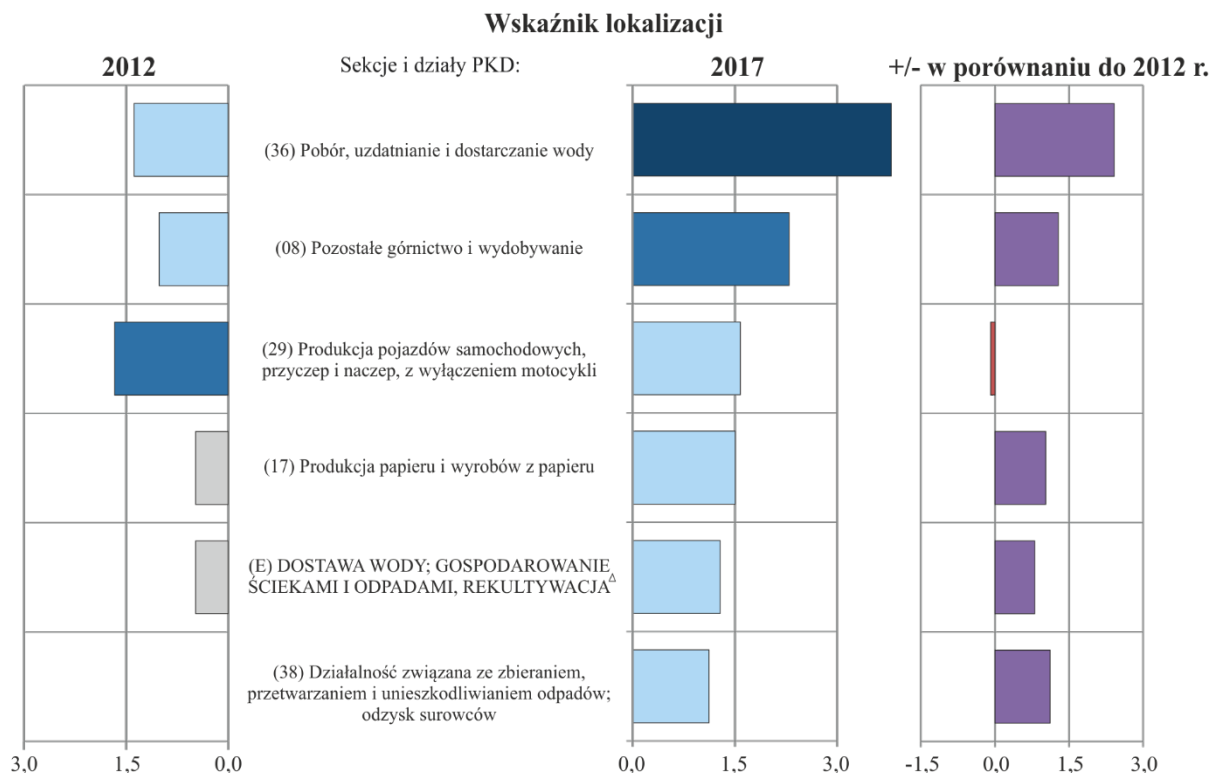
Mapa 15. Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach działających w zakresie poboru, uzdatniania i dostarczania wody. Współczynnik lokalizacji według województw

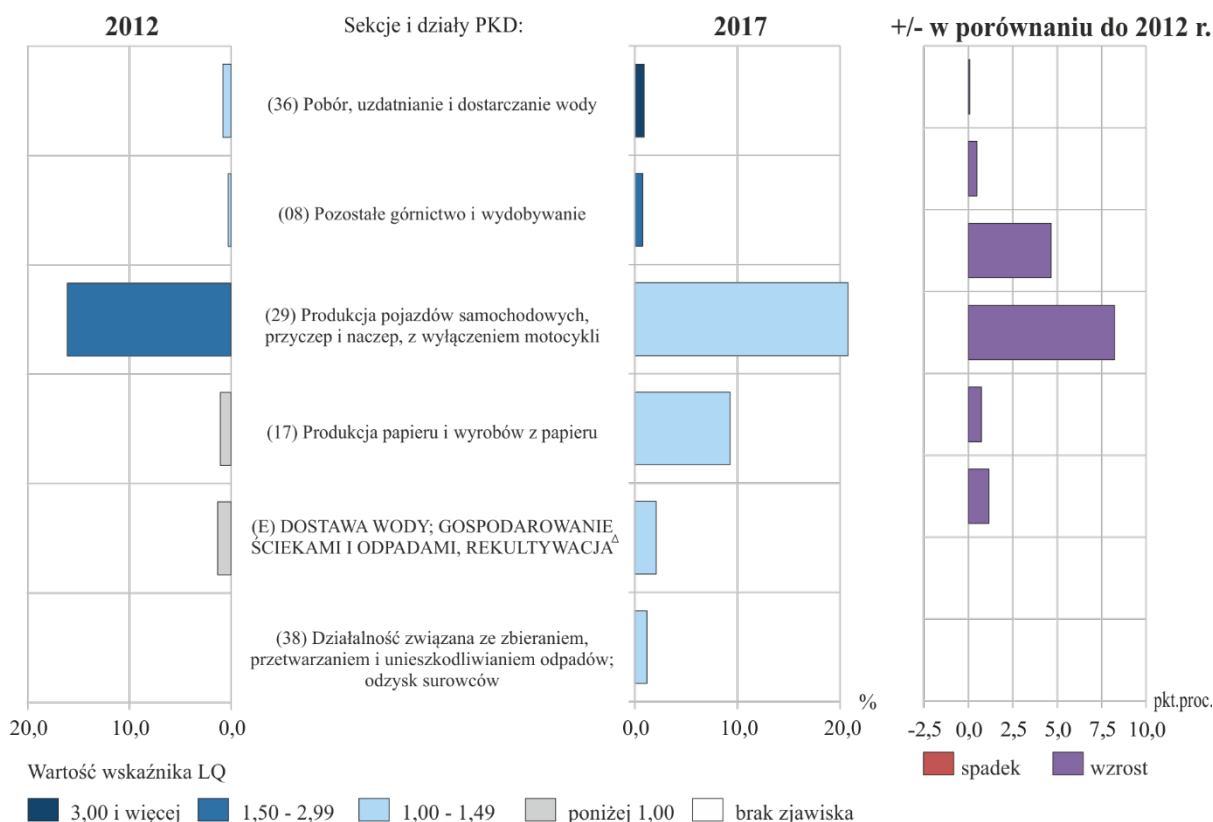
Mapa 16. Nakłady na działalność innowacyjną w przedsiębiorstwach działających w zakresie produkcji komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych. Współczynnik lokalizacji według województw

Wykres 27. Nakłady na działalność innowacyjną według wybranych sekcji i działów PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji

Wykres 28. Udział nakładów w ogólnej liczbie nakładów na działalność innowacyjną (w %)

Tabl. 22. Działy PKD o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) dla nakładów na działalność innowacyjną w przemyśle

Przedział LQ	2012		2017	
	Sekcja PKD	Dział PKD	Sekcja PKD	Dział PKD
3,00 i więcej	B	1. (07) Górnictwo rud metali	B	1. (07) Górnictwo rud metali
	C	2. (30) Produkcja pozostałego sprzętu transportowego	E	2. (36) Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody
	C	3. (26) produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych		
1,50-2,99	C	4. (13) produkcja wyrobów tekstylnych	B	3. (08) pozostałe górnictwo i wydobywanie
	C	5. (18) poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji	C	4. (29) produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli
	C	6. (29) produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli	C	5. (17) produkcja papieru i wyrobów z papieru
1,00 - 1,49	E	7. (36) pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	C	6. (28) produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana
	C	8. (32) pozostała produkcja wyrobów	C	7. (31) produkcja mebli
	C	9. (22) produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych	E	8. (38) działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców
	C	10. (28) produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana	E	9. (39) działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami
	C	11. (31) produkcja mebli		
	B	12. (08) pozostałe górnictwo i wydobywanie		

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

W porównaniu do sytuacji w 2012 r. skład drugiej klasy uległ zmianie (przy zachowaniu stałej liczebności). Wysoki poziom koncentracji utrzymała jedynie w badanych latach branża - produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli (sekcja C, dział 29) – branża kluczowa w województwie. Dodatkowo zostały zaklasyfikowane nowe branże, które w wyniku dodatniej dynamiki nakładów uzyskały przewagę w strukturze ogólnej wielkości nakładów w porównaniu do przyjętego obszaru referencyjnego (sekcja B, dział 08 i sekcja C, dział 17).

Ujemna dynamika (duży spadek wielkości nakładów) w okresie 2012-2017 znalazła odzwierciedlenie w utracie przewagi koncentracyjnej w strukturze ogólnego budżetu na innowacje w przypadku branż: produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (sekcja C, dział 30) produkcja pozostałego sprzętu transportowego (sekcja C, dział 22), poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji (sekcja C, dział 18), produkcja pozostałego sprzętu transportowego (sekcja C, dział 30) oraz produkcja wyrobów tekstylnych (sekcja C, dział 13).

II. SPECJALIZACJE NAUKOWO-TECHNOLOGICZNE WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

1. POTENCJAŁ NAUKOWO-TECHNOLOGICZNY WOJEWÓDZTWA DOLNOŚLĄSKIEGO

Województwo dolnośląskie jest jednym z największych ośrodków akademickich w Polsce. Zajmuje trzecią lokatę po województwie mazowieckim i małopolskim pod względem liczby studentów kształcących się w szkołach publicznych i niepublicznych. Największe ośrodki akademickie w województwie dolnośląskim, podobnie jak w całym kraju, zlokalizowane są w miastach o dużej liczbie mieszkańców. Wrocław jest miastem, w którym kształci się największa liczba studentów. Największą uczelnią jest Politechnika Wrocławska kształcąca 28,9 tys. studentów, następnie Uniwersytet Wrocławski – 25,5 tys., Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu – 14,0 tys., Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu – 11,7 tys., Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu – 9,1 tys., Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich we Wrocławiu – 6,2 tys., Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu – 3,8 tys.⁴ W województwie dolnośląskim dominowało kształcenie na kierunkach inżynieryjno-technicznych, biznesu i administracji, medycznych, społecznych, architektury i budownictwa, technologii teleinformacyjnych, produkcji i przetwórstwa.

W 2017 r. na kierunkach technicznych w województwie dolnośląskim studiowało 23,9% studentów, co plasowało województwo na 8 pozycji w kraju. Największy odsetek studiujących te kierunki występował w województwie zachodniopomorskim (32,9%), podkarpackim (30,1%), śląskim (28,8%), opolskim (28,7%), podkarpackim (27,2%), świętokrzyskim (26,8%) i małopolskim (26,1%).

Nauczyciele akademicki, przygotowujący przyszłe kadry, stanowili 8,9% ogółu kadry w kraju. Najwięcej kadry zatrudniały uczelnie zlokalizowane w województwie mazowieckim (18,1%), małopolskim (13,6%) i wielkopolskim (9,6%). W województwie dolnośląskim na studiach doktoranckich studiowało 3,8 tys. studentów i było ono jednym z województw o największej liczbie uczestników studiów III stopnia, po województwie mazowieckim i małopolskim.

W Polsce zgłoszono w 2017 r. w trybie krajowym 20725 wynalazków, wzorów użytkowych, znaków towarowych i wzorów przemysłowych oraz udzielono w tym trybie 19432 patentów, praw ochronnych oraz praw z rejestracji na przedmiotów własności przemysłowej. Najwięcej wynalazków i wzorów użytkowych na 100 tys. mieszkańców zgłoszono w województwie mazowieckim (16,7), małopolskim (14,6), zachodniopomorskim (14,3), śląskim (14,0), a następnie w lubelskim (13,9) i ex aequo w województwie dolnośląskim i łódzkim (13,5). Wśród podmiotów, które dokonały najczęściej zgłoszeń wynalazków i wzorów użytkowych w 2017 r. (powyżej 20 zgłoszeń) były dwa podmioty z województwa dolnośląskiego, tj. Politechnika Wrocławska – 99 (3 miejsce w Polsce po Politechnice Lubelskiej i Zachodniopomorskim Uniwersytecie Technologicznym w Szczecinie) oraz Uniwersytet Przyrodniczy – 92 (5 miejsce). Województwo dolnośląskie należało także do regionów kraju, w których w 2017 r. udzielono najczęściej patentów i praw ochronnych na wzory użytkowe przez Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej.

Z kolei pod względem udzielonych patentów i praw ochronnych na 100 tys. mieszkańców województwo dolnośląskie zajęło 4 miejsce (11,0 udzielonych patentów i praw ochronnych na 100 tys. mieszkańców) po województwie mazowieckim (13,5), małopolskim (11,8) i śląskim (11,3). Najwięcej patentów i praw ochronnych uzyskała Politechnika Wrocławska – 120 (1 miejsce w kraju). Powyżej 20 patentów i praw ochronnych na wzory użytkowe z województwa dolnośląskiego uzyskał Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu – 37 (11 miejsce w kraju).

⁴ Stan w dniu 30 XI 2017 r. łącznie z cudzoziemcami.

2. AKTYWNOŚĆ WYNAŁAZCZA I PATENTOWA

W postępowaniach w sprawie udzielenia patentu na wynalazek lub prawa ochronnego na wzór użytkowy duże znaczenie ma spełnienie przewidzianych prawem wymogów formalnych. Aktywność w zakresie działalności wynalazczej i patentowej została poddana analizie na podstawie rocznych danych Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej (w skrócie UPRP) zgodnie z Międzynarodową Klasyfikacją Patentową (w skrócie MKP). Klasyfikacja ta została ustanowiona w wyniku Porozumienia Strasburskiego z 1971 r. Jest hierarchicznym systemem jednolitego w skali międzynarodowej klasyfikowania wynalazków i wzorów użytkowych. W klasyfikacji wyodrębnionych jest 8 działów (A – „Podstawowe potrzeby ludzkie”, B – „Różne procesy przemysłowe; Transport”; C – „Chemia; metalurgia”; D – „Włókiennictwo; papiernictwo”; E – „Budownictwo; górnictwo”; F – „Budowa maszyn; oświetlenie; ogrzewanie; uzbrojenie”; G – „Fizyka”; H – „Elektro-technika”).

Wynalazki

Przez **wynalazek** podlegający opatentowaniu rozumie się nowe rozwiązanie o charakterze technicznym, posiadające poziom wynalazczy (tzn. nie wynikające w sposób oczywisty ze stanu techniki) i nadające się do przemysłowego stosowania. Wynalazek chroniony jest patentem.

W latach 2012-2017 spadła liczba zgłoszonych wynalazków o 11,0% w skali kraju, a w województwie dolnośląskim o 26,3%. W 2017 r. województwo dolnośląskie było 4 województwem w Polsce, po województwach: mazowieckim, śląskim i małopolskim, pod względem liczby zgłoszonych wynalazków. Natomiast pod względem dynamiki zmian liczby zgłoszeń zajmowało 15 lokatę. Najwyższy wzrost tej liczby w porównaniu z 2012 r. zaobserwowano w województwach: podkarpackim (wzrost o 104,1%), podlaskim i zachodniopomorskim (po 37,0%) oraz świętokrzyskim (wzrost o 29,0%).

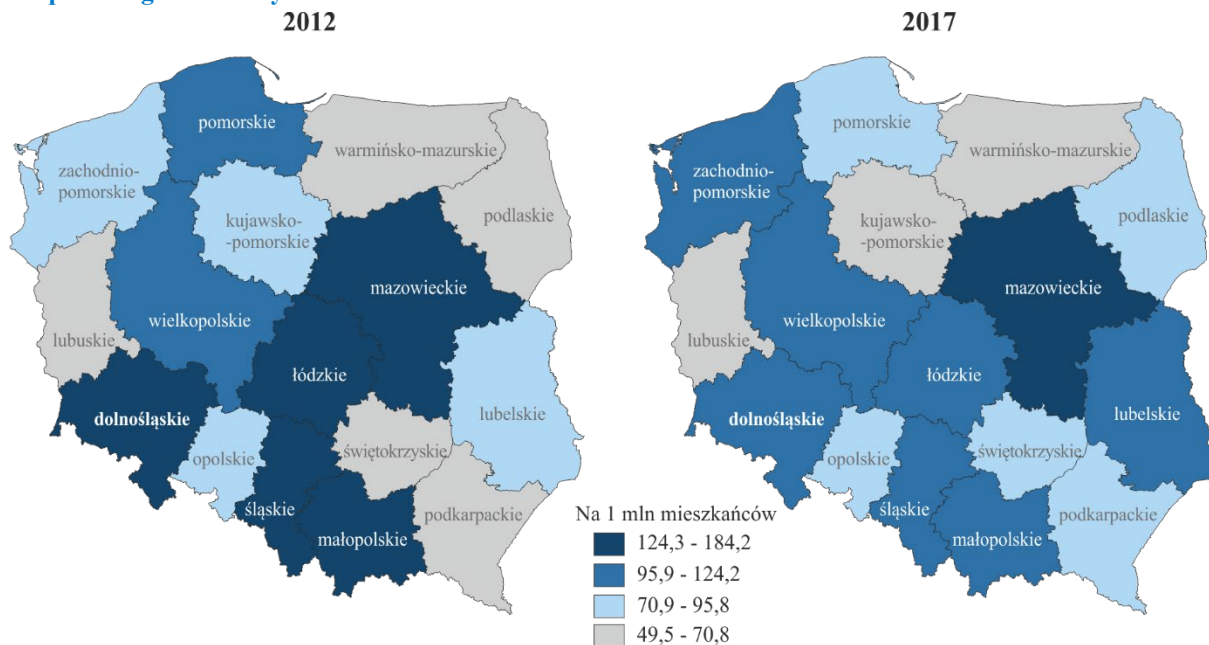
Tabl. 23. Zgłoszenia wynalazków w UPRP w latach 2012-2017

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Polska	4410	4237	3941	4676	4261	3924
Dolnośląskie	468	392	447	444	334	345
Kujawsko-pomorskie	176	168	115	164	167	140
Lubelskie	210	201	223	210	182	253
Lubuskie	48	38	28	61	61	59
Łódzkie	330	323	236	244	308	282
Małopolskie	420	466	341	526	402	383
Mazowieckie	970	945	892	985	843	704
Opolskie	88	78	76	78	76	73
Podkarpackie	98	109	117	193	233	200
Podlaskie	81	79	70	62	115	111
Pomorskie	238	237	204	254	210	190
Śląskie	577	517	555	603	491	489
Świętokrzyskie	69	80	86	74	65	89
Warmińsko-mazurskie	83	73	55	107	91	72
Wielkopolskie	420	356	298	461	467	338
Zachodniopomorskie	138	172	196	211	210	189

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

Analizując liczbę zgłoszeń wynalazków w UPRP na 1 mln mieszkańców można zauważyć, że województwo dolnośląskie (117,8 zgłoszeń wynalazków na 1 mln mieszkańców) jest w grupie liderów zaraz po województwie mazowieckim (133,1) i lubelskim (118,8). Najmniejszą liczbę zgłoszeń na 1 mln mieszkańców odnotowano w województwie świętokrzyskim (72,0), kujawsko-pomorskim (67,2), lubuskim (59,0), warmińsko-mazurskim (55,1).

Mapa 17. Zgłoszenia wynalazków w UPRP na 1 mln mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Banku Danych Lokalnych.

W 2017 roku do Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej podmioty krajowe zgłosiły 3924 wynalazki (spadek o 11,1% w porównaniu z 2012 r.), w tym 345 w województwie dolnośląskim (spadek o 26,3% w porównaniu z 2012 r.). W województwie dolnośląskim największy spadek zanotowano w dziale „Fizyka” (o 57,1%), „Podstawowe potrzeby ludzkie” (o 56,3%), „Różne procesy przemysłowe” (55,8%). Wzrosła liczba niesklasyfikowanych zgłoszonych wynalazków przez podmioty krajowe z 9 w 2012 r. do 44 w 2017 r.

Najwięcej wynalazków zgłoszono w dziale „Chemia; Metalurgia” (46,4%, co stanowiło 19,9% zgłoszonych wynalazków Polsce), „Różne procesy przemysłowe; Transport” (9,9%, co stanowiło 5% zgłoszonych wynalazków w kraju) oraz „Podstawowe potrzeby ludzkie” (9,0%, co stanowiło 5,7% zgłoszonych wynalazków w kraju). Niesklasyfikowanych pozostało 12,8% wynalazków zgłoszonych przez podmioty krajowe (6% zgłoszonych wynalazków w kraju).

Tabl. 24. Struktura zgłoszonych do UPRP przez podmioty krajowe wynalazków według działów MPP (w %)

Wyszczególnienie	Działy MKP								Niesklasyfikowane
	A	B	C	D	E	F	G	H	
2012									
Polska	13,7	19,4	22,3	1,1	8,8	10,9	12,9	7,1	3,7
Dolnośląskie	15,2	16,5	35,7	1,1	5,6	9,0	12,0	3,2	1,9
Kujawsko-pomorskie	9,7	25,0	22,2	1,1	6,3	10,2	10,2	7,4	8,0
Lubelskie	14,8	34,3	21,4	1,0	6,2	10,0	7,1	2,9	2,4
Lubuskie	18,8	27,1	10,4	2,1	4,2	14,6	8,3	6,3	8,3
Łódzkie	18,5	12,4	29,1	7,6	5,5	10,9	5,2	4,8	6,1
Małopolskie	10,7	14,5	19,5	0,0	17,1	12,4	13,3	10,7	1,7
Mazowieckie	13,4	17,8	21,1	0,5	5,1	9,9	19,0	10,2	3,0
Opolskie	8,0	5,7	38,6	2,3	5,7	5,7	18,2	14,8	1,1
Podkarpackie	25,5	20,4	18,4	1,0	7,1	15,3	6,1	2,0	4,1
Podlaskie	14,8	27,2	11,1	1,2	7,4	24,7	12,3	0,0	1,2
Pomorskie	16,4	12,2	14,3	0,4	11,8	15,1	17,2	4,6	8,0
Śląskie	9,0	23,7	15,9	0,9	18,0	10,9	11,6	7,8	2,1
Świętokrzyskie	11,6	18,8	17,4	0,0	7,2	18,8	17,4	2,9	5,8
Warmińsko-mazurskie	13,3	20,5	18,1	0,0	2,4	13,3	10,8	12,0	9,6
Wielkopolskie	17,9	23,8	18,8	0,0	7,6	9,3	10,2	6,4	6,0
Zachodniopomorskie	9,4	22,5	37,7	0,0	6,5	5,8	12,3	4,3	1,4
2017									
Polska	14,0	17,5	20,5	0,5	7,7	9,4	7,6	3,9	18,8
Dolnośląskie	9,0	9,9	46,4	1,4	3,8	6,7	7,0	3,2	12,8
Kujawsko-pomorskie	13,6	24,3	19,3	0,0	5,7	10,0	7,1	2,1	17,9
Lubelskie	19,0	28,1	8,7	0,0	5,5	13,0	6,7	2,8	16,2
Lubuskie	8,5	18,6	8,5	1,7	0,0	3,4	3,4	0,0	55,9
Łódzkie	19,1	9,6	27,7	2,8	5,3	5,7	7,4	0,7	22,0
Małopolskie	14,6	15,1	18,0	0,3	10,4	12,5	9,4	3,1	16,4
Mazowieckie	16,6	16,8	15,3	0,3	7,5	9,1	8,1	7,1	19,2
Opolskie	4,1	8,2	54,8	0,0	4,1	6,8	2,7	8,2	11,0
Podkarpackie	18,0	23,0	8,5	1,0	9,0	14,0	9,0	2,5	15,0
Podlaskie	21,6	23,4	10,8	0,0	12,6	8,1	10,8	3,6	9,0
Pomorskie	12,6	14,7	10,5	0,0	9,5	12,6	10,0	3,2	26,8
Śląskie	10,8	21,1	15,3	0,2	11,7	9,8	7,8	5,7	17,6
Świętokrzyskie	15,7	24,7	14,6	0,0	7,9	7,9	10,1	4,5	14,6
Warmińsko-mazurskie	12,5	20,8	13,9	0,0	11,1	5,6	4,2	1,4	30,6
Wielkopolskie	13,3	19,2	20,1	0,3	8,3	7,7	4,1	3,8	23,1
Zachodniopomorskie	5,3	11,6	42,9	0,0	4,2	8,5	7,9	0,0	19,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

W województwie dolnośląskim występuje silna koncentracja działalności w dziale „Chemia; Metalurgia” (2,26, wzrosła o 14,2%), a szczególnie w poddziale „Chemia” (2,35, wzrosła o 33,9%). Poddział ten można uznać za kluczowy w gospodarce województwa dolnośląskiego. Cechował się wysokim udziałem w gospodarce regionu oraz nieco spadkową dynamiką (spadek o 4,3% w porównaniu do 2012).

W województwie dolnośląskim aktywność wynalazcza jest silnie skoncentrowana w dziale „Włókiennictwo; Papiernictwo” (2,71, wzrost o 187,1% w porównaniu do 2012 r.), a szczególnie w poddziale „Papier” (5,69, w 2012 r. nie było zgłoszonych wynalazków w tym poddziale), cechującym się bardzo silnym skupieniem aktywności wynalazczej w 2017 r., przy jeszcze dosyć niskim udziale w skali gospodarki regionu.

Wśród wynalazków zgłoszonych przez podmioty krajowe w dziale „Różne procesy przemysłowe; Transport” szczególne znaczenie ma poddział „Technologie mikrostrukturalne”, w którym widoczna była w 2017 r. wyższa niż średnio w obszarze referencyjnym koncentracja działalności (1,26). Nie było tego typu wynalazków zgłoszonych w 2012 r.

Wśród wynalazków zgłoszonych przez podmioty krajowe w dziale „Fizyka” szczególne znaczenie ma poddział „Przyrządy” (1,24, wzrost koncentracji o 14,1%). Zgłoszenia wynalazków w tym poddziale stanowiły 7% ogółu zgłoszeń w województwie.

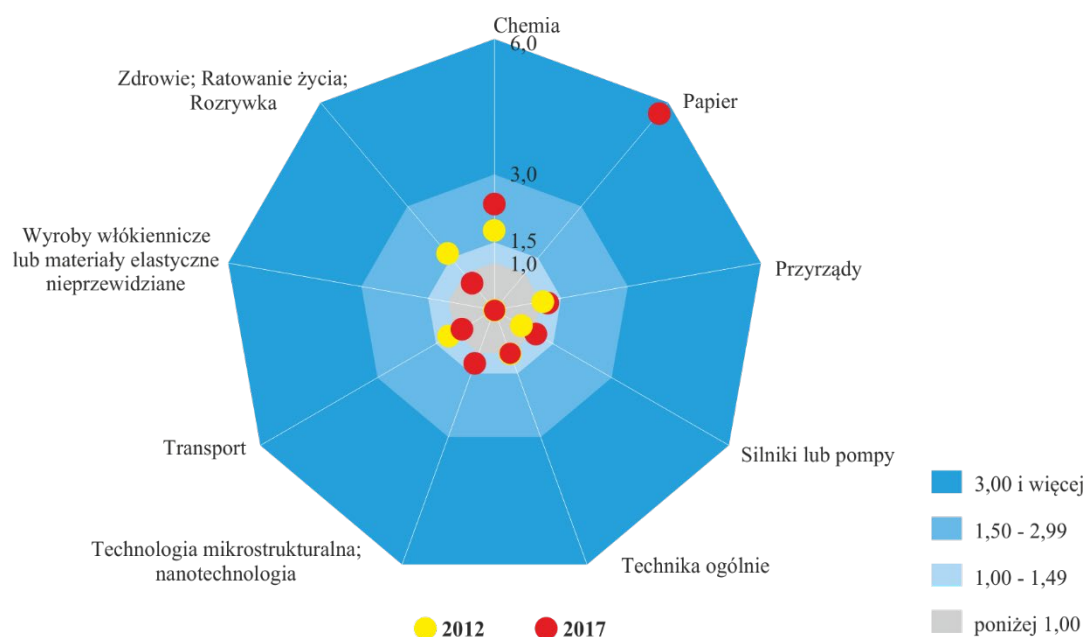
Mniejsze znaczenie w zakresie koncentracji aktywności wynalazczej w regionie ma poddział „Silniki lub pompy” (1,06, wzrost koncentracji o 53,8%) w dziale „Budowa maszyn; oświetlenie; ogrzewanie; uzbrojenie”. W dziale tym zauważalny był duży wzrost liczby zgłoszeń w porównaniu z 2012 r. (o 14,3%) oraz rosnący udział tego poddziału, można więc uznać go za kluczowy z punktu widzenia możliwości rozwoju gospodarki regionu. Natomiast w poddziale „Technika ogólnie” zauważany był niewielki spadek koncentracji o 0,9% (1,02 w 2017 r.), jednakże nie ma on dużego znaczenia w strukturze zgłaszanych wynalazków do UPRP (2,0% zgłoszeń rocznie), przy spadkowej dynamice liczby zgłoszeń, w tym poddziale (spadek o 41,7%).

Tabl. 25. Zgłoszone wynalazki według poddziałów MKP o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji w województwie dolnośląskim

Przedział LQ	2012	2017
3,00 i więcej	-	1. Papier
1,50-2,99	1. Chemia 2. Zdrowie; ratowanie życia; rozrywka	2. Chemia
1,00 -1,49	3. Transport 4. Przyrządy 5. Wyroby włókiennicze lub materiały nieprzewidziane 6. Technika ogólnie	3. Technologia mikrostrukturalna; nanotechnologia 4. Przyrządy 5. Silniki lub pompy 6. Technika ogólnie

Zródło: opracowanie własne.

Wykres 29. Wskaźniki lokalizacji zgłoszonych przez podmioty krajowe do UPRP wynalazków według działów MKP

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

Tabl. 26. Zgłoszone do UPRP wynalazki według działów i poddziałów MKP w województwie dolnośląskim

Wyszczególnienie	2012	2017
Dział A – Podstawowe potrzeby ludzkie	71	31
Rolnictwo	3	-
Środki spożywcze; Tytoń	8	5
Przedmioty użytku osobistego lub domowego	5	7
Zdrowie; Ratowanie życia; Rozrywka	55	19
Dział B – Różne procesy przemysłowe; Transport	77	34
Rozdzielanie; Mieszanie	18	5
Formowanie	19	8
Drukarstwo	2	-
Transport	38	20
Technologia mikrostrukturalna; nanotechnologia	-	1
Dział C – Chemia; Metalurgia	167	160
Chemia	163	156
Metalurgia	4	4
Dział D – Włókiennictwo; Papiernictwo	5	5
Wyroby włókiennicze lub materiały elastyczne nieprzewidziane gdzie indziej	5	-
Papier	-	5
Dział E – Budownictwo; Górnictwo	26	13
Budownictwo	21	9
Wiercenia w ziemi lub skale; górnictwo	5	4
Dział F – Budowa maszyn; Oświetlenie; Ogrzewanie; Uzbrojenie	42	23
Silniki lub pompy	7	8
Technika ogólnie	12	7
Oświetlenie; Ogrzewanie	20	5
Sprzęt bojowy; Technika minerska	3	3
Dział G – Fizyka	56	24
Przyrządy	56	24
Dział H – Elektrotechnika	15	11
Niesklasyfikowane	9	44

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

Wzory użytkowe

Przez **wzór użytkowy** rozumie się nowe i użyteczne rozwiązanie o charakterze technicznym, dotyczące kształtu, budowy lub zestawienia przedmiotu o trwałej postaci. Wzór użytkowy chroniony jest prawem ochronnym. Natomiast **prawo ochronne** jest to prawo wyłączne na wzory użytkowe, udzielane w Polsce przez Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej, którego treścią jest prawo wyłącznego korzystania z wzoru użytkowego w sposób zawodowy lub zarobkowy na terytorium całego kraju. Czas trwania prawa ochronnego wynosi 10 lat od daty zgłoszenia wzoru w Urzędzie Patentowym.

Aktywność w zakresie wzorów użytkowych została poddana analizie w przekroju zgłoszeń oraz udzielonych praw ochronnych na podstawie danych Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej, opartych na działach i poddziałach Międzynarodowej Klasyfikacji Patentowej.

W badanym okresie na poziomie kraju nie nastąpiły istotne zmiany w zakresie liczby zgłoszonych wzorów użytkowych; w 2012 r. odnotowano 944 zgłoszenia, zaś w 2017 r. – 953 (wzrost o 1%). Dla terenu województwa dolnośląskiego w tym samym okresie nastąpił spadek liczby zgłoszeń z 65 do 50 (co stanowiło 76,9% wartości odnotowanej w 2012 r.). W 2017 r. województwo dolnośląskie zajmowało 8 lokatę wśród województw; najwięcej zgłoszeń dokonano w województwie mazowieckim – 183, w województwach śląskim – 149 oraz małopolskim - 111.

Tabl. 27. Zgłoszone do UPRP wzory użytkowe w latach 2012-2017

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Polska	944	985	914	994	1084	953
Bez lokalizacji	-	-	-	-	1	-
Dolnośląskie	65	64	60	71	52	50
Kujawsko-pomorskie	52	45	32	32	79	52
Lubelskie	49	24	53	47	39	44
Lubuskie	11	10	15	24	19	13
Łódzkie	45	53	52	43	82	56
Małopolskie	109	142	108	103	114	111
Mazowieckie	166	168	128	145	184	183
Opolskie	17	12	21	11	27	20
Podkarpackie	37	33	32	22	34	40
Podlaskie	23	24	21	28	22	23
Pomorskie	48	48	54	63	52	50
Śląskie	158	163	180	218	154	149
Świętokrzyskie	19	25	26	24	27	21
Warmińsko-mazurskie	19	48	27	60	60	14
Wielkopolskie	104	91	68	80	92	74
Zachodniopomorskie	22	35	37	23	46	53

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

Znacznie korzystniej kształtowała się dynamika w zakresie udzielonych praw ochronnych na wzory użytkowe. O ile w 2012 r. ich liczba dla całego kraju wyniosła 514, to w 2017 r. było ich już 776 (wzrost o 51%). Z tej liczby na Dolnym Śląsku udzielono 44 praw ochronnych w 2012 r. oraz 59 w 2017 r., co oznacza wzrost o 34,1%. W układzie województw w 2017 r. dolnośląskie zajęło 3 lokatę, po śląskim – 163 udzielonych praw ochronnych oraz mazowieckim – 103.

Tabl. 28. Udzielone przez UPRP prawa ochronne na wzory użytkowe według działów MKP

Wyszczególnienie	Ogółem	A	B	C	D	E	F	G	H
2012									
Polska	514	83	140	4	2	143	79	31	32
Dolnośląskie	44	4	21	-	1	7	8	1	2
Kujawsko-pomorskie	28	2	12	-	1	8	3	1	1
Lubelskie	19	4	7	1		4	1	2	
Lubuskie	2		1	-	-	1	-	-	-
Łódzkie	25	6	4	-	-	7	5	3	-
Małopolskie	45	7	6	-	-	21	6	3	2
Mazowieckie	84	10	17	-	-	22	12	6	17
Opolskie	14		4	1		4	4		1
Podkarpackie	39	9	6	-	-	13	10	1	-
Podlaskie	16	9	3	-	-	2	2		-
Pomorskie	12	6	3	-	-	2		1	-
Śląskie	97	10	22	1		32	21	5	6
Świętokrzyskie	15	2	4	-	-	8	1	-	-
Warmińsko-mazurskie	19	5	2	1		3	1	4	3
Wielkopolskie	50	8	27	-	-	9	4	2	
Zachodniopomorskie	5	1	1	-	-	-	1	2	-
2017									
Polska	776	133	179	11	2	187	151	55	58
Dolnośląskie	59	8	19	-	-	9	16	5	2
Kujawsko-pomorskie	28	5	9	-	-	2	5	2	5
Lubelskie	48	4	16	1	-	7	11	8	1
Lubuskie	10	3	-	-	-	5	2	-	-
Łódzkie	44	15	14	-	-	6	6	1	2
Małopolskie	73	6	17	1	1	28	13	6	1
Mazowieckie	103	16	21	1	-	25	11	10	19
Opolskie	14	-	3	-	-	7	3	1	-
Podkarpackie	21	5	6	1	-	5	3	1	-
Podlaskie	19	4	6	-	-	3	4	1	1
Pomorskie	50	5	5	-	-	16	11	8	5
Śląskie	163	29	31	3	-	52	25	6	17
Świętokrzyskie	22	3	4	-	-	3	11	-	1
Warmińsko-mazurskie	37	10	3	4	-	2	12	3	3
Wielkopolskie	66	19	15	-	1	16	13	2	-
Zachodniopomorskie	19	1	10	-	-	1	5	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

Biorąc pod uwagę strukturę Międzynarodowej Klasyfikacji Patentowej, w 2017 r. większość udzielonych praw ochronnych na wzory użytkowe na Dolnym Śląsku dotyczyło działu „Różne procesy przemysłowe; Transport” – 32,2%, w tym przede wszystkim poddziału „Transport” – 23,7%, oraz działu „Budowa maszyn; Oświetlenie; Ogrzewanie; Uzbrojenie” – 27,1%, w którym dominującą pozycję miał poddział „Silniki lub pompy” – 16,9%. W badanym okresie nastąpił znaczący spadek udziału praw ochronnych zakwalifikowanych do działu „Różne procesy przemysłowe; Transport” (47,7% w 2012 r.) oraz istotny wzrost udziału praw z działu „Budowa maszyn; Oświetlenie; Ogrzewanie; Uzbrojenie” (18,2% w 2012 r.).

Tabl. 29. Struktura udzielonych praw ochronnych na wzory użytkowe według działów MKP w UPRP (w %)

Wyszczególnienie	A	B	C	D	E	F	G	H
2012								
Polska	16,1	27,2	0,8	0,4	27,8	15,4	6,0	6,2
Dolnośląskie	9,1	47,7	-	2,3	15,9	18,2	2,3	4,5
Kujawsko-pomorskie	7,1	42,9	-	3,6	28,6	10,7	3,6	3,6
Lubelskie	21,1	36,8	5,3	-	21,1	5,3	10,5	-
Lubuskie	-	50,0	-	-	50,0	-	-	-
Łódzkie	24,0	16,0	-	-	28,0	20,0	12,0	-
Małopolskie	15,6	13,3	-	-	46,7	13,3	6,7	4,4
Mazowieckie	11,9	20,2	-	-	26,2	14,3	7,1	20,2
Opolskie	-	28,6	7,1	-	28,6	28,6	-	7,1
Podkarpackie	23,1	15,4	-	-	33,3	25,6	2,6	-
Podlaskie	56,3	18,8	-	-	12,5	12,5	-	-
Pomorskie	50,0	25,0	-	-	16,7	-	8,3	-
Śląskie	10,3	22,7	1,0	-	33,0	21,6	5,2	6,2
Świętokrzyskie	13,3	26,7	-	-	53,3	6,7	-	-
Warmińsko-mazurskie	26,3	10,5	5,3	-	15,8	5,3	21,1	15,8
Wielkopolskie	16,0	54,0	-	-	18,0	8,0	4,0	-
Zachodniopomorskie	20,0	20,0	-	-	-	20,0	40,0	-
2017								
Polska	17,1	23,1	1,4	0,3	24,1	19,5	7,1	7,5
Dolnośląskie	13,6	32,2	-	-	15,3	27,1	8,5	3,4
Kujawsko-pomorskie	17,9	32,1	-	-	7,1	17,9	7,1	17,9
Lubelskie	8,3	33,3	2,1	-	14,6	22,9	16,7	2,1
Lubuskie	30,0	-	-	-	50,0	20,0	-	-
Łódzkie	34,1	31,8	-	-	13,6	13,6	2,3	4,5
Małopolskie	8,2	23,3	1,4	1,4	38,4	17,8	8,2	1,4
Mazowieckie	15,5	20,4	1,0	-	24,3	10,7	9,7	18,4
Opolskie	-	21,4	-	-	50,0	21,4	7,1	-
Podkarpackie	23,8	28,6	4,8	-	23,8	14,3	4,8	-
Podlaskie	21,1	31,6	-	-	15,8	21,1	5,3	5,3
Pomorskie	10,0	10,0	-	-	32,0	22,0	16,0	10,0
Śląskie	17,8	19,0	1,8	-	31,9	15,3	3,7	10,4
Świętokrzyskie	13,6	18,2	0,0	-	13,6	50,0	-	4,5
Warmińsko-mazurskie	27,0	8,1	10,8	-	5,4	32,4	8,1	8,1
Wielkopolskie	28,8	22,7	-	1,5	24,2	19,7	3,0	-
Zachodniopomorskie	5,3	52,6	-	-	5,3	26,3	5,3	5,3

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

Tabl. 30. Udzielone przez UPRP prawa ochronne na wzory użytkowe według działów i poddziałów MKP w województwie dolnośląskim

Wyszczególnienie	2012	2017
Ogółem	44	59
Dział A – Podstawowe potrzeby ludzkie	4	8
Przedmioty użytku osobistego lub domowego	2	2
Rolnictwo	1	4
Środki spożywcze; tytoń	-	1
Zdrowie; ratowanie życia; rozrywka	1	1
Dział B – Różne procesy przemysłowe; Transport	21	19
Drukarstwo	-	1
Formowanie	3	4
Rozdzielanie; mieszanie	1	1
Transport	17	14
Dział C – Chemia; Metalurgia	-	1
Chemia	-	1
Metalurgia	-	1
Dział D – Włókiennictwo; Papiernictwo	1	-
Wyroby włókiennicze lub materiały elastyczne nieprzewidziane gdzie indziej	1	-
Dział E – Budownictwo; Górnictwo	7	9
Budownictwo	6	9
Wiercenia w ziemi lub skale; górnictwo	1	-
Dział F – Budowa maszyn; Oświetlenie; Ogrzewanie; Uzbrojenie	8	16
Oświetlenie; ogrzewanie	5	4
Silniki lub pompy	2	10
Sprzęt bojowy; technika minerska	1	-
Technika ogólnie	-	2
Dział G – Fizyka	1	5
Przyrządy	1	5
Dział H – Elektrotechnika	2	2
Elektrotechnika	2	2

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

Ze względu na wartość wskaźnika lokalizacji jako wiodący (o wartości wskaźnika wynoszącej co najmniej 3,0) na Dolnym Śląsku w 2017 r. należy określić poddział „Silniki lub pompy” – 5,26. Dla poddziału „Środki spożywcze; Tytoń” odnotowano wysoką wartość 3,29, jednakże w tym przypadku na Dolnym Śląsku udzielono jednego spośród jedynie czterech praw ochronnych w Polsce. Jako kluczowe (wartość wskaźnika lokalizacji w przedziale 1,50-2,99) sklasyfikowano poddziały „Formowanie” (dział „Różne procesy przemysłowe; Transport”) - 1,64 oraz „Rolnictwo” – 1,50.

W badanym okresie nastąpiły istotne zmiany w zakresie koncentracji praw ochronnych udzielonych na Dolnym Śląsku. W 2012 r. bardzo wysoką wartość wskaźnika lokalizacji odnotowano jedynie w poddziale „Wyroby włókiennicze lub materiały elastyczne nieprzewidziane gdzie indziej” (5,84), jednakże na terenie regionu udzielono wówczas tylko jednego prawa ochronnego spośród dwóch przypadających na cały kraj. Z kolei jako kluczowy według danych za 2012 r. można określić poddział „Transport” – 2,16. W poddziałach „Silniki lub pompy” oraz „Sprzęt bojowy; technika minerska” odnotowano wysokie wartości wskaźnika lokalizacji (odpowiednio 2,60 i 1,95), ale dotyczyły one znikomej liczby wzorów – 2 i 1.

Należy zastrzec, że niewielka ilość udzielanych praw ochronnych na wzory użytkowe ogranicza użyteczność analizy dynamiki, struktury oraz koncentracji zjawisk w tym obszarze.

Tabl. 31. Podmioty z województwa dolnośląskiego, które dokonały najwięcej zgłoszeń wynalazków i wzorów użytkowych w 2012 i 2017 roku

Nazwa podmiotu	2012		2017	
	Liczba zgłoszeń	Miejsce w kraju	Liczba zgłoszeń	Miejsce w kraju
Politechnika Wrocławska	193	1	99	3
Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu	68	9	92	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

Patenty

Przez **patent** rozumie się prawo wyłączne udzielane na wynalazek przez właściwy organ krajowy (w Polsce przez Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej) lub organ międzynarodowy (np. Europejski Urząd Patentowy). Treścią patentu jest prawo wyłącznego korzystania z wynalazku na określonym terytorium w sposób zarobkowy lub zawodowy, przez okres i na warunkach określonych w krajowej ustawie patentowej lub konwencji międzynarodowej. Czas trwania patentu wynosi 20 lat od daty dokonania zgłoszenia wynalazku we właściwym organie krajowym lub organizacji międzynarodowej.

Tabl. 32. Udzielone patenty przez Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2012-2017

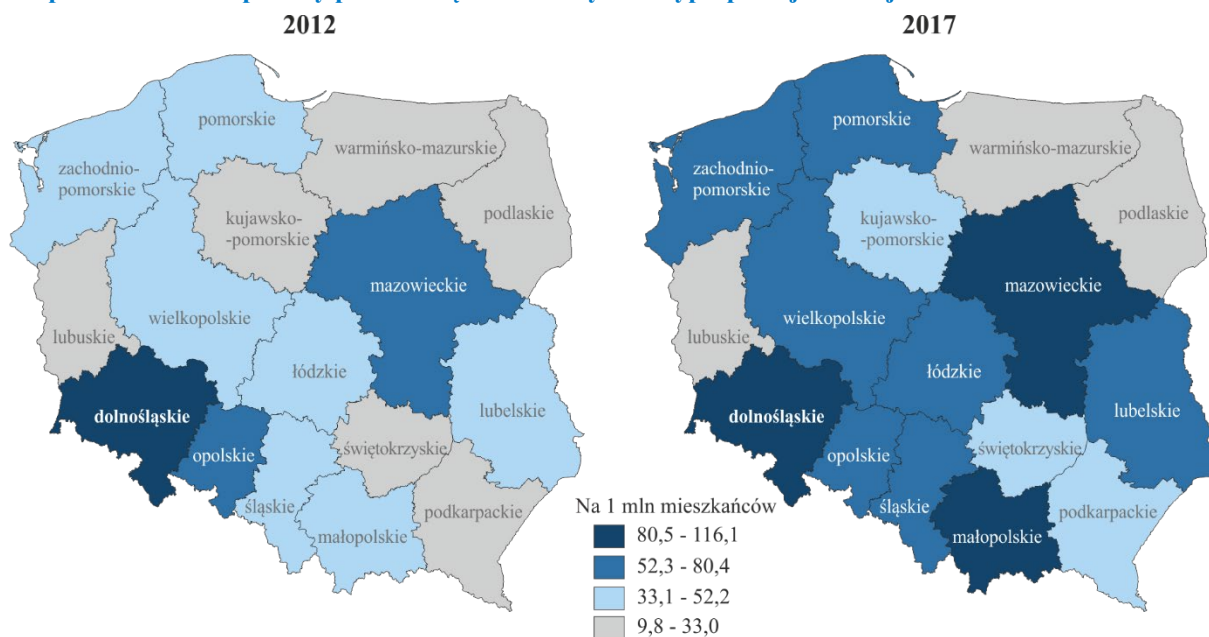
Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Polska	1851	2339	2497	2404	3370	2795
Dolnośląskie	284	353	270	272	345	260
Kujawsko-pomorskie	57	78	62	80	105	90
Lubelskie	99	99	132	187	191	161
Lubuskie	10	16	31	23	23	21
Łódzkie	118	174	189	154	220	198
Małopolskie	150	205	258	252	351	327
Mazowieckie	394	460	513	487	813	626
Opolskie	76	51	60	50	75	60
Podkarpackie	46	79	76	71	91	94
Podlaskie	21	32	29	34	54	27
Pomorskie	84	99	130	109	170	128
Śląskie	213	294	370	298	476	351
Świętokrzyskie	41	37	31	32	49	40
Warmińsko-mazurskie	16	32	31	30	52	42
Wielkopolskie	157	222	238	197	252	233
Zachodniopomorskie	85	108	77	128	103	137

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

W latach 2012-2017 wzrosła liczba udzielonych patentów o 51,0% w skali kraju, a w województwie dolnośląskim spadła o 8,5%. W 2017 r. województwo dolnośląskie było 4 województwem w Polsce pod względem liczby udzielonych patentów, po województwach: mazowieckim, śląskim i małopolskim. Najwyższy wzrost tej liczby w porównaniu z 2012 r. zaobserwowano w województwach: warmińsko-mazurskim (o 162,5%), małopolskim (o 118,0%), lubuskim (o 110%) i podkarpackim (o 104,3%).

Pod względem udzielonych patentów przez Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej, w przeliczeniu na 1 mln mieszkańców, województwo dolnośląskie znalazło się na 7 pozycji (74,7 udzielonych patentów na 1 mln mieszkańców) po województwach: śląskim (116,1), zachodniopomorskim (96,6), mazowieckim (89,2), warmińsko-mazurskim (80,3), łódzkim (80,2) i opolskim (77,1). Najmniejszy wskaźnik odnotowano w województwach: kujawsko-pomorskim (28,6), podlaskim (22,8) oraz małopolskim (20,7).

Mapa 18. Udzielone patenty przez Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej na 1 mln mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

W 2017 roku Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej udzielił 2795 patentów (wzrost o 51.0%), w tym 260 w województwie dolnośląskim (spadek o 8,5%). W województwie dolnośląskim największy spadek zanotowano w dziale „Włókiennictwo; papiernictwo” (brak patentu w 2017 r.) oraz w dziale „Chemia; metalurgia” (o 62,8%). Najsilniej wzrosła liczba udzielonych patentów w dziale „Różne procesy przemysłowe; transport” (o 152,9%), „Budowa maszyn, oświetlenie, ogrzewanie, uzbrojenie” (o 89,5%), „Budownictwo, górnictwo” (o 72,7%) oraz „Elektrotechnika” (o 50,0%).

Najwięcej patentów udzielono w dziale „Chemia; metalurgia” (21,2% patentów w regionie, co stanowiło 10,3% patentów udzielonych w kraju), „Podstawowe potrzeby ludzkie (20,8% regionu, 11,3% w kraju), „Różne procesy przemysłowe; transport” (16,5% regionu, 7,8% w kraju) oraz „Fizyka” (15,8% regionu, 10,3% w kraju), zaś najmniej w dziale „Włókiennictwo; papiernictwo” (brak), „Elektrotechnika” (4,6% regionu, 5,1% w kraju), „Budownictwo; Górnictwo” (7,3% regionu, 8,5% w kraju).

Tabl. 33. Struktura udzielonych patentów przez UPRP według działów MKP w 2017 r. (%)

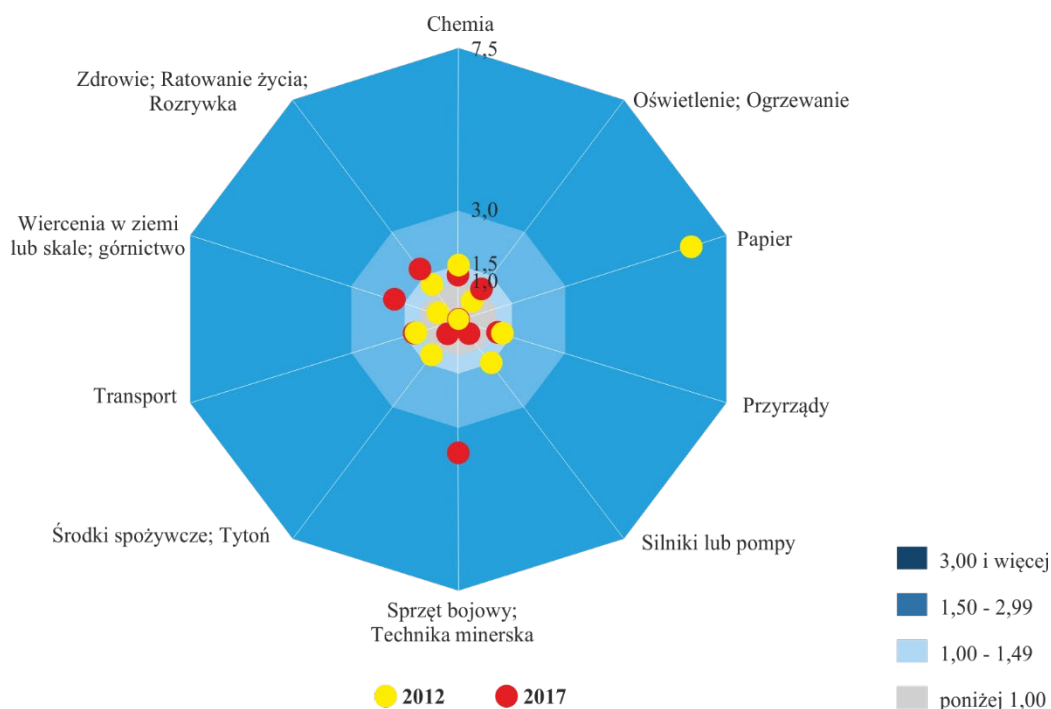
Wyszczególnienie	A	B	C	D	E	F	G	H
2012								
Polska	14,6	15,8	35,9	2,2	7,4	9,4	10,5	4,2
Dolnośląskie	13,0	6,0	52,1	1,1	3,9	6,7	14,4	2,8
Kujawsko-pomorskie	14,0	29,8	33,3	0,0	7,0	7,0	1,8	7,0
Lubelskie	11,1	20,2	46,5	1,0	2,0	16,2	3,0	0,0
Lubuskie	10,0	30,0	10,0	10,0	30,0	10,0	0,0	0,0
Łódzkie	26,3	10,2	27,1	11,9	4,2	5,9	11,9	2,5
Małopolskie	8,7	20,0	25,3	0,0	11,3	14,7	14,0	6,0
Mazowieckie	16,0	14,5	32,0	0,5	3,3	7,4	16,8	9,6
Opolskie	11,8	13,2	61,8	0,0	0,0	3,9	9,2	0,0
Podkarpackie	23,9	28,3	17,4	0,0	10,9	13,0	6,5	0,0
Podlaskie	33,3	28,6	9,5	19,0	9,5	0,0	0,0	0,0
Pomorskie	23,8	16,7	20,2	0,0	2,4	13,1	17,9	6,0
Śląskie	8,9	22,5	19,7	1,4	22,1	14,6	8,0	2,8
Świętokrzyskie	7,3	2,4	26,8	12,2	29,3	19,5	2,4	0,0
Warmińsko-mazurskie	50,0	0,0	18,8	0,0	25,0	0,0	0,0	6,3
Wielkopolskie	14,6	19,1	46,5	0,6	3,8	9,6	3,8	1,9
Zachodniopomorskie	7,1	17,6	61,2	7,1	4,7	2,4	0,0	0,0
2017								
Polska	17,2	19,7	19,1	1,9	8,9	12,2	13,4	7,5
Dolnośląskie	20,8	16,5	21,2	0,0	7,3	13,8	15,8	4,6
Kujawsko-pomorskie	13,3	31,1	27,8	0,0	6,7	11,1	7,8	2,2
Lubelskie	18,0	30,4	18,6	4,3	6,8	14,9	6,8	0,0
Lubuskie	9,5	23,8	19,0	14,3	19,0	4,8	9,5	0,0
Łódzkie	22,2	14,1	24,2	12,6	3,5	7,6	10,6	5,1
Małopolskie	10,7	17,1	15,3	0,0	12,8	19,0	13,5	11,6
Mazowieckie	18,2	15,5	16,8	1,3	5,1	10,7	20,3	12,1
Opolskie	6,7	8,3	45,0	0,0	5,0	8,3	11,7	15,0
Podkarpackie	21,3	30,9	10,6	1,1	9,6	13,8	7,4	5,3
Podlaskie	25,9	11,1	3,7	11,1	22,2	18,5	7,4	0,0
Pomorskie	18,8	19,5	7,8	0,0	7,8	16,4	18,0	11,7
Śląskie	12,0	26,2	16,8	0,3	15,1	10,3	12,0	7,4
Świętokrzyskie	17,5	22,5	25,0	5,0	15,0	7,5	7,5	0,0
Warmińsko-mazurskie	31,0	28,6	7,1	0,0	2,4	9,5	4,8	16,7
Wielkopolskie	21,5	21,0	19,7	0,4	10,3	10,3	12,0	4,7
Zachodniopomorskie	16,8	14,6	37,2	1,5	12,4	11,7	5,8	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

Tabl. 34. Udzielone patenty przez UPRP według poddziałów MKP o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji (LQ) w województwie dolnośląskim

Przedział LQ	2012	2017
3,00 i więcej	1. Papier	
1,50-2,99	2. Chemia	1. Sprzęt bojowy; Technika minerska 2. Wiercenia w ziemi lub skale; górnictwo 3. Zdrowie; Ratowanie życia; Rozrywka
1,00 -1,49	3. Silniki lub pompy 4. Przyrządy 5. Środki spożywcze; Tytoń 6. Zdrowie; Ratowanie życia; Rozrywka	4. Transport 5. Chemia 6. Przyrządy

Wykres 30. Wskaźniki lokalizacji udzielonych patentów przez podmioty krajowe w UPRP według działów MKP

W województwie dolnośląskim występuje koncentracja działalności w dziale „Budowa maszyn; oświetlenie; ogrzewanie; uzbrojenie” (1,15, wzrosła o 57,6%), a szczególnie w poddziale „Sprzęt bojowy; technika minerska”, który cechuje się silną koncentracją działalności patentowej w tym zakresie (2,74 w 2017 r.) oraz w poddziale „Oświetlenie; Ogrzewanie”, w którym wystąpiła koncentracja wyższa niż średnio w obszarze referencyjnym (1,05). Udział tego pierwszego w strukturze regionu wyniósł 5,4% (nowy, kluczowy poddział w regionie), a drugiego 4,0%.

W dziale „Budownictwo; Górnictwo” silna koncentracja działalności patentowej wystąpiła w poddziale „Wiercenie w ziemi lub skale; górnictwo” (1,79, wzrosła o 216,2%). Udział tego poddziału w strukturze regionu wzrósł o 1,7% w porównaniu do 2012 r. przy bardzo wysokiej dynamice wzrostu (100%).

Kluczowym działem są także „Podstawowe potrzeby ludzkie” (1,21), a szczególnie poddział „Zdrowie; Ratowanie życia; Rozrywka” (1,73, wzrosła o 46,2%), który charakteryzował się bardzo wysoką (95%) dynamiką wzrostu i rosnącym udziałem w strukturze udzielonych patentów w regionie (wzrost o 8 p. proc. do poziomu 15%).

W dziale „Różne procesy przemysłowe; Transport” należy zwrócić uwagę na koncentrację działalności wyższą niż średnia w obszarze „Transportu”, wynoszącą 1,23 (wzrost o 460,4%). W tym obszarze liczba zgłoszonych patentów wzrosła z 3 w 2012 r. do 26, a udział w ogólnej liczbie patentów w regionie wzrósł do 10%, tj. o 8,9 p. proc.

W dziale „Chemia; metalurgia” (wskaźnik koncentracji na poziomie 1,11, spadek o 23,7%) wyróżnia się poddział „Chemia”, gdzie wskaźnik koncentracji wyniósł 1,22, co oznaczało spadek o 18,6%, spadła także dynamika udzielanych patentów w tym poddziale i ich udział w ogólnej liczbie udzielonych patentów w województwie dolnośląskim.

W dziale „Fizyka” (wskaźnik koncentracji na poziomie 1,11 spadek o 9,7%) wyróżnił się poddział „Przyrządy” (1,12, spadek o 8,4%), w którym liczba zgłoszonych patentów w 2012 i 2017 r. uległa zmianie, a udział patentów w ogólnej liczbie wzrósł o 1,3 p. proc. do poziomu 15,8%.

Tabl. 35. Udzielone patenty przez UPRP według działów i poddziałów MKP w województwie dolnośląskim

Dolnośląskie	2012	2017
Ogółem	284	260
Dział A – Podstawowe potrzeby ludzkie	37	54
Rolnictwo	5	6
Środki spożywcze; Tytuł	11	4
Przedmioty użytku osobistego lub domowego	1	5
Zdrowie; Ratowanie życia; Rozrywka	20	39
Dział B – Różne procesy przemysłowe; transport	17	43
Rozdzielanie; Mieszanie	8	9
Formowanie	6	8
Transport	3	26
Dział C – Chemia; metalurgia	148	55
Chemia	142	54
Metalurgia	6	1
Dział D – Włókiennictwo; papiernictwo	3	
Wyroby włókiennicze lub materiały elastyczne nieprzewidziane gdzie indziej	1	-
Papier	2	-
Dział E – Budownictwo; górnictwo	11	19
Budownictwo	7	11
Wiercenia w ziemi lub skale; górnictwo	4	8
Dział F – Budowa maszyn; oświetlenie; ogrzewanie; uzbrojenie;	19	36
Silniki lub pompy	10	3
Technika ogólnie	2	8
Oświetlenie; Ogrzewanie	7	11
Sprzęt bojowy; Technika minerska		14
Dział G – Fizyka	41	41
Przyrządy	41	41
Nukleonika		
Dział H – Elektrotechnika	8	12
Niesklasyfikowane	8	12

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

Wzory przemysłowe

Ochrona **wzoru przemysłowego** powinna stanowić jeden z elementów strategii marketingowej projektantów lub producentów, co wynika z rosnącego zapotrzebowania na nowoczesne i oryginalne wzornictwo przemysłowe, stanowiące silne bodźce wizualne, które często oprócz względów estetycznych wiążą się z funkcjonalnością i łatwością obsługi przedmiotów.

Aktywność w zakresie wzorów przemysłowych została poddana analizie w przekroju zgłoszeń oraz zarejestrowanych wzorów na podstawie danych Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej, opartych na Międzynarodowej Klasyfikacji Wzorów Przemysłowych (tzw. klasyfikacja lokarneńska).

W badanym okresie, na poziomie kraju, odnotowano spadek liczby zgłoszonych wzorów przemysłowych; w 2017 r. odnotowano 972 zgłoszenia, co stanowiło 72,1% liczby zgłoszeń dokonanych w 2012 r. (1349). Jednocześnie na Dolnym Śląsku nastąpiło zwiększenie liczby zgłoszeń z 48 do 62 (wzrost o 29,2% w porównaniu do 2012 r.). W 2017 r. Dolny Śląsk zajmował 6 lokatę wśród województw; najwięcej zgłoszeń dokonano w mazowieckim – 222, śląskim – 134 oraz małopolskim - 107.

Tabl. 36. Zgłoszone do UPRP wzory przemysłowe w latach 2012-2017

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Polska	1349	1308	1141	1027	1065	972
Bez lokalizacji	27	20	13	16	33	19
Dolnośląskie	48	49	62	68	64	62
Kujawsko-pomorskie	56	63	53	26	36	40
Lubelskie	56	36	63	58	36	30
Lubuskie	25	27	20	18	16	9
Łódzkie	58	65	78	48	62	64
Małopolskie	96	137	121	115	149	107
Mazowieckie	373	334	211	237	264	222
Opolskie	34	18	11	17	31	8
Podkarpackie	52	50	44	18	19	21
Podlaskie	27	20	32	16	28	21
Pomorskie	98	61	67	55	47	49
Śląskie	190	152	182	141	120	134
Świętokrzyskie	31	30	18	42	17	13
Warmińsko-mazurskie	38	45	47	44	32	39
Wielkopolskie	122	177	106	103	103	104
Zachodniopomorskie	18	24	13	5	8	30

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

Tabl. 37. Zarejestrowane wzory przemysłowe w latach 2012-2017

Wyszczególnienie	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Polska	1531	1268	826	775	1080	815
Bez lokalizacji	54	22	21	9	32	14
Dolnośląskie	61	52	39	33	72	45
Kujawsko-pomorskie	84	38	40	44	27	22
Lubelskie	61	36	54	63	20	42
Lubuskie	31	27	20	11	19	9
Łódzkie	38	66	38	21	54	58
Małopolskie	155	112	82	80	146	113
Mazowieckie	320	323	155	165	271	192
Opolskie	31	26	12	12	25	9
Podkarpackie	47	55	31	33	22	16
Podlaskie	16	24	23	15	24	20
Pomorskie	80	64	40	45	34	39
Śląskie	209	177	102	134	134	108
Świętokrzyskie	17	25	16	11	42	12
Warmińsko-mazurskie	44	50	36	28	30	22
Wielkopolskie	255	147	109	62	119	79
Zachodniopomorskie	28	24	8	9	9	15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

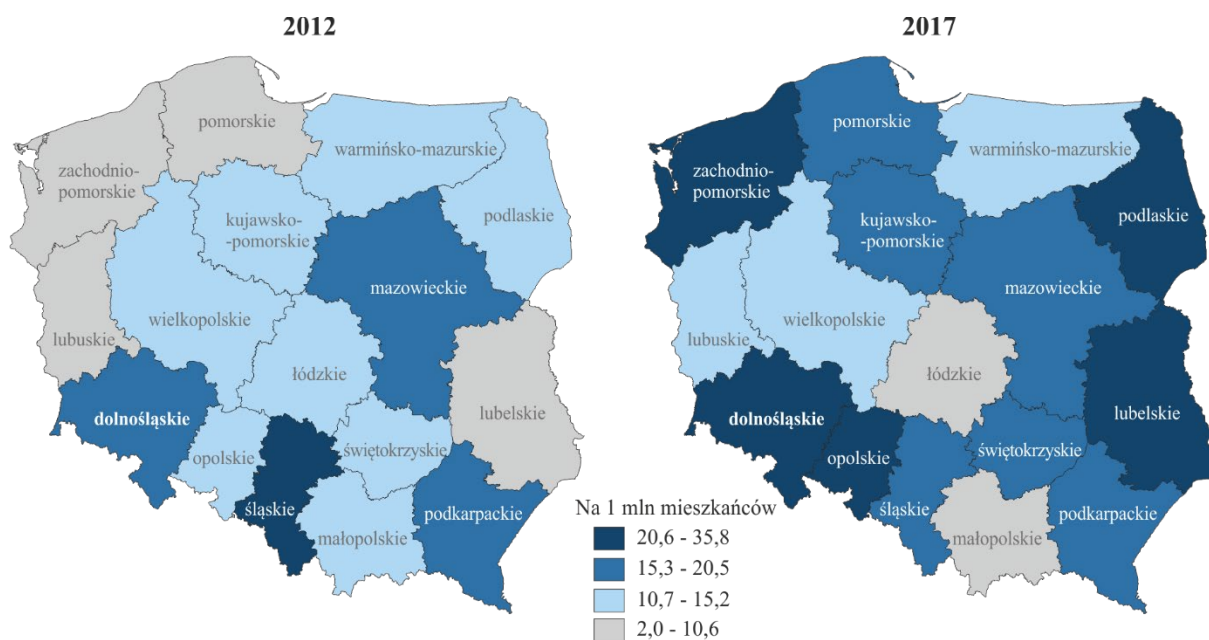
Niekorzystnie kształtowała się dynamika w zakresie zarejestrowanych wzorów przemysłowych. W 2012 r. ich liczba dla całego kraju wyniosła 1531, natomiast w 2017 r. jedynie 815 (spadek o 46,8%). Z tej liczby w województwie dolnośląskim zarejestrowano 61 wzorów przemysłowych w 2012 r. oraz 45 w 2017 r., co oznacza spadek o 26,2%. W układzie województw w 2017 r. dolnośląskie zajęło 6 lokatę. Na czele znalazło się mazowieckie, gdzie zarejestrowano 192 wzory, a kolejne miejsca zajęły małopolskie (113) oraz śląskie (108).

Tabl. 38. Podmioty z województwa dolnośląskiego, które uzyskały najwięcej patentów i praw ochronnych na wzory użytkowe w 2012 i 2017 roku

Nazwa podmiotu	2012		2017	
	Liczba zgłoszeń	Miejsce w kraju	Liczba zgłoszeń	Miejsce w kraju
Politechnika Wrocławska	137	1	120	1
Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu	72	3	37	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

Mapa 19. Udzielone prawa ochronne przez Urząd Patentowy Rzeczypospolitej Polskiej na 1 mln mieszkańców

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Danku Danych Lokalnych na podstawie informacji Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

Biorąc pod uwagę strukturę Międzynarodowej Klasyfikacji Wzorów Przemysłowych, w 2017 r. w województwie dolnośląskim najczęściej wzorów zarejestrowano w klasach: „Umeblowanie (wyposażenie mieszkań)” oraz „Elementy budowlane i konstrukcyjne” – po 8 (17,8%). W 2012 r. największy udział odnotowano w klasie „Umeblowanie (wyposażenie mieszkań)” – 24,6% oraz „Narzędzia metalowe” – 21,3%. W tej ostatniej klasie w badanym okresie nastąpił największy spadek liczby zarejestrowanych wzorów – z 13 do 2.

Ze względu na wartość wskaźnika lokalizacji jako wiodącą (o wartości wskaźnika wynoszącej co najmniej 3,0) w województwie dolnośląskim w 2017 r. można określić klasę „Maszyny nie ujęte w innych klasach” – 9,06 (5 spośród 10 wzorów zarejestrowanych w całym kraju). Jako kluczowe (wartość wskaźnika lokalizacji w przedziale 1,50-2,99) sklasyfikowano klasy „Elementy budowlane i konstrukcyjne” – 2,59 oraz „Graficzne symbole i logo, wzory powierzchniowe, zdobienia” – 2,16. Wysokie wartości wskaźnika lokalizacji odnotowano również w klasach „Przybory gospodarstwa domowego nie ujęte w innych klasach” – 1,81 oraz „Gry, zabawki, namioty i artykuły sportowe” – 1,57, jednakże odnotowano w nich jedynie po 2 zarejestrowane wzory.

W badanym okresie nastąpiły istotne zmiany w zakresie koncentracji wzorów przemysłowych zarejestrowanych w województwie dolnośląskim. Na podstawie wartości wskaźnika lokalizacji za 2012 r. jako wiodące można określić klasy „Artykuły spożywcze” – 3,46 oraz „Maszyny nie ujęte w innych klasach” – 3,35 (w analizie pominięto dwie klasy o najwyższej wartości wskaźnika lokalizacji, w których zarejestrowano tylko po 1 wzorze przemysłowym). Z kolei jako kluczowe według danych za 2012 r. sklasyfikowano klasy „Narzędzia metalowe” – 2,84, „Urządzenia oświetleniowe” – 2,09, „Ozdoby” – 1,84 oraz „Umeblowanie (wyposażenie mieszkań)” – 1,71.

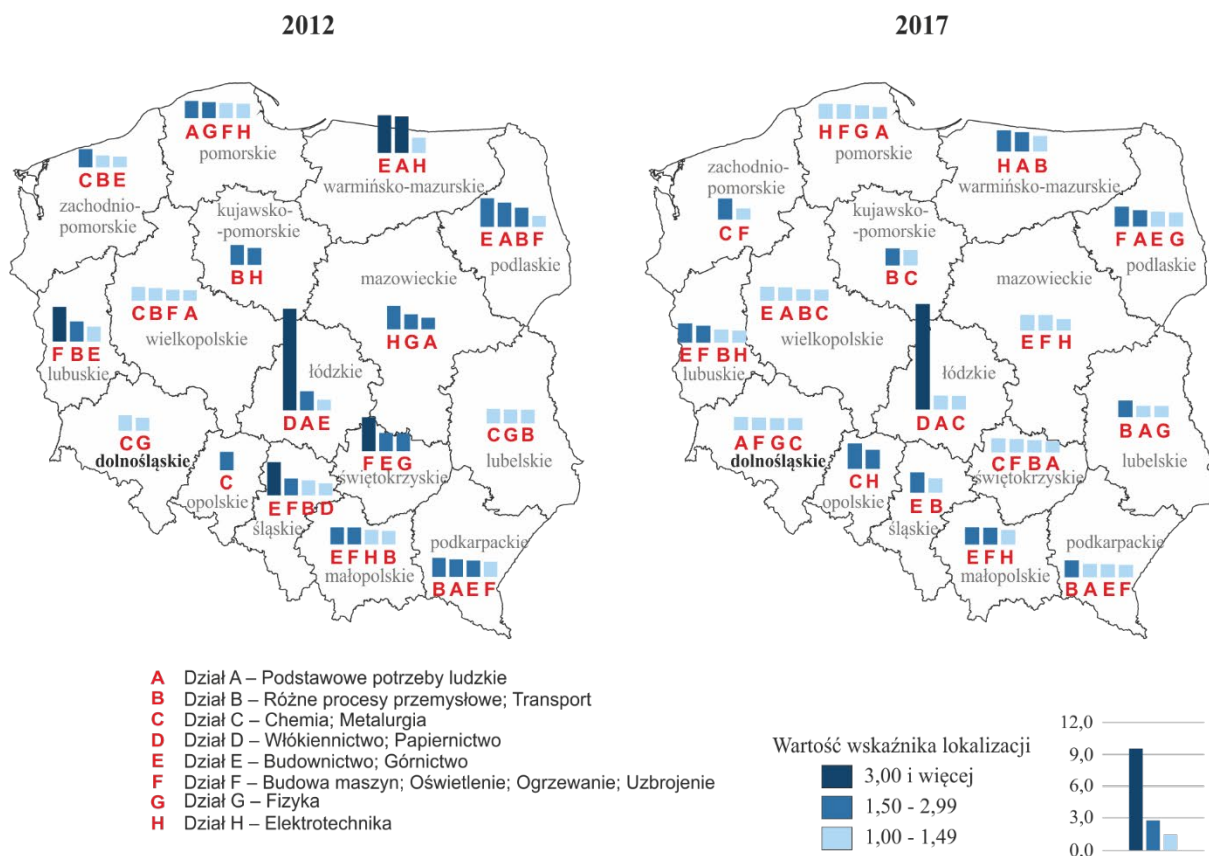
Również w przypadku wzorów przemysłowych należy zwrócić uwagę na fakt, że niewielka ilość rejestrowanych wzorów ogranicza użyteczność analizy dynamiki, struktury oraz koncentracji zjawisk w tym obszarze.

Tabl. 39. Uzyskane prawa ochronne na wzory przemysłowe według klas MKP w województwie dolnośląskim w UPRP

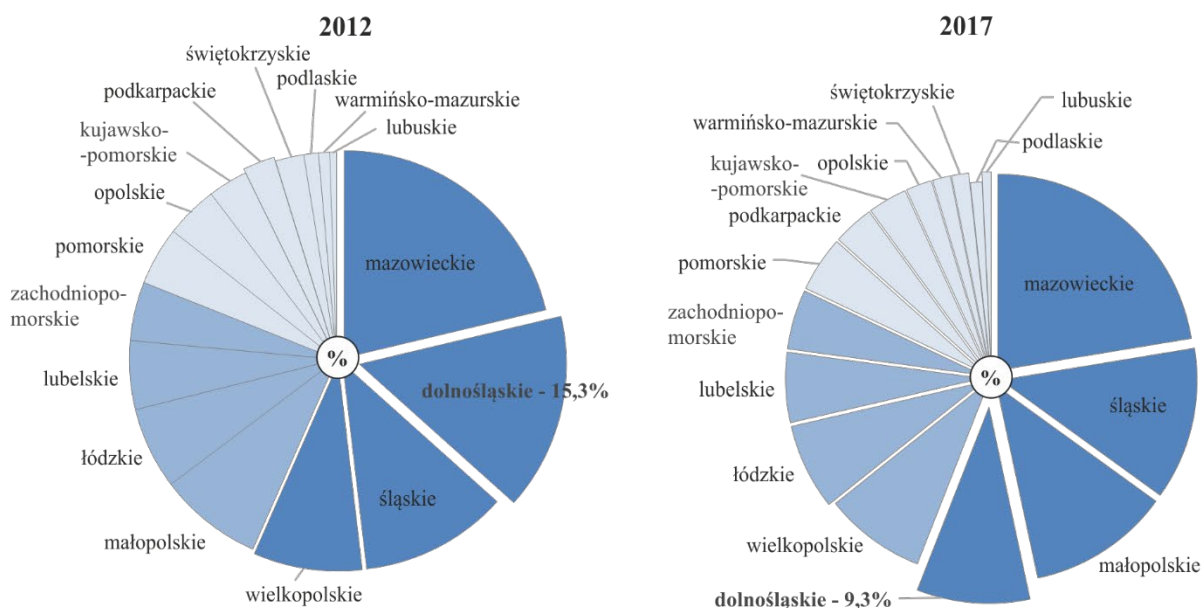
Wyszczególnienie		2012	2017
Ogółem		48	62
XX		5	9
Klasa 1	Artykuły spożywcze	1	-
Klasa 2	Odzież i pasmanteria	-	2
Klasa 3	Artykuły (akcesoria) podróżnicze, walizy, parasole i mienie osobiste, nie wyszczególnione w innych klasach	1	1
Klasa 6	Umeblowanie (wyposażenie mieszkań)	3	5
Klasa 7	Przybory gospodarstwa domowego nie objęte w innych klasach	3	4
Klasa 8	Narzędzia metalowe	1	4
Klasa 9	Pojemniki stosowane do transportu i przechowywania towarów	4	3
Klasa 10	Zegary, zegarki, manometry, inne przyrządy do pomiaru, kontroli i sygnalizacji	-	1
Klasa 11	Ozdoby	1	7
Klasa 12	Środki transportu, dźwigi, wyciągi	2	
Klasa 13	Urządzenia do wytwarzania, przesyłu lub przetwarzania elektryczności	1	1
Klasa 14	Kopowanie (nagrywanie dźwięku, obrazu), urządzenia do komunikowania się i przetwarzania informacji	8	2
Klasa 15	Maszyny nie ujęte w innych klasach	2	4
Klasa 19	Materiały i sprzęt biurowy, materiały dla artystów i dydaktyczne	-	3
Klasa 20	Wyposażenie sklepów i sprzęt reklamowy, znaki	2	
Klasa 23	Urządzenia dozujące płyny, urządzenia sanitarne, do ogrzewania, wentylacji i rozrzedzania powietrza, paliwa	1	1
Klasa 25	Elementy budowlane i konstrukcyjne	3	9
Klasa 26	Urządzenia oświetleniowe	5	1
Klasa 32	Graficzne symbole i logo, wzory powierzchniowe, zdobienia	5	5

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej.

Mapa 20. Liczba udzielonych patentów. Specjalizacje regionalne w przekroju dziedzin techniki^a na podstawie wskaźnika lokalizacji

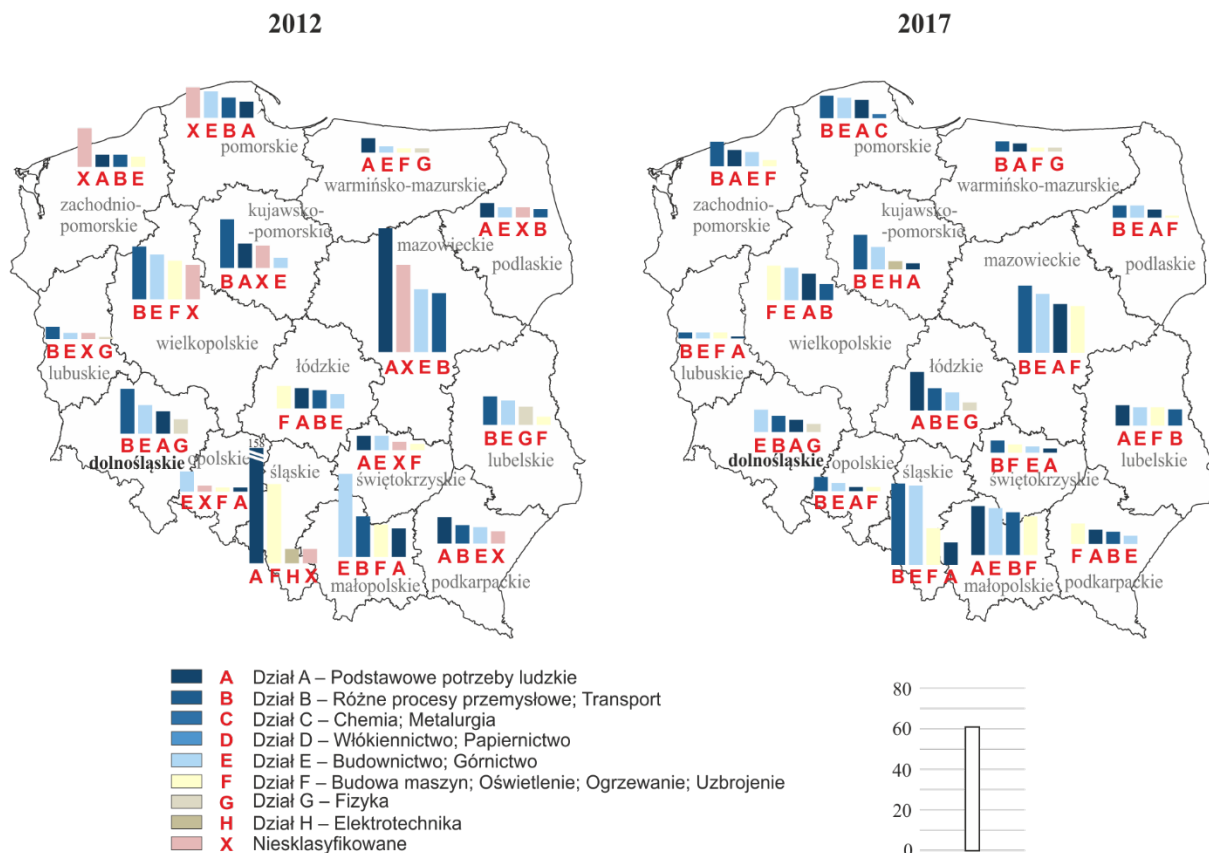

Wykres 30. Struktura udzielonych patentów^a według województw

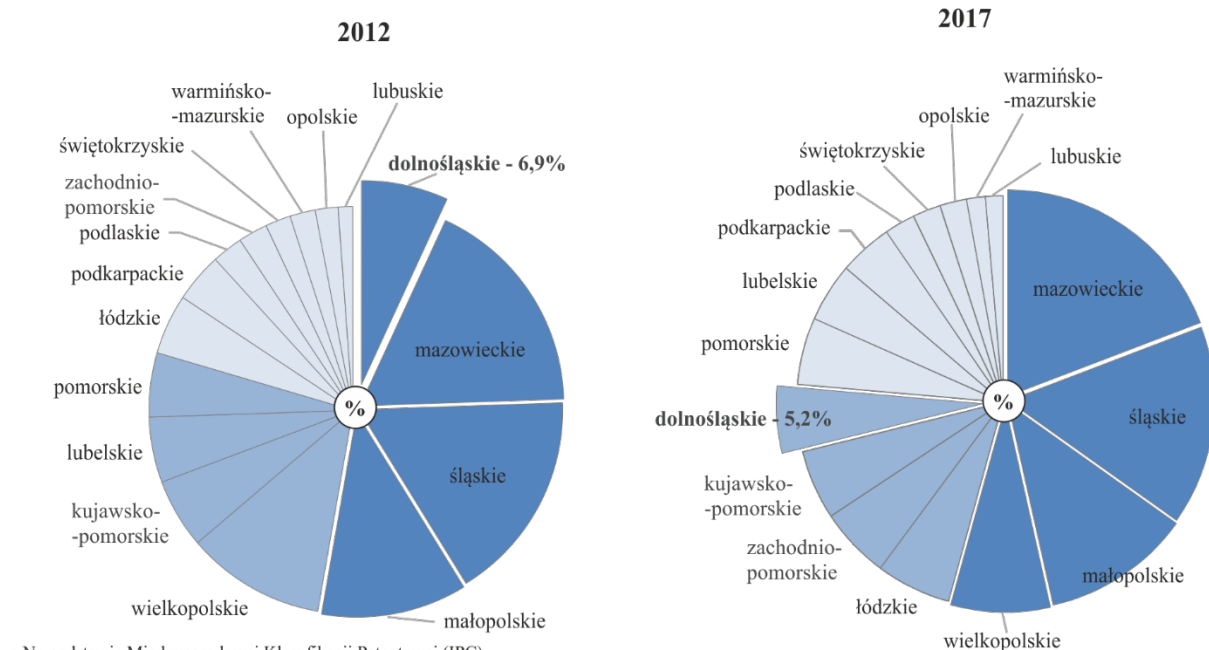

^a Na podstawie Międzynarodowej Klasyfikacji Patentowej (IPC).
 Źródło: dane Urzędu patentowego RP.

Mapa 21. Udzielone wzory użytkowe. Specjalizacje regionalne w przekroju dziedzin techniki^a

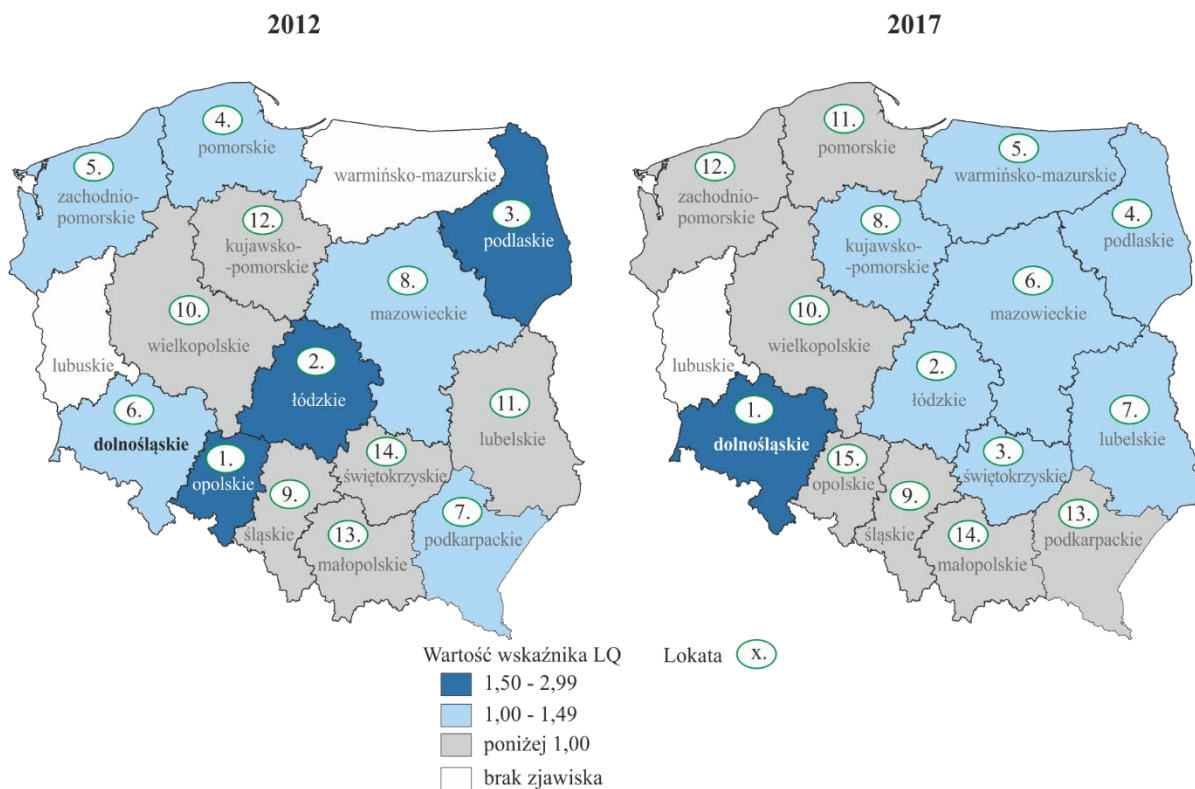

Wykres 31. Struktura udzielonych wzorów użytkowych według województw

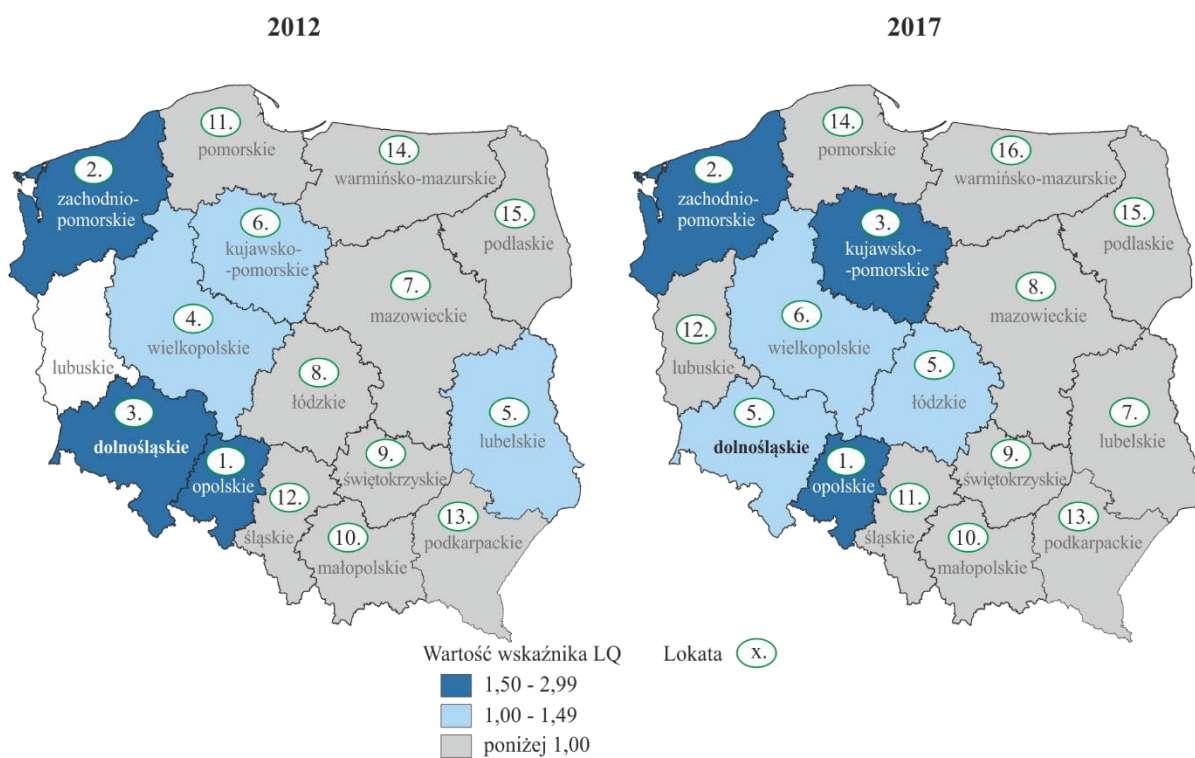

^a Na podstawie Międzynarodowej Klasyfikacji Patentowej (IPC).
 Źródło: dane Urzędu Patentowego RP.

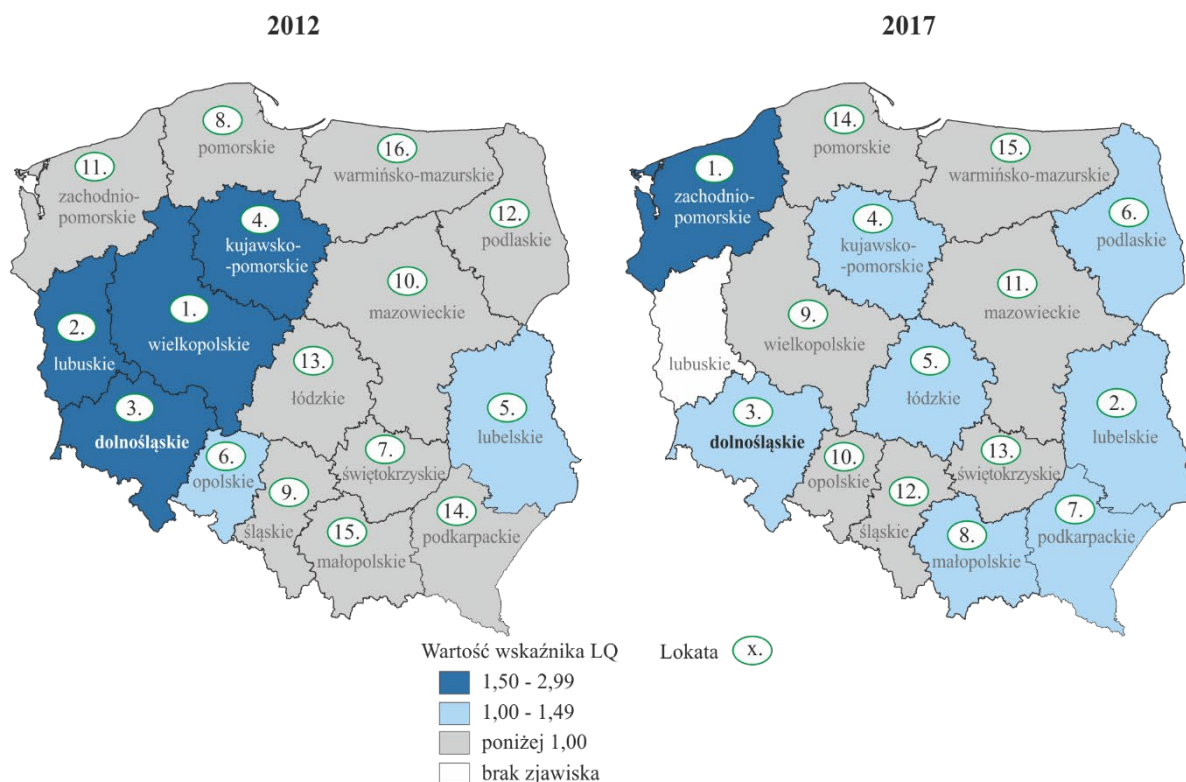
Mapa 22. Udzielone patenty w zakresie zdrowia, ratowania życia, rozrywki. Współczynnik lokalizacji według województw

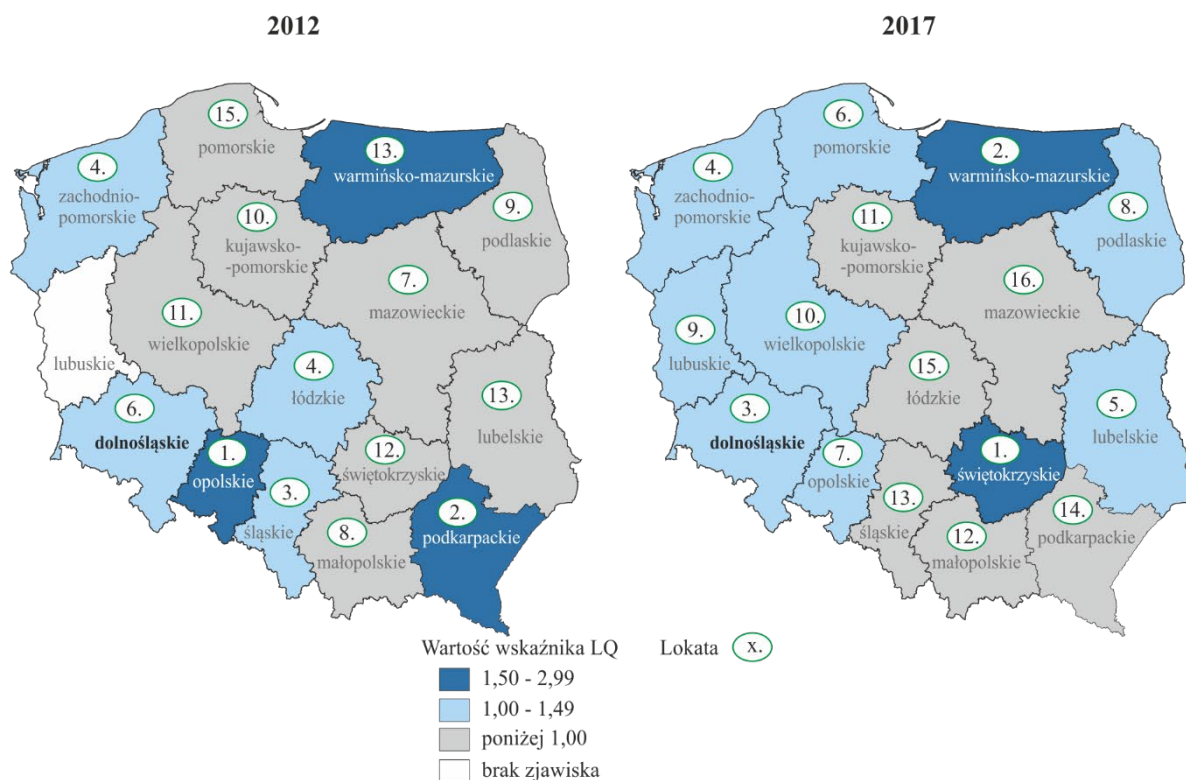
Mapa 23. Udzielone patenty w zakresie chemii. Współczynnik lokalizacji według województw

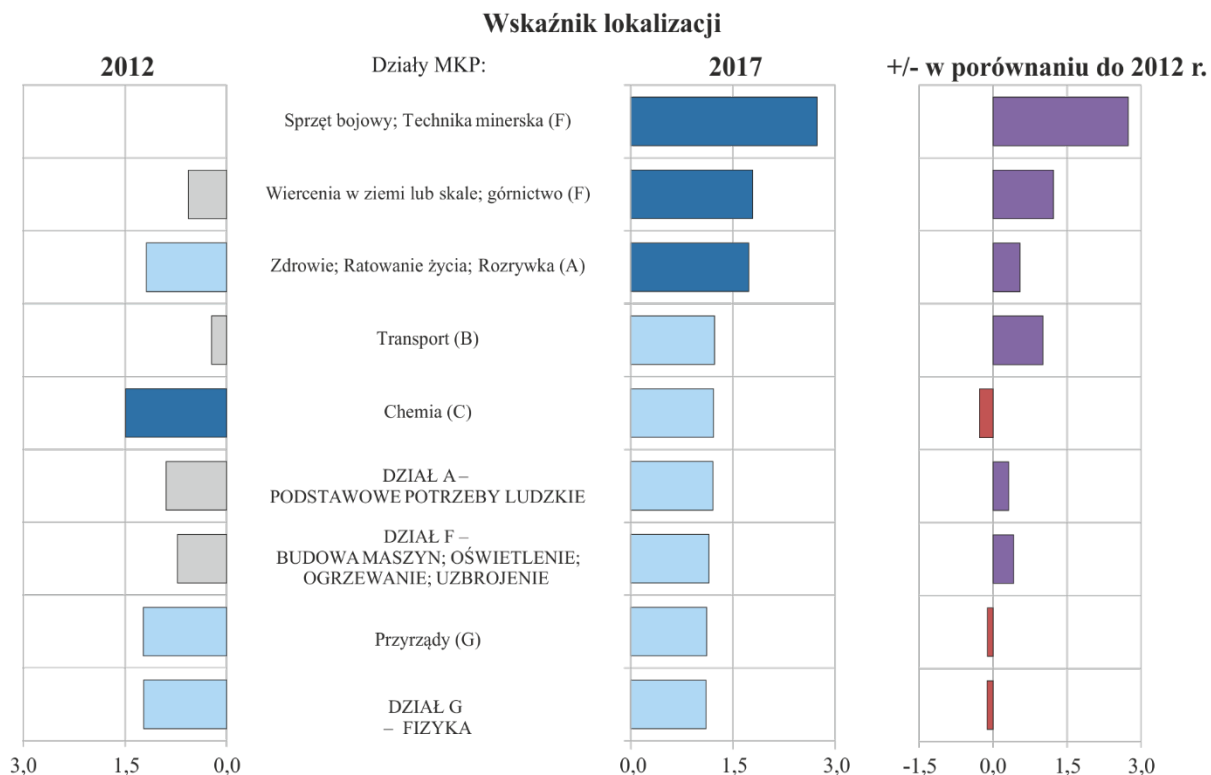
Mapa 24. Udzielone prawa ochronne na wzory użytkowe w zakresie: różne procesy przemysłowe, transport. Współczynnik lokalizacji według województw

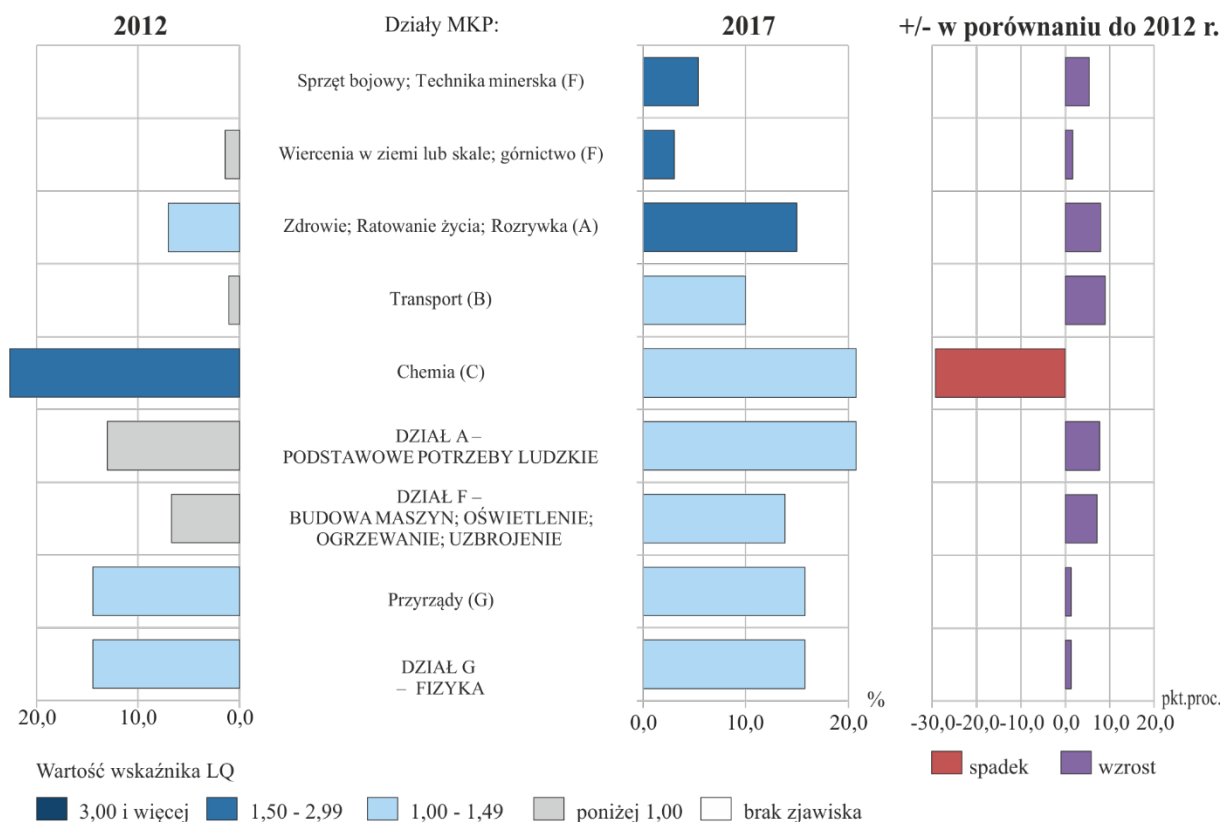
Mapa 25. Udzielone prawa ochronne na wzory użytkowe w zakresie: budowa maszyn, oświetlenie, ogrzewanie, uzbrojenie. Współczynnik lokalizacji według województw

Wykres 32. Udzielone patenty według działów Międzynarodowej Klasyfikacji Patentowej (MKP) o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji

Wykres 33. Udział w ogólnej liczbie udzielonych patentów (w %)

Ochrona własności intelektualnej w przedsiębiorstwach przemysłowych

Z uwagi na fakt, iż na sukces w działaniach innowacyjnych przedsiębiorstw wpływa także zdolność firm do nabycia praw do korzyści wynikających z podejmowanej przez nie działalności innowacyjnej, a brak ochrony własności intelektualnej swoich innowacji przed naśladownictwem ze strony konkurentów może ograniczać działalność innowacyjną, poruszono wybrane zagadnienia ochrony własności przemysłowej. Źródłem danych była sprawozdawczość GUS w zakresie innowacji w przemyśle (realizowana na formularzu PNT02).

Całokształt zagadnień dotyczących problematyki ochrony własności przemysłowej reguluje ustawa *Prawo własności przemysłowej*, Zgodnie z tą ustawą wynalazki, wzory użytkowe, wzory przemysłowe, topografie układów scalonych i projekty racjonalizatorskie określane są ogólnym mianem projektów wynalazczych.

Na podstawie uzyskanych wyników z badania GUS średnio na 1000 dolnośląskich przedsiębiorstw sektora przemysłowego przypadało 18 jednostek, które dokonały w latach 2014-2016 zgłoszeń krajowych wynalazków do Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej oraz 13 przedsiębiorstw, które zgłosiły wynalazki w zagranicznych urzędach patentowych (w okresie 2010-2012 odpowiednio 11 jednostek, które dokonały zgłoszeń krajowych wynalazków oraz 6 przedsiębiorstw, które zgłosiły wynalazki w zagranicznych urzędach patentowych). Dla porównania, przeciętnie w kraju przypadało odpowiednio 24 przedsiębiorstwa zgłaszające krajowe wynalazki oraz 19 – zagraniczne (w latach 2010-2012 odpowiednio 13 i 3 przedsiębiorstwa).

W przekroju województw wskaźnik ten charakteryzował się dużym zróżnicowaniem. I tak, w latach 2014-2016 na 1000 przedsiębiorstw przemysłowych przypadało najwięcej jednostek, które dokonały zgłoszenia wynalazku do opatentowania w województwie podkarpackim – 42, a najmniej w województwie zachodniopomorskim – 13 (dolnośląskie plasowało się na 13. lokacie).

W okresie 2014-2016 w województwie dolnośląskim średnio 13 przedsiębiorstw spośród 1000 podmiotów uzyskało w Urzędzie Patentowym RP prawo własności wynalazku, czyli patent (co dawało 13. lokatę, przy przeciętnej w kraju na poziomie 19 podmiotów), natomiast w okresie 2010-2012 – średnio 11 przedsiębiorstw spośród 1000 podmiotów uzyskało patent (12. lokata przy przeciętnej w kraju na poziomie 15 podmiotów)

Średnio 4 przedsiębiorstwa spośród 1000 respondentów, uzyskały patent w zagranicznych urzędach patentowych (8. lokata, przy przeciętnej w kraju na poziomie 5 podmiotów). Cztery lata wcześniej również średnio 4 przedsiębiorstwa (2. lokata, przy przeciętnej w kraju na poziomie 3 podmiotów).

Zatem, średnio na 1000 dolnośląskich przedsiębiorstw przemysłowych objętych sprawozdawczością GUS z zakresu działalności innowacyjnej w latach 2014-2016 przypadało:

- 21 przedsiębiorstw, które dokonały zgłoszeń znaków towarowych w Urzędzie Patentowym Rzeczypospolitej Polskiej, celem rejestracji znaków i udzielenia prawa ochronnego (35 – w latach 2010-2012);
- 18 przedsiębiorstw – które dokonały zgłoszeń wynalazków, celem przyznania prawa wyłącznego, jakim jest patent (11 – w latach 2010-2012);
- 5 przedsiębiorstw – które planowały zgłosić wynalazek w zagranicznych urzędach patentowych (również 5 – w latach 2010-2012);
- 8 przedsiębiorstw – zgłaszających wzory użytkowe, celem udzielenia prawa ochronnego (6 – w latach 2010-2012);
- 6 przedsiębiorstw – zgłaszających do rejestracji wzory przemysłowe (również 6 – w latach 2010-2012).

Województwo dolnośląskie na tle pozostałych województw charakteryzowało się relatywnie niską aktywnością w obszarze ochrony własności przemysłowej w przypadku rejestracji wzorów przemysłowych i wzorów użytkowych, zajmując odpowiednio 12. i 11. lokatę w rankingu województw (15 i 12 lokata), pod względem odsetka przedsiębiorstw zgłaszających do Urzędu Patentowego RP wymienione podmioty.

W świetle badań GUS obejmujących okres 2014-2016 przedsiębiorstwa przemysłowe do ochrony własności intelektualnej często korzystały z badań patentowych światowego stanu techniki, bazy danych patentów, znaków towarowych lub innych baz danych praw własności intelektualnej – średnio 41 podmiotów spośród 1000 objętych badaniem (przeciętnie w kraju 55 podmiotów) oraz z udostępnianej nieodpłatnie przez inne jednostki własności intelektualnej – 16 podmiotów spośród 1000 objętych badaniem (przeciętnie w kraju 15 podmiotów).

W oparciu o wyniki ze sprawozdawczości w zakresie działalności innowacyjnej przedsiębiorstw przemysłowych, prowadzonej w latach 2014-2016, zdecydowanie najczęściej do Urzędu Patentowego wynalazki zgłaszały podmioty, których rodzaj działalności związany był z sekcją przetwórstwo przemysłowe, w tym szczególnie z działami PKD (1,8%):

- produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń (C. 25) – 2,9%;
- produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana (C. 28) – 3,7%.

Porównując wyniki badań z 2012 r. udział przedsiębiorstw przemysłowych, działających w zakresie przetwórstwa przemysłowego, zgłaszających wynalazki do UP uległ niewielkiemu zwiększeniu (wynosił 1,2%), przy czym dla branży Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń (C. 25) – zmniejszeniu (wynosił 9,4%), a dla branży Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana (C. 28) – zwiększeniu (wynosił 0,5%).

W przypadku znaków towarowych odsetek dolnośląskich przedsiębiorstw dokonujących zgłoszeń do Urzędu Patentowego wynosił 2,3% w grupie podmiotów, w których rodzaj działalności związany był z przetwórstwem przemysłowym (wobec 3,7% w 2012 r.), w tym w działach:

- produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych (C.22) – 7,6% (0,5% w 2010-2012)
- produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana (C. 28) – 7,5% (w 2010-2012 również 7,5%)

Ponadto w okresie 2010-2012 w zakresie zgłoszeń znaków towarowych wyróżniały się działy:

- produkcja odzieży (C.14) -11,5%
- poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji (C.18) – 24,4%.

Znacznie mniejszą skłonność do rejestracji w Urzędzie Patentowym wykazywały podmioty w zakresie wzorów użytkowych i przemysłowych – odpowiednio 0,6% i 0,8% podmiotów, a w przypadku przedsiębiorstw reprezentujących sekcję C przetwórstwo przemysłowe, również odpowiednio 0,6% i 0,8% w zakresie wzory użytkowych i przemysłowych (cztery lata wcześniej 0,7% i 0,6%)

3. ZATRUDNIENIE W SZKOLNICTWIE WYŻSZYM

W celu przedstawienia informacji na temat zatrudnienia w sektorze nauki w Polsce, według województw, wykorzystano dane Głównego Urzędu Statystycznego (GUS). Dane na temat zatrudnienia nauczycieli akademickich w Polsce od roku 2012 prezentowane są łącznie ze szkołami resortu obrony narodowej oraz resortu spraw wewnętrznych, według faktycznej lokalizacji uczelni/jednostek zamiejscowych, bez jednostek zamiejscowych polskich uczelni za granicą.

W 2017 r. w województwie dolnośląskim zatrudnionych było 8475 nauczycieli akademickich (4 miejsce w kraju po województwie mazowieckim, małopolskim i wielkopolskim; w 2012 – 5 miejsce), w tym 46,8% osób zatrudnionych było na stanowisku adiunkta, 21,8% na stanowisku profesora, a 11,6% asystenta.

W 2017 r. w Polsce, w porównaniu do 2012 r., widoczny był spadek liczby zatrudnionych nauczycieli akademickich o blisko 6,0% i dotyczył prawie wszystkich województw, za wyjątkiem województwa świętokrzyskiego (wzrost o 2,4%) oraz małopolskiego (wzrost o 2,4%). Najsilniejszy, powyżej 10%, spadek zatrudnienia dotyczył województwa warmińsko-mazurskiego (spadek o 15,5%), zachodniopomorskiego (o 14,2%), podlaskiego (o 12,6%), śląskiego (o 12,4%) oraz lubuskiego (o 10,5%). W województwie dolnośląskim liczba nauczycieli akademickich spadła o 5,1%.

Największy spadek zatrudnienia nauczycieli akademickich w Polsce obejmował osoby zatrudnione na stanowisku docenta (o 65,5%), co wynika ze zlikwidowania od 01.10.2011 r. możliwości zatrudniania na tym stanowisku. Zgodnie z art. 22 Ustawy z dnia 18 marca 2011 r. o zmianie ustawy – Prawo o szkolnictwie wyższym, ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz.U. 2011 Nr 84, poz. 455) osoby, które były zatrudnione przed dniem wejścia w życie ustawy na stanowisku docenta, na podstawie mianowania na czas nieokreślony albo umowy o pracę na czas nieokreślony, pozostają na tym stanowisku, jednak nie dłużej niż do końca roku akademickiego, w którym ukończą 65 rok życia, natomiast zatrudnione na podstawie mianowania na czas określony albo umowy o pracę na czas określony, pozostają na tym stanowisku do czasu upływu okresu wskazanego w akcie zatrudnienia.

Zauważalny jest też spadek zatrudnienia na stanowiskach adiunktów (w kraju o 8,2%, a w województwie dolnośląskim o 1,4%) oraz profesorów (odpowiednio o 5,2% i 7,2%), natomiast wzrosło zatrudnienie na stanowisku asystenta (o 7,2% i 13,5%).

Tabl. 40. Nauczyciele akademicy w Polsce według stanowisk w poszczególnych województwach w latach 2012-2017

Nazwa	Nauczyciele	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Polska	nauczyciele akademicy w tym:	100738	98497	96534	95919	95434	94707
	profesorowie	23934	23414	23108	23178	23197	22691
	docenci	1167	1038	783	649	525	403
	adiunkci	42652	41941	41209	40460	39967	39174
	asystenci	12084	11866	11840	12023	12329	12951
Dolnośląskie	nauczyciele akademicy w tym:	8929	8528	8579	8627	8574	8476
	profesorowie	2006	1897	1950	1947	1911	1852
	docenci	128	116	95	78	65	50
	adiunkci	4024	3909	3972	4010	3986	3969
	asystenci	866	833	822	849	922	983
Kujawsko-Pomorskie	nauczyciele akademicy w tym:	4465	4364	4241	4181	4192	4274
	profesorowie	1167	1176	1148	1119	1168	1141
	docenci	36	24	26	24	17	10
	adiunkci	1837	1795	1770	1730	1719	1708
	asystenci	601	603	604	614	612	664
Lubelskie	nauczyciele akademicy w tym:	6750	6617	6517	6374	6417	6152
	profesorowie	1381	1356	1349	1308	1295	1283
	docenci	42	32	30	26	24	19
	adiunkci	2836	2788	2732	2637	2602	2509
	asystenci	1132	1219	1224	1235	1297	1277
Lubuskie	nauczyciele akademicy w tym:	1392	1248	1218	1189	1216	1245
	profesorowie	360	357	349	366	380	388
	docenci	39	28	22	17	12	9
	adiunkci	558	498	489	470	494	518
	asystenci	144	119	129	111	123	140
Łódzkie	nauczyciele akademicy w tym:	6871	6550	6313	6226	6269	6259
	profesorowie	1697	1659	1591	1599	1626	1580
	docenci	34	31	22	16	13	15
	adiunkci	2825	2750	2719	2611	2633	2561
	asystenci	869	758	699	725	712	754
Małopolskie	nauczyciele akademicy w tym:	12599	12563	12655	12610	12767	12896
	profesorowie	2646	2630	2645	2596	2651	2621
	docenci	77	85	53	42	36	24
	adiunkci	5558	5489	5540	5542	5609	5643
	asystenci	1813	1901	1960	2017	2025	2104
Mazowieckie	nauczyciele akademicy w tym:	17785	17960	17482	17428	17125	17111
	profesorowie	4713	4767	4660	4679	4476	4351
	docenci	377	375	245	209	178	151
	adiunkci	7639	7759	7562	7518	7295	7138
	asystenci	1640	1629	1653	1650	1776	1959

Tabl. 40. Nauczyciele akademicy w Polsce według stanowisk w poszczególnych województwach w latach 2012-2017 (dok.)

Nazwa	Nauczyciele	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Opolskie	nauczyciele akademicy w tym:	1641	1569	1499	1528	1500	1522
	profesorowie	449	431	419	444	438	444
	docenci	3	2	2	2	2	2
	adiunkci	666	645	605	601	591	588
	asystenci	180	162	164	157	144	136
Podkarpackie	nauczyciele akademicy w tym:	3273	3096	3024	3028	3019	3072
	profesorowie	768	733	763	772	783	768
	docenci	38	23	24	22	18	16
	adiunkci	1111	1017	985	949	923	889
	asystenci	479	434	438	443	459	481
Podlaskie	nauczyciele akademicy w tym:	3069	2923	2809	2773	2749	2683
	profesorowie	665	623	605	592	600	593
	docenci	12	13	11	11	14	7
	adiunkci	1086	1097	1056	1016	1024	1048
	asystenci	637	589	541	524	510	516
Pomorskie	nauczyciele akademicy w tym:	6125	5965	5850	5841	5831	5855
	profesorowie	1422	1389	1394	1452	1479	1524
	docenci	69	47	44	41	35	27
	adiunkci	2492	2444	2379	2274	2245	2199
	asystenci	802	751	727	733	767	857
Śląskie	nauczyciele akademicy w tym:	9530	9063	8782	8725	8623	8350
	profesorowie	2160	1969	1910	1907	1983	1847
	docenci	69	54	48	39	27	24
	adiunkci	4440	4293	4220	4138	4012	3827
	asystenci	959	942	920	1015	1038	1092
Świętokrzyskie	nauczyciele akademicy w tym:	1696	1837	1750	1774	1718	1736
	profesorowie	464	499	470	485	489	500
	docenci	44	43	31	25	15	8
	adiunkci	641	737	690	672	627	602
	asystenci	189	195	209	230	227	244
Warmińsko- Mazurskie	nauczyciele akademicy w tym:	2733	2568	2535	2443	2410	2309
	profesorowie	707	659	636	637	629	599
	docenci	1	1	12	12	0	0
	adiunkci	1174	1104	1051	1007	1003	946
	asystenci	303	284	336	322	330	335
Wielkopolskie	nauczyciele akademicy w tym:	9598	9556	9355	9318	9247	9095
	profesorowie	2326	2314	2283	2314	2319	2255
	docenci	172	143	102	81	67	41
	adiunkci	3916	3949	3882	3799	3748	3595
	asystenci	862	811	808	804	826	856
Zachodniopomorskie	nauczyciele akademicy w tym:	4282	4091	3928	3855	3777	3673
	profesorowie	1003	956	937	960	972	944
	docenci	26	21	18	6	3	1
	adiunkci	1849	1668	1558	1485	1460	1435
	asystenci	608	637	606	595	562	554

Zródło: opracowanie własne na podstawie informacji z Banku Danych Lokalnych.

Do oceny rozmieszczenia przestrzennego zatrudnienia w sektorze nauki zastosowano narzędzia ekonomiczne wykorzystywane w geografii ekonomicznej regionów, czyli tzw. wskaźnik lokalizacji oraz analiza dynamiki zmian. Analiza wskaźnika lokalizacji pozwala wskazać obszary naukowe i badawcze, które w największym stopniu wpływają na rozwój województwa dolnośląskiego, a także obszary mogące stanowić specjalizację naukową, obszary potencjalnie wymagające wsparcia oraz te o najmniejszym znaczeniu w związku ze specjalizacją naukową województwa.

Dla powyższych danych obliczony został wskaźnik lokalizacji. Silną koncentrację (najwyższą wartość liczbową wskaźnika) zasobów odnotowano w 2012 r. dla województwa lubuskiego i świętokrzyskiego i nieco niższą (wyższą niż średnio w obszarze referencyjnym) dla województwa mazowieckiego w grupie docentów oraz dla województwa podlaskiego w grupie asystentów, natomiast w 2017 r. koncentracja występowała wśród docentów w województwie mazowieckim, nieco niższa w województwie lubuskim.

Tabl. 41. Wskaźnik lokalizacji zatrudnienia nauczycieli akademickich według stanowisk w Polsce 2012 i 2017 r.

Wyszczególnienie	2012				2017			
	Profesorowie	Docenci	Adiunkci	Asystenci	Profesorowie	Docenci	Adiunkci	Asystenci
Dolnośląskie	0,95	1,24	1,06	0,81	0,91	1,39	1,13	0,85
Kujawsko-pomorskie	1,10	0,70	0,97	1,12	1,11	0,55	0,97	1,14
Lubelskie	0,86	0,54	0,99	1,40	0,87	0,73	0,99	1,52
Lubuskie	1,09	2,42	0,95	0,86	1,30	1,66	1,01	0,82
Łódzkie	1,04	0,43	0,97	1,05	1,05	0,56	0,99	0,88
Małopolskie	0,88	0,53	1,04	1,20	0,85	0,43	1,06	1,19
Mazowieckie	1,12	1,83	1,01	0,77	1,06	2,07	1,01	0,84
Opolskie	1,15	0,16	0,96	0,91	1,22	0,31	0,93	0,65
Podkarpackie	0,99	1,00	0,80	1,22	1,04	1,22	0,70	1,15
Podlaskie	0,91	0,34	0,84	1,73	0,92	0,61	0,94	1,41
Pomorskie	0,98	0,97	0,96	1,09	1,09	1,08	0,91	1,07
Śląskie	0,95	0,62	1,10	0,84	0,92	0,68	1,11	0,96
Świętokrzyskie	1,15	2,24	0,89	0,93	1,20	1,08	0,84	1,03
Warmińsko-mazurskie	1,09	0,03	1,01	0,92	1,08	0,00	0,99	1,06
Wielkopolskie	1,02	1,55	0,96	0,75	1,03	1,07	0,96	0,69
Zachodniopomorskie	0,99	0,52	1,02	1,18	1,07	0,06	0,94	1,10

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z Banku Danych Lokalnych.

W celu przedstawienia trendu oraz prognozy przebiegu zmiennej została obliczona również dynamika wskaźnika lokalizacji.

Warto przyrzeć się także dynamice zmian wskaźnika lokalizacji w regionach. W województwie dolnośląskim odnotowano minimalny spadek dynamiki zatrudnienia profesorów oraz wzrost w pozostałych grupach nauczycieli akademickich.

Tabl. 42. Dynamika zmian wskaźnika lokalizacji zatrudnienia nauczycieli akademickich według stanowisk w Polsce w latach 2012 i 2017 (w %)

Wyszczególnienie	Profesorowie	Docenci	Adiunkci	Asystenci
Dolnośląskie	-3,5	12,2	6,4	4,9
Kujawsko-pomorskie	1,3	-21,0	-0,6	1,3
Lubelskie	1,1	35,1	-0,6	8,5
Lubuskie	19,4	-31,4	6,2	-4,8
Łódzkie	1,3	31,8	1,9	-16,5
Małopolskie	-4,0	-18,9	1,5	-0,6
Mazowieckie	-4,8	12,9	-0,6	8,9
Opolskie	5,7	95,6	-2,5	-28,5
Podkarpackie	5,7	22,1	-12,8	-6,1
Podlaskie	1,2	81,6	13,0	-18,8
Pomorskie	11,2	11,4	-5,5	-2,0
Śląskie	-3,2	8,0	0,7	14,0
Świętokrzyskie	4,5	-51,7	-6,1	10,6
Warmińsko-mazurskie	-0,5	-100,0	-2,4	14,9
Wielkopolskie	1,5	-31,1	-0,8	-8,1
Zachodniopomorskie	8,8	-87,8	-7,4	-6,8

Zródło: opracowanie własne na podstawie informacji z Banku Danych Lokalnych.

W 2017 r. w wyższych szkołach morskich dominowały województwa zachodniopomorskie (11,25) oraz pomorskie (9,12). W szkołach teologicznych dominowało małopolskie i świętokrzyskie, w pedagogicznych małopolskie. Zatrudnienie w szkołach resortu obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych było silnie skoncentrowane w województwie mazowieckim i warmińsko-mazurskim.

Najwyższe zatrudnienie w województwie dolnośląskim występuje w wyższych szkołach technicznych (24,5%), na uniwersytetach (22,6% ogółu zatrudnionych w województwie) oraz na uniwersytetach medycznych 14,0%.

Nauczyciele akademicy zatrudnieni na akademii wychowania fizycznego stanowią 18,3% nauczycieli zatrudnionych w tego typu instytucjach w Polsce. Wskaźnik lokalizacji powyżej 2 także wskazuje na silną koncentrację zatrudnienia w tym obszarze.

Tabl. 43. Nauczyciele akademicy w Polsce według rodzaju uczelni w latach 2012 i 2017

Wyszczególnienie	2012											2017														
	ogółem	uniwersytety	wyższe szkoły techniczne	wyższe szkoły rolnicze	wyższe szkoły ekonomiczne	wyższe szkoły pedagogiczne	wyższe szkoły uniwersytety medyczne	wyższe szkoły morskie	akademie wychowania fizycznego	wyższe szkoły artystyczne	wyższe szkoły teologiczne	pozostałe szkoły wyższe	szkoły resortu obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych	ogółem	uniwersytety	wyższe szkoły techniczne	wyższe szkoły rolnicze	wyższe szkoły ekonomiczne	wyższe szkoły pedagogiczne	wyższe szkoły uniwersytety medyczne	wyższe szkoły morskie	akademie wychowania fizycznego	wyższe szkoły artystyczne	wyższe szkoły teologiczne	pozostałe szkoły wyższe	szkoły resortu obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych
Polska	100738	32700	20182	5051	7750	3361	9916	601	1724	3820	712	12918	2003	94707	31991	19530	4982	6170	3152	10145	551	1602	4117	520	9778	2169
Dolnośląskie	8929	1862	1968	706	877	178	1101	-	317	415	60	1249	196	8476	1919	2080	715	637	112	1189	-	294	393	60	845	232
Kujawsko-pomorskie	4465	2752	28	645	152	-	-	-	-	139	-	749	-	4274	-	-	599	196	-	-	-	-	161	-	598	-
Lubelskie	6750	3014	535	774	56	21	1150	-	147	-	-	860	-	6152	2649	582	747	25	10	1292	-	-	-	-	624	224
Lubuskie	1392	920	-	-	23	-	-	-	65	-	-	384	-	1245	1001	-	9	-	-	-	-	-	-	-	236	-
Łódzkie	6871	2473	1482	-	563	22	1405	-	577	-	-	193	-	6259	2158	1322	645	-	-	1314	-	-	605	-	216	-
Małopolskie	12599	3798	3381	743	997	1037	-	-	283	580	225	1555	-	12896	4119	3352	736	850	1294	-	270	671	262	1342	-	
Mazowieckie	17785	4316	3155	1302	1975	943	1484	-	266	756	378	2002	1208	17111	4332	3033	1337	1557	838	1568	-	359	892	156	1713	1326
Opolskie	1641	754	537	-	61	-	-	-	-	-	-	289	-	1522	687	494	39	39	-	-	-	-	-	-	301	-
Podkarpacie	3273	1385	755	-	34	-	-	-	-	-	-	1099	-	3072	1299	856	8	73	39	776	-	-	-	-	909	-
Podlaskie	3069	865	692	55	143	38	767	-	-	115	3	391	-	2683	761	647	61	182	350	921	-	-	-	-	327	-
Pomorskie	6125	1689	1204	-	181	419	967	340	182	321	-	589	233	5855	1721	1247	182	350	426	981	311	183	-	356	224	
Śląskie	9530	1943	3148	-	1444	519	1213	-	243	284	24	712	-	8350	1930	2817	981	426	304	1269	-	258	23	343	-	
Świętokrzyskie	1696	757	434	-	169	59	-	-	-	-	20	257	-	1736	885	480	103	31	-	-	-	-	20	217	-	
Warmińsko-mazurskie	2733	1993	-	-	179	81	-	-	-	-	-	307	-	2309	1835	-	56	-	52	-	-	-	-	-	203	163
Wielkopolskie	9598	2936	1269	826	781	0	1297	-	221	508	-	1760	-	9095	2882	1277	788	776	-	1251	-	237	-	525	1360	-
Zachodniopomorskie	4282	1243	1594	-	115	44	532	261	-	125	-	368	-	3673	1093	1343	36	-	44	565	241	-	-	207	190	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie informacji z Banku Danych Lokalnych..

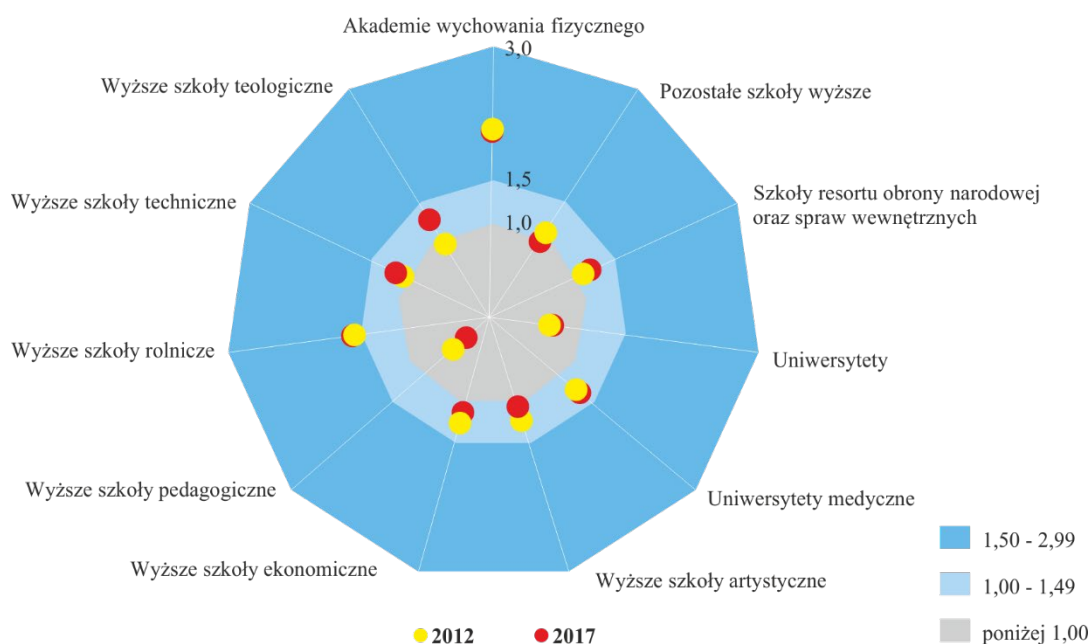
Tabl. 44. Zatrudnienie nauczycieli akademickich według uczelni o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji w województwie dolnośląskim

Przedział LQ	2012	2017
1,50-2,99	1. Akademie wychowania fizycznego 2. Wyższe szkoły rolnicze	3. Akademie wychowania fizycznego 4. Wyższe szkoły rolnicze
1,00 -1,49	1. Wyższe szkoły ekonomiczne 2. Uniwersytety medyczne 3. Wyższe szkoły artystyczne 4. Szkoły resortu obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych 5. Wyższe szkoły techniczne 6. Pozostałe szkoły wyższe	7. Uniwersytety medyczne 8. Wyższe szkoły teologiczne 9. Szkoły resortu obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych 10. Wyższe szkoły techniczne 11. Wyższe szkoły ekonomiczne 12. Wyższe szkoły artystyczne

Źródło: opracowanie własne.

Wyższa niż średnio w obszarze referencyjnym koncentracja zatrudnienia występuje też w wyższych szkołach rolniczych (1,60), teologicznych (1,29), uniwersytetach medycznych (1,31), wyższych szkołach technicznych (1,19), szkołach resortu obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych (1,19), wyższych szkołach ekonomicznych (1,15) oraz artystycznych (1,07).

Wykres 34. Wskaźniki lokalizacji zatrudnienia nauczycieli akademickich według uczelni w województwie dolnośląskim

Źródło: opracowanie własne.

Nauczyciele wyższych szkół rolniczych stanowią 14,3% nauczycieli szkół rolniczych w Polsce, uniwersytetów medycznych 11,7% nauczycieli tego typu szkół wyższych, szkół teologicznych 11,5%, wyższych szkół technicznych i szkół resortu obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych po 10,7%, ekonomicznych 10,3%.

Dotadnią dynamiką rozwoju przy wysokim wskaźniku lokalizacji cechowało się zatrudnienie w wyższych szkołach teologicznych, następnie szkołach technicznych, resortu obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych, na uniwersytetach medycznych i w wyższych szkołach rolniczych, natomiast ujemną dynamiką rozwoju przy jednocześnie wysokim wskaźniku lokalizacji cechowały się szkoły wyższe artystyczne, ekonomiczne i akademie wychowania fizycznego.

4. UCZESTNICY STUDIÓW III STOPNIA (DOKTORANCKICH)

Liczba uczestników studiów trzeciego stopnia (doktoranckich) stanowi jedną ze zmiennych odzwierciedlających rozwój poszczególnych dziedzin i dyscyplin nauki. Analiza dynamiki, struktury i koncentracji w tym obszarze została przeprowadzona na podstawie danych GUS.

W badanym okresie liczba doktorantów na poziomie kraju niemal nie uległa zmianie – według stanu na koniec 2017 r. było ich 41318, jedynie o 0,29% mniej niż w dniu 31.12.2012 r. W tym samym czasie nastąpił znaczący spadek liczby uczestników studiów trzeciego stopnia na Dolnym Śląsku. O ile w 2012 r. było ich 4374, to w 2017 r. ich liczba wyniosła 3787 (spadek o 13,42%). Pomimo ujemnej dynamiki, w 2017 r. pod względem liczby doktorantów dolnośląskie zajęło trzecią lokatę w kraju, po mazowieckim (10424) i małopolskim (6346). Wszystkie wymienione województwa zachowały lokaty uzyskane według danych za 2012 r.

W strukturze uczestników studiów doktoranckich na Dolnym Śląsku w 2017 r., według dziedzin nauki, największy udział miały nauki techniczne (17,3%). Kolejne miejsca zajęły nauki humanistyczne (12%), społeczne (10,8%), prawne (9,7%) oraz ekonomiczne (9,1%). W badanym okresie zmniejszył się udział m.in. nauk technicznych (19% w 2012 r.), ekonomicznych (16,2%) oraz humanistycznych (13,4%), natomiast wzrósł odsetek doktorantów m.in. w obszarze nauk społecznych (8,0% w 2012 r.) i prawnych (6,4%).

Po względem dyscyplin naukowych wśród dolnośląskich doktorantów w 2017 r. najliczniej reprezentowane były prawo (9,6%), medycyna (6,8%), pedagogika (6%), chemia (4,4%), ekonomia (4,2%) oraz biologia (4%). Dyscypliny należące do dominującej dziedziny nauk technicznych zajęły dalsze lokaty m.in. ze względu na ich znacząco większą liczebność w porównaniu do dyscyplin w innych dziedzinach nauki.

Ze względu na wartość wskaźnika lokalizacji wśród dyscyplin wiodących (o wartości wskaźnika wynoszącej co najmniej 3,0) na Dolnym Śląsku w 2017 r. znalazły się biotechnologia (w obrębie dziedziny nauk biologicznych - 5,6 oraz jako dyscyplina nauk chemicznych – 3,01) oraz architektura i urbanistyka (3,0). Ponadto w województwie dolnośląskim wystąpiła znacząca koncentracja doktorantów z zakresu sztuk plastycznych, którym nie przyporządkowano dyscypliny bądź też uczestniczyli w studiach interdyscyplinarnych (5,4). Jako kluczowe (wartość wskaźnika lokalizacji w przedziale 1,50-2,99) sklasyfikowano następujące dyscypliny: nauki o sztuce (2,49), pedagogikę (2,44), elektronikę (2,41), górnictwo i geologię inżynierską (2,34), ochronę i kształtowanie środowiska (2,06), informatykę (1,75), finanse (1,69), biocybernetykę i inżynierię biomedyczną (1,65), biochemię jako dyscyplinę nauk biologicznych (1,59) oraz energetykę (1,52).

W badanym okresie zaszły stosunkowo niewielkie zmiany pod względem klasyfikacji dyscyplin jako wiodących oraz kluczowych. Nastąpił spadek koncentracji na Dolnym Śląsku doktorantów z zakresu finansów (w 2012 r. dyscyplina wiodąca – 4,49). Pomimo znaczącego spadku wartości wskaźnika lokalizacji dla biotechnologii (w obrębie nauk chemicznych – w 2012 r. odnotowano wartość 9,02), w 2017 r. wciąż spełniała ona kryteria dyscypliny wiodącej. Według danych za 2012 r. dyscyplinami kluczowymi były oprócz wcześniej wymienionych historia sztuki (2,92), biochemia jako dyscyplina nauk chemicznych (2,41), geologia (1,53) oraz technologia chemiczna (1,51).

W analizie koncentracji uczestników studiów doktoranckich pominięto dyscypliny o wysokiej wartości wskaźnika lokalizacji, lecz znikomej liczbie doktorantów (poniżej 10).

Tabl. 45. Dziedziny nauki i sztuki o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji dla liczby uczestników studiów doktoranckich

Przedział LQ	2012	2017
	Dziedzina nauki i sztuki	Dziedzina nauki i sztuki
3,00 i więcej	-	-
1,50-2,99	1. nauki weterynaryjne 2. nauki o kulturze fizycznej	1. nauki o kulturze fizycznej 2. nauki weterynaryjne 3. nauki matematyczne
1,00 - 1,49	3. nauki chemiczne 4. nauki ekonomiczne 5. nauki teologiczne 6. nauki techniczne 7. nauki matematyczne	4. nauki biologiczne 5. nauki chemiczne 6. nauki rolnicze 7. nauki prawne 8. nauki medyczne 9. nauki ekonomiczne 10. nauki techniczne 11. nauki społeczne

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

Tabl. 46. Dyscypliny nauki i sztuki o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji dla liczby uczestników studiów doktoranckich

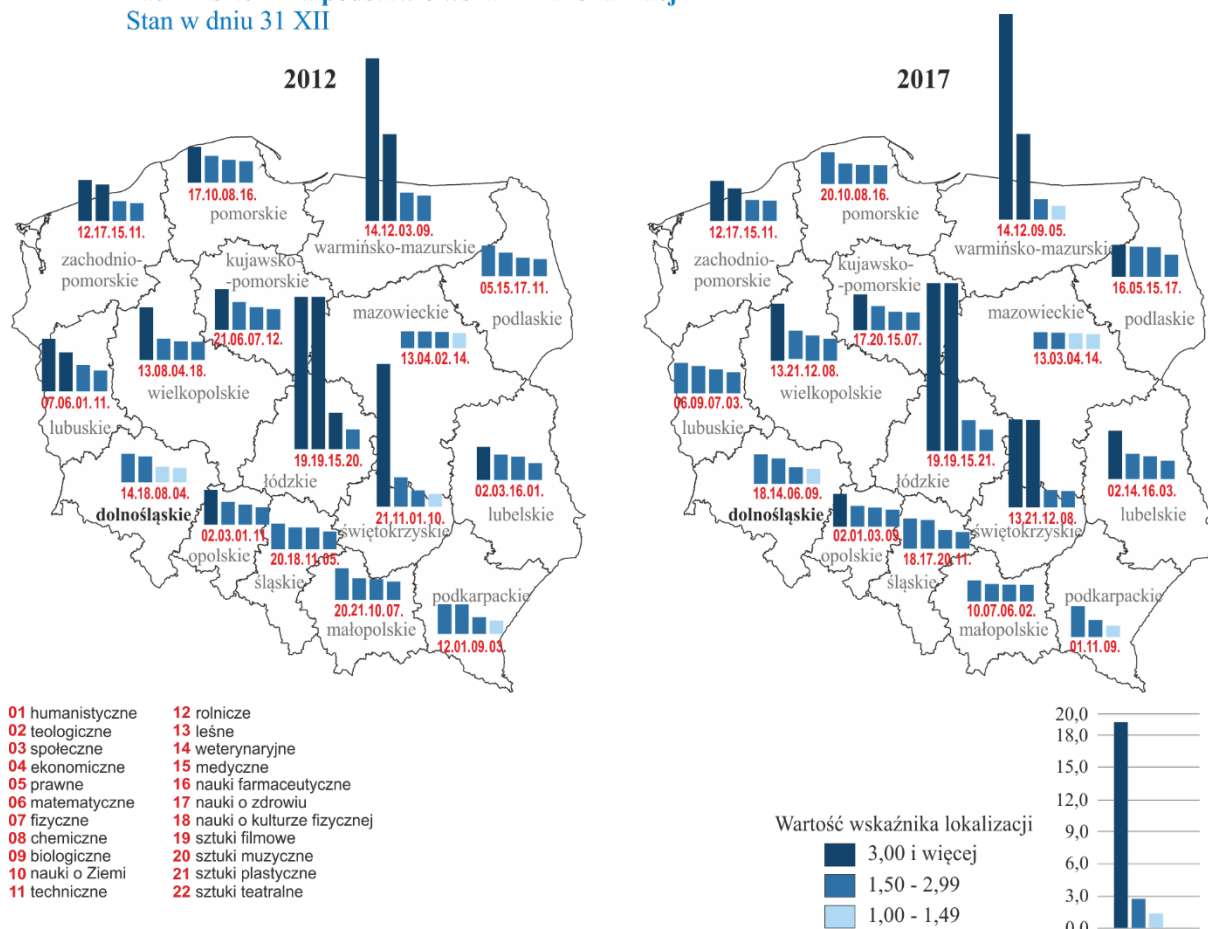
Przedział LQ	2012	2017
	Dyscyplina nauki i sztuki	Dyscyplina nauki i sztuki
3,00 i więcej	1. (chem.) biotechnologia 2. (biol.) biotechnologia 3. (ekon.) finanse 4. (tech.) architektura i urbanistyka	1. (biol.) biotechnologia 2. (szt.pl.) sztuki plastyczne (dla doktorantów bez przyporządkowanej dyscypliny oraz studia interdyscyplinarne) 3. (chem.) biotechnologia -
1,50-2,99	5. (hum.) historia sztuki 6. (tech.) górnictwo i geologia inżynierska 7. (chem.) biochemia 8. (hum.) bibliologia i informatologia 9. (tech.) elektronika 10. (tech.) telekomunikacja 11. (szt.muz.) wokalistyka 12. (n.o Ziemi) geologia 13. (tech.) technologia chemiczna	4. (tech.) architektura i urbanistyka 5. (hum.) nauki o sztuce 6. (społ.) pedagogika 7. (prawn.) nauki o administracji 8. (tech.) elektronika 9. (tech.) górnictwo i geologia inżynierska 10. (roln.) ochrona i kształtowanie środowiska 11. (mat.) informatyka 12. (ekon.) finanse 13. (szt.muz.) wokalistyka 14. (tech.) biocybernetyka i inżynieria biomedyczna 15. (biol.) biochemia 16. (hum.) bibliologia i informatologia 17. (tech.) energetyka

Tabl. 46. Dyscypliny nauki i sztuki o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji dla liczby uczestników studiów doktoranckich (dok.)

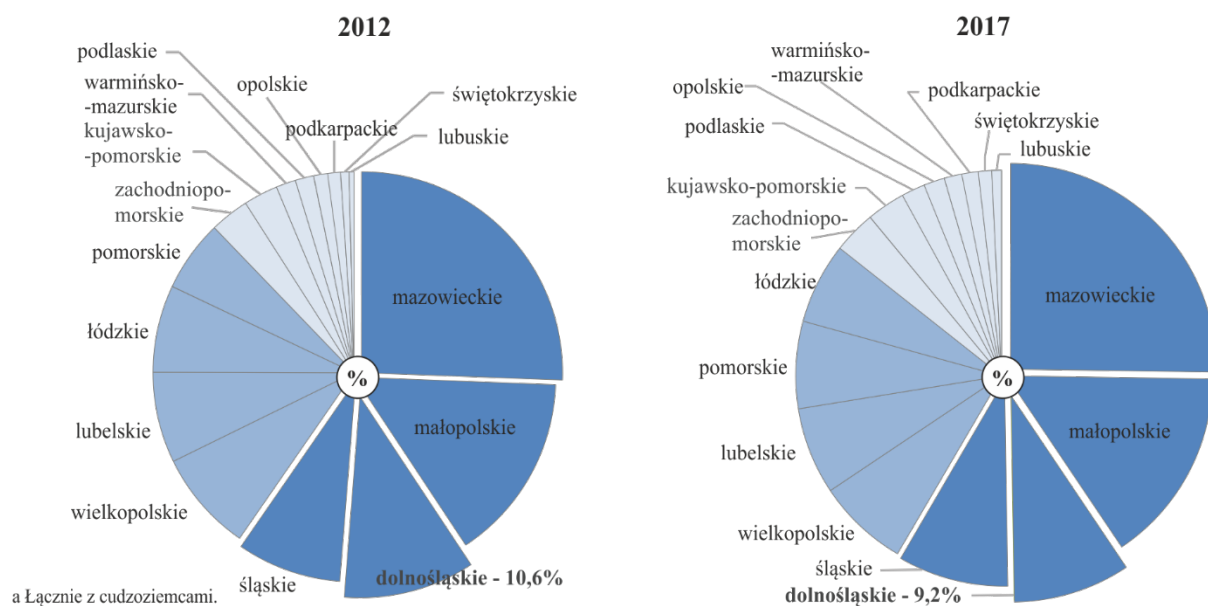
Przedział LQ	2012		2017	
		Dyscyplina nauki i sztuki		Dyscyplina nauki i sztuki
1,00 - 1,49	14.	(tech.) biotechnologia	18.	(mat.) matematyka
	15.	(chem.) chemia	19.	(społ.) nauki o polityce
	16.	(ekon.) ekonomia	20.	(tech.) geodezja i kartografia
	17.	(tech.) energetyka	21.	(med.) medycyna
	18.	(tech.) informatyka	22.	(med.) stomatologia
	19.	(roln.) zootechnika	23.	(roln.) inżynieria rolnicza
	20.	(mat.) matematyka	24.	(biol.) biologia
	21.	(hum.) kulturoznawstwo	25.	(prawn.) prawo
	22.	(społ.) pedagogika	26.	(chem.) chemia
	23.	(fiz.) astronomia	27.	(ekon.) ekonomia
	24.	(społ.) nauki o polityce	28.	(roln.) technologia żywności i żywienia
	25.	(hum.) literaturoznawstwo	29.	(fiz.) fizyka
	26.	(ekon.) nauki o zarządzaniu	30.	(roln.) agronomia
	27.	(hum.) archeologia	31.	(roln.) zootechnika
	28.	(mat.) informatyka	32.	(tech.) mechanika
	29.	(roln.) inżynieria rolnicza	33.	(tech.) inżynieria środowiska
	30.	(tech.) budownictwo	34.	(tech.) informatyka
	31.	(tech.) budowa i eksploatacja maszyn		
	32.	(roln.) ochrona i kształtowanie środowiska		
	33.	(fiz.) fizyka		
	34.	(med.) biologia medyczna		
	35.	(tech.) inżynieria środowiska		
	36.	(med.) stomatologia		

Zródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

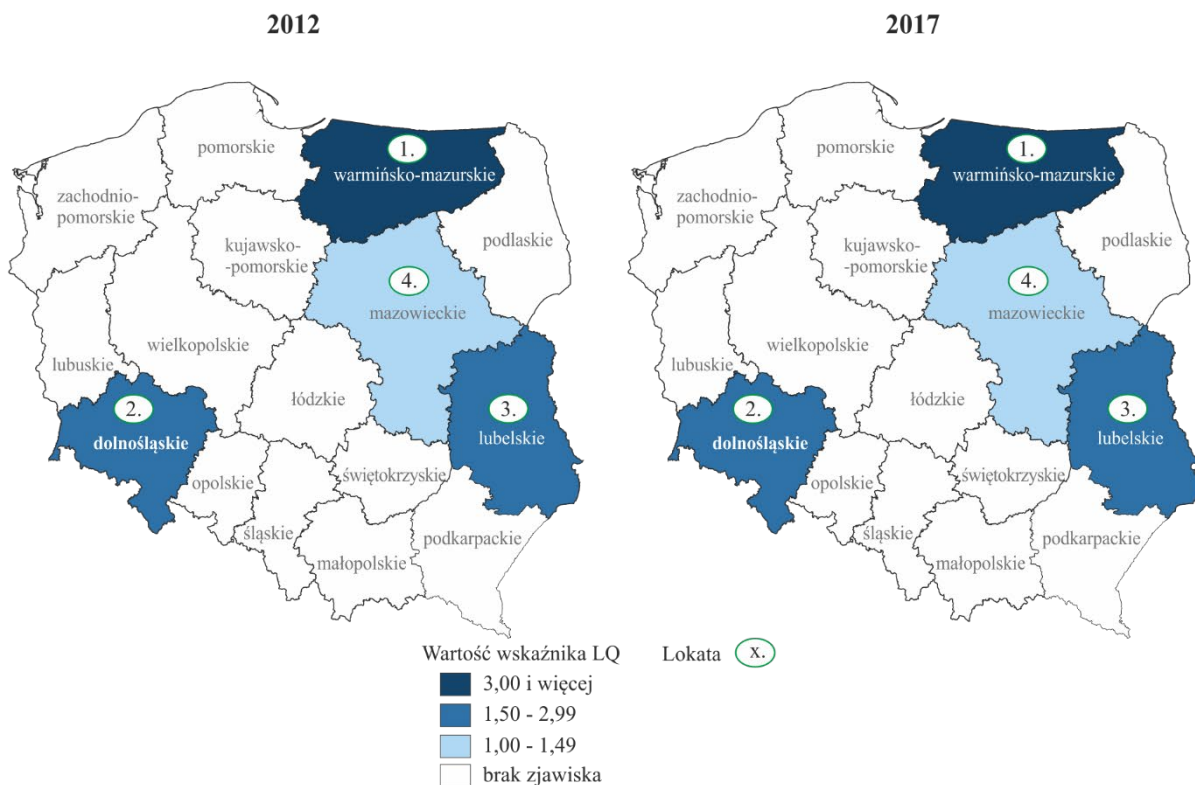
Mapa 26. Liczba uczestników studiów doktoranckich^a. Specjalizacje regionalne w przekroju dziedzin nauki i sztuki na podstawie wskaźnika lokalizacji
Stan w dniu 31 XII

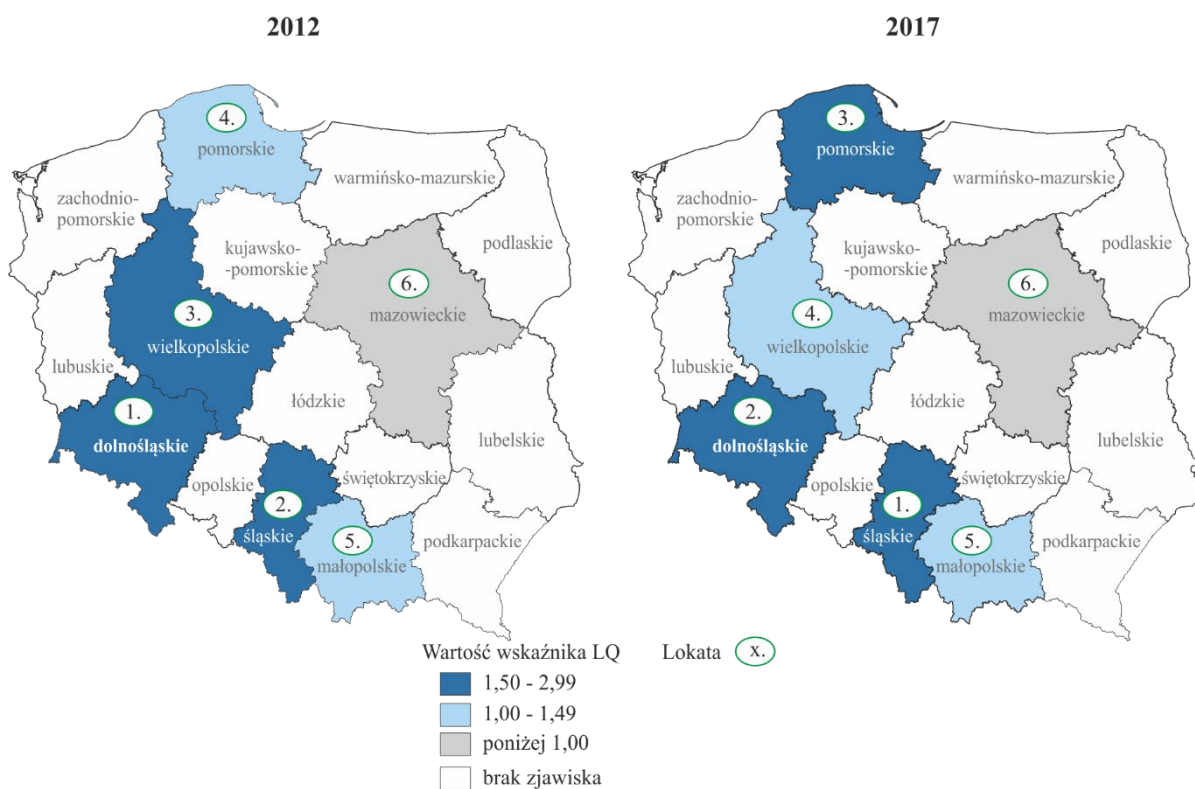
Wykres 35. Struktura liczby uczestników studiów doktoranckich^a według województw
Stan w dniu 31 XII

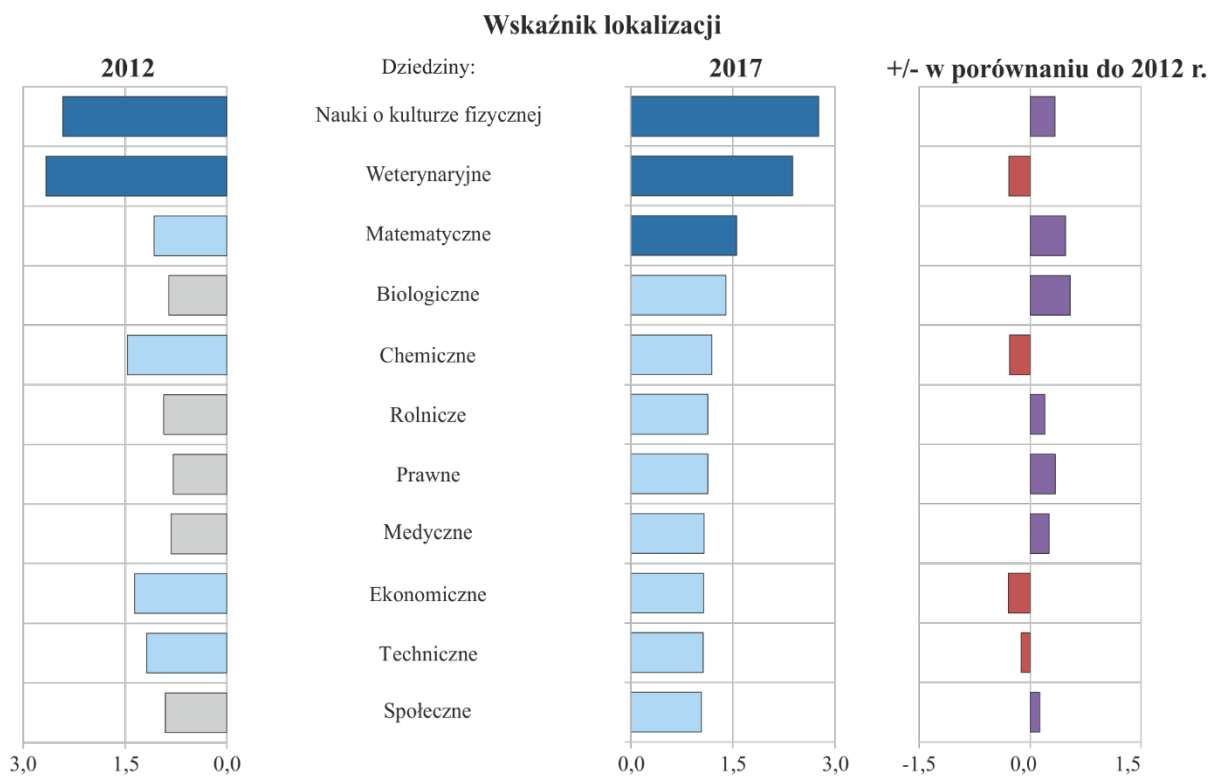
Mapa 27. Uczestnicy studiów doktoranckich w dziedzinie nauk weterynaryjnych. Współczynnik lokalizacji według województw Stan w dniu 31 XII

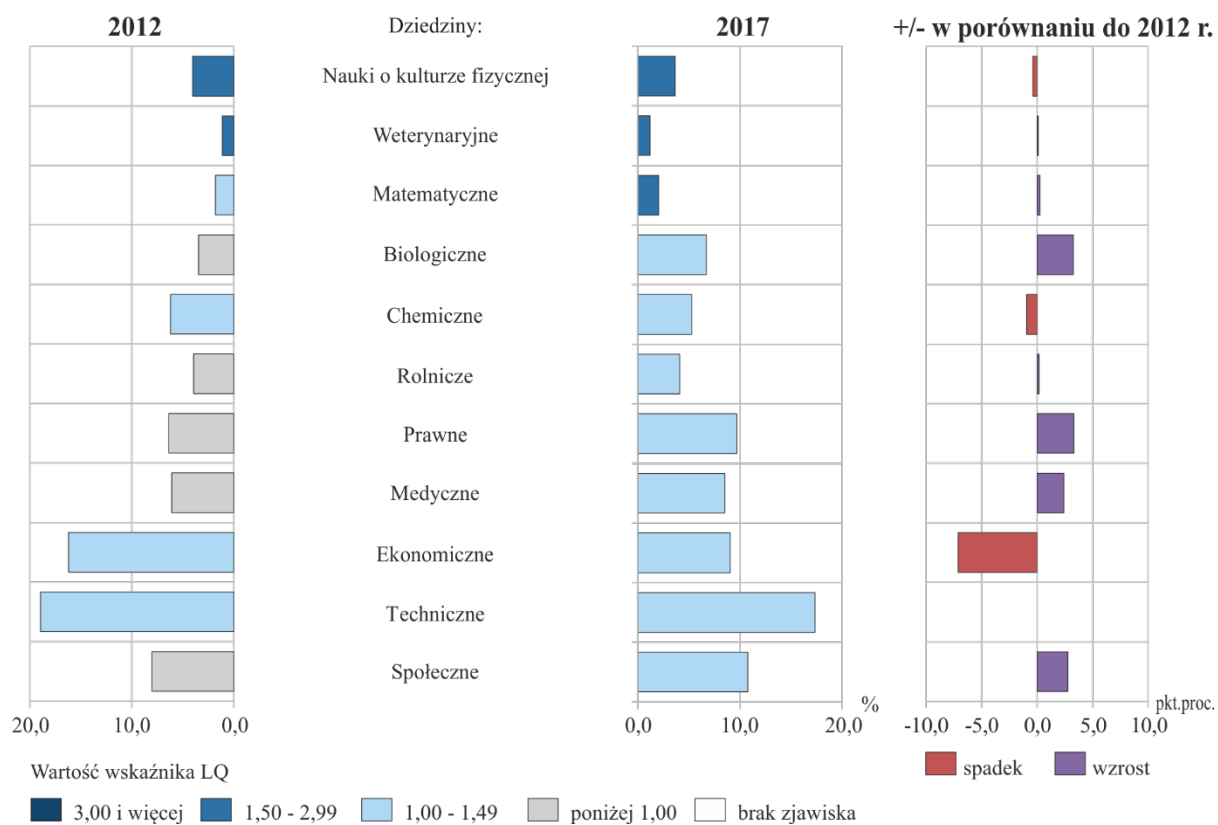
Mapa 28. Uczestnicy studiów doktoranckich w dziedzinie nauk o kulturze fizycznej. Współczynnik lokalizacji według województw Stan w dniu 31 XII

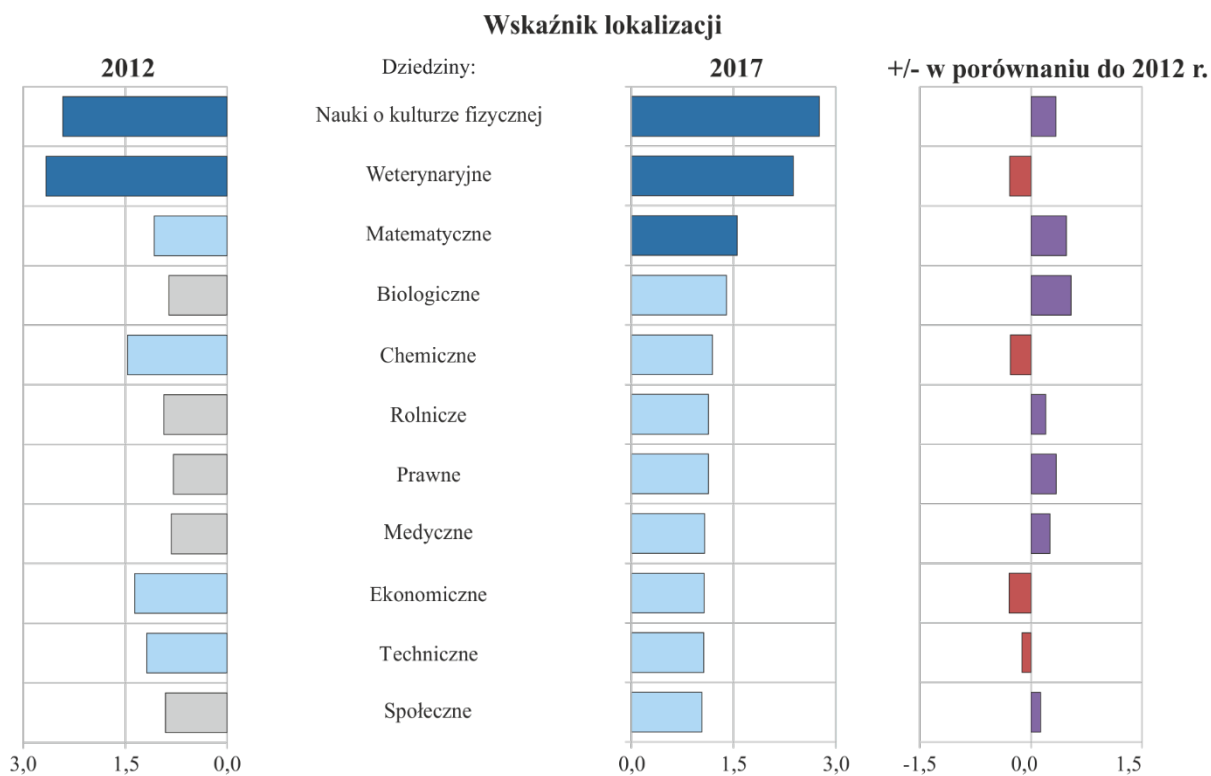
Wykres 36. Uczestnicy studiów doktoranckich według dziedziny nauk i sztuki o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji
Stan w dniu 31 XII

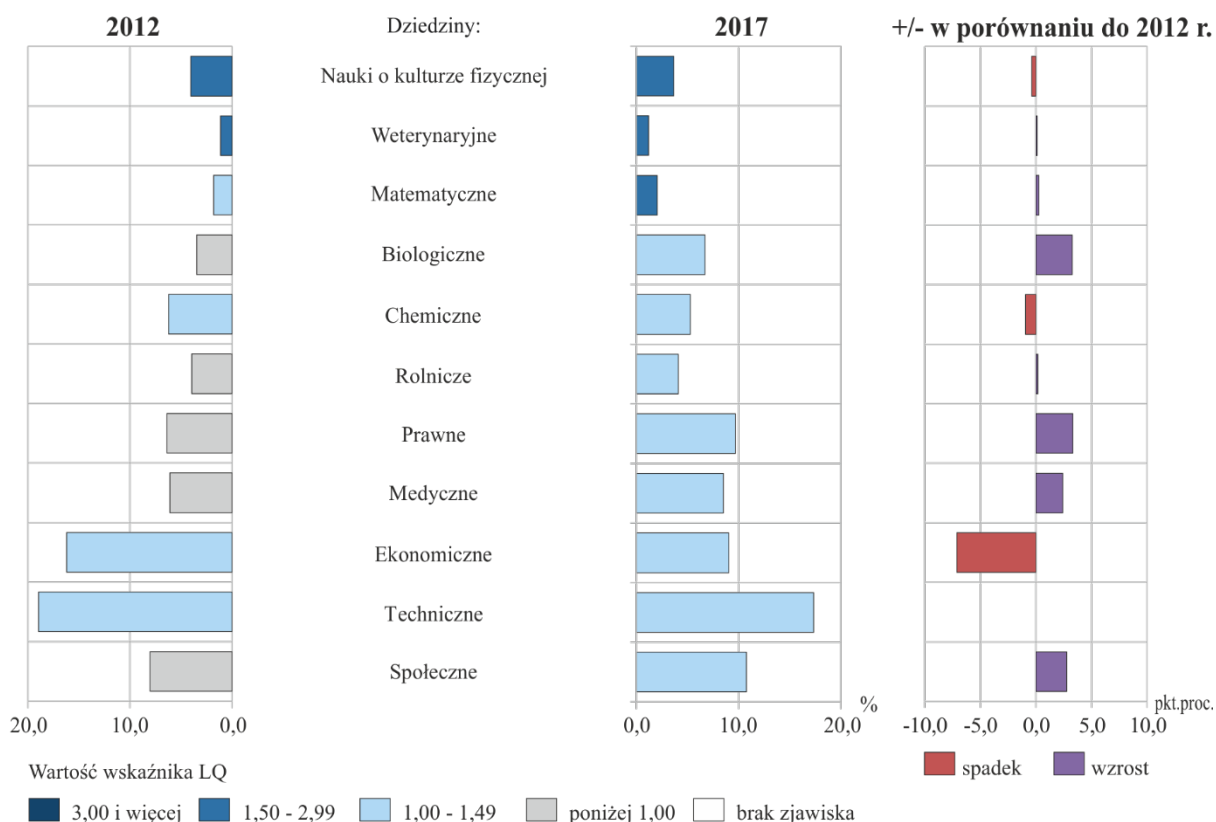
Wykres 37. Udział w ogólnej liczbie uczestników studiów doktoranckich (w %)
Stan w dniu 31 XII

Wykres 38. Uczestnicy studiów doktoranckich według dziedziny nauk i sztuki o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji
Stan w dniu 31 XII

Wykres 37. Udział w ogólnej liczbie uczestników studiów doktoranckich (w %)
Stan w dniu 31 XII

5. TYTUŁY I STOPNIE NAUKOWE

Rozwój poszczególnych dziedzin i dyscyplin nauki znajduje swój wyraz m.in. w liczbie nadanych stopni i tytułów naukowych. Analizę w tym obszarze oparto na danych pozyskanych z Systemu Informacji o Nauce i Szkolnictwie Wyższym POLON oraz Kancelarii Prezydenta RP, z wykorzystaniem jako podstawowej klasyfikacji dziedzin nauki określonej w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8.08.2011 r. oraz dodatkowo klasyfikacji dziedzin nauki i techniki OECD.

Zgodnie z danymi zamieszczonymi w systemie POLON w 2017 r. w Polsce nadano stopień doktora 5627 osobom, o 0,91% więcej niż w 2012 r. Z tej liczby 507 (9%) stopni przypadło na Dolny Śląsk, co oznacza trzecią lokatę po województwach mazowieckim (23,5%) i małopolskim (13,9%). Najwięcej stopni doktora w dolnośląskim nadano w dziedzinach: nauk technicznych (94), medycznych (71) oraz humanistycznych (53).

Ze względu na wartość wskaźnika lokalizacji jako wiodącą na Dolnym Śląsku w 2017 r. można określić dziedzinę nauk weterynaryjnych (3,36) – 13 nadanych stopni na 43 w całym kraju. Dziedziną kluczową okazały się nauki o kulturze fizycznej (2,37) - spośród 89 stopni doktora aż 19 nadano w województwie dolnośląskim. Ponadprzeciętną koncentrację odnotowano również w dziedzinach nauk ekonomicznych (1,40), chemicznych (1,29), technicznych (1,24) i biologicznych (1,15). W oparciu o klasyfikację OECD najwyższe wartości wskaźnika lokalizacji stwierdzono w naukach inżynierskich i technicznych (1,24), rolniczych (1,15) oraz społecznych (1,12).

W 2017 r. nadano w Polsce tytuły doktora habilitowanego 1675 osobom, o 4,95% więcej niż w 2012 r. dolnośląskie zajęło 5 lokatę w kraju (143 osoby, co stanowiło 8,5% ogółu), po województwach mazowieckim (25,2%), małopolskim (16,4%), wielkopolskim (11,2%) i śląskim (9,3%). Najwięcej tytułów doktora habilitowanego w dolnośląskim nadano w dziedzinach nauk: medycznych (18), ekonomicznych (15), humanistycznych (14), społecznych (13) i technicznych (12).

Na Dolnym Śląsku najwyższa koncentracja wystąpiła w dziedzinie nauk weterynaryjnych (wartość wskaźnika lokalizacji – 3,2), przy czym nadano tu tytuły doktora habilitowanego 3 spośród jedynie 11 osób w kraju. Wysokie wartości wskaźnika lokalizacji odnotowano również w przypadku dziedzin: nauk o kulturze fizycznej (2,6), sztuk plastycznych (2,3) oraz nauk matematycznych (1,6), w których na Dolnym Śląsku nadano odpowiednio 2, 8 i 4 spośród 9, 41 i 29 tytułów w całym kraju. Biorąc pod uwagę klasyfikację OECD najwyższą koncentrację nadanych tytułów doktora habilitowanego stwierdzono w naukach rolniczych (1,35), społecznych (1,30) oraz przyrodniczych (1,23).

W 2017 r. w Polsce nadano 302 tytuły naukowe profesora, z czego 27 (8,9%) przypadło na Dolny Śląsk. Oznacza to czwartą pozycję w kraju, po województwach: mazowieckim (22,8%), małopolskim (15,9%) i Śląskiem (9,6%). Najwięcej dolnośląskich profesorów przybyło w dziedzinie nauk medycznych i o zdrowiu (11 osób), a następnie w dziedzinie nauk przyrodniczych (6).

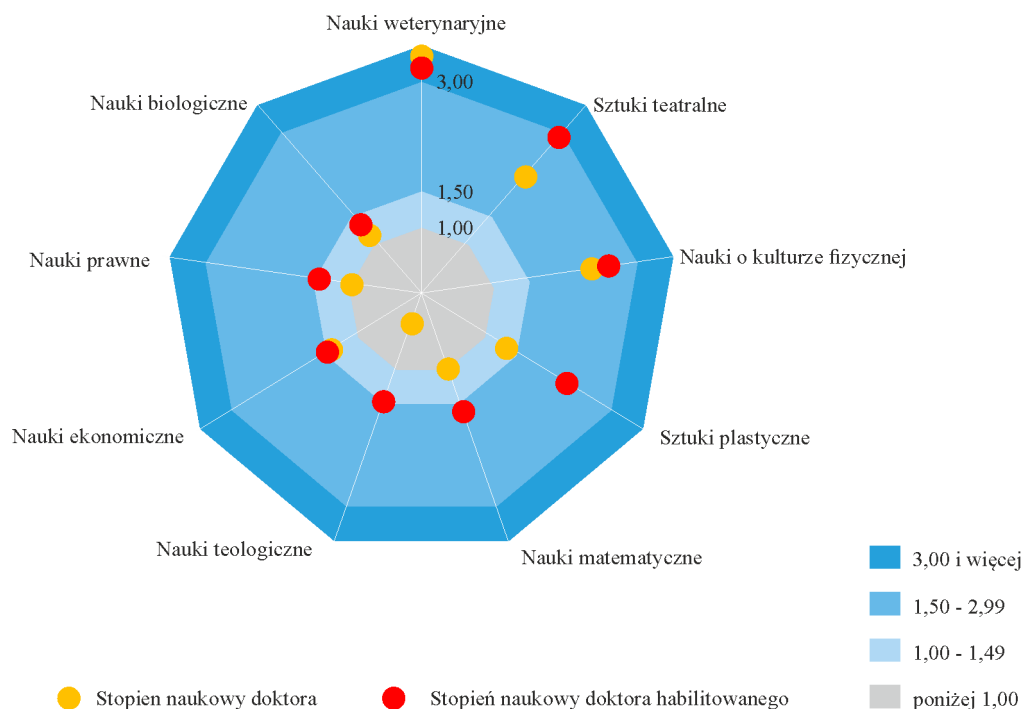
Największą koncentrację nowo nadanych tytułów profesorskich na Dolnym Śląsku odnotowano, zgodnie z klasyfikacją OECD, w dziedzinie nauk przyrodniczych (wartość wskaźnika lokalizacji – 1,68), a następnie w dziedzinie nauk medycznych i o zdrowiu (1,27). W pozostałych dziedzinach uzyskano niskie wartości wskaźnika (poniżej 1,00).

Tabl. 47. Dziedziny nauki o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji dla liczby uzyskanych stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego w 2017 r.

Przedział LQ	Stopień doktora	Stopień doktora habilitowanego
	Dziedzina nauki	Dziedzina nauki
3,00 i więcej	1. Nauki weterynaryjne	1. Nauki weterynaryjne
1,50-2,99	2. Nauki o kulturze fizycznej 3. Sztuki teatralne	2. Sztuki teatralne 3. Nauki o kulturze fizycznej 4. Sztuki plastyczne
1,00 - 1,49	4. Nauki ekonomiczne 5. Sztuki plastyczne 6. Nauki chemiczne 7. Nauki techniczne 8. Nauki biologiczne 9. Nauki społeczne	5. Nauki matematyczne 6. Nauki teologiczne 7. Nauki ekonomiczne 8. Nauki prawne 9. Nauki biologiczne 10. Nauki fizyczne 11. Nauki rolnicze 12. Nauki chemiczne 13. Nauki społeczne

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

Wykres 39. Wskaźniki lokalizacji dla liczby uzyskanych stopni naukowych doktora i doktora habilitowanego według dziedzin nauki w województwie dolnośląskim w 2017 r.

6. DZIAŁALNOŚĆ PUBLIKACYJNA

Wyznacznikiem stanu sektora nauki w województwie dolnośląskim jest również aktywność publikacyjna jednostek naukowych. Zgodnie z obowiązującym do 2016 r. Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w sprawie Systemu Informacji o Nauce, jednostki naukowe były zobowiązane do składania sprawozdań z działalności badawczo-rozwojowej i ich efektów. W rozporządzeniu określono szczegółowy zakres zbieranych informacji o czasopismach naukowych, które były aktualizowane dwa razy w roku.

W Polsce liczba publikacji zarchiwizowanych w Module Sprawozdawczym Polskiej Bibliografii Naukowej rosła do 2015 roku. W 2016 i 2017 roku widoczny był spadek o odpowiednio 3,9% i 27,4% w porównaniu do 2015 roku. W 2017 r. artykuły naukowe stanowiły 64,6% wszystkich publikacji (w tym 44,4% opublikowano w czasopismach z listy A, 41,1% w czasopismach z listy B, 2,3% w czasopismach z listy C, a 12,3% w czasopismach spoza listy), 30,4% rozdziały w monografiach i 5,0% monografie naukowe.

Tabl. 48. Liczba ogółem publikacji afiliowanych zarchiwizowanych w Module Sprawozdawczym Polskiej Bibliografii Naukowej

Rok	Liczba publikacji	Monografie	Rozdziały	Artykuły	Indeksowane w Web of Science	Publikowane w ramach OpenAccess
przed 2006	11364	1152	4943	5269	5	5
2006	1539	222	280	1037	3	1
2007	1655	243	310	1102	5	1
2008	1854	308	341	1205	6	1
2009	2760	501	737	1522	5	132
2010	3088	567	805	1716	4	129
2011	3582	458	820	2304	7	146
2012	5871	762	1873	3236	38	238
2013	192421	14375	65913	112133	4735	33922
2014	206267	13685	72246	120336	5940	36404
2015	207154	14022	71587	121545	6375	38825
2016	199062	13205	67036	118821	7180	39740
2017	150448	7571	45675	97202	4853	36700

*Dane na dzień 31.10.2018 r.

Źródło: <https://pbn.nauka.gov.pl/pbn-report-web/pages/analytics/global>

Województwo dolnośląskie zajmowało 5 lokatę pod względem liczby publikacji zarchiwizowanych w Module Sprawozdawczym Polskiej Bibliografii Naukowej (po województwie mazowieckim, małopolskim, śląskim i wielkopolskim) z 8,4% wszystkich publikacji w kraju.

Tabl. 49. Liczba afiliowanych publikacji w poszczególnych województwach zarchiwizowanych w Module Sprawozdawczym PBN

Wyszczególnienie	Monografia	Rozdział	Artykuł lista A	Artykuł lista B	Artykuł lista C	Artykuł spoza listy
Polska	68026	337513	208160	288129	16133	89087
Dolnośląskie	4438	28630	19037	23883	952	7172
Kujawsko-pomorskie	2988	12988	6727	13089	1074	1590
Lubelskie	4446	21256	12733	19549	1321	4304
Lubuskie	465	3765	812	2193	132	721
Łódzkie	2565	16926	13663	17656	918	3626
Małopolskie	8525	44131	32561	36303	2051	11183
Mazowieckie	18129	72811	53041	65138	5076	21760
Opolskie	1187	7511	1450	3817	220	1914
Podkarpackie	1572	7792	2745	7816	136	1608
Podlaskie	1265	8764	4607	7114	374	1271
Pomorskie	2566	17145	11475	15164	499	4273
Śląskie	5179	38652	17141	29352	705	7415
Świętokrzyskie	1266	5619	1702	4129	220	1032
Warmińsko-mazurskie	2547	13471	6412	8087	258	2238
Wielkopolskie	9399	27337	18281	22005	2025	16563
Zachodniopomorskie	1357	10341	5503	12288	172	2337

Dane na dzień 31.10.2018 r.

Źródło: <https://pbn.nauka.gov.pl/pbn-report-web/pages/analytics/global>

Wyznacznikiem stanu sektora nauki w województwie dolnośląskim jest aktywność publikacyjna jednostek naukowych w międzynarodowych wydawnictwach. Umieszczenie artykułu naukowego w znanych wydaniach międzynarodowych jest trudnym zadaniem dla pracowników naukowych, gdyż występuje tam wysoki nacisk na rzetelny wybór wniosków. Do najbardziej popularnych baz danych należą: *Scopus*, *Web of Science* oraz *Erih Plus*.

W zakresie aktywności publikacyjnej jednostek naukowych wykorzystano dane z bazy Web od Science dotyczące artykułów, monografii, rozdziałów w monografiach opublikowanych przez pracowników naukowych ze znaczących ośrodków naukowych w poszczególnych regionach.

Międzynarodowa baza danych Web of Science (WoS) regularnie indeksuje kilka tysięcy różnych wydawnictw. Jest jedną z najważniejszych baz danych bibliograficznych, którą tworzy i udostępnia Instytut Informacji Naukowej (ang. *Institute of Scientific Information*, w skrócie ISI). Instytut ten to komercyjna instytucja naukowa wchodząca w skład *Thomson Reuters Corporation* z siedzibą w Filadelfii w Stanach Zjednoczonych. Instytut zajmuje się gromadzeniem, przetwarzaniem i udostępnianiem różnego rodzaju naukowych baz danych tworzonych na podstawie ogólnodostępnych źródeł informacji. Źródłami informacji są czasopisma naukowe, książki, patenty, wydawnictwa konferencyjne. Do najważniejszych elementów bazy WoS należą opisy bibliograficzne i indeksy cytowań poszczególnych artykułów publikowanych w czasopismach naukowych (ISI Citation Index). Umiejscowienie publikacji indeksowanych w bazie Web of Science powoduje, że wielu badaczy naukowych oraz innych specjalistów preferuje ją w celu zwiększenia poziomu własnej kwalifikacji, czy w celu przygotowania nowych prac.

W tabeli poniżej wyszczególniono dane za rok 2012 i 2017 obejmujące zarówno liczbę jednostkowych publikacji, jak i liczbę publikacji w każdej z dziedzin nauk zgodnie z klasyfikacją dziedzin nauki i technik według klasyfikacji Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (ang. Organisation for Economic Co-operation and Development OECD, w skrócie OECD).

Zgodnie z systematyką OECD istnieją jedynie dwie jednostki klasyfikacyjne – dziedzina nauki i dyscyplina naukowa/artystyczna. Wyróżniono nauki przyrodnicze (matematyka, nauki o komputerach i informatyka, nauki fizyczne, nauki chemiczne, nauki o ziemi i o środowisku, nauki biologiczne, inne nauki przyrodnicze), nauki inżynierskie i techniczne (inżynieria lądowa, elektrotechnika, elektronika, inżynieria informatyczna, inżynieria mechaniczna, inżynieria chemiczna, inżynieria materiałowa, inżynieria medyczna, inżynieria środowiska, biotechnologia środowiskowa, nanotechnologia, inne nauki inżynierskie i technologie), nauki medyczne i nauki o zdrowiu (medycyna ogólna, medycyna kliniczna, nauka o zdrowiu, biotechnologia medyczna, inne nauki medyczne), nauki rolnicze (rolnictwo, leśnictwo i rybołówstwo, nauka o zwierzętach i mleczarstwo, nauki weterynaryjne, biotechnologia rolnicza, inne nauki rolnicze), nauki społeczne (psychologia, ekonomia i biznes, pedagogika, socjologia, prawo, nauki polityczne, geografia społeczna i gospodarcza, media i komunikowanie, inne nauki społeczne), nauki humanistyczne (historia i archeologia, języki i literatura, filozofia, etyka i religia, sztuka (sztuka, historia sztuki, sztuki sceniczne, muzyka, inne nauki humanistyczne).

W latach 2012-2017 znacznie wzrosła aktywność publikacyjna w regionach. W 2012 r. jednostkowych publikacji w województwie dolnośląskim było 6044 (w Polsce 67763), zaś w 2017 r. 8232 publikacji (95229 w Polsce).

Tabl. 50. Liczba artykułów, monografii i rozdziałów w monografiach afiliowanych w bazie Web of Science

Wyszczególnienie	Liczba jednostkowa publikacji	Nauki przyrodnicze	Nauki inżynierskie i techniczne	Nauki medyczne i nauki o zdrowiu	Nauki rolnicze	Nauki społeczne	Nauki humanistyczne	Suma publikacji w każdej z dziedzin ^a
2012								
Polska	67763	59381	20409	18270	3130	5695	3141	110026
Dolnośląskie	6044	5566	2033	1342	293	467	232	9933
Kujawsko-pomorskie	1577	1229	289	533	102	111	37	2301
Lubelskie	5052	4667	1409	1159	345	375	196	8151
Lubuskie	170	155	69	15	2	10	9	260
Łódzkie	5913	5483	1925	1401	218	402	256	9685
Małopolskie	6883	5990	2363	1768	315	440	277	11153
Mazowieckie	11115	8973	2942	3174	527	1554	798	17968
Opolskie	3135	1885	1217	1500	17	332	250	5201
Podkarpackie	287	215	133	46	16	40	4	454
Podlaskie	1421	907	295	785	20	79	29	2115
Pomorskie	5658	5305	1611	1491	222	400	226	9255
Śląskie	9496	9045	2974	2275	395	565	373	15627
Świętokrzyskie	187	135	114	26	3	17	7	302
Warmińsko-mazurskie	4065	4111	1092	770	294	272	166	6705
Wielkopolskie	5946	5274	1601	1675	323	520	260	9653
Zachodniopomorskie	814	441	342	310	38	111	21	1263

Tabl. 50. Liczba artykułów, monografii i rozdziałów w monografiach afiliowanych w bazie Web of Science (dok.)

Wyszczególnienie	Liczba jednostkowa publikacji	Nauki przyrodnicze	Nauki inżynierskie i techniczne	Nauki medyczne i nauki o zdrowiu	Nauki rolnicze	Nauki społeczne	Nauki humanistyczne	Suma publikacji w każdej z dziedzin ^a
2017								
Polska	95147	73754	31016	25845	4496	9792	7419	152322
Dolnośląskie	8232	6765	2870	1966	405	736	600	13342
Kujawsko-pomorskie	2110	1531	452	669	166	227	196	3241
Lubelskie	6995	5842	2140	1675	492	582	513	11244
Lubuskie	293	210	142	21	6	33	17	429
Łódzkie	7886	6555	2541	2037	319	688	575	12715
Małopolskie	10521	7864	4141	2502	540	1004	777	16828
Mazowieckie	16107	11290	4704	4735	741	2672	1541	25683
Opolskie	3965	2283	1577	1864	36	448	355	6563
Podkarpackie	772	486	366	167	25	99	33	1176
Podlaskie	1866	1054	434	927	26	166	137	2744
Pomorskie	7789	6529	2378	2001	300	675	610	12493
Śląskie	13115	11001	4599	3167	518	983	928	21196
Świętokrzyskie	382	218	164	117	9	33	23	564
Warmińsko-mazurskie	5691	5058	1661	1169	412	482	414	9196
Wielkopolskie	8350	6513	2365	2470	438	844	641	13271
Zachodniopomorskie	1073	555	482	358	63	120	59	1637

a Jedna publikacja mogła zostać uwzględniona w wielu dziedzinach.

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.webofscience.com.

Warto zaznaczyć, że jednostkowa publikacja mogła z racji swojej tematyki przynależeć do więcej niż jednej dziedziny. W Polsce w 2017 roku odnotowano 95229 jednostkowych publikacji. Publikacje dolnośląskich jednostek naukowych w bazie Web of Science stanowiły 8,6% jednostkowych publikacji w Polsce (8,8% łącznie w każdej z dziedzin), co plasowało województwo na odpowiednio 5 miejscu pod względem liczby jednostkowej publikacji (zaraz po województwie mazowieckim – 16,9% publikacji w Polsce, śląskim – 13,8%, małopolskim – 11% i wielkopolskim – 8,8%) i 4 miejscu pod względem liczby publikacji w każdej z dziedzin (po województwie mazowieckim – 16,9% publikacji w Polsce, śląskim – 13,9% i małopolskim – 11,0%).

W naukach przyrodniczych zauważyć można dominację województwa warmińsko-mazurskiego (ponad 55% wszystkich publikacji w tym regionie w 2017), w pomorskim było to 52,3% wszystkich publikacji. W naukach inżynierskich i technicznych przoduje województwo lubuskie z udziałem 33,1% publikacji z tego regionu, następnie podkarpackie (31,1%) i zachodniopomorskie (29,4%). Nauki medyczne i nauki o zdrowiu największy swój udział mają w publikacjach z województwa podlaskiego (33,8%) i opolskiego (28,4%) publikacji tego regionu.

W województwie dolnośląskim najwięcej publikacji stanowiły opracowania z zakresu nauk przyrodniczych, które stanowiły 50,7% wszystkich publikacji w województwie, następnie z zakresu nauk inżyniersko-technicznych (21,5%) oraz nauk medycznych i nauk o zdrowiu (14,7%).

Najwięcej publikacji w dziedzinie nauk przyrodniczych ukazało się w województwach: mazowieckim (15,3% publikacji z tej dziedziny), śląskim (14,9%), małopolskim (10,7%) oraz dolnośląskim (9,2%, 4 lokata w kraju w danej dziedzinie). W dziedzinie nauk inżynierskich i technicznych dominowały te same województwa (odpowiednio mazowieckie - 15,2%, śląskie - 14,8%, małopolskie - 13,4% i dolnośląskie - 9,3%, 4 lokata w kraju w danej dziedzinie). W zakresie nauk medycznych i nauki o zdrowiu najwięcej publikacji wydały jednostki naukowe w województwach:

mazowieckim - 18,3%, śląskim - 12,3%, małopolskim - 9,7%, wielkopolskim - 9,6%, łódzkim 7,9%, pomorskim - 7,7%, dolnośląskim - 7,6%.

Tabl. 51. Struktura artykułów, monografii i rozdziałów w monografiach afiliowanych w bazie Web of Science (w %)

Wyszczególnienie	Nauki przyrodnicze	Nauki inżynieryjne i techniczne	Nauki medyczne i nauki o zdrowiu	Nauki rolnicze	Nauki społeczne	Nauki humanistyczne
2012						
Polska	54,0	18,5	16,6	2,8	5,2	2,9
Dolnośląskie	56,0	20,5	13,5	2,9	4,7	2,3
Kujawsko-pomorskie						
Lubelskie	53,4	12,6	23,2	4,4	4,8	1,6
Lubuskie	57,3	17,3	14,2	4,2	4,6	2,4
Łódzkie	59,6	26,5	5,8	0,8	3,8	3,5
Małopolskie	56,6	19,9	14,5	2,3	4,2	2,6
Mazowieckie	53,7	21,2	15,9	2,8	3,9	2,5
Opolskie	49,9	16,4	17,7	2,9	8,6	4,4
Podkarpackie	36,2	23,4	28,8	0,3	6,4	4,8
Podlaskie	47,4	29,3	10,1	3,5	8,8	0,9
Pomorskie	42,9	13,9	37,1	0,9	3,7	1,4
Śląskie	57,3	17,4	16,1	2,4	4,3	2,4
Świętokrzyskie	57,9	19,0	14,6	2,5	3,6	2,4
Warmińsko-mazurskie	44,7	37,7	8,6	1,0	5,6	2,3
Wielkopolskie	61,3	16,3	11,5	4,4	4,1	2,5
Zachodniopomorskie	54,6	16,6	17,4	3,3	5,4	2,7
2017						
Polska	48,4	20,4	17,0	3,0	6,4	4,9
Dolnośląskie	50,7	21,5	14,7	3,0	5,5	4,5
Kujawsko-pomorskie	47,2	13,9	20,6	5,1	7,0	6,0
Lubelskie	52,0	19,0	14,9	4,4	5,2	4,6
Lubuskie	49,0	33,1	4,9	1,4	7,7	4,0
Łódzkie	51,6	20,0	16,0	2,5	5,4	4,5
Małopolskie	46,7	24,6	14,9	3,2	6,0	4,6
Mazowieckie	44,0	18,3	18,4	2,9	10,4	6,0
Opolskie	34,8	24,0	28,4	0,5	6,8	5,4
Podkarpackie	41,3	31,1	14,2	2,1	8,4	2,8
Podlaskie	38,4	15,8	33,8	0,9	6,0	5,0
Pomorskie	52,3	19,0	16,0	2,4	5,4	4,9
Śląskie	51,9	21,7	14,9	2,4	4,6	4,4
Świętokrzyskie	38,7	29,1	20,7	1,6	5,9	4,1
Warmińsko-mazurskie	55,0	18,1	12,7	4,5	5,2	4,5
Wielkopolskie	49,1	17,8	18,6	3,3	6,4	4,8
Zachodniopomorskie	33,9	29,4	21,9	3,8	7,3	3,6

a Jedna publikacja mogła zostać uwzględniona w wielu dziedzinach.

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.webofscience.com.

Tabl. 52. Wskaźnik lokalizacji aktywności publikacyjnej (artykułów, monografii i rozdziałów w monografiach) w bazie Web of Science w 2017 roku

Wyszczególnienie	Nauki przyrodnicze	Nauki inżynieryjne i techniczne	Nauki medyczne i nauki o zdrowiu	Nauki rolnicze	Nauki społeczne	Nauki humanistyczne
Dolnośląskie	1,05	1,06	0,87	1,03	0,86	0,92
Kujawsko-pomorskie	0,98	0,68	1,22	1,74	1,09	1,24
Lubelskie	1,07	0,93	0,88	1,48	0,81	0,94
Lubuskie	1,01	1,63	0,29	0,47	1,20	0,81
Łódzkie	1,06	0,98	0,94	0,85	0,84	0,93
Małopolskie	0,97	1,21	0,88	1,09	0,93	0,95
Mazowieckie	0,91	0,90	1,09	0,98	1,62	1,23
Opolskie	0,72	1,18	1,67	0,19	1,06	1,11
Podkarpackie	0,85	1,53	0,84	0,72	1,31	0,58
Podlaskie	0,79	0,78	1,99	0,32	0,94	1,03
Pomorskie	1,08	0,93	0,94	0,81	0,84	1,00
Śląskie	1,07	1,07	0,88	0,83	0,72	0,90
Świętokrzyskie	0,80	1,43	1,22	0,54	0,91	0,84
Warmińsko-mazurskie	1,14	0,89	0,75	1,52	0,82	0,92
Wielkopolskie	1,01	0,88	1,10	1,12	0,99	0,99
Zachodniopomorskie	0,70	1,45	1,29	1,30	1,14	0,74

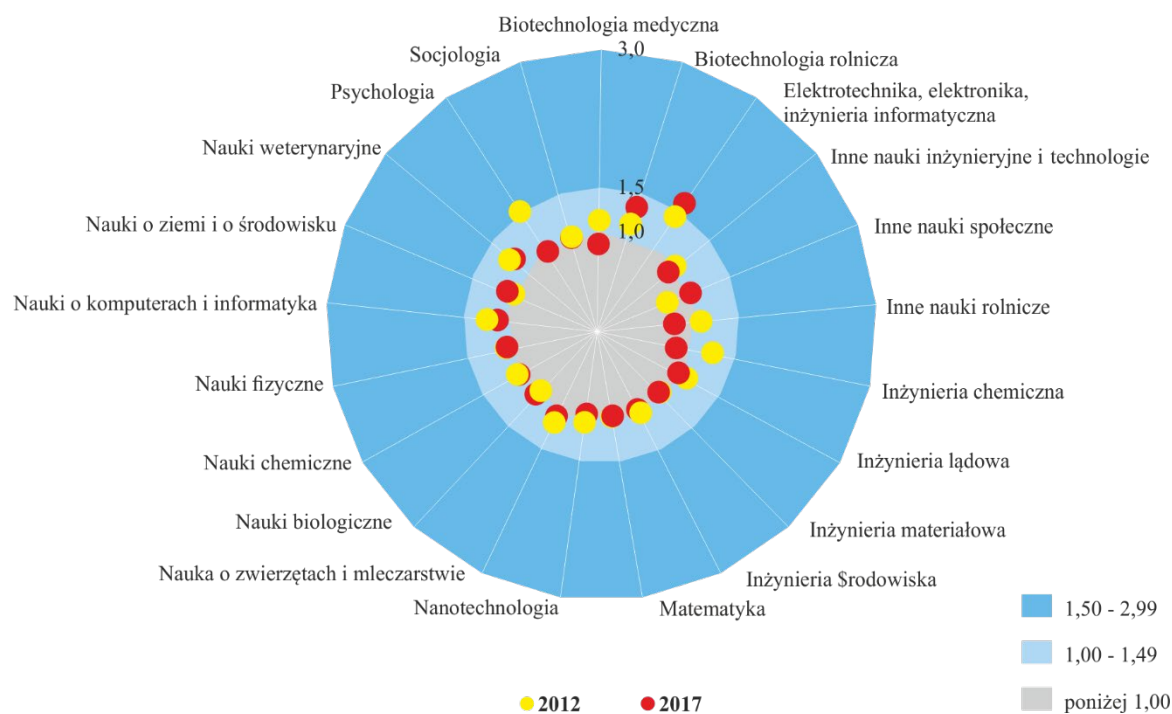
Zródło: opracowanie własne na podstawie www.webofscience.com.

Biorąc pod uwagę wartość wskaźnika lokalizacji dla województw w związku z aktywnością publikacyjną należy zauważyć, że w przypadku województwa dolnośląskiego ogólny potencjał na tle innych regionów jest relatywnie wysoki.

Potencjałem publikacyjnym w województwie dolnośląskim cechowały się nauki inżynieryjne i techniczne (wartość wskaźnika równa 1,06) oraz nauki przyrodnicze (wartość: 1,05).

Kolejną ważną dziedziną w województwie dolnośląskim są nauki przyrodnicze. Zgodnie z klasyfikacją OECD na dziedzinę nauk przyrodniczych składają się następujące dyscypliny: matematyka, nauki o komputerach i informatyka, nauki fizyczne, nauki chemiczne, nauki o ziemi i środowisku, nauki biologiczne oraz inne nauki przyrodnicze.

Wykres 40. Wskaźniki lokalizacji aktywności publikacyjnej (artykułów, monografii i rozdziałów w monografiach) w bazie Web of Science w województwie dolnośląskim w wybranych dyscyplinach naukowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.webofscience.com.

Ważną dyscypliną w dziedzinie nauk przyrodniczych, cechującą się wysoką dynamiką wzrostu liczby publikacji cechowały się także nauki o ziemi i środowisku oraz nauki biologiczne (odpowiednio wzrost 49,9% i 35,9%). W obu przypadkach wzrósł ich udział w gospodarce regionu (do 7,1% i 11,8%) oraz wskaźnik lokalizacji do 1,07 i 1,04.

Kluczową dyscypliną w dziedzinie nauk przyrodniczych o dużym (21,4% i 12,6%) i jednocześnie rosnącym udziale w gospodarce regionu są nauki fizyczne i nauki chemiczne (wzrost o 17,1% i 11,2%).

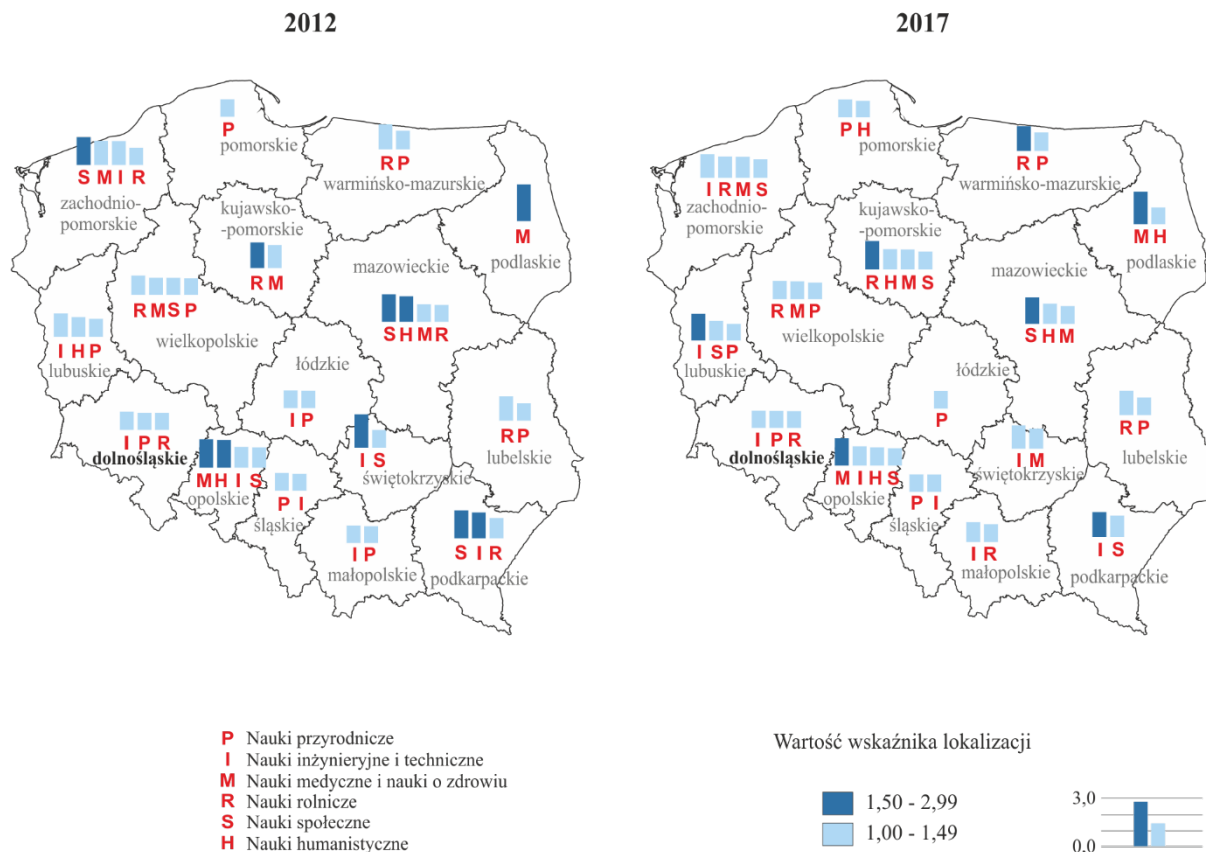
W ramach dziedziny nauk przyrodniczych nową, wschodzącą dyscypliną są nauki o komputerach i informatyka, cechujące się co prawda jeszcze niewielkim udziałem w aktywności publikacyjnej (1% w skali regionu w 2017 r.), jednakże o bardzo wysokiej dynamice wzrostu liczby publikacji w ramach tej dyscypliny (wzrost o 32%) oraz o wyższym niż średnio w obszarze referencyjnych wskaźniku lokalizacji, który w latach 2012-2017 nieco osłabł (o 0,09%) do poziomu 1,13.

Duże zmiany są widoczne w drugiej ważnej, z punktu widzenia aktywności publikacyjnej jednostek naukowych dyscyplinie, jaką są nauki inżynieryjne i techniczne. Tutaj ważną dyscypliną, stanowiącą regionalną specjalizację w województwie dolnośląskim, jest elektrotechnika, elektronika i inżynieria informacyjna, charakteryzująca się najwyższym wskaźnikiem lokalizacji działalności (1,61 w 2017 r. – wzrost o 12,2%) oraz dosyć wysoką dynamiką wzrostu (o 14,9% w porównaniu do 2012 r.).

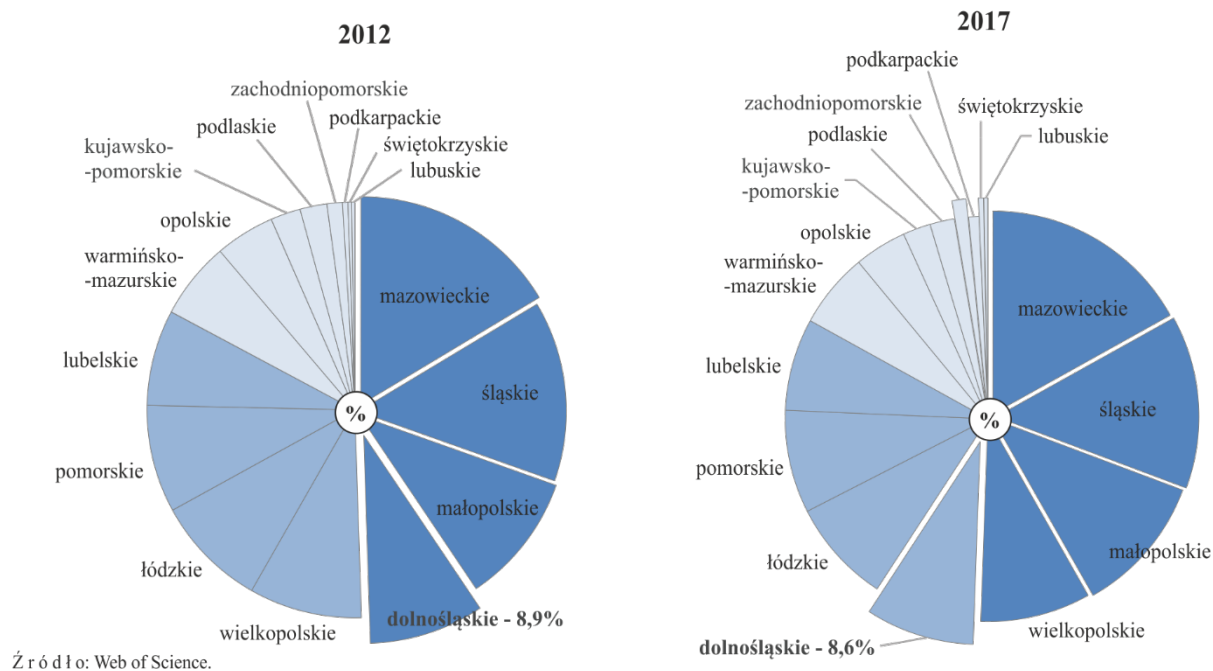
W naukach rolniczych wyższymi niż średnio w obszarze referencyjnym oraz rokującymi do stania się regionalnymi specjalizacjami są dwie dyscypliny, tj. biotechnologia rolnicza i nauki weterynaryjne. Biotechnologia rolnicza cechuje się wysokim wzrostem wskaźnika specjalizacji (o 17,8% w porównaniu do 2012 r., wysoką dynamiką wzrostu liczby publikacji z tego zakresu (o 157,1%), choć niskim udziałem w łącznej liczbie publikacji w każdej z dziedzin. Z kolei nauki weterynaryjne mają nieznacznie większe znaczenie w liczbie publikacji w województwie, ale są jedną z dyscyplin silniej

reprezentowanych w naukach rolniczych (25,4% publikacji z tego obszaru). Cechują się przeciętnym stopniem koncentracji aktywności publikacyjnej jednostek (1,19).

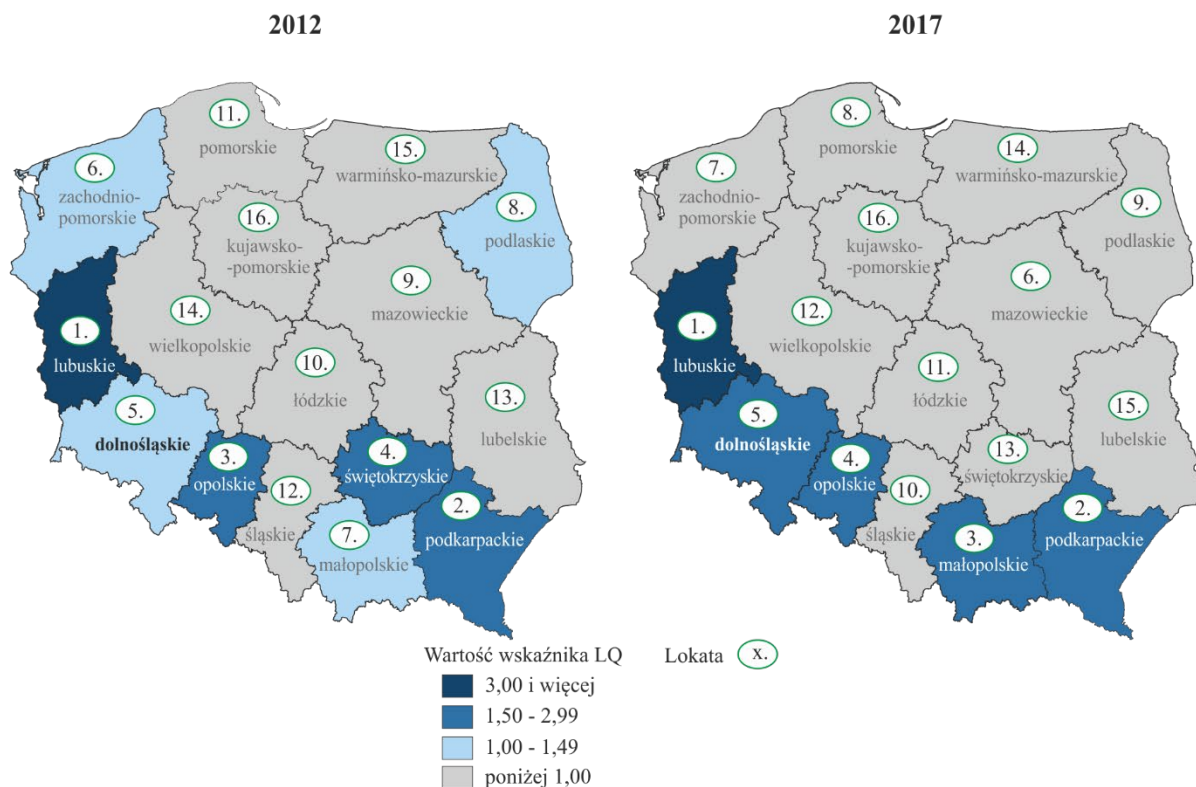
Mapa 29. Publikacje naukowe. Specjalizacje regionalne w przekroju grup dziedzin nauki i techniki na podstawie wskaźnika lokalizacji

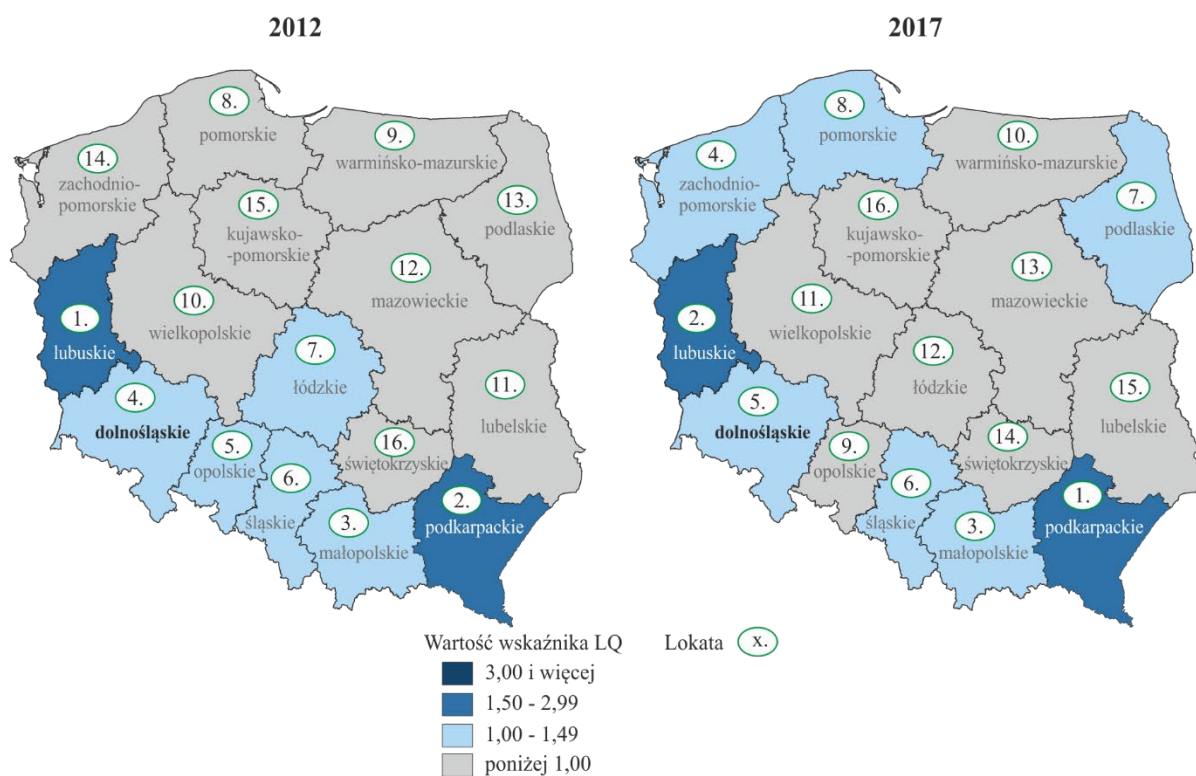
Wykres 42. Struktura publikacji naukowych według województw

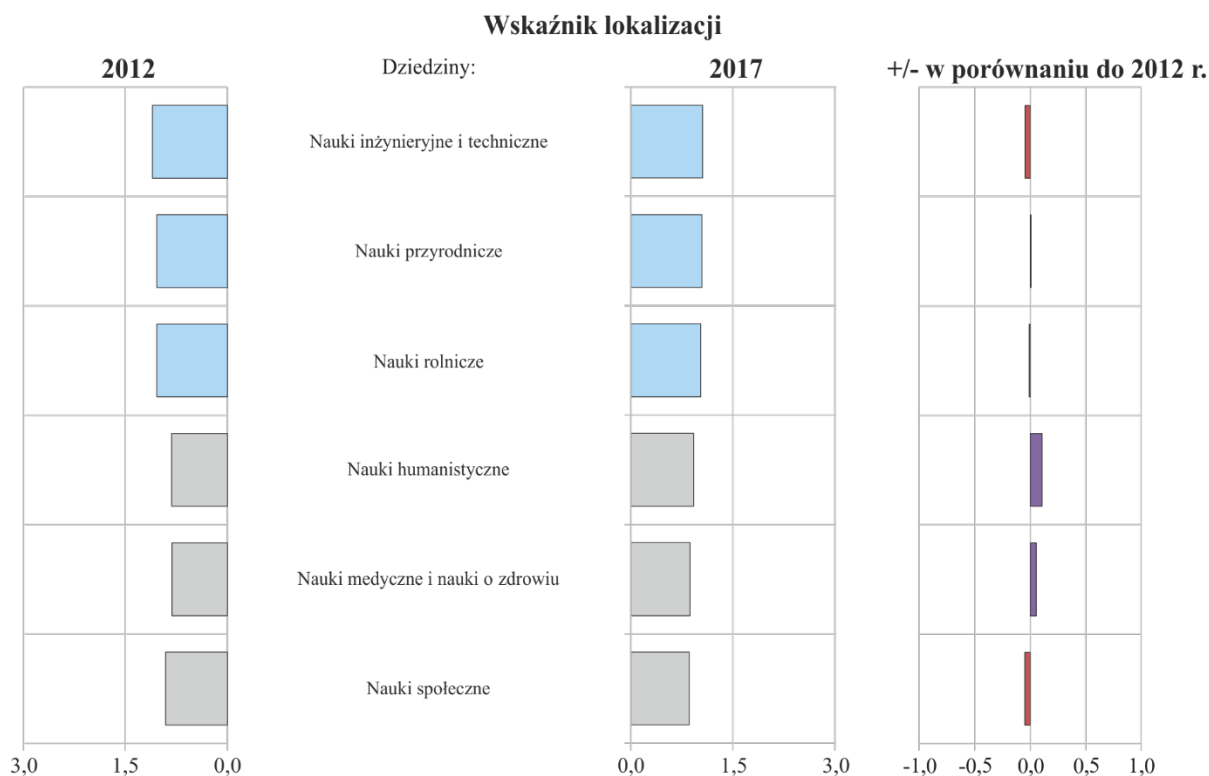
Mapa 30. Publikacje naukowe w zakresie elektrotechniki, elektroniki, inżynierii informatycznej. Współczynnik lokalizacji według województw

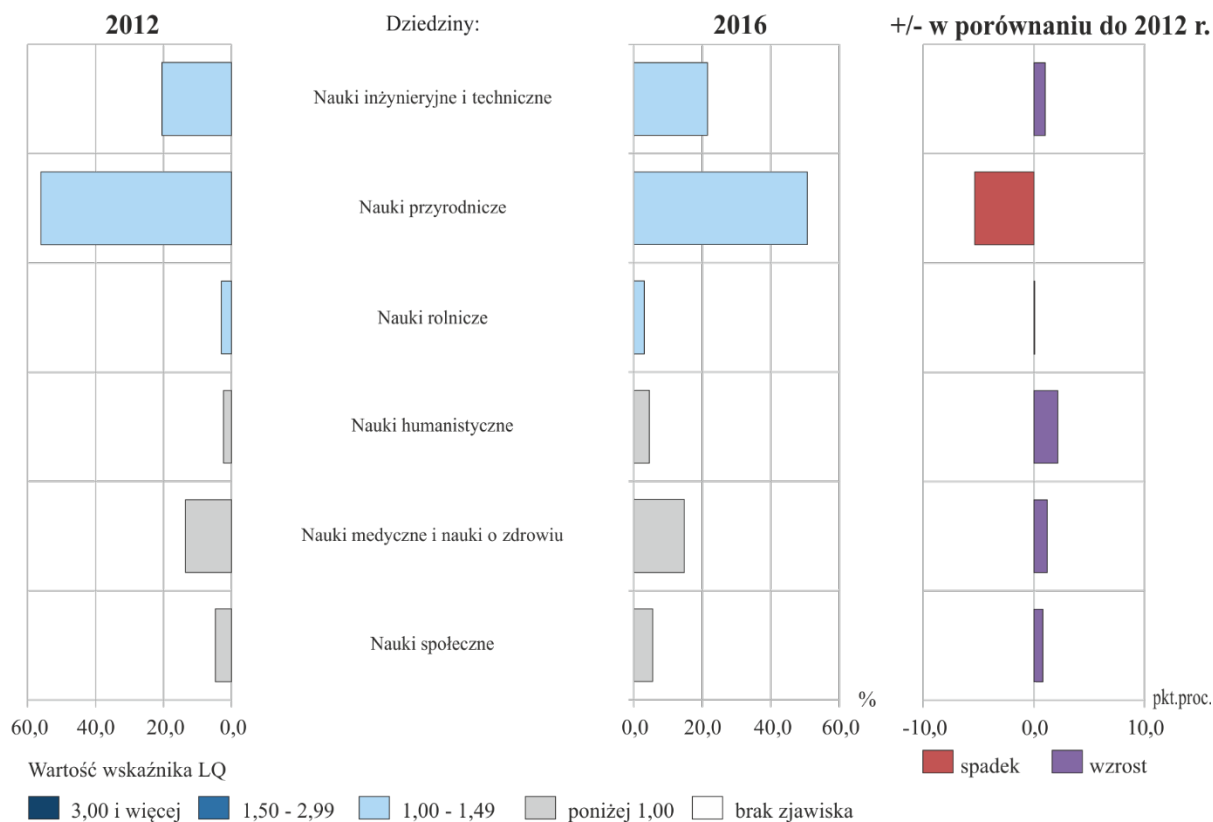
Mapa 31. Publikacje naukowe w zakresie nauki o komputerach i informatyki. Współczynnik lokalizacji według województw

Wykres 42. Publikacje według dziedzin nauki i sztuki o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji

Wykres 43. Udział publikacji według dziedzin w ogólnej liczbie publikacji naukowych (w %)

Wykres 44. Publikacje według dyscyplin nauki i sztuki o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji

7. DZIAŁALNOŚĆ BADAWCZO-ROZWOJOWA

Rozwój działalności badawczo-rozwojowej jest istotną determinantą wzrostu innowacyjności gospodarki, w szczególności wzrostu potencjału naukowo-technologicznego regionu. Działalność badawczo-rozwojowa (B+R), nie jest bezpośrednio związana z tworzeniem konkretnej innowacji, obejmuje prace twórczą, prowadzoną w sposób metodyczny, podejmowaną w celu zwiększenia zasobów wiedzy, w tym wiedzy o rodzaju ludzkim, kulturze i społeczeństwie oraz w celu tworzenia nowych zastosowań dla już istniejącej wiedzy. Działalność B+R wyróżniają następujące kryteria:

- jest ona ukierunkowana na nowe odkrycia (działalność nowatorska),
- u jej podstaw leżą oryginalne, nieoczywiste koncepcje i hipotezy (działalność twórcza),
- brak jest pewności co do jej wyniku końcowego (działalność w warunkach niepewności),
- jest ona zaplanowana formalnie i uwzględniona w budżecie (działalność metodyczna),
- jej wyniki mogą być powtórzone (działalność powtarzalna i/lub możliwa do odtworzenia).

W świetle sprawozdawczości GUS na obszarze województwa dolnośląskiego według stanu w dniu 31 XII 2016 r. działalność badawczo-rozwojową, prowadziło 328 jednostek, tworzących tzw. sferę B+R, stanowiąc 6,7% ogółu jednostek w kraju, co dawało 6. lokatę wśród województw, po województwach: mazowieckim, śląskim, małopolskim, wielkopolskim i podkarpackim (wobec 237 jednostek w 2012 r. – 8,7%; 5. lokata w kraju). W ramach prac B+R zaliczano zarówno prace naukowo-techniczne (projektowanie i przeprowadzanie eksperymentów i badań, konstruowanie prototypów itd.), jak i elementy zarządzania pracami badawczymi (rozwojowymi), tj.:

- planowanie i kierowanie projektami B+R,
- przygotowywanie raportów cząstkowych i końcowych dla projektów B+R,
- świadczenie usług wewnętrznych dla projektów B+R (np. wykonywanie zadań z zakresu informatyki, studiów bibliograficznych i prowadzenia dokumentacji),
- obsługę administracyjną projektów B+R w zakresie spraw finansowych i kadrowych.

W ogólnej liczbie dolnośląskich jednostek sfery B+R największą zbiorowość stanowiły przedsiębiorstwa przemysłowe (sekcje PKD B-E, działy 05-39), prowadzące, obok swojej podstawowej działalności, działalność badawczą i rozwojową, głównie o charakterze prac rozwojowych – 51,8% ogółu jednostek.

Sektor usługowy (sekcje PKD G-U, działy 45-99) reprezentowało 47,0% dolnośląskich jednostek aktywnych badawczo, spośród których szczególne znaczenie miały jednostki zaklasyfikowane do sekcji M, działu 72 - nadania naukowe i prace rozwojowe oraz do sekcji P, podklasy podklasa 85.42.B - szkoły wyższe.

W skali całego kraju udział sektora przemysłowego w ogólnej liczbie jednostek aktywnych badawczo był nieznacznie mniejszy – 47,4%, a sektora usługowego nieznacznie większy – 50,0%.

Nakłady wewnętrzne na prace badawczo-rozwojowe

Jednym z ważniejszych czynników świadczących o poziomie wspierania badań naukowych, rozwoju technologicznego i innowacji w kraju, regionie jest poziom nakładów na działalność badawczo-rozwojową.

Wielkość nakładów krajowych brutto na działalność badawczo-rozwojową (GERD) należy również do grupy wskaźników monitorujących rozwój inteligentny - cel polityki spójności.

Podstawową miarą są tutaj „nakłady wewnętrzne”, czyli wszystkie nakłady finansowe na działalność wykonywaną w ramach jednostki statystycznej lub sektora gospodarki, niezależnie od źródła

pochodzenia środków. Obejmują zarówno nakłady bieżące, jak i nakłady inwestycyjne związane z działalnością B+R, z wyłączeniem amortyzacji tych środków

Według danych za 2016 r. łączna wartość nakładów wewnętrznych poniesionych na prace B+R wykonane wyniosła w województwie dolnośląskim 1079,5 mln zł i w porównaniu do 2012 r. była wyższa 11,1% (w kraju w o 25,0% większa).

W 2016 r. udział województwa w ogólnych nakładach wewnętrznych na działalność B+R w Polsce wyniósł 6,0% (6. lokata), podczas gdy 7,1% w 2015 r. (5. lokata) oraz 6,8% w 2012 r. (6. lokata). Największe nakłady na działalność badawczo-rozwojową, stanowiące ponad jedną trzecią krajowych nakładów, niezmiennie notowano w podmiotach funkcjonujących w województwie mazowieckim – w 2016 r. o wartości 6878,4 mln zł (tj. ok. 6,5-krotnie wyższej niż w województwie dolnośląskim).

W analizie badań z zakresu działalności B+R wyróżnia się zdefiniowane w *Podręczniku Frascati 2015*, wydanym przez OECD następujące sektory wykonawcze:

- sektor przedsiębiorstw (The business enterprise –BES);
- sektor rządowy (The government sector – GOV);
- sektor szkolnictwa wyższego (The higher education sector –HES);
- sektor prywatnych instytucji niekomercyjnych (The private non-profit sector –PNP).
- zagranicę (The rest of the Word).

W latach 2012-2016 r., niezmiennie najwyższy udział w nakładach wewnętrznych na działalność B+R przypadają na podmioty z sektora przedsiębiorstw (BES) – 714,6 mln zł w 2016 r., stanowiących 66,2% ogółu nakładów (w 2012 r. - 50,9%) oraz następnie na podmioty z sektora szkolnictwa wyższego (HES) – 335,2 mln zł, stanowiące 31,1% (w 2012 r. – 35,2%). Oba te sektory stanowiły w skali kraju odpowiednio: 65,7% (BES) i 31,4% (HES).

Biorąc pod uwagę rodzaje badań, na które kierowane są nakłady na prowadzenie działalności badawczej i rozwojowej, stwierdzono, iż w województwie dolnośląskim, podobnie jak w skali całego kraju, w 2016 r. największa część środków finansowych przeznaczana była na prace rozwojowe, obejmujące: nabywanie, łączenie, kształtowanie i wykorzystywanie dostępnej aktualnie wiedzy i umiejętności z dziedziny nauki, technologii i działalności gospodarczej oraz innej wiedzy i umiejętności do planowania produkcji oraz tworzenia i projektowania nowych, zmienionych lub ulepszonych produktów, procesów i usług (np. opracowywanie prototypów i projektów pilotażowych oraz demonstracje, testowanie i walidacja nowych lub ulepszonych produktów, procesów lub usług).

Łącznie nakłady bieżące na prace rozwojowe wynosiły w województwie dolnośląskim 594,9 mln zł, stanowiąc 55,1%, wobec 54,1% w kraju (w 2012 r. 320,4 mln zł, tj. 45,3% nakładów wewnętrznych, wobec 42,3% w kraju).

W dalszej kolejności znaczną część nakładów przeznaczano na badania podstawowe, tj. oryginalne prace badawcze eksperymentalne lub teoretyczne podejmowane przede wszystkim w celu zdobywania nowej wiedzy o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów bez nastawienia na bezpośrednie zastosowanie komercyjne – 258,6 mln zł, stanowiąc 24,0% (w 2012 r. kształtowały się na poziomie 282,1 mln zł, stanowiąc 39,9% ogółu nakładów bieżących; 36,7% w kraju).

Na przestrzeni analizowanego okresu nastąpiło zmniejszenie znaczenia badań podstawowych na rzecz badań stosowanych (łącznie z przemysłowymi), podejmowanych w celu zdobycia nowej wiedzy, mającej konkretne zastosowania praktyczne stanowiące podstawę współpracy z przemysłem.

W 2016 r. w ogólnej wartości nakładów wewnętrznych na B+R nakłady na badania stosowane o wartości 226,0 mln zł stanowiły 20,9% (wobec 15,7% w skali całego kraju), plasując województwo dolnośląskie na 4. miejscu w rankingu województw, podczas gdy w 2012 r. stanowiły 14,7% (wobec 21,0% w skali całego kraju) - 11. miejsce w rankingu województw.

Nakłady na działalność badawczo-rozwojową według dziedzin nauk

W stałym, corocznym badaniu GUS z zakresu działalności badawczo-rozwojowej (z wykorzystaniem formularza PNT01) respondenci poproszeni są również o określenie dziedziny nauki, na której rzecz prowadzona jest przeważająca część działalności B+R w danej jednostce.

Zgodnie z rekomendacjami OECD przedstawionymi w Podręczniku *Frascati*, informacje dotyczące nakładów wewnętrznych na prace badawcze i rozwojowe przyporządkowane zostały do sześciu dziedzin nauki i techniki, w ramach których wyodrębniono łącznie 42 dziedziny szczegółowe.

Tabl. 53. Nakłady na działalność badawczo-rozwojową według dziedzin nauk w województwie dolnośląskim na tle kraju

Wyszczególnienie	POLSKA		Dolnośląskie	
	2012	2016	2012	2016
Ogółem				
Nakłady (w tys. zł)	14 352 914,6	17 943 044,6	971 439,1	1 079 494,8
Polska =100	100,0	100,0	6,8	6,0
Lokata województwa	x	x	6	6
Nauki przyrodnicze				
Nakłady (w tys. zł)	3 424 562,1	4 508 036,5	242 279,7	179 615,3
Polska =100	100,0	100,0	7,1	4,0
Lokata województwa	x	x	5	5
Nauki inżynieryjne i techniczne				
Nakłady (w tys. zł)	6 909 203,5	8 950 885,3	499 095,2	700 301,1
Polska =100	100,0	100,0	7,2	7,8
Lokata województwa	x	x	5	4
Nauki medyczne i nauki o zdrowiu				
Nakłady (w tys. zł)	1 857 390,5	1 747 384,8	149 358,2	82 069,2
Polska =100	100,0	100,0	8,0	4,7
Lokata województwa	x	x	6	6
Nauki rolnicze				
Nakłady (w tys. zł)	665 447,8	776 466,4	18 370,2	41 526,9
Polska =100	100,0	100,0	2,8	5,3
Lokata województwa	x	x	7	7
Nauki społeczne				
Nakłady (w tys. zł)	868 347,5	1 304 845,1	42 895,4	44 431,1
Polska =100	100,0	100,0	4,9	3,4
Lokata województwa	x	x	8	7
Nauki humanistyczne i sztuki				
Nakłady (w tys. zł)	627 963,2	655 426,6	19 440,5	31 551,1
Polska =100	100,0	100,0	3,1	4,8
Lokata województwa	x	x	7	7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

W 2016 r. dziedziną nauki, która skupiała największą część nakładów na działalność badawczo-rozwojową na Dolnym Śląsku były nauki inżynierskie i techniczne – o wartości 700,3 mln zł, które stanowiły 51,4% ogółu nakładów wewnętrznych (4. lokata w kraju).

W województwach udział nauk inżynierskich i technicznych w ogólnej wartości nakładów na działalność badawczo-rozwojową kształtował się od 26,1% w lubelskim do 76,5% w lubuskim (przeciętny odsetek w kraju wynosił 49,9%).

Znaczna część nakładów finansowych przeznaczona była również na działalność badawczo-rozwojową w zakresie nauk przyrodniczych⁵ – 179,6 mln zł, co stanowiło 16,6% ogółu nakładów (o 8,5 p.proc mniej niż w skali całego kraju) – 6 lokata wśród województw. Największy odsetek nakładów w zakresie nauk przyrodniczych odnotowano w aktywnych badawczo jednostkach z województwa pomorskiego 49,9%, a najmniejszy w podlaskim – 13,4%.

Dziedziną nauki, na rozwój której skierowano w województwie dolnośląskim stosunkowo najmniej środków finansowych były nauki humanistyczne⁶ – 31,6 mln zł, stanowiące 2,9% ogółu nakładów (wobec 3,7% w kraju).

W porównaniu do sytuacji w 2012 r. szczególnie dynamicznie wzrosły nakłady w dolnośląskich podmiotach sfery B+R w dziedzinach: nauk rolniczych (o 116,1%), humanistycznych (o 62,3%) oraz inżynierskich i technicznych (o 40,3%). W skali całego kraju odnotowano również wzrost nakładów w wymienionych dziedzinach nauki, jednakże znacznie słabszy: o 16,7% w naukach rolniczych, o 4,4% w naukach humanistycznych oraz o 29,6% w naukach inżynierskich i technicznych.

Znaczący spadek nakładów na działalność B+R wystąpił w przypadku dziedziny nauk medycznych i nauk o zdrowiu – o 45,1% (w kraju spadek o 5,9%) oraz dziedziny nauk przyrodniczych – o 25,9% (wobec odmiennej tendencji w skali kraju – wzrostu o 31,6%).

Koncentracja nakładów na działalność badawczo-rozwojową na poziomie dziedzin nauki według klasyfikacji OECD

Biorąc pod uwagę wartość wskaźnika lokalizacji w odniesieniu do dziedzin nauki nie zidentyfikowano żadnej dziedziny, która wykazywałaby silną bądź znaczącą koncentrację regionalną (silną bądź znaczącą specjalizację).

W przypadku 2016 r. najwyższą wartością wskaźnika lokalizacji i tym samym najwyższym potencjałem wyróżniała się dziedzina nauk inżynierskich i technicznych, w ramach której ponoszone były, na tle innych dziedzin, największe nakłady na B+R. Znacząca dynamika wielkości nakładów w tej dziedzinie spowodowała wzrost udziału w województwie, a także wzrost udziału w krajowych nakładach – w obszarze referencyjnym, powodując wzrost wartości wskaźnika lokalizacji z poziomu 1,07 (przeciętnego, zbliżonego do średniej krajowej poziomu) do 1,30 (świadczącego o wyraźnej specjalizacji).

Nakłady na działalność B+R w dziedzinie nauk inżynierskich i technicznych dolnośląskich podmiotów stanowiły 7,8% wartości krajowych nakładów w tej dziedzinie (4. lokata wśród województw), podczas gdy w ogólnej wielkości nakładów udział województwa dolnośląskiego stanowił 6,0% (6 lokata wśród województw).

⁵ Do dziedziny nauk przyrodniczych należy zaliczyć nauki: matematyczno-fizyczne i astronomię, chemiczne, nauki o Ziemi, biologiczne i środowiska naturalnego oraz pozostałe nauki przyrodnicze.

⁶ Do nauk humanistycznych zalicza się: filozofię, religioznawstwo i teologię, językoznawstwo i literaturoznawstwo, bibliotekarstwo i informację naukowo techniczną, archeologię i historię, kulturoznawstwo i sztuki piękne oraz pozostałe nauki humanistyczne.

Dla pozostałych dziedzin nauki w 2016 r. wskaźniki lokalizacji przyjmowały wartości poniżej progu 1,00, wskazując tym samym w odniesieniu do obszaru referencyjnego, na niedobory tych dziedzin w zakresie nakładów na działalność badawczo-rozwojową.

Rozpatrując dane z 2012 r. otrzymano oprócz wspomnianej dziedziny nauk inżynierskiej i technicznej jeszcze dwie dziedziny – nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk przyrodniczych, dla których wskaźnik lokalizacji przekraczał nieznacznie poziom 1,00, wskazując na bardzo nieznaczną koncentrację, nieznaczną specjalizację regionalną.

Występujące w okresie 2012-2016 zmniejszenie nakładów na działalność B+R w dziedzinach nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk przyrodniczych, spowodowało zmniejszenie znaczenia tych dziedzin w województwie (odpowiednio o 7,8 p.proc i 8,3 p.proc) oraz zmniejszenie wartości wskaźnika lokalizacji poniżej poziomu 1,00, tracąc nieznaczny, ponadregionalny wymiar.

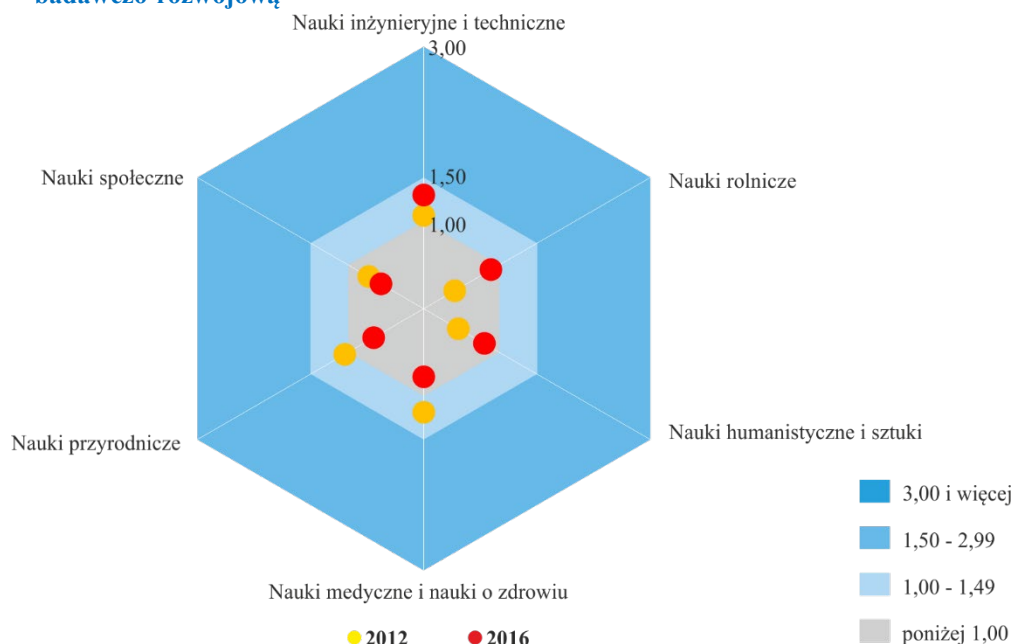
Natomiast pomimo wzrostu nakładów w przypadku dziedziny nauk rolniczych i humanistycznych oraz wzrostu udziału w województwie, nie został przekroczony próg wskaźnika lokalizacji 1,00 i tym samym nadal nie mogły zostać zaliczone do specjalizacji regionalnej.

Tabl. 54. Dziedziny nauki o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji dla wielkości nakładów na działalność badawczo-rozwojową

Przedział LQ	2012	2016
	Dziedzina nauki	Dziedzina nauki
3,00 i więcej	-	-
1,50-2,99	-	-
1,00 - 1,49	1. nauki medyczne i nauki o zdrowiu 2. nauki inżynierskie i techniczne 3. nauki przyrodnicze	1. nauki inżynierskie i techniczne
Poniżej 1,00	4. nauki społeczne 5. nauki humanistyczne i sztuki 6. nauki rolnicze	2. nauki rolnicze 3. nauki humanistyczne i sztuki 4. nauki medyczne i nauki o zdrowiu 5. nauki przyrodnicze 6. nauki społeczne

Zródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

Wykres 45. Dziedziny nauki według wartości wskaźnika lokalizacji dla wielkości nakładów na działalność badawczo-rozwojową

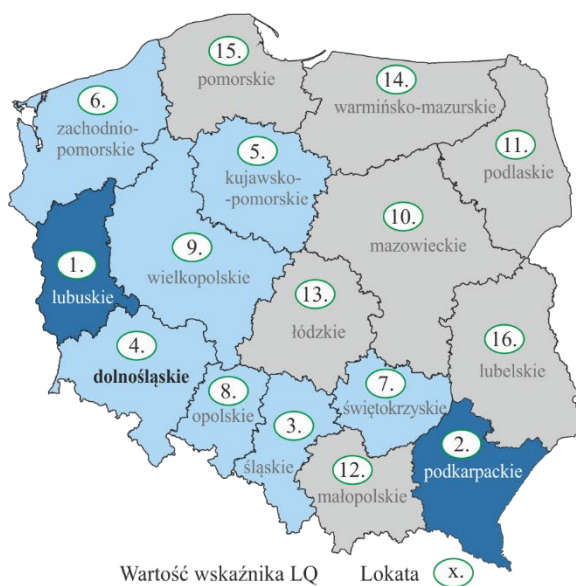

**Mapa 32. Nakłady na działalność badawczo-rozwojową w dziedzinie nauk inżynierskich i technicznych.
Współczynnik lokalizacji według województw
Stan w dniu 31 XII**

2012

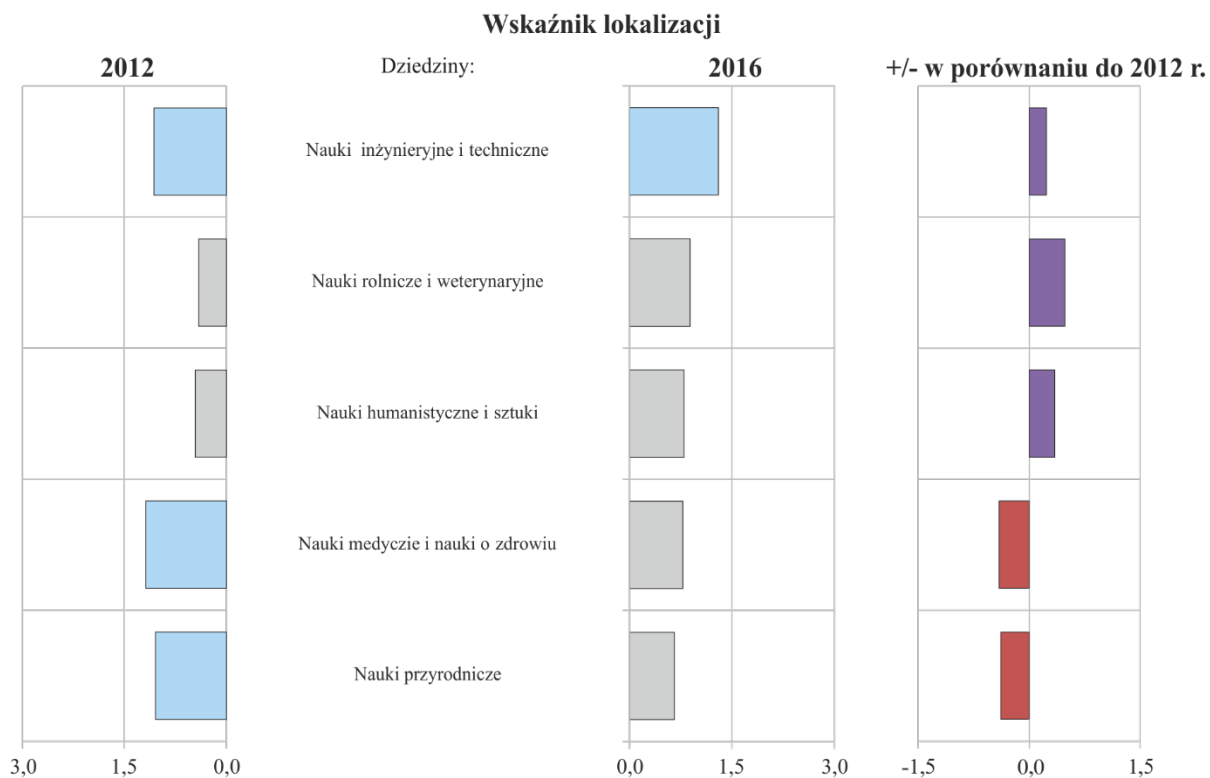
2016

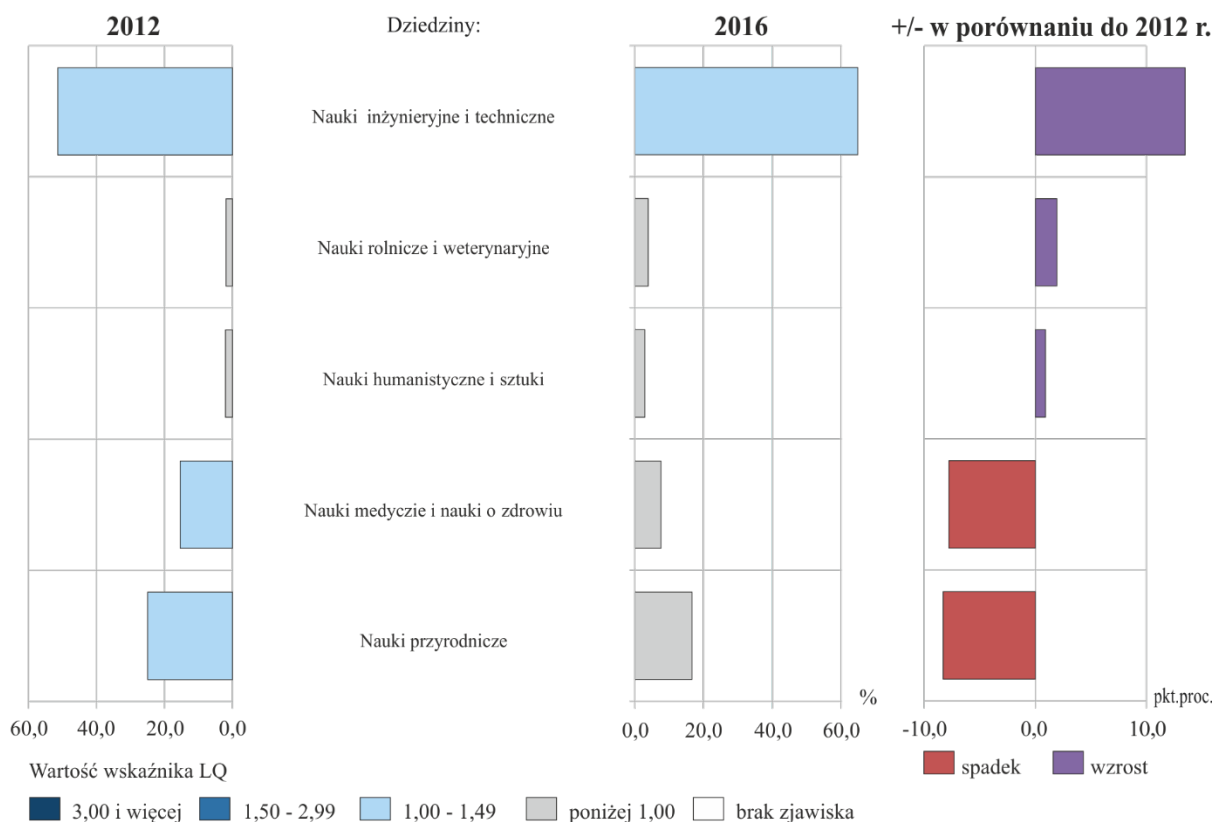
Wartość wskaźnika LQ Lokata (x.)

- 1,50 - 2,99
- 1,00 - 1,49
- poniżej 1,00

Wykres 46. Nakłady wewnętrzne na działalność B+R według wybranych dziedzin nauki i techniki o najwyższych wartościach wskaźnika lokalizacji

Wykres 47. Udział w ogólnej wartości nakładów na działalność badawczo-rozwojową (w %)

PODSUMOWANIE

W niniejszym raporcie dokonano wieloaspektowej analizy danych i wskaźników statystyki publicznej, wskazanych w *Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2011-2020* oraz w *Ramach strategicznych na rzecz inteligentnych specjalizacji Dolnego Śląska*.

Zgodnie z ogólną koncepcją inteligentnych specjalizacji w regionach wyróżniono w analizie:

- specjalizacje gospodarczą,
- specjalizacje naukową i technologiczną.

W szczególności na podstawie danych statystycznych z 2017 r. (ewentualnie z 2016 r.) i z 2012 r. skoncentrowano się na wskaźnikach monitorujących potencjał gospodarczy w ujęciu branżowym (według sekcji, działów, klas PKD) oraz dziedziny naukowo-technologiczne. Korzystając z metody wskaźnika lokalizacji LQ wyróżniono branże gospodarcze i dziedziny nauki o koncentracji wyższej niż przeciętnie w kraju (tzw. wiodące i kluczowe specjalizacje gospodarcze oraz specjalizacje naukowo-technologiczne).

Ujęcie dynamiczne umożliwiło zaobserwowanie kierunków i skali istotnych zmian w koncentracji działalności gospodarczej (w wymiarze zatrudnienia, przedsiębiorczości, internacjonalizacji i aktywności innowacyjnej) oraz kierunków i skali istotnych zmian w zakresie koncentracji potencjału naukowo-technologicznego (w wymiarze aktywności publikacyjnej, uzyskiwania stopni i tytułów naukowych, aktywności patentowej i wynalazczej, działalności badawczo-rozwojowej).

Specjalizacje gospodarcze

O dużym potencjale gospodarczym województwa dolnośląskiego na tle kraju i innych województw rozwojowym świadczą m.in. wysokie lokaty pod względem udziału PKB wytworzonego na Dolnym Śląsku w ogólnej wielkości w kraju oraz pod względem PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca.

Województwo dolnośląskie zajmowało w okresie 2012-2016 niezmiennie czwartą pozycję wśród województw pod względem wartości PKB oraz wysoką, drugą po województwie mazowieckim, pozycję w kraju pod względem wartości PKB na 1 mieszkańca, przekraczając średnią krajową. Analizując strukturę wartości dodanej brutto według sektorów gospodarki można stwierdzić, że ponad 40% wartości dodanej brutto pochodziło z przemysłu łącznie z budownictwem, a ok. 60% – z sektora usługowego. Sektor rolniczy nie odgrywał znaczącej roli w tworzeniu PKB.

Podstawę wzrostu gospodarczego stanowi wzrost produkcji przemysłowej na bazie istniejących zasobów kopaliny użytecznych oraz rozwijające się nowoczesne branże przetwórstwa przemysłowego i sfery usług. Przemysł jest szczególnie ważnym działem gospodarki Dolnego Śląska i odgrywa istotną rolę w tworzeniu wartości dodanej brutto. W strukturze produkcji sprzedanej przemysłu według sekcji PKD najwyższy udział stanowiło przetwórstwo przemysłowe (C). W ostatnich latach zmniejszyło się natomiast znaczenie sekcji górnictwo i wydobywanie.

Na przestrzeni całego analizowanego okresu pod względem liczby podmiotów w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców – województwo dolnośląskie zajmowało 3. miejsce w kraju, poza 2012 r., w którym zajmowało 4. miejsce.

Zatrudnienie na Dolnym Śląsku rosło szybciej niż średnio w kraju i dzięki temu stopa bezrobocia przekraczająca w 2012 r. średnią krajową, jest obecnie od niej wyraźnie niższa, a liczba wolnych, niezagospodarowanych miejsc pracy tylko w 2017 r. zwiększyła się o 1/3. Najwięcej nowych miejsc pracy na Dolnym Śląsku stworzyły dwie sekcje: N (działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca) oraz C (przetwórstwo przemysłowe).

Podobna sytuacja wystąpiła w innych regionach i dlatego nie zmieniły one swoich względnych pozycji.

Słabszą stroną Dolnego Śląska była aktywność przedsiębiorstw w zakresie działalności innowacyjnej. W sektorze przemysłowym nakłady na innowacje stanowiły 8,8% ogółu nakładów na działalność innowacyjną w Polsce, co dawało 5. miejsce wśród województw.

Szczególną rolę w budowie pozycji konkurencyjnej województwa odgrywa wymiana międzynarodowa. Województwo dolnośląskie pod względem przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i usług z eksportu zajmowało 4. lokatę w kraju.

Na potrzeby niniejszego opracowania przyjęto, iż na specjalizacje gospodarcze składają się cztery główne wymiary:

- zatrudnienie – scharakteryzowane liczbą pracujących w głównym miejscu pracy,
- przedsiębiorczość – liczbą podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON,
- internacjonalizacja – wielkością przychodów netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów na eksport,
- innowacyjność – aktywnością przedsiębiorstw w zakresie nakładów na innowacje.

Przeprowadzona, zgodnie z przyjętą metodologią, w oparciu o zaproponowane poziomy wartości wskaźnika lokalizacji, analiza porównawcza, wykazała różnice w rankingach zidentyfikowanych koncentracjach regionalnych w poszczególnych wymiarach specjalizacji gospodarczych. Bardzo sporadycznie występowały branże (na poziomie sekcji, działów, grup PKD), dla których obliczone wskaźniki lokalizacji sytuowały je w takiej samej klasie poziomu wartości wskaźnika (klasie poziomu koncentracji regionalnej).

W przekroju sekcji PKD, w obu momentach czasowych, szczególnie wyróżniała się sekcja górnictwo i wydobywanie, o dużym znaczeniu dla gospodarki województwa oraz cechująca się przewagą konkurencyjną w każdym, omawianym wymiarze gospodarczym w relacji do przeciętnej krajowej, tj. silną koncentrację regionalną w zakresie przychodów z eksportu, nakładów na działalność innowacyjną (co też było podstawą uznania tej sekcji za branżę wiodącą na Dolnym Śląsku), a także znaczącą koncentracją w zakresie zatrudnienia oraz przeciętnym poziomem koncentracji w zakresie podmiotów gospodarki narodowej.

W żadnej spośród pozostałych sekcji nie stwierdzono kumulacji przewagi województwa dolnośląskiego według wybranych wymiarów gospodarczych. Z uwagi na wysoką wartości wskaźnika lokalizacji w wymiarze przychodów z eksportu (w 2016 r.) za wiodące specjalizacje uznano sekcję C przetwórstwo przemysłowe oraz Q opieka zdrowotna i pomoc społeczna. Jednocześnie dla wymienionych sekcji odnotowano koncentrację niższą od poziomu obszaru referencyjnego dla nakładów na działalność innowacyjną oraz podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON.

Niskie wartości wskaźnika lokalizacji w każdym wybranym do badania wymiarze potencjału gospodarczego, świadczące o braku koncentracji i niedoborze w województwie pod względem udziału sekcji w relacji do poziomu referencyjnego, wystąpiły m.in. w sekcjach: F budownictwo, G handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów oraz H transport i gospodarka magazynowa.

Z zestawienia wyników dla analizowanych aspektów gospodarczych, w przekroju działów PKD najczęściej przewagą Dolnego Śląska stwierdzono w przypadku działów:

- (B 07) górnictwo rud metali (oprócz przychodów z eksportu w 2012 r.),
- (B 08) pozostałe górnictwo i wydobywanie;

- (C 26) produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych (oprócz nakładów innowację w 2017 r.);
- (C 29) produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli (oprócz podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON w 2012 r.).

Szczegółowe zestawienie specjalizacji gospodarczych (pod względem liczby pracujących, liczby podmiotów gospodarki narodowej, przychodów z eksportu, nakładów innowacyjnych) według poziomów wartości wskaźnika lokalizacji przedstawiają tablice 55 i 56.

Dodatkowo w rozdziale I Specjalizacje gospodarcze przedstawiono wyniki agregacji pracujących, podmiotów gospodarki narodowej, nakładów na innowacje, przychodów ze sprzedaży na eksport do zidentyfikowanych metodą SWOT tzw. 6 branż kluczowych (inteligentnych specjalizacji) w *Regionalnej Strategii Innowacji dla Województwa Dolnośląskiego na lata 2011-2020*. W przypadku pracujących oraz podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON agregację wykonano na poziomie klas PKD. Natomiast w przypadku przychodów z eksportu oraz nakładów na innowacje, z uwagi na występującą tajemnicę statystyczną, związaną z niewielką liczebnością podmiotów reprezentujących wybrane klasy PKD i tym samym, dostępnością danych tylko na poziomie działów PKD, agregację wykonano na poziomie działów PKD.

W tabeli poniżej przedstawiono zbiorcze wyniki agregacji danych dla poszczególnych wymiarów gospodarczych.

Tabl. 55. Wskaźniki lokalizacji według branż zaliczonych do inteligentnych specjalizacji^a

Wyszczególnienie	2012				2017			
	pracujący	podmioty gospodarki narodowej	nakłady na działalność innowacyjną	przychody ze sprzedaży na eksport	pracujący	podmioty gospodarki narodowej	nakłady na działalność innowacyjną	przychody ze sprzedaży na eksport ^b
Branża chemiczna i farmaceutyczna	1,24	0,88	0,90	0,89	1,24	0,88	0,63	1,14
Mobilność przestrzenna	1,04	0,91	1,67	1,14	1,12	0,87	1,28	1,29
Żywność wysokiej jakości	0,53	0,74	0,79	0,72	0,51	0,65	0,79	0,74
Surowce naturalne i wtórne	1,10	0,95	2,36	2,10	1,09	0,93	2,67	1,50
Produkcja maszyn i urządzeń, obróbka materiałów	1,46	0,99	0,92	1,22	1,45	1,17	1,11	1,06
Technologie informacyjno-komunikacyjne (ICT)	1,79	1,04	1,65	2,16	1,40	1,09	1,16	1,49

a W ramach dokumentu „Ramy strategiczne na rzecz inteligentnych specjalizacji Dolnego Śląska”, załącznik do RSI dla Województwa Dolnośląskiego 2011-2020, Wrocław, 2015.

b dane za 2016 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Statystycznego we Wrocławiu.

Jedynie dla branży technologie informacyjno-komunikacyjne (ICT) obliczone wskaźniki lokalizacji przekraczały próg 1,00 w każdym aspekcie gospodarczym, świadcząc o koncentracji regionalnej i przewadze Dolnego Śląska w relacji do przeciętnej wielkości w kraju.

Wielkości wskaźnika powyżej 1,00 lub w otoczeniu 1,00 wystąpiły w każdym wymiarze dla branży surowce naturalne, natomiast w przypadku branży żywność wysokiej jakości – wartości wskaźnika nie osiągnęły progu 1,00 w każdym wymiarze, świadcząc tym samym, o niedoborze tej branży w relacji do obszaru referencyjnego (szczególnie pod względem zatrudnienia).

Niewielkie – uśrednione wartości wskaźników lokalizacji na poziomie wymienionych 6 kluczowych branż mogły wynikać ze zróżnicowanego poziomu koncentracji regionalnej klas, działów PKD ujętych w ramach poszczególnych branż. Przykładowo w branży surowce naturalne głównym wiodącym działem o wysokim poziomie koncentracji (w zakresie zatrudnienia; przychodów z eksportu i nakładów na działalność innowacyjną) i znaczącym (w zakresie podmiotów w rejestrze REGON) był dział 08 górnictwo rud metali. W przypadku klas z działów:

- (C; 16) produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania;
- (C; 23) produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych;
- (C; 24) produkcja metali

otrzymano brak koncentracji regionalnej.

W branży żywność wysokiej jakości duży udział miała klasa (C 17.21) produkcja papieru falistego i tektury falistej oraz opakowań z papieru i tektury oraz klasa (C 22.22) produkcja opakowań z tworzyw sztucznych, przy czym dla klasy C 22.22 w wymiarze zatrudnienia (w wymiarze przychodów z eksportu dla działu 22) występowała przewaga Dolnego Śląska w koncentracji, w przypadku klasy C 17.21 (w wymiarze przychodów z eksportu dla działu 17) – brak koncentracji (wskaźnik zdecydowanie poniżej 1,00).

Na przestrzeni lat 2012-2017 wystąpiły mało istotne zmiany w poziomie koncentracji regionalnej w ujęciu zidentyfikowanych tzw. branż kluczowych, m.in zmniejszyła się nieznacznie przewaga Dolnego Śląska w branży technologie informacyjno-komunikacyjne (ICT) oraz w branży surowce naturalne – zwłaszcza w wymiarze zatrudnienia i internacjonalizacji.

W ramach branży technologie informacyjno-komunikacyjne szczególnie odnotowano zmniejszenie poziomu koncentracji regionalnej w wymienionych wymiarach zatrudnienia (na poziomie klas) oraz internacjonalizacji (tylko w zakresie działu 26) w przypadku następujących klas:

- (C 26.11) produkcja elementów elektronicznych;
- (C 26.40) produkcja elektronicznego sprzętu powszechnego użytku;
- (C 26.70) produkcja instrumentów optycznych i sprzętu fotograficznego.

Natomiast nieznacznie wzrosło znaczenie klasy (J 62.01) działalność związana z oprogramowaniem, a w wymiarze przychodów z eksportu nieznacznie wzrosło znaczenie działu (I 62) działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana.

Specjalizacje naukowo-technologiczne

W rozdziale II dokonano identyfikacji specjalizacji naukowo-technologicznych na Dolnym Śląsku. Do przedstawienia potencjału naukowo-technologicznego wybrano aktywność patentową, działalność publikacyjną oraz zatrudnienie w szkolnictwie wyższym, liczbę nadanych stopni i tytułów naukowych, naukowe uczestników studiów doktoranckich oraz działalność badawczo-rozwojową.

Szczegółowe zestawienie specjalizacji naukowo-technologiczne (w wymiarze aktywności publikacyjnej i kształcenia na poziomie studiów doktoranckich) zawarto w tablicach 57, 58 i 59. Z uwagi na brak możliwości ujęcia działalności patentowej i wynalazczej według dziedzin nauki skorzystano z międzynarodowej klasyfikacji patentowej.

Podstawą rozwoju społeczeństw, które wykorzystują swój potencjał do podnoszenia jakości życia jest umiejętne wykorzystanie potencjału intelektualnego w obszarach nauki, przemysłu i biznesu, co daje podstawy do budowy nowoczesnej, innowacyjnej gospodarki opartej na wiedzy i wykorzystującej nowoczesne technologie. Najbardziej znaczącym efektem ochrony innowacji technicznych w Polsce jest działalność Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej, ponieważ fundamentalną zasadą wspierania rozwoju innowacji jest zagwarantowanie twórcom prawa do stworzonego wynalazku i bezpieczeństwa prawnego w obrocie.

Innowacyjność gospodarki województwa dolnośląskiego zależy od zdolności do kreowania nowych rozwiązań, zwłaszcza w zakresie technologii i produktów. W 2017 r. do Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej wpłynęło wiele nowych inicjatyw z województwa dolnośląskiego, ukierunkowanych w szerokim zakresie na wzrost innowacyjności warunkującej przyspieszenie rozwoju regionalnego. W województwie dolnośląskim zgłoszono 345 wynalazków, 50 wzorów użytkowych oraz 62 wzory przemysłowe, udzielono 260 patentów, 44 wzory użytkowe i 45 wzorów przemysłowych.

Województwo dolnośląskie było na 6 miejscu pod względem liczby zgłoszonych wynalazków i wzorów użytkowych na 100 tys. mieszkańców oraz na 4 miejscu pod względem udzielonych patentów i praw ochronnych na 100 tys. mieszkańców.

Najwięcej zgłoszeń wynalazków i wzorów użytkowych do Urzędu Patentowego Rzeczypospolitej Polskiej wpłynęło z następujących podmiotów województwa dolnośląskiego: Politechniki Wrocławskiej i Uniwersytetu Przyrodniczego. Przy czym Politechnika Wroclawska zajęła 1 miejsce pod względem liczby udzielonych patentów i praw ochronnych, na 11 miejscu znalazł się Uniwersytet Przyrodniczy. Kluczowym obszarem, w którym koncentrowała się działalność wynalazcza był poddział: „Chemia”, następnie „Technologia mikrostrukturalna; nanotechnologia”, „Przyrządy”, „Silniki lub pompy”, „Technika ogólnie”. Udzielone patenty koncentrowały się przede wszystkim w poddziale: „Sprzęt bojowy; Technika minerska”, „Wiercenia w ziemi lub skale; górnictwo”, „Zdrowie; Ratowanie życia; Rozrywka”, a w mniejszym stopniu w poddziale: „Transport”, „Chemia”, „Przyrządy”.

Województwo dolnośląskie jest jednym z największych ośrodków akademickich w Polsce. Nauczyciele akademicy przygotowujący przyszłe kadry stanowili 8,9% ogółu kadry w kraju (4 lokata pod względem liczby nauczycieli akademickich w kraju po województwie mazowieckim, małopolskim i wielkopolskim).

W 2017 r. w województwie dolnośląskim zatrudnionych było 8475 nauczycieli akademickich (4 miejsce w kraju po województwie mazowieckim, małopolskim i wielkopolskim; w 2012 – 5 miejsce), w tym 46,8% osób zatrudnionych było na stanowisku adiunkta, 21,8% na stanowisku profesora, a 11,6% asystenta. Zatrudnienie nauczycieli akademickich koncentrowało się głównie w obszarze wychowania fizycznego oraz nauk rolniczych, natomiast w mniejszym stopniu na uczelniach medycznych, teologicznych, resortu obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych, technicznych, ekonomicznych i artystycznych.

Liczba uczestników studiów trzeciego stopnia (doktoranckich) stanowi jedną ze zmiennych odzwierciedlających rozwój poszczególnych dziedzin i dyscyplin nauki. W województwie dolnośląskim na studiach doktoranckich studiowało 3,8 tys. osób. Województwo dolnośląskie było jednym z województw o najwyższej liczbie uczestników na III stopniu studiów, po województwie mazowieckim i małopolskim. W strukturze uczestników studiów doktoranckich w województwie dolnośląskim w 2017 r., według dziedzin nauki, największy udział miały nauki techniczne (17,3%), następnie nauki humanistyczne (12%), społeczne (10,8%), prawne (9,7%) oraz ekonomiczne (9,1%). Ze względu na wartość wskaźnika lokalizacji wśród dyscyplin wiodących (o wartości wskaźnika wynoszącej co najmniej 3,0) na Dolnym Śląsku w 2017 r. znalazły się biotechnologia (w obrębie dziedziny nauk biologicznych - 5,6 oraz jako dyscyplina nauk chemicznych – 3,01) oraz architektura i urbanistyka (3,0). Ponadto w województwie dolnośląskim wystąpiła znacząca koncentracja doktorantów z zakresu sztuk plastycznych, którym nie przyporządkowano dyscypliny bądź też którzy uczestniczyli w studiach interdyscyplinarnych (5,4). Jako kluczowe (wartość wskaźnika lokalizacji w przedziale 1,50-2,99) sklasyfikowano następujące dyscypliny: nauki o sztuce (2,49), pedagogikę (2,44), elektronikę (2,41), górnictwo i geologię inżynierską (2,34), ochronę i kształtowanie środowiska (2,06), informatykę (1,75), finanse (1,69), biocybernetykę i inżynierię biomedyczną (1,65), biochemię jako dyscyplinę nauk biologicznych (1,59) oraz energetykę (1,52).

Wyznacznikiem stanu sektora nauki w województwie dolnośląskim jest aktywność publikacyjna jednostek naukowych. Województwo dolnośląskie zajmowało 5 lokatę pod względem liczby publikacji zarchiwizowanych w Module Sprawozdawczym Polskiej Bibliografii Naukowej (po województwie mazowieckim, małopolskim, śląskim i wielkopolskim) z 8,4% wszystkich publikacji w kraju. Wśród publikacji dominowały artykuły naukowe (64,6% wszystkich publikacji, w tym 44,4% opublikowano w czasopiśmie z listy A, 41,1% w czasopiśmie z listy B, 2,3% w czasopiśmie z listy C, a 12,3% w czasopiśmie spoza listy), w dalszej kolejności rozdziały w monografiach (30,4% wszystkich publikacji) i monografie naukowe (5,0%).

Publikacje dolnośląskich jednostek naukowych w bazie Web of Science stanowiły 8,6% jednostkowych publikacji w Polsce (8,8% łącznie w każdej z dziedzin), co plasowało województwo na odpowiednio 5 miejscu pod względem liczby jednostkowej publikacji (zaraz po województwie mazowieckim – 16,9% publikacji w Polsce, śląskim – 13,8%, małopolskim – 11% i wielkopolskim – 8,8%) i 4 miejscu pod względem liczby publikacji w każdej z dziedzin (po województwie mazowieckim – 16,9% publikacji w Polsce, śląskim – 13,9% i małopolskim- 11,0%).

W województwie dolnośląskim najwięcej publikacji stanowiły opracowania z zakresu nauk przyrodniczych – 50,7% wszystkich publikacji w województwie, następnie z zakresu nauk inżyniersko-technicznych (21,5%) oraz nauk medycznych i nauk o zdrowiu (14,7%).

W świetle przedstawionej analizy o charakterze ilościowym, sugerujemy na potrzeby identyfikacji inteligentnych specjalizacji dalsze badania o charakterze jakościowym, uwzględniające opinie ekspertów, które w kontekście pożądanego kierunku rozwoju społeczno-gospodarczego Dolnego mogą ułatwić zinterpretować wskazane metodami ilościowymi kierunki i skale zmian w poziomie koncentracji działalności gospodarczej oraz w zakresie poziomie koncentracji potencjału naukowo-technologicznego w wybranych wymiarach. Zgodnie z przyjętą metodologią, aby dokonać identyfikacji specjalizacji gospodarczych oraz specjalizacji naukowo-technologicznych skorzystano z metody wskaźnika lokalizacji LQ. Wskaźnik lokalizacji pozwala dokładnie określić przewagi względne w relacji do obszaru referencyjnego – średniej krajowej. Nie umożliwia on jednak identyfikację branż, w których region może mieć przewagi rynkowe, skutkujące możliwością wyselekcjonowania kierunków strategicznych wzmocnienia pozycji regionu oraz realizacji celów rozwojowych.

Tabl. 56. Specjalizacje gospodarcze w województwie dolnośląskim według poziomów wartości wskaźnika lokalizacji

Wyszczególnienie		2012				2017			
		Pracujący	Podmioty REGON	Nakłady na innowacje	Eksport	Pracujący	Podmioty REGON	Nakłady na innowacje	Eksport (2016)
Wartość wskaźnika lokalizacji:									
	3,00 i więcej								
	1,50-2,99								
	1,00-1,49								
SEKCJE PKD									
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo								
B	Górnictwo i wydobywanie								
C	Przetwórstwo przemysłowe								
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją								
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi								
J	Informacja i komunikacja								
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa								
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości								
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna								
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca								
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna								
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją								

Tabl. 56. Specjalizacje gospodarcze w województwie dolnośląskim według poziomów wartości wskaźnika lokalizacji (cd.)

Wyszczególnienie		2012				2017			
		Pracujący	Podmioty REGON	Nakłady na innowacje	Eksport	Pracujący	Podmioty REGON	Nakłady na innowacje	Eksport (2016)
Wartość wskaźnika lokalizacji:		3,00 i więcej	1,50-2,99	1,00 - 1,49					
DZIAŁY PKD									
A 02	Leśnictwo i pozyskiwanie drewna								
03	Rybnictwo								
B 07	Górnictwo rud metali								
B 08	Pozostałe górnictwo i wydobywanie								
09	Działalność usługowa wspomagająca górnictwo i wydobywanie								
C 11	Produkcja napojów								
C 13	Produkcja wyrobów tekstylnych								
C 15	Produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych								
C 17	Produkcja papieru i wyrobów z papieru								
1C 8	Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji								
C 20	Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych								
C 21	Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych								
C 22	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych								
C 23	Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych								
C 25	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń								
C 26	Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych								

Tabl. 56. Specjalizacje gospodarcze w województwie dolnośląskim według poziomów wartości wskaźnika lokalizacji (cd.)

Wyszczególnienie		2012				2017			
		Pracujący	Podmioty REGON	Nakłady na innowacje	Eksport	Pracujący	Podmioty REGON	Nakłady na innowacje	Eksport (2016)
Wartość wskaźnika lokalizacji:		3,00 i więcej	1,50-2,99	1,00 - 1,49					
DZIAŁY PKD									
C 27	Produkcja urządzeń elektrycznych								
C 28	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana								
C 29	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli								
C 30	Produkcja pozostałego sprzętu transportowego								
C 31	Produkcja mebli								
C 32	Pozostała produkcja wyrobów								
C 33	Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń								
E 36	Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody								
E 37	Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków								
E 38	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców								
E 39	Działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami								
F 41	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków								
F 42	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej								
F 43	Roboty budowlane specjalistyczne								

Tabl. 56. Specjalizacje gospodarcze w województwie dolnośląskim według poziomów wartości wskaźnika lokalizacji (cd.)

Wyszczególnienie		2012				2017			
		Pracujący	Podmioty REGON	Nakłady na innowacje	Eksport	Pracujący	Podmioty REGON	Nakłady na innowacje	Eksport (2016)
Wartość wskaźnika lokalizacji:		3,00 i więcej		1,50-2,99		1,00 -1,49			
DZIAŁY PKD									
G 47	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi								
H 50	Transport wodny								
H 53	Działalność pocztowa i kurierska								
I 55	Zakwaterowanie								
I 56	Działalność usługowa związana z wyżywieniem								
J 62	Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana								
J 63	Działalność usługowa w zakresie informacji								
K 64	Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszków emerytalnych								
K 66	Działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne								
L 68	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości								
M 69	Działalność prawnicza, rachunkowo-księgowa i doradztwo podatkowe								

Tabl. 56. Specjalizacje gospodarcze w województwie dolnośląskim według poziomów wartości wskaźnika lokalizacji (cd.)

Wyszczególnienie		2012				2017			
		Pracujący	Podmioty REGON	Nakłady na innowacje	Ekspert	Pracujący	Podmioty REGON	Nakłady na innowacje	Ekspert (2016)
Wartość wskaźnika lokalizacji:		3,00 i więcej	1,50-2,99	1,00 - 1,49					
DZIAŁY PKD									
M 70	Działalność firm centralnych (head offices); doradztwo związane z zarządzaniem								
M 71	Działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne								
M 72	Badania naukowe i prace rozwojowe								
M 74	Pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna								
N 77	Wynajem i dzierżawa								
N 78	Działalność związana z zatrudnieniem								
N 79	Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane								
N 80	Działalność detektywistyczna i ochroniarska								
N 81	Działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni								
N 82	Działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej								
Q 86	Opieka zdrowotna								
Q 87	Pomoc społeczna z zakwaterowaniem								
Q 88	Pomoc społeczna bez zakwaterowania								

Tabl. 56. Specjalizacje gospodarcze w województwie dolnośląskim według poziomów wartości wskaźnika lokalizacji (dok.)

Wyszczególnienie Wartość wskaźnika lokalizacji:			2012				2017			
			Pracujący	Podmioty REGON	Nakłady na innowacje	Eksport	Pracujący	Podmioty REGON	Nakłady na innowacje	Eksport (2016)
3,00 i więcej	1,50-2,99	1,00 - 1,49								
DZIAŁY PKD										
R 90	Działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką									
R 92	Działalność związana z grami losowymi i zakładami wzajemnymi									
R 93	Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna									
S 95	Naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego									

Tabl. 57. Specjalizacje naukowo-technologiczne w województwie dolnośląskim według poziomów wartości wskaźnika lokalizacji dla wynalazków i wzorów użytkowych w UPRP

Wyszczególnienie	2012				2017			
	Zgłoszone wynalazki	Udzielone patenty	Zgłoszone wzory użytkowe	Udzielone wzory użytkowe	Zgłoszone wynalazki	Udzielone patenty	Zgłoszone wzory użytkowe	Udzielone wzory użytkowe
Dział A – Podstawowe potrzeby ludzkie								
Rolnictwo								
Środki spożywcze; Tytoń								
Przedmioty użytku osobistego lub domowego								
Młynki do kawy; Młynki do przypraw; Odkurzacze ogólnie								
Zdrowie; Ratowanie życia; Rozrywka								
Dział B – Różne procesy przemysłowe; Transport								
Rozdzielanie; Mieszanie								
Formowanie								
Drukarnictwo								
Transport								
Technologia mikrostrukturalna; nanotechnologia								
Dział C – Chemia; Metalurgia								
Chemia								
Metalurgia								
Techniki kombinatoryczne								
Dział D – Włókiennictwo; Papiernictwo								
Wyroby włókiennicze lub materiały elastyczne nieprzewidziane gdzie indziej								
Papier								
Dział E – Budownictwo; Górnictwo								
Budownictwo								
Wiercenia w ziemi lub skale; górnictwo								

Tabl. 57. Specjalizacje naukowo-technologiczne w województwie dolnośląskim według poziomów wartości wskaźnika lokalizacji dla wynalazków i wzorów użytkowych w UPRP (dok.)

Wyszczególnienie Wartość wskaźnika lokalizacji:	2012				2017			
	Zgłoszone wynalazki	Udzielone patenty	Zgłoszone wzory użytkowe	Udzielone wzory użytkowe	Zgłoszone wynalazki	Udzielone patenty	Zgłoszone wzory użytkowe	Udzielone wzory użytkowe
Dział F – Budowa maszyn; Oświetlenie; Ogrzewanie; Uzbrojenie;								
Technika minerska								
Silniki lub pompy								
Technika ogólnie								
Oświetlenie; Ogrzewanie								
Wytwarzanie lub przechowywanie lodu; Skraplanie lub zestalanie gazów								
Sprzęt bojowy; Technika minerska								
Dział G – Fizyka								
Przyrządy								
Nukleonika								
Dział H— Elektrotechnika								

Tabl. 58. Specjalizacje naukowo-technologiczne w województwie dolnośląskim według poziomów wartości wskaźnika lokalizacji dla zgłoszeń wzorów użytkowych w UPRP

Klasy Wartość wskaźnika lokalizacji:	Zgłoszenia wzorów przemysłowych	2012	2017
Klasa 1	Artykuły spożywcze		
Klasa 2	Odzież i pasmanteria		
Klasa 3	Artykuły (akcesoria) podróżnicze, walizy, parasole i mienie osobiste, nie wyszczególnione w innych klasach		
Klasa 4	Artykuły szczotkarskie		
Klasa 5	Materiały tekstylne, materiały sztuczne i naturalne tkane w sztukach		
Klasa 6	Umeblowanie (wyposażenie mieszkań)		
Klasa 7	Przybory gospodarstwa domowego nie objęte w innych klasach		
Klasa 8	Narzędzia metalowe		
Klasa 9	Pojemniki stosowane do transportu i przechowywania towarów		
Klasa 10	Zegary, zegarki, manometry, inne przyrządy do pomiaru, kontroli i sygnalizacji		
Klasa 11	Ozdoby		
Klasa 12	Środki transportu, dźwigi, wyciągi		
Klasa 13	Urządzenia do wytwarzania, przesyłu lub przetwarzania elektryczności		
Klasa 14	Kopiowanie (nagrywanie dźwięku, obrazu), urządzenia do komunikowania się i przetwarzania informacji		
Klasa 15	Maszyny nie ujęte w innych klasach		
Klasa 16	Aparaty fotograficzne, filmowe i optyczne		
Klasa 17	Instrumenty muzyczne		
Klasa 18	Maszyny biurowe, maszyny do drukowania		
Klasa 19	Materiały i sprzęt biurowy, materiały dla artystów i dydaktyczne		
Klasa 20	Wyposażenie sklepów i sprzęt reklamowy, znaki		
Klasa 21	Gry, zabawki, namioty i artykuły sportowe		
Klasa 22	Broń, wyroby pirotechniczne, akcesoria myśliwskie, wędkarskie i służące do zwalczania szkodników		
Klasa 23	Urządzenia dozujące płyny, urządzenia sanitarne, do ogrzewania, wentylacji i rozrzedzania powietrza, paliwa		
Klasa 24	Urządzenia medyczne i laboratoryjne		
Klasa 25	Elementy budowlane i konstrukcyjne		
Klasa 26	Urządzenia oświetleniowe		
Klasa 27	Artykuły tytoniowe i akcesoria dla palaczy		
Klasa 28	Środki farmaceutyczne i kosmetyki, artykuły toaletowe i urządzenia fryzjersko-kosmetyczne		
Klasa 29	Urządzenia i sprzęt przeciwpożarowy, ratunkowy i do zapobiegania wypadkom		
Klasa 30	Artykuły do chowu i przewożenia zwierząt		
Klasa 31	Maszyny i urządzenia do przygotowywania żywności i napojów (nie ujęte w innych klasach)		
Klasa 32	Graficzne symbole i logo, wzory powierzchniowe, zdobienia		

Tabl. 59. Specjalizacje naukowo-technologiczne w województwie dolnośląskim według poziomów wartości wskaźnika lokalizacji dla działalności naukowej

Wyszczególnienie Wartość wskaźnika lokalizacji: 3,00 i więcej 1,50-2,99 1,00 - 1,49	2012		2017	
	Publikacje	Doktoranci	Publikacje	Doktoranci
Dziedziny				
Nauki przyrodnicze				
Nauki inżynieryjne i techniczne				
Nauki medyczne i nauki o zdrowiu				
Nauki rolnicze				
Nauki społeczne				
Nauki humanistyczne				
Dyscypliny				
Nauki przyrodnicze				
Matematyka				
Nauki o komputerach i informatyka				
Nauki fizyczne				
Nauki chemiczne				
Nauki o ziemi i o środowisku				
Nauki biologiczne				
Inne nauki przyrodnicze				
Nauki inżynieryjne i techniczne				
Inżynieria lądowa				
Elektrotechnika, elektronika, inżynieria informatyczna				
Inżynieria mechaniczna				
Inżynieria chemiczna				
Inżynieria materiałowa				
Inżynieria medyczna				
Inżynieria środowiska				
Biotechnologia środowiskowa				
Nanotechnologia				
Inne nauki inżynieryjne i technologiczne				
Nauki medyczne i nauki o zdrowiu				
Medycyna (w doktoratach bez wskazania na ogólną lub kliniczną)				
Medycyna ogólna				
Medycyna kliniczna				
Nauka o zdrowiu				
Biotechnologia medyczna				
Inne nauki medyczne				

Tabl. 59. Specjalizacje naukowo-technologiczne w województwie dolnośląskim według poziomów wartości wskaźnika lokalizacji dla działalności naukowej (dok.)

Wyszczególnienie	2012		2017	
	Publikacje	Doktoranci	Publikacje	Doktoranci
Wartość wskaźnika lokalizacji: 3,00 i więcej 1,50-2,99 1,00-1,49				
Dziedziny				
Nauki rolnicze				
Rolnictwo, leśnictwo i rybołówstwo				
Nauka o zwierzętach i mleczarstwo				
Nauki weterynaryjne				
Biotechnologia rolnicza				
Inne nauki rolnicze				
Nauki społeczne				
Psychologia				
Ekonomia i biznes				
Pedagogika				
Socjologia				
Prawo				
Nauki polityczne				
Geografia społeczna i gospodarcza				
Media i komunikowanie				
Inne nauki społeczne				
Nauki humanistyczne				
Historia i archeologia				
Języki i literatura				
Filozofia, etyka i religia				
Sztuka (sztuka, historia sztuki, sztuki sceniczne, muzyka)				
Inne nauki humanistyczne				

ANEKSY

ANEKS 1. Polska Klasyfikacja Działalności – PKD 2007

Symbol sekcji i działów PKD	Nazwa
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo
01	Uprawy rolne, chów i hodowla zwierząt, łowiectwo, włączając działalność usługową
01.1	Uprawy rolne inne niż wieloletnie
01.2	Uprawa roślin wieloletnich
01.3	Rozmnażanie roślin
01.4	Chów i hodowla zwierząt
01.5	Uprawy rolne połączone z chowem i hodowlą zwierząt (działalność mieszana)
01.6	Działalność usługowa wspomagająca rolnictwo i następująca po zbiorach
01.7	Łowiectwo i pozyskiwanie zwierząt łownych, włączając działalność usługową
02	Leśnictwo i pozyskiwanie drewna
02.1	Gospodarka leśna i pozostała działalność leśna, z wyłączeniem pozyskiwania produktów leśnych
02.2	Pozyskiwanie drewna
02.3	Pozyskiwanie dziko rosnących produktów leśnych, z wyłączeniem drewna
02.4	Działalność usługowa związana z leśnictwem
03	Rybactwo
03.1	Rybolówstwo
03.2	Chów i hodowla ryb oraz pozostałych organizmów wodnych
B	Górnictwo i wydobywanie
05	Wydobywanie węgla kamiennego i węgla brunatnego (lignitu)
05.1	Wydobywanie węgla kamiennego
05.2	Wydobywanie węgla brunatnego (lignitu)
06	Górnictwo ropy naftowej i gazu ziemnego
06.1	Górnictwo ropy naftowej
06.2	Górnictwo gazu ziemnego
07	Górnictwo rud metali
07.1	Górnictwo rud żelaza
07.2	Górnictwo rud metali nieżelaznych
08	Pozostałe górnictwo i wydobywanie
08.1	Wydobywanie kamienia, piasku i gliny
08.9	Górnictwo i wydobywanie, gdzie indziej niesklasyfikowane
09	Działalność usługowa wspomagająca górnictwo i wydobywanie
09.1	Działalność usługowa wspomagająca eksploatację złóż ropy naftowej i gazu ziemnego
09.9	Działalność usługowa wspomagająca pozostałe górnictwo i wydobywanie
C	Przetwórstwo przemysłowe
10	Produkcja artykułów spożywczych
10.1	Przetwarzanie i konserwowanie mięsa oraz produkcja wyrobów z mięsa
10.2	Przetwarzanie i konserwowanie ryb, skorupiaków i mięczaków
10.3	Przetwarzanie i konserwowanie owoców i warzyw
10.4	Produkcja olejów i tłuszczów pochodzenia roślinnego i zwierzęcego
10.5	Wytwarzanie wyrobów mleczarskich
10.6	Wytwarzanie produktów przemiału zbóż, skrobi i wyrobów skrobiowych
10.7	Produkcja wyrobów piekarskich i mącznych
10.8	Produkcja pozostałych artykułów spożywczych
10.9	Produkcja gotowych paszy i karmy dla zwierząt
11	Produkcja napojów
11.0	Produkcja napojów
12	Produkcja wyrobów tytoniowych
12.0	Produkcja wyrobów tytoniowych

ANEKS 1. Polska Klasyfikacja Działalności – PKD 2007 (cd.)

Symbol sekcji i działów PKD	Nazwa
13	Produkcja wyrobów tekstylnych
13.1	Przygotowanie i przędzenie włókien tekstylnych
13.2	Produkcja tkanin
13.3	Wykończanie wyrobów włókienniczych
13.9	Produkcja pozostałych wyrobów tekstylnych
14	Produkcja odzieży
14.1	Produkcja odzieży, z wyłączeniem wyrobów futrzarskich
14.2	Produkcja wyrobów futrzarskich
14.3	Produkcja odzieży dzianej
15	Produkcja skór i wyrobów ze skór wyprawionych
15.1	Wyprawa skór, garbowanie; wyprawa i barwienie skór futerkowych; produkcja toreb bagażowych, toreb ręcznych i podobnych wyrobów kaletniczych; produkcja wyrobów rymarskich
15.2	Produkcja obuwia
16	Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania
16.1	Produkcja wyrobów tartacznych
16.2	Produkcja wyrobów z drewna, korka, słomy i materiałów używanych do wyplatania
17	Produkcja papieru i wyrobów z papieru
17.1	Produkcja masy włóknistej, papieru i tektury
17.2	Produkcja wyrobów z papieru i tektury
18	Poligrafia i reprodukcja zapisanych nośników informacji
18.1	Drukowanie i działalność usługowa związana z poligrafią
18.2	Reprodukcja zapisanych nośników informacji
19	Wytwarzanie i przetwarzanie koksu i produktów rafinacji ropy naftowej
19.1	Wytwarzanie i przetwarzanie koksu
19.2	Wytwarzanie i przetwarzanie produktów rafinacji ropy naftowej
20	Produkcja chemikaliów i wyrobów chemicznych
20.1	Produkcja podstawowych chemikaliów, nawozów i związków azotowych, tworzyw sztucznych i kauczuku syntetycznego w formach podstawowych
20.2	Produkcja pestycydów i pozostałych środków agrochemicznych
20.3	Produkcja farb, lakierów i podobnych powłok, farb drukarskich i mas uszczelniających
20.4	Produkcja mydła i detergentów, środków myjących i czyszczących, wyrobów kosmetycznych i toaletowych
20.5	Produkcja pozostałych wyrobów chemicznych
20.6	Produkcja włókien chemicznych
21	Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych oraz leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych
21.1	Produkcja podstawowych substancji farmaceutycznych
21.2	Produkcja leków i pozostałych wyrobów farmaceutycznych
22	Produkcja wyrobów z gumy i tworzyw sztucznych
22.1	Produkcja wyrobów z gumy
22.2	Produkcja wyrobów z tworzyw sztucznych
23	Produkcja wyrobów z pozostałych mineralnych surowców niemetalicznych
23.1	Produkcja szkła i wyrobów ze szkła
23.2	Produkcja wyrobów ogniotrwałych
23.3	Produkcja ceramicznych materiałów budowlanych
23.4	Produkcja pozostałych wyrobów z porcelany i ceramiki
23.5	Produkcja cementu, wapna i gipsu
23.6	Produkcja wyrobów z betonu, cementu i gipsu
23.7	Cięcie, formowanie i wykańczanie kamienia
23.9	Produkcja wyrobów ściernych i pozostałych wyrobów z mineralnych surowców niemetalicznych, gdzie indziej niesklasyfikowana

ANEKS 1. Polska Klasyfikacja Działalności – PKD 2007 (cd.)

Symbol sekcji i działów PKD	Nazwa
24	Produkcja metali
24.1	Produkcja surówki, żelazostopów, żeliwa i stali oraz wyrobów hutniczych
24.2	Produkcja rur, przewodów, kształtowników zamkniętych i łączników, ze stali
24.3	Produkcja pozostałych wyrobów ze stali poddanej wstępnej obróbce
24.4	Produkcja metali szlachetnych i innych metali nieżelaznych
24.5	Odlewnictwo metali
25	Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń
25.1	Produkcja metalowych elementów konstrukcyjnych
25.2	Produkcja zbiorników, cystern i pojemników metalowych
25.3	Produkcja wytwornic pary, z wyłączeniem kotłów do centralnego ogrzewania gorącą wodą
25.4	Produkcja broni i amunicji
25.5	Kucie, prasowanie, wytłaczanie i walcowanie metali; metalurgia proszków
25.6	Obróbka metali i nakładanie powłok na metale; obróbka mechaniczna elementów metalowych
25.7	Produkcja wyrobów nożowniczych, sztućców, narzędzi i wyrobów metalowych ogólnego przeznaczenia
25.9	Produkcja pozostałych gotowych wyrobów metalowych
26	Produkcja komputerów, wyrobów elektronicznych i optycznych
26.1	Produkcja elektronicznych elementów i obwodów drukowanych
26.2	Produkcja komputerów i urządzeń peryferyjnych
26.3	Produkcja sprzętu (tele)komunikacyjnego
26.4	Produkcja elektronicznego sprzętu powszechnego użytku
26.5	Produkcja instrumentów i przyrządów pomiarowych, kontrolnych i nawigacyjnych; produkcja zegarków i zegarów
26.6	Produkcja urządzeń napromieniowujących, sprzętu elektromedycznego i elektroterapeutycznego
26.7	Produkcja instrumentów optycznych i sprzętu fotograficznego
26.8	Produkcja magnetycznych i optycznych niezapisanych nośników informacji
27	Produkcja urządzeń elektrycznych
27.1	Produkcja elektrycznych silników, prądnic, transformatorów, aparatury rozdzielczej i sterowniczej energii elektrycznej
27.2	Produkcja baterii i akumulatorów
27.3	Produkcja izolowanych przewodów i kabli oraz sprzętu instalacyjnego
27.4	Produkcja elektrycznego sprzętu oświetleniowego
27.5	Produkcja sprzętu gospodarstwa domowego
27.9	Produkcja pozostałego sprzętu elektrycznego
28	Produkcja maszyn i urządzeń, gdzie indziej niesklasyfikowana
28.1	Produkcja maszyn ogólnego przeznaczenia
28.2	Produkcja pozostałych maszyn ogólnego przeznaczenia
28.3	Produkcja maszyn dla rolnictwa i leśnictwa
28.4	Produkcja maszyn i narzędzi mechanicznych
28.9	Produkcja pozostałych maszyn specjalnego przeznaczenia
29	Produkcja pojazdów samochodowych, przyczep i naczep, z wyłączeniem motocykli
29.1	Produkcja pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli
29.2	Produkcja nadwozi do pojazdów silnikowych; produkcja przyczep i naczep
29.3	Produkcja części i akcesoriów do pojazdów silnikowych
30	Produkcja pozostałego sprzętu transportowego
30.1	Produkcja statków i łodzi
30.2	Produkcja lokomotyw kolejowych oraz taboru szynowego
30.3	Produkcja statków powietrznych, statków kosmicznych i podobnych maszyn
30.4	Produkcja wojskowych pojazdów bojowych
30.9	Produkcja sprzętu transportowego, gdzie indziej niesklasyfikowana
31	Produkcja mebli
31.0	Produkcja mebli

ANEKS 1. Polska Klasyfikacja Działalności – PKD 2007 (cd.)

Symbol sekcji i działów PKD	Nazwa
32	Pozostała produkcja wyrobów
32.1	Produkcja wyrobów jubilerskich, biżuterii i podobnych wyrobów
32.2	Produkcja instrumentów muzycznych
32.3	Produkcja sprzętu sportowego
32.4	Produkcja gier i zabawek
32.5	Produkcja urządzeń, instrumentów oraz wyrobów medycznych, włączając dentystyczne
32.9	Produkcja wyrobów, gdzie indziej niesklasyfikowana
33	Naprawa, konserwacja i instalowanie maszyn i urządzeń
33.1	Naprawa i konserwacja metalowych wyrobów gotowych, maszyn i urządzeń
33.2	Instalowanie maszyn przemysłowych, sprzętu i wyposażenia
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
35	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
35.1	Wytwarzanie, przesyłanie, dystrybucja i handel energią elektryczną
35.2	Wytwarzanie paliw gazowych; dystrybucja i handel paliwami gazowymi w systemie sieciowym
35.3	Wytwarzanie i zaopatrywanie w parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją
36	Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody
36.0	Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody
37	Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków
37.0	Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków
38	Działalność związana ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów; odzysk surowców
38.1	Zbieranie odpadów
38.2	Przetwarzanie i unieszkodliwianie odpadów
38.3	Odzysk surowców
39	Działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami
39.0	Działalność związana z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami
F	Budownictwo
41	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków
41.1	Realizacja projektów budowlanych związanych ze wznoszeniem budynków
41.2	Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych i niemieszkalnych
42	Roboty związane z budową obiektów inżynierii lądowej i wodnej
42.1	Roboty związane z budową dróg kołowych i szynowych
42.2	Roboty związane z budową rurociągów, linii telekomunikacyjnych i elektroenergetycznych
42.9	Roboty związane z budową pozostałych obiektów inżynierii lądowej i wodnej
43	Roboty budowlane specjalistyczne
43.1	Rozbiórka i przygotowanie terenu pod budowę
43.2	Wykonywanie instalacji elektrycznych, wodno-kanalizacyjnych i pozostałych instalacji budowlanych
43.3	Wykonywanie robót budowlanych wykończeniowych
43.9	Pozostałe specjalistyczne roboty budowlane

ANEKS 1. Polska Klasyfikacja Działalności – PKD 2007 (cd.)

Symbol sekcji i działów PKD	Nazwa
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle
45	Handel hurtowy i detaliczny pojazdami samochodowymi; naprawa pojazdów samochodowych
45.1	Sprzedaż hurtowa i detaliczna pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli
45.2	Konserwacja i naprawa pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli
45.3	Sprzedaż hurtowa i detaliczna części i akcesoriów do pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli
45.4	Sprzedaż hurtowa i detaliczna motocykli, ich naprawa i konserwacja oraz sprzedaż hurtowa i detaliczna części i akcesoriów do nich
46	Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi
46.1	Sprzedaż hurtowa realizowana na zlecenie
46.2	Sprzedaż hurtowa produktów rolnych i żywych zwierząt
46.3	Sprzedaż hurtowa żywności, napojów i wyrobów tytoniowych
46.4	Sprzedaż hurtowa artykułów użytku domowego
46.5	Sprzedaż hurtowa narzędzi technologii informacyjnej i komunikacyjnej
46.6	Sprzedaż hurtowa maszyn, urządzeń i dodatkowego wyposażenia
46.7	Pozostała wyspecjalizowana sprzedaż hurtowa
46.9	Sprzedaż hurtowa niewyspecjalizowana
47	Handel detaliczny, z wyłączeniem handlu detalicznego pojazdami samochodowymi
47.1	Sprzedaż detaliczna prowadzona w niewyspecjalizowanych sklepach
47.2	Sprzedaż detaliczna żywności, napojów i wyrobów tytoniowych prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach
47.3	Sprzedaż detaliczna paliw do pojazdów silnikowych na stacjach paliw
47.4	Sprzedaż detaliczna narzędzi technologii informacyjnej i komunikacyjnej prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach
47.5	Sprzedaż detaliczna artykułów użytku domowego prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach
47.6	Sprzedaż detaliczna wyrobów związanych z kulturą i rekreacją prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach
47.7	Sprzedaż detaliczna pozostałych wyrobów prowadzona w wyspecjalizowanych sklepach
47.8	Sprzedaż detaliczna prowadzona na straganach i targowiskach
47.9	Sprzedaż detaliczna prowadzona poza siecią sklepową, straganami i targowiskami
H	Transport i gospodarka magazynowa
49	Transport lądowy oraz transport rurociągowy
49.1	Transport kolejowy pasażerski międzymiastowy
49.2	Transport kolejowy towarów
49.3	Pozostały transport lądowy pasażerski
49.4	Transport drogowy towarów oraz działalność usługowa związana z przeprowadzkami
49.5	Transport rurociągowy
50	Transport wodny
50.1	Transport morski i przybrzeżny pasażerski
50.2	Transport morski i przybrzeżny towarów
50.3	Transport wodny śródlądowy pasażerski
50.4	Transport wodny śródlądowy towarów
51	Transport lotniczy
51.1	Transport lotniczy pasażerski
51.2	Transport lotniczy towarów i transport kosmiczny
52	Magazynowanie i działalność usługowa wspomagająca transport
52.1	Magazynowanie i przechowywanie towarów
52.2	Działalność usługowa wspomagająca transport
53	Działalność pocztowa i kurierska
53.1	Działalność pocztowa objęta obowiązkiem świadczenia usług powszechnych (operatora publicznego)
53.2	Pozostała działalność pocztowa i kurierska

ANEKS 1. Polska Klasyfikacja Działalności – PKD 2007 (cd.)

Symbol sekcji i działów PKD	Nazwa
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi
55	Zakwaterowanie
55.1	Hotele i podobne obiekty zakwaterowania
55.2	Obiekty noclegowe turystyczne i miejsca krótkotrwałego zakwaterowania
55.3	Pola kempingowe (włączając pola dla pojazdów kempingowych) i pola namiotowe
55.9	Pozostałe zakwaterowanie
56	Działalność usługowa związana z wyżywieniem
56.1	Restauracje i pozostałe placówki gastronomiczne
56.2	Przygotowywanie żywności dla odbiorców zewnętrznych (katering) i pozostała gastronomiczna działalność usługowa
56.3	Przygotowywanie i podawanie napojów
J	Informacja i komunikacja
58	Działalność wydawnicza
58.1	Wydawanie książek i periodyków oraz pozostała działalność wydawnicza, z wyłączeniem w zakresie oprogramowania
58.2	Działalność wydawnicza w zakresie oprogramowania
59	Działalność związana z produkcją filmów, nagrań wideo, programów telewizyjnych, nagrań dźwiękowych i muzycznych
59.1	Działalność związana z filmami, nagraniami wideo i programami telewizyjnymi
59.2	Działalność w zakresie nagrań dźwiękowych i muzycznych
60	Nadawanie programów ogólnodostępnych i abonamentowych
60.1	Nadawanie programów radiofonicznych
60.2	Nadawanie programów telewizyjnych ogólnodostępnych i abonamentowych
61	Telekomunikacja
61.1	Działalność w zakresie telekomunikacji przewodowej
61.2	Działalność w zakresie telekomunikacji bezprzewodowej, z wyłączeniem telekomunikacji satelitarnej
61.3	Działalność w zakresie telekomunikacji satelitarnej
61.9	Działalność w zakresie pozostałej telekomunikacji
62	Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana
62.0	Działalność związana z oprogramowaniem i doradztwem w zakresie informatyki oraz działalność powiązana
63	Działalność usługowa w zakresie informacji
63.1	Przetwarzanie danych; zarządzanie stronami internetowymi (hosting) i podobna działalność; działalność portali internetowych
63.9	Pozostała działalność usługowa w zakresie informacji
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa
64	Finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych
64.1	Pośrednictwo pieniężne
64.2	Działalność holdingów finansowych
64.3	Działalność trustów, funduszy i podobnych instytucji finansowych
64.9	Pozostała finansowa działalność usługowa, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych
65	Ubezpieczenia, reasekuracja oraz fundusze emerytalne, z wyłączeniem obowiązkowego ubezpieczenia społecznego
65.1	Ubezpieczenia
65.2	Reasekuracja
65.3	Fundusze emerytalne

ANEKS 1. Polska Klasyfikacja Działalności – PKD 2007 (cd.)

Symbol sekcji i działów PKD	Nazwa
66	Działalność wspomagająca usługi finansowe oraz ubezpieczenia i fundusze emerytalne
66.1	Działalność wspomagająca usługi finansowe, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych
66.2	Działalność wspomagająca ubezpieczenia i fundusze emerytalne
66.3	Działalność związana z zarządzaniem funduszami
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
68	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości
68.1	Kupno i sprzedaż nieruchomości na własny rachunek
68.2	Wynajem i zarządzanie nieruchomościami własnymi lub dzierżawionymi
68.3	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości wykonywana na zlecenie
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
69	Działalność prawnicza, rachunkowo-księgową i doradztwo podatkowe
69.1	Działalność prawnicza
69.2	Działalność rachunkowo-księgową; doradztwo podatkowe
70	Działalność firm centralnych (head offices); doradztwo związane z zarządzaniem
70.1	Działalność firm centralnych (head offices) i holdingów, z wyłączeniem holdingów finansowych
70.2	Doradztwo związane z zarządzaniem
71	Działalność w zakresie architektury i inżynierii; badania i analizy techniczne
71.1	Działalność w zakresie architektury i inżynierii oraz związane z nią doradztwo techniczne
71.2	Badania i analizy techniczne
72	Badania naukowe i prace rozwojowe
72.1	Badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie nauk przyrodniczych i technicznych
72.2	Badania naukowe i prace rozwojowe w dziedzinie nauk społecznych i humanistycznych
73	Reklama, badanie rynku i opinii publicznej
73.1	Reklama
73.2	Badanie rynku i opinii publicznej
74	Pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna
74.1	Działalność w zakresie specjalistycznego projektowania
74.2	Działalność fotograficzna
74.3	Działalność związana z tłumaczeniami
74.9	Pozostała działalność profesjonalna, naukowa i techniczna, gdzie indziej niesklasyfikowana
75	Działalność weterynaryjna
75.0	Działalność weterynaryjna
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca
77	Wynajem i dzierżawa
77.1	Wynajem i dzierżawa pojazdów samochodowych, z wyłączeniem motocykli
77.2	Wypożyczanie i dzierżawa artykułów użytku osobistego i domowego
77.3	Wynajem i dzierżawa pozostałych maszyn, urządzeń oraz dóbr materialnych
77.4	Dzierżawa własności intelektualnej i podobnych produktów, z wyłączeniem prac chronionych prawem autorskim
78	Działalność związana z zatrudnieniem
78.1	Działalność związana z wyszukiwaniem miejsc pracy i pozyskiwaniem pracowników
78.2	Działalność agencji pracy tymczasowej
78.3	Pozostała działalność związana z udostępnianiem pracowników
79	Działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane
79.1	Działalność agentów i pośredników turystycznych oraz organizatorów turystyki
79.9	Pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane

ANEKS 1. Polska Klasyfikacja Działalności – PKD 2007 (cd.)

Symbol sekcji i działów PKD	Nazwa
80	Działalność detektywistyczna i ochroniarska
80.1	Działalność ochroniarska, z wyłączeniem obsługi systemów bezpieczeństwa
80.2	Działalność ochroniarska w zakresie obsługi systemów bezpieczeństwa
80.3	Działalność detektywistyczna
81	Działalność usługowa związana z utrzymaniem porządku w budynkach i zagospodarowaniem terenów zieleni
81.1	Działalność pomocnicza związana z utrzymaniem porządku w budynkach
81.2	Sprzątanie obiektów
81.3	Działalność usługowa związana z zagospodarowaniem terenów zieleni
82	Działalność związana z administracyjną obsługą biura i pozostała działalność wspomagająca prowadzenie działalności gospodarczej
82.1	Działalność związana z administracyjną obsługą biura, włączając działalność wspomagającą
82.2	Działalność centrów telefonicznych (<i>call center</i>)
82.3	Działalność związana z organizacją targów, wystaw i kongresów
82.9	Działalność komercyjna, gdzie indziej niesklasyfikowana
O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
84	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
84.1	Administracja publiczna oraz polityka gospodarcza i społeczna
84.2	Usługi na rzecz całego społeczeństwa
84.3	Obowiązkowe zabezpieczenia społeczne
P	Edukacja
85	Edukacja
85.1	Placówki wychowania przedszkolnego
85.2	Szkoły podstawowe
85.3	Gimnazja, szkoły ponadgimnazjalne i szkoły ponadpodstawowe, z wyłączeniem szkół policealnych
85.4	Szkoły policealne oraz wyższe
85.5	Pozaszkolne formy edukacji
85.6	Działalność wspomagająca edukację
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna
86	Opieka zdrowotna
86.1	Działalność szpitali
86.2	Praktyka lekarska
86.9	Pozostała działalność w zakresie opieki zdrowotnej
87	Pomoc społeczna z zakwaterowaniem
87.1	Pomoc społeczna z zakwaterowaniem zapewniająca opiekę pielęgniarstwa
87.2	Pomoc społeczna z zakwaterowaniem dla osób z zaburzeniami psychicznymi
87.3	Pomoc społeczna z zakwaterowaniem dla osób w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych
87.9	Pozostała pomoc społeczna z zakwaterowaniem
88	Pomoc społeczna bez zakwaterowania
88.1	Pomoc społeczna bez zakwaterowania dla osób w podeszłym wieku i osób niepełnosprawnych
88.9	Pozostała pomoc społeczna bez zakwaterowania
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją
90	Działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką
90.0	Działalność twórcza związana z kulturą i rozrywką
91	Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą
91.0	Działalność bibliotek, archiwów, muzeów oraz pozostała działalność związana z kulturą
92	Działalność związana z grami losowymi i zakładami wzajemnymi
92.0	Działalność związana z grami losowymi i zakładami wzajemnymi
93	Działalność sportowa, rozrywkowa i rekreacyjna
93.1	Działalność związana ze sportem
93.2	Działalność rozrywkowa i rekreacyjna

ANEKS 1. Polska Klasyfikacja Działalności – PKD 2007 (dok.)

Symbol sekcji i działów PKD	Nazwa
S	Pozostała działalność usługowa
94	Działalność organizacji członkowskich
94.1	Działalność organizacji komercyjnych, pracodawców oraz organizacji profesjonalnych
94.2	Działalność związków zawodowych
94.9	Działalność pozostałych organizacji członkowskich
95	Naprawa i konserwacja komputerów i artykułów użytku osobistego i domowego
95.1	Naprawa i konserwacja komputerów i sprzętu komunikacyjnego
95.2	Naprawa i konserwacja artykułów użytku osobistego i domowego
96	Pozostała indywidualna działalność usługowa
96.0	Pozostała indywidualna działalność usługowa
T	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby
97	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników
97.0	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników
98	Gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby
98.1	Gospodarstwa domowe produkujące wyroby na własne potrzeby
98.2	Gospodarstwa domowe świadczące usługi na własne potrzeby
U	Organizacje i zespoły eksterytorialne
99	Organizacje i zespoły eksterytorialne
99.0	Organizacje i zespoły eksterytorialne

ANEKS 2. Międzynarodowa Klasyfikacja Patentowa (MKP)

Działy	Podziały
A. Podstawowe potrzeby ludzkie	Rolnictwo
	Środki spożywcze; Tytoń
	Przedmioty użytku osobistego lub domowego
	Młynki do kawy; Młynki do przypraw; Odkurzacze ogólnie
	Zdrowie; Ratowanie życia; Rozrywka
B. Różne procesy przemysłowe; Transport	Rozdzielanie; Mieszanie
	Formowanie
	Drukarstwo
	Transport
	Technologia mikrostrukturalna; nanotechnologia
C. Chemia; Metalurgia	Chemia
	Metalurgia
	Techniki kombinatoryczne
D Włókiennictwo; Papiernictwo	Wyroby włókiennicze lub materiały elastyczne nieprzewidziane gdzie indziej
	Papier
E. Budownictwo; Górnictwo	Budownictwo
	Wiercenia w ziemi lub skale; górnictwo
F. Budowa maszyn; Oświetlenie; Ogrzewanie; Uzbrojenie	Technika minerska
	Silniki lub pompy
	Technika ogólnie
	Oświetlenie; Ogrzewanie
	Wytwarzanie lub przechowywanie lodu; Skraplanie lub zestalanie gazów
	Sprzęt bojowy; Technika minerska
G. Fizyka	Przyrządy
	Nukleonika
H. Elektronika	

ANEKS 3. Międzynarodowa klasyfikacja wzorów przemysłowych (klasyfikacja lokarneńska)

Symbol	Nazwa wzorów przemysłowych
Klasa 1	Artykuły spożywcze
Klasa 2	Odzież i pasmanteria
Klasa 3	Artykuły (akcesoria) podróżnicze, walizy, parasole i mienie osobiste, nie wyszczególnione w innych klasach
Klasa 4	Artykuły szczotkarskie
Klasa 5	Materiały tekstylne, materiały sztuczne i naturalne tkane w sztukach
Klasa 6	Umeblowanie (wyposażenie mieszkań)
Klasa 7	Przybory gospodarstwa domowego nie objęte w innych klasach
Klasa 8	Narzędzia metalowe
Klasa 9	Pojemniki stosowane do transportu i przechowywania towarów
Klasa 10	Zegary, zegarki, manometry, inne przyrządy do pomiaru, kontroli i sygnalizacji
Klasa 11	Ozdoby
Klasa 12	Środki transportu, dźwigi, wyciągi
Klasa 13	Urządzenia do wytwarzania, przemysłu lub przetwarzania elektryczności
Klasa 14	Kopiowanie (nagrywanie dźwięku, obrazu), urządzenia do komunikowania się i przetwarzania informacji
Klasa 15	Maszyny nie ujęte w innych klasach
Klasa 16	Aparaty fotograficzne, filmowe i optyczne
Klasa 17	Instrumenty muzyczne
Klasa 18	Maszyny biurowe, maszyny do drukowania
Klasa 19	Materiały i sprzęt biurowy, materiały dla artystów i dydaktyczne
Klasa 20	Wyposażenie sklepów i sprzęt reklamowy, znaki
Klasa 21	Gry, zabawki, namioty i artykuły sportowe
Klasa 22	Broń, wyroby pirotechniczne, akcesoria myśliwskie, wędkarskie i służące do zwalczania szkodników
Klasa 23	Urządzenia dozujące płyny, urządzenia sanitarne, do ogrzewania, wentylacji i rozrzedzania powietrza, paliwa
Klasa 24	Urządzenia medyczne i laboratoryjne
Klasa 25	Elementy budowlane i konstrukcyjne
Klasa 26	Urządzenia oświetleniowe
Klasa 27	Artykuły tytoniowe i akcesoria dla palaczy
Klasa 28	Środki farmaceutyczne i kosmetyki, artykuły toaletowe i urządzenia fryzjersko-kosmetyczne
Klasa 29	Urządzenia i sprzęt przeciwpożarowy, ratunkowy i do zapobiegania wypadkom
Klasa 30	Artykuły do chowu i przewożenia zwierząt
Klasa 31	Maszyny i urządzenia do przygotowywania żywności i napojów (nie ujęte w innych klasach)
Klasa 32	Graficzne symbole i logo, wzory powierzchniowe, zdobienia

ANEKS 4. Wykaz dziedzin nauki i technik według klasyfikacji OECD

Dziedziny	Dyscypliny
1. Nauki przyrodnicze	1.1. Matematyka
	1.2. Nauki o komputerach i informatyka
	1.3. Nauki fizyczne
	1.4. Nauki chemiczne
	1.5. Nauki o ziemi i o środowisku
	1.6. Nauki biologiczne
2. Nauki inżynierskie i techniczne	2.1. Inżynieria lądowa
	2.2. Elektrotechnika, elektronika, inżynieria informatyczna
	2.3. Inżynieria mechaniczna
	2.4. Inżynieria chemiczna
	2.5. Inżynieria materiałowa
	2.6. Inżynieria medyczna
	2.7. Inżynieria środowiska
	2.8. Biotechnologia środowiskowa
	2.9. Nanotechnologia
3. Nauki medyczne i nauki o zdrowiu	3.1. Medycyna ogólna
	3.2. Medycyna kliniczna
	3.3. Nauka o zdrowiu
	3.4. Biotechnologia medyczna
	3.5. Inne nauki medyczne
4. Nauki rolnicze	4.1. Rolnictwo, leśnictwo i rybołówstwo
	4.2. Nauka o zwierzętach i mleczarstwo
	4.3. Nauki weterynaryjne
	4.4. Biotechnologia rolnicza
	4.5. Inne nauki rolnicze
5. Nauki społeczne	5.1. Psychologia
	5.2. Ekonomia i biznes
	5.3. Pedagogika
	5.4. Socjologia
	5.5. Prawo
	5.6. Nauki polityczne
	5.7. Geografia społeczna i gospodarcza
	5.8. Media i komunikowanie
	5.9. Inne nauki społeczne
6. Nauki humanistyczne	6.1. Historia i archeologia
	6.2. Języki i literatura
	6.3. Filozofia, etyka i religia
	6.4. Sztuka (sztuka, historia sztuki, sztuki sceniczne, muzyka)
	6.5. Inne nauki humanistyczne

ANEKS 5. Wykaz obszarów wiedzy oraz dziedzin nauki i sztuki – powiązania z Klasyfikacją Dziedzin Nauki i Techniki FOS 2007

Obszar wiedzy^a	Dziedziny nauki / dziedziny sztuki	Dziedziny nauki i techniki według OECD (grupy dziedzin nauki i sztuki)
obszar nauk humanistycznych	dziedzina nauk humanistycznych	nauki humanistyczne
	dziedzina nauk teologicznych	
obszar nauk społecznych	dziedzina nauk społecznych	nauki społeczne
	dziedzina nauk ekonomicznych	
	dziedzina nauk prawnych	
obszar nauk ścisłych	dziedzina nauk matematycznych	nauki przyrodnicze
	dziedzina nauk fizycznych	
	dziedzina nauk chemicznych	
obszar nauk przyrodniczych	dziedzina nauk biologicznych	
	dziedzina nauk o Ziemi	
obszar nauk technicznych	dziedzina nauk technicznych	nauki inżynieryjne i techniczne
obszar nauk rolniczych, leśnych i weterynaryjnych	dziedzina nauk rolniczych	nauki rolnicze
	dziedzina nauk leśnych	
	dziedzina nauk weterynaryjnych	
obszar nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej	dziedzina nauk medycznych	nauki medyczne i nauki o zdrowiu
	dziedzina nauk farmaceutycznych	
	dziedzina nauk o zdrowiu	
	dziedzina nauk o kulturze fizycznej	
obszar sztuki	dziedzina sztuk filmowych	nauki humanistyczne
	dziedzina sztuk muzycznych	
	dziedzina sztuk plastycznych	
	dziedzina sztuk teatralnych	

^a Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 8 sierpnia 2011 r. w sprawie obszarów wiedzy, dziedzin nauki i sztuki oraz dyscyplin naukowych i artystycznych (Dz.U. 2011 Nr 179, poz. 1065).